

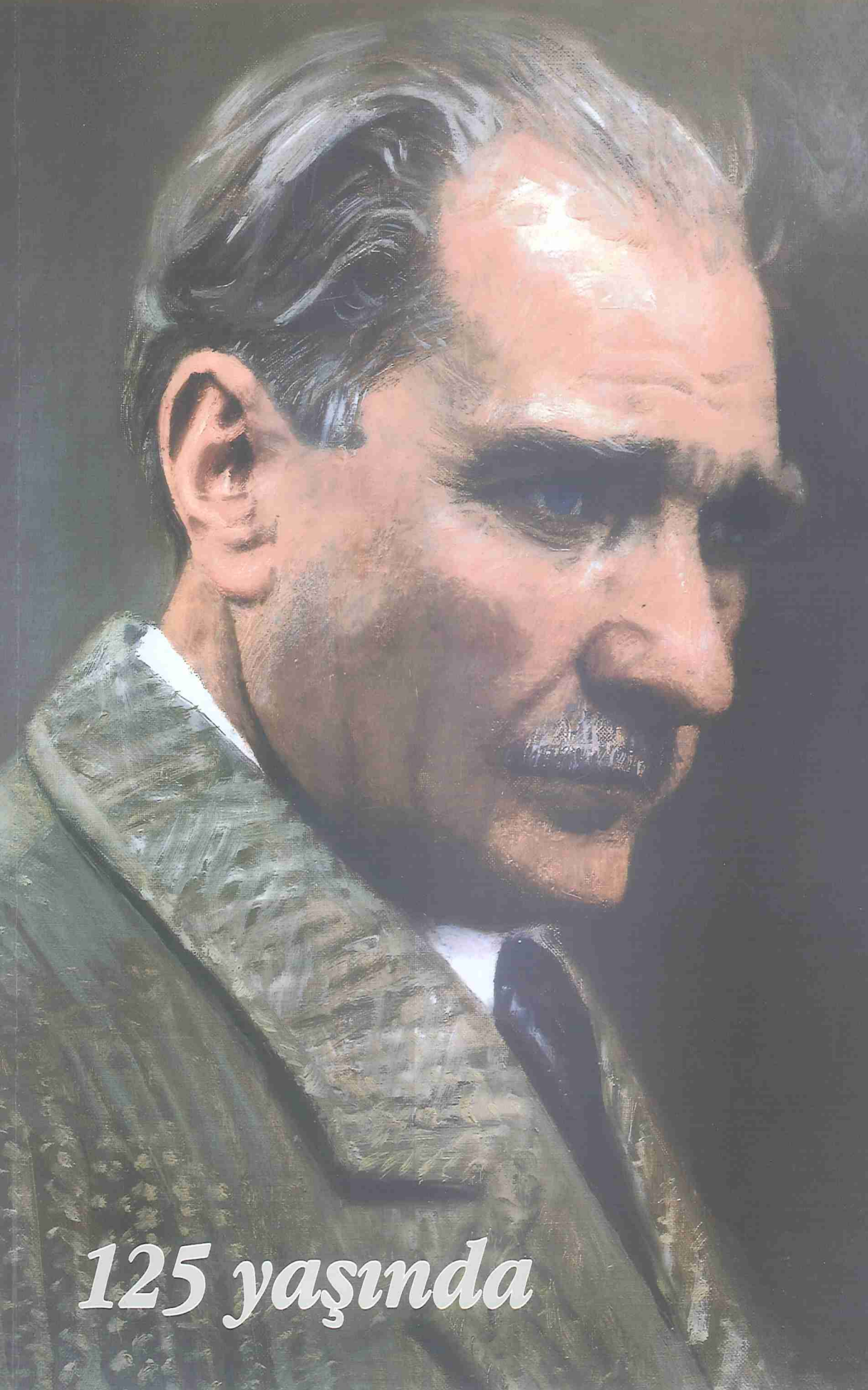
E G İ A D

Yarın

ISSN 1304-3269

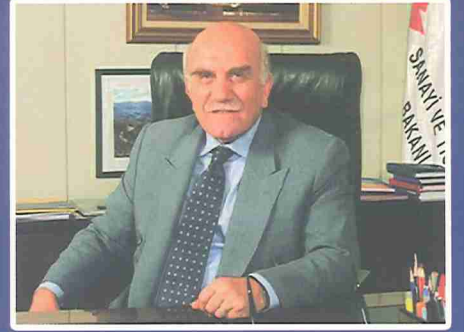
Ekim 2006 Sayı:16

EGE GENÇ İŞ ADAMLARI DERNEĞİ YAYIN ORGANI

125 yaşında

KAPAK KONUSU

Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun

**Cumhuriyet'ten
günümüze
Türkiye Ekonomisi**

İZMİR'İN PENCERESİNDEN

**İzmir Valisi Oğuz Kağan Köksal:
İzmir'i ağlayarak değil,
önceliklerini ortaya
çıkarak geliştirmeliyiz**

BABALAR VE ÇOCUKLARI

Kemal-Sibel Zorlu

**Aynı hayal için
yol alıyorlar...**

Yaşama dair her şey bu konteynerin* içinden geçiyor...

Seyrettiğiniz televizyon, yediğiniz çikolata,
bindiğiniz araba, oturduğunuz koltuk,
hediye aldığınız oyuncak, giydiğiniz ayakkabı...

Günlük hayata dair ne varsa.
Kısaca... hayat bu konteynerin içinden geçiyor,
sizi hayallerinize kavuşturuyor...

ARKAS
www.arkas.com

* Konteyner; deniz, kara ya da demiryolu ile bir ve birden fazla taşıma yöntemi kullanılarak, yüklerin yolda boşaltılması gerekmeden nakliyesini sağlayan çelik bir kutu. Standart iki farklı boyuta sahip konteynerler 20'lik ya da 40'lık olarak adlandırılıyor.

20'lik (uzunluk : 5,8m, genişlik : 2,33m, yükseklik : 2,38m, hacim : 33m³)
40'lık (uzunluk : 12,02m, genişlik : 2,33m, yükseklik : 2,38m, hacim : 67 m³)

e harfinin anlamı!

Dünyanın dört bir yanında binlerce müşterimizin yüzünde yarattığımız gülümseme omzumuzdaki bütün yükü alıyor.

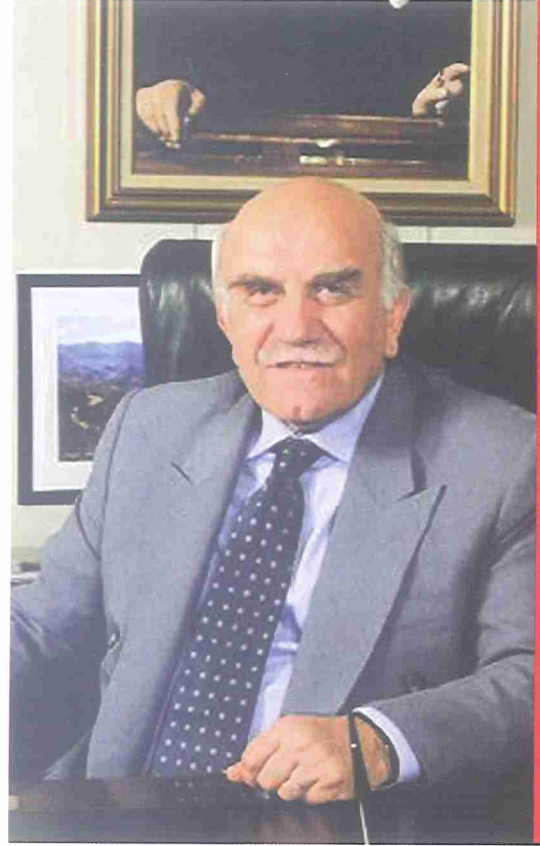
 elmas
group
LOGISTICS
service beyond expectation...

İZMİR PENCERESİNDEN 10

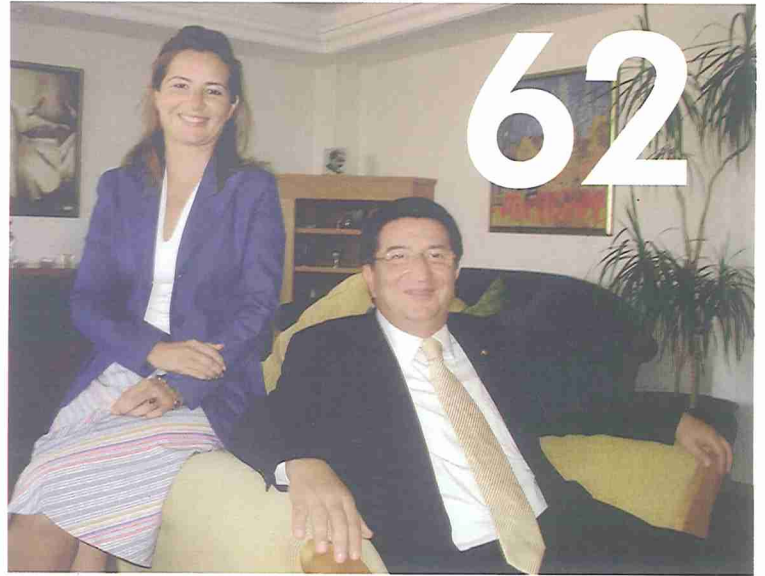
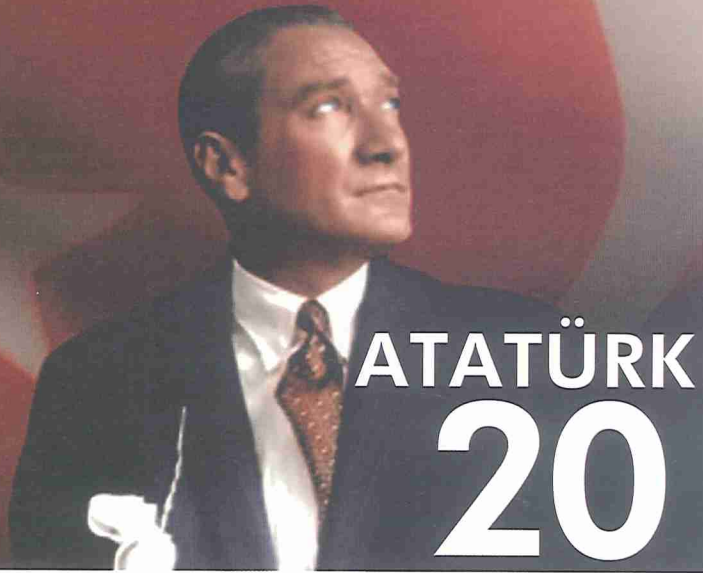
Cumhuriyet'ten
Günümüze Türk Sanayii

ALI COŞKUN/ Sanayi ve Ticaret Bakanı 14

KAPAK KONUSU

BABALAR VE ÇOCUKLARI

74 SEKTÖR

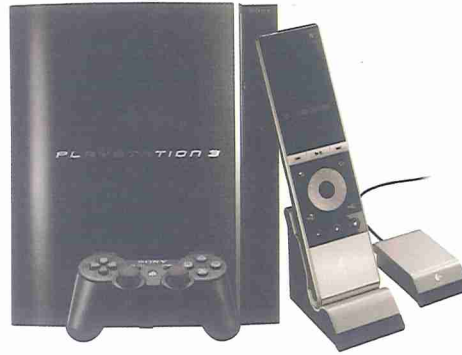

TEKNOLOJİ 94

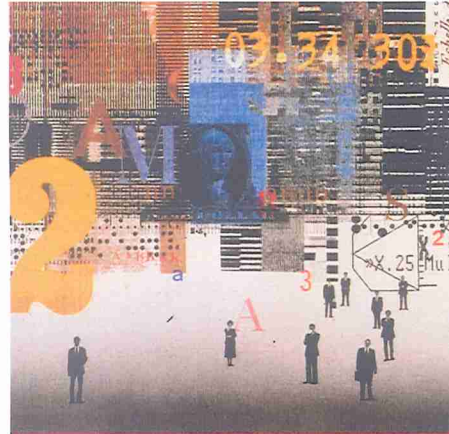
APPLE'İN HİKAYESİ

KÜÇÜK 120
HABERLER

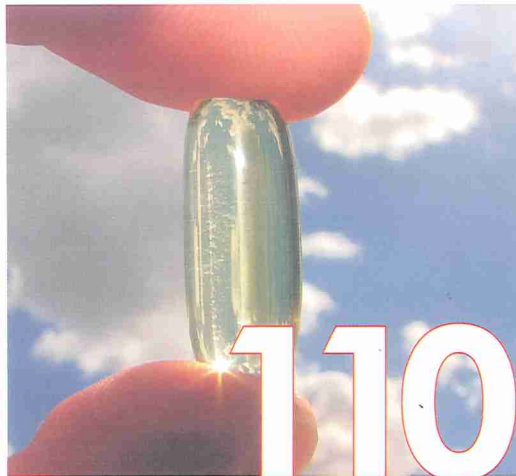

EŞLER ANLATIYOR 98

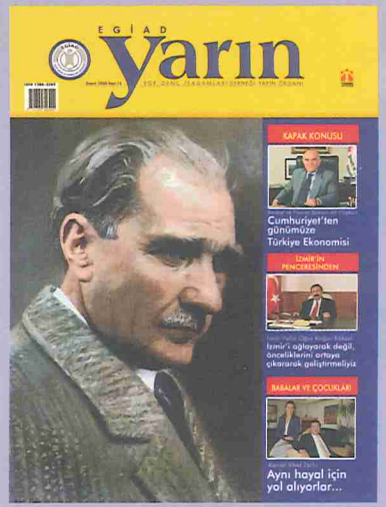
İLETİŞİM 90

Her Yaşlanma
Erken Yaşlanmadır

110
SAĞLIK

112
PURO KÜLTÜRÜ

Yıl: 4 Sayı: 16 EKİM 2006

İmtiyaz Sahibi:
EGİAD adına
Yönetim Kurulu Başkanı
Fatih DALAN

Yayın Kurulu Başkanı:
Nafiz GÖNEN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ve Yayın Koordinatörü:
Doç. Dr. Mustafa TANYERİ

Yayın Kurulu:
Betül ESEN, Cemal TÜKEL
Figen TAHİROĞLU
İlhan BİLGEHAN, Murat GÜREL
Reha ATAKAN, Sunay AKÇA
Temal Aycan ŞEN
Nesrin ŞİRVAN, Seda GÖK

Yayın Danışma Kurulu:
Ali Ekber YILDIRIM
Atilla KÖPRÜLÜOĞLU
Berkant KİPÖZ, Bülent ZARİF
Cemalettin ÖZDOĞAN
Deniz SİPAHİ, Dilek GAPPI
Hakan TARTAN
Hasan ÇÖMLEKÇİ
İlyas ÖZGÜVEN
Mehmet KARABEL
Melih ÜSTÜNKANAT, Merik AK
Münir KOÇARSLAN
Necati BAHÇECİ
Nedim ATILLA, Nedim BUBİK
Osman GENCER
Pervin MISIRLIOĞLU
Rıza Serdar ÇINAR
Serap ZEYBEK, Uğur İŞVEN
Uğur ORAL, Üzeyir SEVER
Yunus KARAKAYA
Zafer POLAT

Yönetim Yeri:
Punta İş Merkezi 1456 Sokak No:10 Kat:8
Alsancak / İZMİR
Tel-Fax: (232) 422 30 00 pbx
egiadd@superonline.com
egiad@egiad.org.tr
www.egiad.org.tr

Grafik Tasarım ve Baskı:
Tükelmat A.Ş.
1571 Sokak No:16 Çınarlı/İZMİR
Tel: (232) 461 96 42

EGİAD YARIN, EGİAD'ın yerel yayın organıdır. Dergide yayınlanan görüşler ilgili yazarlara ait olup EGİAD'ın görüşlerini yansıtmaz. İzinsiz alıntı yapılamaz.
ISSN 1304 - 3269

Baskı Tarihi: 7 Kasım 2006

Profesyonellere uzatılan dost eli

İZELTAŞ, 1968 yılından beri otomotiv ve savunma sanayiinde, tarım aletleri, elektronik, inşaat, havacılık ve denizcilik sektörlerinde, ağır iş makineleri endüstrisinde, barajlar ve oto yollar gibi altyapı yatırımlarında kullanılmak üzere modern teknolojisi ve üstün kalitesiyle 30 gr.'dan 10 kg.'a kadar sıcak dövme parçaları ve el aletleri üretiyor.

**TÜV GS, ISO 9001:2000 ve TSE belgeleriyle onaylanmış kalitesiyle
İZELTAŞ, profesyonellere uzatılan dost eli.**

Değerli EĞİAD Yarın Okurları

Bu sayıda sizlere EĞİAD Yönetim Kurulu Başkanı olarak son kez hitap ediyorum. İçimde hissettiğim duygular çok berrak. Böylesine büyük bir sivil toplum kuruluşunun yönetim sorumluluğunu üstlenmiş olmaktan sonsuz bir gurur ve sevinç duyuyorum. Dergimiz elinize geçtiği günlerde EĞİAD yeni yöneticilerini seçmiş olacak. Dört buçuk yıl başkanlık onurunu ve gururunu doya doya yaşadığım EĞİAD'da şimdi yine eskiden olduğu gibi bir üye olarak hizmet vermeye devam edeceğim. Çünkü, EĞİAD'ın misyonunda yazılanları gerçekleştirmek ve vizyonuna ulaşmak için kurucu başkanından en son üye olan genç arkadaşlarımıza kadar hepimize düşen sorumluluklar var. Ve bu sorumluluklar hiç bitmeyecek. Atatürk'ün çizdiği uygarlık yolunda ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasında biz gençlere düşen görev, sürekli olarak topluma örnek ve öncü olmak. Çünkü, bu ülke bize çok emek verdi. Özgür ve demokratik bir ülkede aldığımız eğitimin, bize yapılan yatırımın karşılığını topluma ödemek üzere tam on yedi yıldır EĞİAD çatısı altında bu gönüllü harekete omuz veriyoruz.

Değerli EĞİAD Yarın Dostları,

Türkiye önümüzdeki on yılda çok büyük değişimlerin ve gelişmelerin yaşanacağı zorlu bir döneme giriyor. Ortadoğu'nun siyasi haritası yeniden çiziliyor. Dünya rekabet oyununun kuralları yeniden yazılıyor. Bu değişim sürecinde kaynakları bu kadar bol, potansiyeli bu kadar büyük bir ülkenin şimdi önündeki fırsatı çok iyi değerlendirmesi gerekiyor. Cumhuriyetimizin yüzüncü yaşını kutlayacağımız 2023 yılında ülkemizin kişi başına gelirinin bugünkünden en az dört kat yüksek olduğu, işsizlik, yoksulluk ve az gelişmişlik kısır döngüsünü kırmış, refah toplumu olma yo-

lunda hızla ilerleyen bir ülke olmak için çalışmalıyız. Demokratik sistem içinde bireyin haklarını ve özgürlüklerini gözeterek kalkınma mücadelesini sürdüren çağdaş bir ülke olma hedefi doğrultusunda ilerlemek zorundayız.

Yeni çağın bilgi çağı olma özelliği bize altın fırsatlar sunmaktadır. Önemli olan istikrar içinde kalkınmadır. İstikrarın yolu, gelir dağılımı, ekonomik büyüme, eğitim, sağlık, çevre ve diğer önemli konulardaki hedeflerine Cumhuriyet'in temel değerlerini koruyarak barış, toplumsal hoşgörü ve uzlaşma kültürü çerçevesinde adım adım ilerleyen bir toplum olmaktan geçiyor.

Bu nedenle, dergimizin bu sayısını ağırlıklı olarak 125. doğum yılını kutladığımız, 20. yüzyılın tartışmasız en büyük lideri Atatürk'e ve genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş öyküsüne ayırdık. 29 Ekim'ler ve 10 Kasım'larla sınırlı kalan anma programları yerine her milletin sahip olmaktan gurur duyacağı bu önderi ve tarihin bir onur ve kahramanlık öyküsü olan Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki gerçekleri genç nesillerin anlamasına çalışmak gerekiyor. Cumhuriyetimizin 83.gurur yılı kutlu olsun. Her 29 Ekim biz EĞİAD'lılar için ulu önderimiz Atatürk'ümüzün doğum günü olacaktır.

Bu duygularla EĞİAD'ın değerli üyelerine ve EĞİAD Yarın Dergisi Okurlarına en iyi dileklerle sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Fatih DALAN
EĞİAD Yönetim Kurulu Başkanı

Nafiz GÖNEN
EGİAD YARIN Yayın Kurulu Başkanı

Atatürk, Cumhuriyet ve İZMİR

Sevgili EGİAD Yarın dostları

Hepimizin Cumhuriyet Bayramı kutlu olsun. Atatürk ve Cumhuriyet kavramları birlikte bu ülke için ne kadar da büyük anlam taşıyor ve birlikte anıldıklarında önemleri bir kat daha artıyor. Atatürk'ün temellerini attığı Cumhuriyet'in kurulma dönemi yaşananlara bakacak olursak ne kadar zor bir olayın, nasıl bir strateji ile gerçekleştiğini görmüş oluruz. Atatürk ülke için belirlemiş olduğu yönetim şeklini bazı en yakın arkadaşlarından saklamış; onların farklı gelecek beklentilerini çok da iyi bilerek olayı müthiş bir strateji zeka ile gerçekleştirmiştir. Yakın dostları ve bu uğurda milli mücadeleyi birlikte gerçekleştirdikleri silah arkadaşları içinde yönetim şekli olarak eski düzeni, din ile devleti beraber yönetmeyi isteyen yani Cumhuriyet ve Demokrasi dışı yönetimi benimsiyenler vardı. Ve ulu Önder tüm bu yapı içinde ilişkileri çok iyi yöneterek zamanı geldiğinde ülkenin ve insanın yarınlarının yönetim şeklini oluşturdu. Bugün ülkemizin içinde bulunduğu barış ve huzur ortamı ile ekonomik ve sosyal yapımızda yönetim şeklimizin mutlak önemi olduğu bir gerçektir.

Sevgili Dostlarım; İzmir'in Cumhuriyet tarihinde hep ayrı bir yeri olmuştur. Türkiye'nin diğer şehirlerinin de olduğu gibi İzmir'de bu süreçte aydınlık bir yüz olma başarısını hep göstermiş, kalkınma ve ticaret hamlesinde üzerine düşen görevi hep yapmış, batıya açılan pencere olarak özellikle sosyal ve kültürel alanda çok uzun süre liderliği hiçbir şehre bırakmamıştır. İlk iktisat kongresinin İzmir'de

düzenlenmiş olması, ilk uluslararası fuarın İzmir'de yapılmış olması, ülke üretim ve özellikle ihracatının çok büyük kısmının İzmir'den gerçekleşmiş olması ekonomik anlamdaki önemini açıkça göstermiştir.

Ayrıca İzmir zengin batı kültürü taşıyan nüfusu ile de zamanın en önemli sosyal faaliyetlerinde öncü olmuş, ilklere imza atmıştır. Atatürk'ün zaman zaman gerçekleştirdiği ziyaretler sırasında üst düzey ev sahipliği yapmış ve Ulu Önder'in hep taktirini kazanmıştır. Kendisine planlanan ve başarısızlıkla sonuçlanan suikast girişimi de yine İzmir, ülke için çok önemli bir dönüm noktasıdır.

İzmir o yıllarda yakalamış olduğu sosyal ve kültürel zenginliğini, ekonomik ve ticari yapısını artırarak bundan sonraki nesillere mutlaka taşınmalı ve o aydınlık yüzünü Cumhuriyet ile birlikte hep göstermeli.

En derin sevgi ve saygılarımla...

DILIM DILIM KREDİ

Türkiye'de
bir ilk

Bu ay
Kaan'ın
okul parası

Önümüzdeki ay
anneme
yemek takımı

Yılbaşında
yeni plazma
televizyon

Mart'ta
Burcu'nun doğum
masrafları

Garanti'den uygun faiz oranlarıyla **Esnek İhtiyaç Kredisi**. Üstelik kefilsiz.
Kredi limiti için başvurunuzu hemen yapın, ihtiyaç duyduğunuz zaman kredinizi alın,
dilim dilim kullanın, boşuna faiz ödemeyin.

Doç.Dr. Mustafa TANYERİ
EGİAD Genel Sekreteri

ATATÜRK VE CUMHURİYET

Yüzerce yıl egemen güç olarak Avrupa'ya hükmeden Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemleri gerçek bir çöküştür. Bu zaafattan yararlanan devletlerin geçen yüzyılın başında oynadıkları oyun yüzyılların rövansını almayı hedefliyordu. Hasta adam dedikleri Osmanlı'nın topraklarını paylaşmak için saldırdıkları Anadolu'dan bozguna uğrayarak kaçtılar. Kurtuluş Savaşı onlar için tam bir yenilgi idi. Nasıl olurdu da yorgun, bitik, yoksul bir millet o çağın savaş makinelerine ve güçlü devletlerine karşı koyabilirdi? Çanakkale'de, Dumlupınar'da, Sakarya'da, İzmir'de Anadolu insanının yüreğindeki gücü ve kahramanlığını hesaba katmamışlardı. Ve geldikleri gibi gittiler.

Türkiye Cumhuriyeti de onlar için başarısızlığa mahkum bir projeydi. Evet savaş kazanmış olabilirdik. Ama devlet kurmak kolay değildi. Yine unuttukları bir şey vardı ve tarihi iyi okumamışlardı. Türkler, devlet geleneği en gelişmiş milletlerden biriydi. Osmanlı İmparatorluğu bile mükemmel bir devlet sistemi ve modeliydi. Unuttukları çok önemli bir şey daha vardı. O hasta dedikleri imparatorluğun yetiştirdiği ve savaşçı olarak tanıdıkları sarışın komutanın aynı zamanda bir ulusun kaderini değiştirebilecek niteliklere sahip başarılı bir diplomat, usta bir politikacı, bir strateji dehası, iyi bir öğretmen, eşsiz bir devlet adamı ve iyi bir insan kimliğini üzerinde taşıyan gerçek bir önder olduğunu bilmiyorlardı. O, ulusunun özlemlerini öylesine iyi anlayan bir liderdi ki en zor reformların, inkılapların halka anlatılması ve uygulanması başarılabilirdi. Halka rağmen değil halk için ve halkla birlikte o büyük değişimi yönetmesi yeni Türkiye Cumhuriyeti'ni kısa zamanda modern bir devlet konumuna getirmişti. Cumhuriyet onun en büyük projesiydi. "Arkadaşlar yarın

Cumhuriyeti ilan edeceğiz" derken yanındaki birkaç dava arkadaşının dışında asıl güvendiği Türk milleti idi. Özgürlüğün Türk insanının karakteri ve Cumhuriyetin ise ona en çok yakışan yönetim şekli olduğuna inanıyordu.

Bu sağlam temeller üzerine oturan Türkiye Cumhuriyeti'nin 83. yılını kutluyoruz. Ancak, ülkemiz çok hassas bir süreçten geçiyor. Bir taraftan çevremizde çoğunu bizim kontrol edemediğimiz ama sonuçları itibarıyla en çok Türkiye'yi etkileyebilecek bir dizi gelişmeler yaşanıyor. Türkiye'nin bazı komşularının siyasi ve ekonomik yapıları yeniden şekilleniyor. Bu durum gelecekte ülkemizin bütünlüğüne ve güvenliğine yönelik olası tehditleri de beraberinde getiriyor. Diğer taraftan bazı ülkelerin hasmane tutumlarına ve kararlarına muhatap oluyoruz. Fransa'nın aldığı son karar bunun bir örneği. Ama, son örnek olmayacağı kesin. Bu nedenle, güçlü bir ekonomi ve istikrarlı bir Türkiye özlemi gün geçtikçe aciliyeti olan bir ihtiyaca dönüşüyor. Çok fazla zaman kaybetmeye tahammülü olmayan bir süreçten geçiyoruz. Bir takım siyasi manevralarla Cumhuriyet Türkiye'sini farklı rejim beklentilerinin kulvarına çekmeye çalışmak en hafif deyimıyla sorumsuzluktur. Bunun yerine iyi niyetli, kararlı, ortak akla önem veren milliyetçi bir politikanın hakim olması gerekiyor. Türkiye'nin ülkesi ve milleti ile varlığının ve ortak çıkarlarının bu ülkede yaşayan herkesin kimliğinden bağımsız olarak demokrasiyi, laikliği, ulusal birliği ve toprak bütünlüğünü koruyan bir anlayıştan geçtiğini kabul etmeliyiz.

Cumhuriyetimizin 83. yılı ve Mustafa Kemal Atatürk'ün doğumunun 125. doğum yılı tüm Türkiye'ye ve insanlığa kutlu olsun.

Her koşulda, kusursuz kontrol: Yeni nesil Toyota RAV4

Yeni nesil Toyota RAV4. Entegre Aktif Sürüş Sistemi ile.

Yeni Toyota RAV4, sınıfında bir ilk olan Entegre Aktif Sürüş Sistemi (IADS) ile rakipsiz. Aktif Tork Kontrollü 4WD Sistemi, Elektronik Kontrollü Direksiyon Sistemi (EMPS) ve Araç Denge Kontrol Sistemi'nin (VSC) bütünleşmesiyle oluşturulan Entegre Aktif Sürüş Sistemi en zorlu koşullarda daha fazla kontrol ve performans

sağlıyor. 152 PS benzinli, 136 PS dizel motor seçenekleri ve benzersiz iç kabin teknolojisiyle şimdiye kadar üretilen en lüks RAV4 ile tanışmaya hazır mısınız? Bu deneyimi mutlaka yaşayın ve RAV4'ün ne kadar heyecan verici olduğunu gözlerinizle görün... Yeni Toyota RAV4, şimdi Toyota Plaza Borovalı'da.

ENTEGRE AKTİF
SÜRÜŞ SİSTEMİ

BOROVALI

Toyota Plaza Borovalı, Çanakkale Cad. No: 92, Pınarbaşı / İzmir
Tel: 0232 479 19 52, Faks: 0232 479 14 41

TOYOTA

TOYOTA SA

İzmir Valisi Oğuz Kağan Köksal, İzmirli Genç İşadamlarını birlikte hareket etme politikasından dolayı kutluyor ve daha güçlü işbirliği oluşturmaları gerektiğini belirtiyor.

İzmir'i ağlayarak değil, önceliklerini ortaya çıkararak geliştirmeliyiz

Türkiye'nin 18, İzmir'in 1 yıllık valisi Oğuz Kağan Köksal, kısa sürede İzmir halkının ve işadamlarının gönlünde taht kurmayı başardı. "Bugüne kadar bir çok il gezdim ama İzmir'in yeri benim için ayrı" diyebilecek kadar da açıksözlü. Geldiği günden bu yana İzmir'i projeler cenneti haline getiren Köksal, Atatürk için de İzmir'in ayrı bir önemi olduğuna dikkat çekiyor ve Genç İşadamlarını daha güçlü olmaya davet ediyor. İzmir'in kamu yatırımlarından aldığı payın az olduğuna yönelik eleştirilerin siyasi bir söylem olmaktan çıkması gerektiğinin altını çizerek, İzmirli işadamlarına "önümüz açık, geleceğe birlikte hazırlanalım" mesajı veriyor. Sayın Köksal ile valilik makamını, İzmir'in projelerini ve gençlere yönelik mesajları üzerine keyifli bir sohbet ettik.

YARIN: Sayın Valimizi kendisinden dinleyebilir miyiz?

KÖKSAL: 1948 yılında Kırıkkale'de dünyaya geldim. İlk, Orta ve Lise tahsilimi Kırıkkale'de tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdim. Bu fakültenin ekonomi ve maliye bölümünden mezun oldum. 4 yıl Maliye Bakanlığı'na bağlı denetleme ve teftiş görevlerinde bulundum. Cizre gibi çeşitli ilçelerde yaptığım kaymakamlıkların ardından, 1988 de Tekirdağ, 1990 da Malatya, 1992 de Denizli, 1996 da Adana, 2003 de Bursa ve 2005 yılında da İzmir Valiliği görevlerine atandım. Eşim Olcay Hanım resim Öğretmeni. Bahadır ve Nezihe adında da iki çocuğum var.

YARIN: Vali olmanın heyecanını anlatır mısınız? Vali olmasaydınız hangi mesleği seçerdiniz?

KÖKSAL: Çocukluğumda da kaymakam olmak istedim. Her ne kadar Maliye bölümü mezunu olduysam da hayalimde hep kaymakamlık vardı. Mecbur hizmetimi İçişleri Bakanlığı'nda yaptım ve valiliğe giden yolda yürüyerek bugünlere geldim. Vali olmasaydım herhalde mimar olurdu. Fen bölümü mezunuyum. Aslında lisede iken böyle bir düşüncem vardı. Tarih öğretmenliği de olabilirdi belki.

YARIN: Valilik yaşamınız boyunca elbette yüzlerce olayla karşılaştınız. Bunların arasından sizi en çok etkileyen olay ne oldu?

KÖKSAL: 34 yılda pek çok olayla karşılaştım tabii. Bunun 18 yıl valilikte geçti. Tabii zor ve sıkıntılı olan olaylar daha çok etkiliyor insanı. 1998 de Adana valiliğim sırasında büyük bir deprem oldu. 1,5 milyon insan sokaklardaydı. Koordineli çalışarak olayı atlattık ama unutulmaz anlar yaşadık. Bu kadar insanı ikna etmek doğrusu çok zordu.

YARIN: İzmir'in diğer illere göre kamu yatırımlarından aldığı pay giderek azalıyor. Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

KÖKSAL: Öncelikle bunun politik bir sorun olarak gösterilmesini anlamlı ve doğru bulmuyorum. Çok yer dolaştım Türkiye'de. Bir çok büyük ilde valilik yaptım. İzmir gelişmişlik açısından hepsinin önünde. İzmir tabii ki Cumhuriyetin başında daha gelişmiş bir yerdirdi. Fakat diğer şehirler arayı hızla kapattı. İzmir belki gereken sıçramayı yapamadı ama istatistiklerde hala 2. ve 3. şehir konumunda. Ayrıca önü açık bir şehir. Bu tartışma bir şey getirmeye bize. Hep birlikte biraraya gelerek yeni yatırımlar yapılmalı. 1 yıl önce başbakana bir brifing sunmuştum. İzmir'in hava yolu ulaşımında çıkmaz bir sokak olduğunu söylemiştim. Aradan sadece 1 yıl geçti şimdi muhteşem bir dış hatlar terminalimiz var. Üniversiad da yüzümüzün akıyla çıktık. Expo adaylığımız Bakanlar Kurulu kararı ile gerçekleşti. Kalkınma ajansı ile İzmir pilot bölge seçildi. Kısacası İzmir'e devletin eli değmiyor diyemeyiz. Devlet artık yatırım da yapmıyor. Yatırımları özel sektörün yapmasını istiyor. İzmir'e daha çok sermaye çekmeliyiz. Altyapı eksiklikleri var elbette örneğin çevre yolu bitirilmeli. Başka büyük yatırımlar olacak ve istiyoruz da ama şikayet etmeyi bir kenara bırakmalı önümüze bakmalıyız.

YARIN: İzmir ile ilgili İZGAP'ı hazırladınız? Konsepti nedir bu projenin?

KÖKSAL: Bu proje eğitim düzeyi ve kalitesinin yükseltilmesi, istihdam imkanlarını artırıcı meslek ve beceri kazandırma, sağlıklı yaşam düzeyini yükseltme, sosyal ve kültürel yaşam düzeyini yükseltme, kırsal altyapıyı geliştirme, tarımsal üretim ve verimin artırılması, turizmin geliştirilmesi, ekonomik ve sosyal konsey oluşturulması, kamu yönetiminden hizmet alan vatandaşların memnuniyetinin sağlanması, çevrenin korunması ve geliştirilmesi olmak üzere 10 ana ve buna bağlı 165 alt projeden oluşuyor. Proje kapsamı dışında olmakla birlikte kentin kangrenleşmiş sorunlarının çözümünde önemli aşamaların alınması, çevre yolu bağlantısı, Kavaklıdere ve Yortanlı Barajları'nın tamamlanması, Beydağ ve Çaltıkoru Barajları'nın 2007 de bitirilmesi, inşaatı devam eden devlet hastanelerinin bitirilmesi, Alsancak Limanı'nın özleştirilmesi bu projelerin gelişimini etkileyecek.

YARIN: Atatürk'ün doğumunun 125. Yılında duygularınızı nasıl ifade etmek istersiniz?

KÖKSAL: Atatürk, Türkiye için çok önemli ama İzmir için daha da önemli. İlk kurşunun atıldığı yer de Kurtuluş savaşının tamamlandığı yer de İzmir. Atatürk İktisat Kongresi'nin İzmir'de yapılmasını istedi. Neden? İzmir Türkiye için çok önemliydi. Kısacası Cumhuriyet bile kurulmadan İzmir de bir çok fikrin tohumu atıldı. Türkiye'nin iktisadi hayatına yön verecek şehir oldu.

Atatürk'ün vasiyetlerini iyi anlamalı ve uygulamalıyız. Beni en çok etkileyen sözü, "ülkeyi çağdaş medeniyet seviyesine çıkarmak"...Atatürk dikkat edersek GSMH'yı şu kadar milyar dolara çıkarmak demiyor. Rakam vermiyor, "sürekli ilerlemelisiniz" mesajı veriyor. Atamızın diğer sözleri de iyi değerlendirilmeli. "Cumhuriyeti biz kurduk sizler yaşatacaksınız" diyerek genç işadamlarına mesaj veriyor. Atatürk eğitime çok önem veriyor. Gençleri iyi yetiştirmeliyiz.

YARIN: Adanalı ve Bursalı işadamları valiliğiniz döneminde sizi çok takdir ettiklerini söylüyorlar. Şehrimizi

adeta uçurdu diyorlar.

KÖKSAL: Oradaki insanların vefa duygusunu gösteriyor bu. Onlara teşekkür ediyorum. Ben bugüne kadar hep

Düşünce ve güçbirliği büyük ölçüde sağlanmış durumda. İzmir'in geleceği aydınlık. Sloganımız ise: İzmir: Ege'nin incisi, Türkiye'nin yıldızı olacaktır.

İZMİR'İN PENCERESİNDEN

o şehrin insanları ile birlikte hareket ettim. Başarılı olduy-
sam bunda ortak ve takım ruhu ile hareket etmemin payı
var. İzmir'de de birlikte hareket ederek güzel projelere imza
atacağımıza inanıyorum.

**YARIN: 1990'lı yıllarda Türkiye'de ABD'deki gibi baş-
kanlık ve eyalet sistemi uygulanabilir mi tartışması vardı.
Sizce bu sistem hala uygulanabilir mi?**

KÖKSAL: "Biz valilik birimi olarak sadece uygulayıcı-
yız. Bölge valisi olun derlerse oluruz. Türkiye'de bu siste-
min oluşması için öncelikle başkanlık sisteminin oluşması
gerekir. Fakat toplumun bunu istemesi ve sistemin iyi ku-
rulması şart. Yoksa herşey arapsaçına döner. Bu bir tercih
meselesi. Şartlar bir gün uygun olabilir de. Sistem mahsurlu
bir sistem değil. Mesele adaptasyonda."

**YARIN: Son olarak İzmirli işadamlarına mesajlarınız
neler olacak?**

KÖKSAL: İzmirli işadamları, İzmir'e değer verildiğinin
farkına varırsa ve daha hızlı hareket derse herşey daha ko-
lay olur. Hemen her platformda söylüyorum. Gücünüzün
farkında olun. Ortak akıl ve mücadeleye ihtiyaç var. Kal-
kınma ajansı İzmir için çok önemli. 100 kişilik kurulda sivil
toplum oluşumlarının başındaki kişiler var. Bu kişiler emi-
nim uyumlu bir şekilde çalışacak. İzmir'i ağlayarak değil,
önceliklerini ortaya çıkararak geliştirebiliriz. İzmir'in yeni
kimliği; "Türkiye'nin batıya açılan yüzü" olmalı. Liman
şehri kültür şehri, kongreler şehri. Kısacası İzmir daha da
önemli bir şehir olacak. Genç İşadamları Atatürk'ün vasi-
yetini yerine getirmeli. Genç işadamları ne kadar artarsa
problemlerde o kadar kolay çözülür. Üretimi artırarak ül-
kenin mutluluk ve refahını arttırmalıyız. Genç işadamlarına
çok iş düşüyor. Onları çalışmalarından dolayı kutluyorum.
Düşünce ve güçbirliği büyük ölçüde sağlanmış durumda.
İzmir'in geleceği aydınlık. Sloganımız ise şu: İzmir: Ege'nin
incisi, Türkiye'nin yıldızı olacaktır.

İZMİR HATIRASI

Yabancı müşterilerimize
İzmir'den özel bir hediye versek!

İzmir'in lezzetlerini
şık bir kutuda sunabilirsek!

Kuru meyve ürünlerimiz Şentaş A.Ş. ye ait
ISO 9001:2000, HACCP, BRC belgelerine sahip işletmede
45 yıllık ihracat tecrübesi ile her türlü
gıda güvenliği kontrolünden geçerek hazırlanmaktadır.

Bayram yaklaşıyor;
eşe dosta hediyelik ne götürsek?

Farklı bir lezzet arıyoruz; tatlı, enerji verici
ama bir o kadar da sağlıklı olsa!

**Kuru İncir • Organik Kuru İncir • İncir Ezmesi • Kesilmiş İncir
İncir Reçeli • Çikolatalı İncir • İncir Tatlısı • İncir Esanslı Kozmetik Ürünler
Kükürtlü / Naturel Kuru Kayısı • Organik Kuru Kayısı • Kuru Üzüm • Ceviz • Çam Fıstığı**

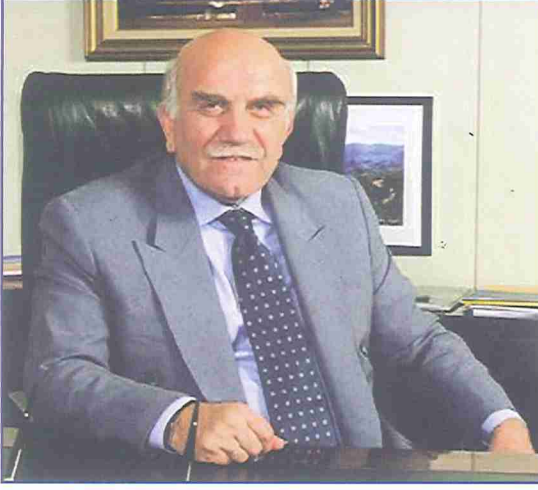

Aradığınız, özlediğiniz tat burada!

Halit Ziya Bulvarı No:70/A 35210 İZMİR
Tel: 0232 483 71 20 - 483 15 61 • Faks: 0232 489 26 60
www.incirevi.com • info@incirevi.com

CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE TÜRK SANAYİİ

Ali COŞKUN
Sanayi ve Ticaret Bakanı

Türk sanayinin geçirdiği evrimi incelemeye başlamadan önce, genç Cumhuriyetimizin devraldığı ekonomik yapıya kısaca bir göz atmakta ve dönemler itibarıyla sanayimizdeki gelişmeleri ele almakta yarar görüyorum.

Cumhuriyetin Devraldığı Sanayi Yapısı

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı İmparatorluğu'ndan çok zayıf bir tarımsal yapı ve çok ilkel sanayi kuruluşlarına sahip bir ekonomi devralmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarındaki sanayinin durumunu gösteren, 1913-1915 yıllarına ait bir sayıma göre, 1913 yılında 269 kuruluşun % 95,1'i faal iken, 1915 yılında sayıları 282'ye yükselen kuruluşlardan sadece % 68'i faaliyetlerini sürdürebilmektedir.

Birinci Dünya Savaşı dolayısıyla, hammadde teminindeki zorluklardan dolayı üretim devam ettirilememektedir. İşleyen tesislerin % 75'i ve çalışanların da % 85'i sadece dokuma, gıda ve kırtasiye sanayinden oluşmaktadır. 1915 yılında tüm sanayi kuruluşlarının % 55'i İstanbul ve çevresinde, % 22'si ise İzmir çevresinde bulunmaktadır. Devletin belli başlı faaliyet alanı dokuma sanayinde olup, diğer kesimlerde devlet teşebbüsü çok önemsiz bir durum teşkil etmektedir.

Dış ticaretin bileşiminde ihracat bazı tarımsal ürünlerden, ithalat ise önemli miktarlarda tüketim mallarından oluşmaktadır. İthalat içinde yatırım mallarının payı % 10'u geçmemekte, mevcut madenler ve tarım ürünleri milli sanayi için değil, fakat Avrupa sanayilerinin ihtiyacı için kullanılmakta ve bu sanayilere hammadde sağlayan bir yapı ile sınırlanmış bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında ekonomik bakımdan güçlü bir devlet olmak için sanayileşmek gerektiğine inanılmış ve ülkenin sahip olduğu kaynakları kullanarak, kurulabilecek sanayi dalları üzerinde önemle durulmuştur. Bu nedenle, 17 Şubat 1923 tarihinde İzmir'de toplanan Türkiye İktisat Kongresi, diğer konular yanında, bundan sonra izlenecek sanayileşme stratejisini belirlemiştir.

1. İktisat Kongresi'nde özel teşebbüse önem veren ve

devletin ancak "özel sermayenin yetmediği büyük müesseseleri kurmak" için ekonomik hayata girmesini kabul eden bir anlayış hâkim olmuştur. Bu görüş, 1930'lara kadar uygulanmıştır.

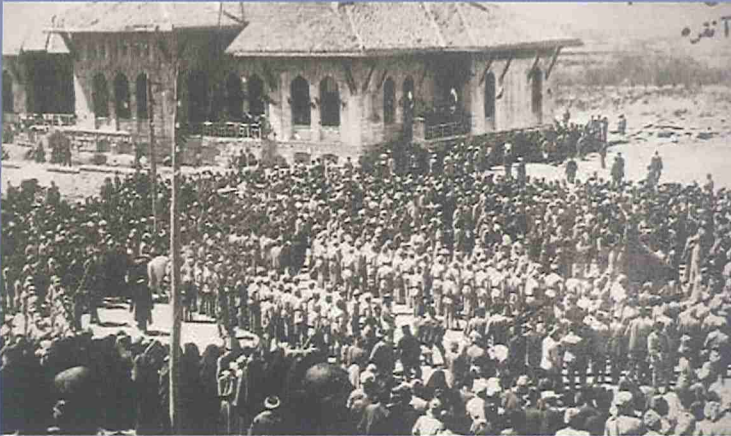
1923-1932 Döneminde Sanayileşme Stratejisi

İzmir İktisat Kongresi'nin sonunda, ülke ihtiyaçları yurtiçi üretimle karşılanan malların ithaline yüksek gümrük vergileriyle engel olunması, ülkede mevcut olan hammaddelerin ithalinin önlenmesi, mevcut olmayanların ve sanayinin gelişmesi için gerekli olanların gümrüksüz ithalinin sağlanması, sanayi için gerekli olan makine ve parçaların gümrük vergisinden muaf olması, ayrıca ülkede bulunmayan ve yurtiçi ihtiyaçları karşılayacak olan sanayi ürünlerinin gümrüksüz ya da düşük gümrükle ithali için kararlar alınmıştır.

Bu kararlar incelendiğinde, amaç, zayıf ekonomik yapıyı güçlendirmek için ithal ikamesine yönelik bir politika yürütmektir. Bütün bu iyi niyetli çalışma ve kararlara rağmen, İzmir İktisat Kongresi'nden dört ay sonra imzalanan Lozan Antlaşması, bu kararların bir süre için uygulanmasına imkân tanımamıştır. Ancak, Lozan Antlaşmasının gümrük indirimleri ile ilgili önleyici hükümleri 1929 yılında son bulması üzerine aynı yıl çıkartılan bir yasa ile başlatılabilmiştir.

1924 yılında İş Bankası kurulmuş olup bankanın amacı, tasarrufların milli bir bankada toplanması, teşvik edilmesi ve yerli sanayinin finansmanı için fonlar oluşturulmasıdır. 1925 yılında ise, sanayi ve madencilik konularında özel teşebbüsle ortaklaşa faaliyetlerde bulunmak ve yine bu alanda çalışanlara kredi sağlamak amacıyla Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. 1927 yılında dönemin sanayileşme politikasının niteliklerini gösteren "Teşvik-i Sanayi Kanunu" çıkarılmıştır. Bu kanun sanayiye önemli teşvik ve koruma tedbirleri getirmiştir.

Tüm bunlardan görüldüğü üzere, Büyük Atatürk Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türkiye'nin kalkınmasına

ve sanayileşmesine büyük bir önem vermiş ve ekonomik politikaları ve stratejileri bu yönden tespit etmiş; gerekli yasaların çıkarılması ve finansman sağlayacak bankaların kurulmasına önderlik etmiştir.

1933–1949 Döneminde Sanayileşme Stratejisi

Bir önceki dönemde özel teşebbüse dayanan ve onun başaramadığı ekonomik sorunları devletin göğüslemesini öngören bir sanayi yapısı esas olmuştur. Ancak, 1929 Dünya Ekonomik Krizi ve onu izleyen yıllar, devletin ekonomiye etkin önlemlerle müdahalesini gerekli kılmıştır. Bu ekonomik bunalım, bilhassa tarım ürünü ihraç eden ülkeleri büyük ölçüde etkilemiştir. 1929 yılı ihracatımız değer olarak 1924 seviyesinin altına düşmüştür. Bunun sonucu olarak 1930 yılında kambiyo denetimi kurma zorunluluğu duyulmuştur.

Bu nedenle, aynı yıl "Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanun" kabul edilmiştir. Diğer taraftan başka bir kanunla ithalat sıkı bir denetim altına alınmıştır. İhracatta ise, 1930 yılında 1705 sayılı "Ticarette Tağşişin Meni ve İhracatın Murakabesi ve Korunması Hakkında Kanun" çıkarılmıştır. Tüm bunlar, o dönemdeki ekonomik durum gereği devletin iktisadi hayata müdahale etmesinin zorunluluğundan doğmuştur.

1932 yılında, devletin ekonomik alanda etkinliğini artıracak yasal gelişmeler olmuş ve yeni kurumlardan Devlet Sanayi Ofisi kurulmuştur. Bunun amacı devletin sanayi işletmeciliği yapmasıdır. 1933 yılında Devletin Sanayi Ofisi ve Türkiye Sanayi Kredi Bankası lağvedilerek yerine Sümerbank kurulmuştur. Bu kurumun başlıca görevleri, devlete ait fabrikaları işletmek ve özel sanayi kuruluşlarındaki devlet hisselerini idare etmek, fabrika projeleri hazırlamak ve bankacılık hizmetleri vermektir.

Bu dönemin en büyük özelliği planlı sanayileşmeye önem verilmesidir. İlk beş yıllık plan bu dönemde yapılmıştır. Türkiye bu tür sanayileşme politikasını ilk uygulayan ülkelerden birisidir. Buda Atatürk'ün ne denli ileri görüşlü bir önder olduğunun bir göstergesidir. Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı 1934–38 yıllarını kapsamakta olup, bugün bile Türk Ekonomisinin en önemli kuruluşları arasında olan bazı kurumlar bu plan çerçevesinde kurulmuştur.

Karabük Demir-Çelik Tesisleri 1937'de, Sümerbank Merinos Fabrikası 1938'de, İzmit Kâğıt Fabrikası 1936'da, Şişecam 1935'de işletmeye açılmıştır. Daha sonra İkinci Sanayi Planı döneminde ise, Etibank kurulmuştur. Bu planın özelliği, yatırım malları yapımına öncelik verilmesi ve özel teşebbüse yine yer ayrılmış olmasıdır.

1938 yılında 3460 sayılı Kanun ile Sümerbank, Etibank, T.C. Ziraat Bankası ve Deniz Bank'ın yönetimleri "Devlet İktisadi Teşekkülleri" olarak düzenlenmiştir. Burada şunu belirtmek gerekir ki, Birinci ve İkinci Sanayi Planları bugünkü anlamda planlar olmayıp, daha çok devletin hangi alanlara yatırım yapacağına bir listesi şeklindedir. Ancak, Türkiye'de ekonominin ve sanayinin gelişmesi için atılan

ilk adımlar olduğundan özel bir önemleri vardır.

Savaş Yılları ve 1950 Öncesi

Bütün bu düzenlemeler ve sanayi teşvik tedbirleri yanında, zor savaş yıllarının ağır şartlarından dolayı "Savaş Ekonomisi" vasfını gösteren ve 1940 yılında kabul edilen Milli Koruma Kanununun devri başlamıştır. Bu kanun ile hükümete ekonominin bütünü hakkında düzenleyici kararlar almasını sağlayan tarım, madencilik, sanayi ve iç dış ticaret alanlarında geniş yetkiler verilmiştir.

Ancak, bunlar özel kesimi zedeleyecek bir biçimde kullanılmamış, aksine savaş ve enflasyon nedeniyle gelir dağılımında tüccar, sanayici ve büyük çiftçiler elinde önemli birikimler olmuş ve özel kesim güçlenmiş, sermaye birikimi meydana gelmiştir.

Bu dönemdeki yatırımlar daha çok kumaş, cam, şeker gibi zorunlu ihtiyaç maddeleri, krom, linyit gibi stratejik öneme sahip hammaddelere yönelmiştir. Kısacası sanayinin bazı kollarında gelişmeler olmuştur. Görüldüğü üzere, bu dönemde sanayileşme özel önemini yitirmiş onun yerine savaşın etkilerini azaltacak bazı tedbirler alınması yoluna gidilmiştir.

Ancak, yine de Türk ekonomisinin dar kalıplar ve kısır kaynaklar içinde sıkışmış olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, 1947 yılında bir kalkınma planı (1948–1952) yapılmış ve bu plan ile özel kesime öncelik verilmiştir. Ayrıca, bu plan ile bir sonraki dönemin yani 1950–1960 dönemi iktisat politikalarının temellerinin atıldığı söylenebilir. 1948 yılında ABD ile imzalanan anlaşma ile Türkiye'de Marshall Planı'na katılmıştır. Planın amacı "katılan ülkelere sınaî ve ziraî üretimi artırmak" olmasına rağmen ülkemizde daha çok tarımsal kalkınma amaçlı olarak uygulanmıştır.

1950 - 1960 Dönemi-Liberal Dönem-

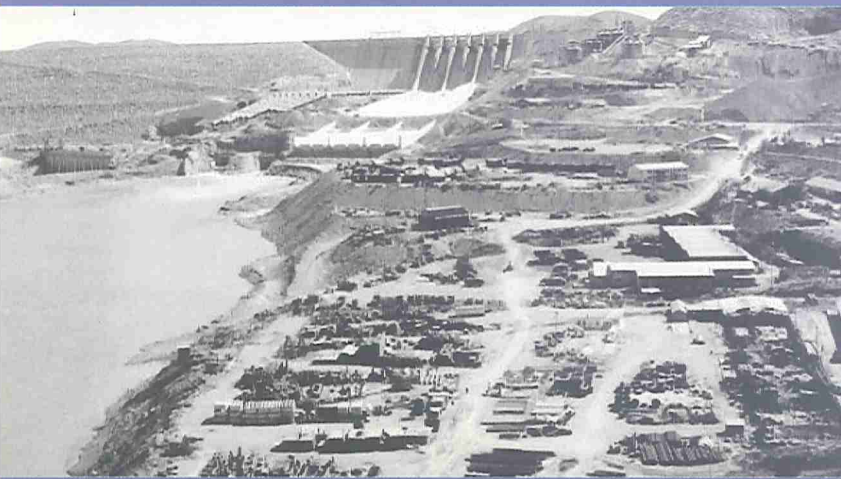
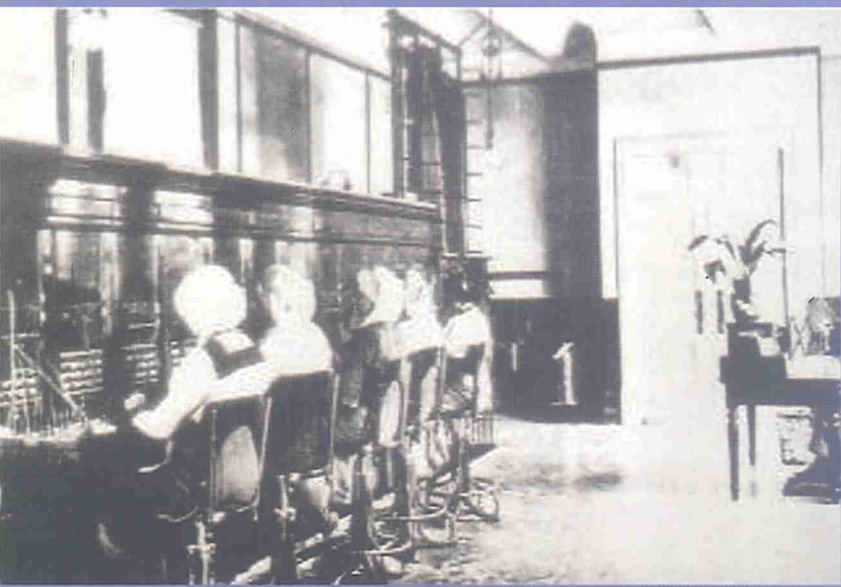
1950 ve sonrasında piyasa ekonomisine daha fazla ağırlık veren bir ekonomik kalkınma politikası izlenmeye başlanmıştır. 1950–1960 döneminde yol, su liman gibi altyapı yatırımları devletçe başlatılmış ve bunlar 1960 sonrası hızlı sanayileşme hareketlerine yardımcı olmuştur. 1947–1960 döneminde devletin daha çok yukarıda sözü edilen altyapı yatırımlarına ağırlık verdiğini ve diğer üretim konularında özel sektörü teşvik ettiği görülmektedir.

Buna rağmen bu dönemde Kamu İktisadi Kuruluşları gelişmelerine ve genişlemelerine devam etmiştir. (TCDD-PTT, Denizcilik Bankası T.A.Ş., T.C.Turizm Bankası A.Ş., Devlet Malzeme Ofisi, TPAO ve Et Balık Kurumu gibi).

1950 yılından itibaren uygulanan "Liberal" ekonomi politikasına, 1955'den sonra iklim şartlarına bağlı olarak tarımsal üretimde azalma ve dış ödemeler dengesindeki olumsuzluklar neticesinde meydana çıkan darboğazlar nedeniyle ara verilmiş ve daha "müdahaleci" bir yapıya geçilmiştir. Kâr hadlerinin kısıtlanması, ithal kotalarının konması ve Milli Koruma Kanununu'na başvurulması bu döneme rastlamaktadır.

Cumhuriyet döneminden bu yana izlenen sanayileşme politikalarına bakıldığında II. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası dönemlerde büyük farklılıklar olmasına rağmen, ana hedeflerde önemli bir uyum ve tutarlılık bulunduğu görülmektedir. Bu da Türk toplumunda üretim yapısını olumlu yönde geliştirmek için daima karma ekonomi sistemi ve girişimcilik serbestisinin uygulanmış olmasıdır.

Temel hedef bu olmakla birlikte, değişik dönemlerde, değişen iç ve dış faktörler dolayısıyla kullanılan "araçlarda" bazı farklılıklar olmuştur. Türkiye'de Devletçiliğin ağır bastığı dönemlerde bile karma ekonomik yapıda "felsefe olarak" önemli saptamalar olmamıştır.

Son 50 yıllık dönem göz önüne alındığında karma ekonomik yapı içinde, tedrici olarak piyasa ekonomisinin ve özel girişimciliğin etkinliğini artırmaya yönelik politikaların ağır bastığı görülmektedir.

1960 Sonrası-Planlı Dönem

1960 yılından sonra planlı kalkınma döneminde yine karma ekonomi politikasının devam ettiğini ve kalkınma planlarının devlet için "emredici" ve özel kesim için "yol gösterici" özellikleri görülmektedir. Türkiye'de uygulanan planların en önemli özelliği, kalkınmanın sanayileşme ile sağlanabileceğinin başından itibaren kabul edilmiş olması ve uygulamanın bu yönde gelişmiş olmasıdır.

Türkiye'de sanayileşmenin gelişimini ve Milli Gelir içinde sektörlerin oransal paylarına baktığımızda, tablodan da anlaşılacağı üzere, 1927 yılında tarım sektörü milli gelirden % 67'lik bir pay alırken bu oran 2005 yılında % 14'e düşmüş, buna karşılık sanayi sektörünün payı 1927'deki % 10 seviyesinden % 24'e ve hizmetler sektörü % 23 seviyesinden % 62'ye ulaşmıştır.

Milli Gelir İçinde Sektörlerin Yıllara Göre Payı

Sektörler	Sektörlerin Payı (%)									
	1927	1938	1948	1958	1967	1978	1989	1994	2000	2005
Tarım	67	48	53	44	35	22	15	14	17	14
Sanayi	10	16	14	22	20	30	34	39	23	24
Hizmetler	23	36	33	34	45	48	51	47	60	62
Milli Gelir	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: Beş Yıllık Kalkınma Planları, DPT.

Sanayi sektörünün hızlı gelişmesi ve milli gelir içindeki payının artmış olması, ekonomide yapısal değişikliğin istenen yönde ve ölçüde olduğunu göstermek açısından yeterli değildir. Bu nedenle sanayinin kendi iç yapısı ve bu yapıdaki değişimleri sanayileşme süreci açısından önem taşımaktadır. Sanayi sektörünü oluşturan madencilik, imalat sanayi ve enerji sektörlerinin payları açısından baktığımızda imalat sanayi, toplam sanayi üretimi içerisinde % 90'ın üzerinde bir oran oluşturmaktadır.

İmalat sanayi üretiminin, ara ve yatırım malları arasındaki dağılımı gelişmiş ülkelerde ara ve yatırım malları lehine iken, gelişmekte olan ülkelerde tüketim malları lehinedir. Türkiye'de sağlıklı bir sınıfl yapıya kavuşmak için ara ve yatırım malları üretimini daha fazla artırmak zorundadır.

Planlı dönemde uygulanan sanayileşme politikasının sonucu olarak bugün imalat sanayinin hemen her sektöründe önemli kapasiteler oluşmuş ve sanayileşmede büyük birikimler elde edilmiştir. Özellikle 1980 sonrasında uygulanmaya başlanan ekonomik tedbirler ve dış açılma politikası ile birlikte, bu sınıfl birikimin ihracata yönlendirilmesi mümkün olmuştur.

Hedefimiz, ihracat potansiyeli olan ve teknolojik birikime imkân sağlayacak sanayilere özel bir önem vermektir. Üretim ve kalitenin, uluslar arası rekabet neticesi ve ihracatın da etkisiyle çok daha artacağı tahmin edilmektedir. 1980 yılında yaklaşık 3 milyar dolarlık ihracat değeri, 2005 yılında % 80'i sanayii teşkil etmek üzere bu rakam 74 milyar dolara ulaşmış bulunmaktadır.

Ülkemiz Sanayinin Durumu ve Yapılabilecekler

Ülkemiz sanayii, dış pazarlarda hatırı sayılır bir boyutta yer edinmekle birlikte hedeflenen noktaya ulaşabilmiş değildir. Gelişmiş ülkelerle yaptığımız sanayi mukayeselerinde bizden daha az nüfusa, yüz ölçümüne, daha az hammaddeye, daha kötü doğal şartlara sahip birçok ülkenin bizim çok çok önümüzde yer alması, doğrusu sanayileşme yolunda bir hayli yol almamız gerektiğini ortaya koymaktadır.

Şayet, küresel rekabet ortamı içerisinde sanayimizi hedeflediğimiz yere ulaştırmak istiyorsak yapacağımız şeylerin en başında daha çok çalışmak gelmektedir. Ancak, bu öyle bir sistematik içerisinde olmalıdır ki, sadece devlet değil, özel sektör, üniversiteler, araştırma kuruluşları, çalışanlar ve bütün insanlarımız uyumlu bir şekilde bu çalışma ortamı ve temposu içerisinde yer alabilmelidir.

2000'li yıllara geldiğimiz bu günlerde Türkiye genel olarak bir sanayi ülkesi görünümündedir. İmalat sanayi yatırımları, Marmara Bölgesi ve Ege Bölgesinde yoğunlaşmıştır. Yatırımların % 50'si Marmara Bölgesinde yer alırken, % 18'i Ege Bölgesinde, % 12'si İç Anadolu Bölgesinde yer almakta Karadeniz, Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yer alan yatırımların oranları ise % 18'dir.

Bu durum ülkede iç göçlerin doğmasına, iller ve bölgeler arasında gelir dağılımında bozulmalar meydana gelmesine ve ayrıca son depremde olduğu gibi tabii afetler sırasında büyük ölçüde etkilenme gibi sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için sanayinin yeniden yapılanması, sanayi yatırımlarının coğrafi dağılımının yeniden değerlendirilerek sanayi planlarının yapılması, sanayi bakımından geri kalan illerde yeni oluşumlara fırsat verilerek bu bölgelerde alt yapıların kamu tarafından karşılanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Hepimizin de yakından bildiği üzere, bilgi toplumuna giden yolun temel taşlarından birisi de sanayidir. Ekonomik istikrarsızlık, ülkemizin giderek sanayileşme sürecinden ve üretimden uzaklaşarak, rant ekonomisine yönelmesine neden olması, rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemiştir. Bireysel çıkar ve rantların sosyal yararların yüksek olduğu sektörlerde yoğunlaşması sonucu, reel ekonomi önemli darboğazlarla karşı karşıya kalmış, kaynaklar üretken, verimli ve istihdam yaratan sektörler yerine kamu açıklarının kapatılmasında kullanılmıştır. Bu nedenleri göz önüne aldığımızda sanayileşme stratejilerinin ivedilikle gözden geçirilmesi ve yeni bir atılımla sanayileşme sürecine hız kazandırılması gerekmektedir.

Türkiye bir yandan insan gücü kaynaklarını artırırken bir yandan da ileri teknoloji alanlarına yatırım yapmak suretiyle uç ürünler üretimini desteklemek ve böylece katma değeri yüksek ürünler üretimine doğru sanayi tabanını değiştirmek mecburiyeti ile karşı karşıya olup bu duruma yabancı sermayenin de büyük katkısı olabilir.

Dünya ekonomisi önümüzdeki 6 yıllık dönem içerisinde (2012), uluslararası ekonomik ilişkileri, mal ve hizmet ticaretini engelleyici tüm vergi, fon ve tarifeleri kaldırmayı hedeflemektedir. 2013 yılının Türkiye'si bu anlamda, kendisini yoğun bir dünya rekabetinin içerisinde bulacaktır. Gerek haberleşme teknolojisinde ulaşılan nokta, gerekse de demokrasi ile yönetilen ülke sayısındaki artışa bağlı olarak, ekonomik özgürlük ortamı, tam rekabet piyasasını anımsatır şekilde, geçtiğimiz döneme göre tüketicinin çok daha fazla piyasayla ilgili bilgiye ulaşmasını ve kendisi için en doğru kararı verebileceği bir yeteneğe kavuşmasını sağlamaktadır.

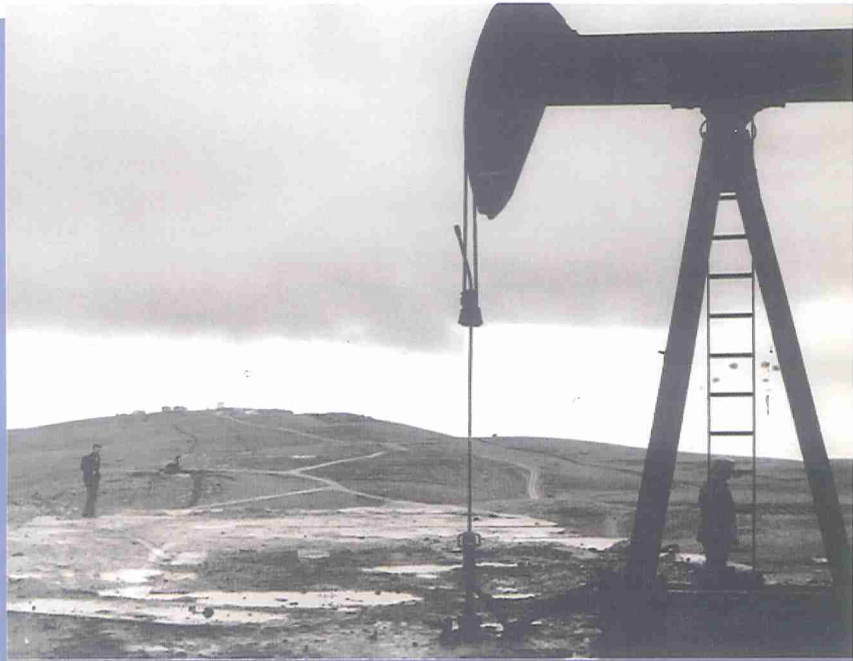

Dünya ekonomisi son 25 yıllık dönemde üretici odaklı bir sistemden tüketici odaklı bir sisteme hızla ilerlemektedir. Tüketici odaklı bu yeni oluşum, dünyanın her noktasında üretilen malın, dünyanın her noktasında tüketilebileceği yeni bir rekabet ortamını tanımlamaktadır. Bu yeni rekabet ortamı uluslar arası şirketler açısından dahi kimi zaman ürkütücü olmaktadır. Bu yüzden uluslar arası şirketler dahi, uluslar üstü şirket olabilmek için son 5 yıl içerisinde önemli birleşmelere ve devralmalara, şirket evliliklerine imza atmaya başlamışlardır. Bu trendin en yoğun olduğu sektörler ise; Petrol Ürünleri, Otomotiv Sanayi, Telekomünikasyon, Kağıt Ürünleri Sanayi Sektörleridir.

Sanayi sektörleri dışında, hizmet sektöründe ise; bankacılık, sigortacılık ve perakendecilik sektörlerinde benzer bir yapılanma dünyada kendini göstermektedir. Bu birleşme ve devralmaların toplam değeri, 1998 yılında 2.5 Trilyon ABD Doları, 1999 yılında ise 3.1 Trilyon ABD Dolarına ulaşmıştır. Unutulmaması gerekir ki, 1999 yılı rakamı dünyada bir yılda gerçekleşen toplam mal ve hizmet ticaret hacminin yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır.

Bu gelişmelerin ışığında bazı uluslar üstü hale gelmiş olan şirketlerin aktif büyüklükleri, iş hacimleri, ciroları ve hatta kimi zaman karları, birçok ülkenin ekonomilerinden daha büyük hale gelmiştir. Bu gelişmeler, önümüzdeki 10 yıllık dönemde globalleşen dünyada, sanayi alanında ayakta kalabilecek ülkelerin ancak, ileri teknoloji üretmeleri halinde bu yoğun rekabete dayanabileceklerini göstermektedir.

Dünya hızla tek pazara yönelirken Türkiye, Çin gibi hızla gelişen ekonomilerin tehdidi altındadır. Bu nedenle,

Türkiye, sanayileşme modelini teknoloji geliştirmeye yönelik olarak yeniden yapılandırmak zorundadır. Türkiye, ithal ikamesi ile başladığı sanayileşme yolculuğuna, teknoloji transferi gerçekleştirerek devam etmiştir. Ancak; bugün gelinen noktada, yabancı teknolojileri ithal etmenin ötesine geçerek, teknoloji geliştiren bir sürece girmemiz gerekmektedir.

Bugün, sahip oldukları bilimsel ve teknolojik bilgiyi entegre süreçler içinde ürüne ve toplumsal kalkınmaya dönüştürebilen ülkeler ile bu süreç entegrasyonunu başaramamış ülkeler arasındaki anlayış ve uygulama farkı, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke tanımlamasında kullanılan önemli araçlardan biri olmuştur.

Toplumumuzdaki AR-GE, teknoloji ve yenilik kültürünün eksikliği bilim ve teknoloji alanındaki yetersizliğimizi artıran önemli bir etkidir. Özellikle üniversitelerin bilimsel ve teknolojik araştırma kapasitesinde ilerleme sağlanmasına rağmen, söz konusu araştırmalar ürüne ve yeniliğe dönüştürülemezle birlikte bunların üretim ve hizmet sektörlerine aktarımı sınırlı düzeyde kalmaktadır. Dolayısıyla sanayi kesiminde teknoloji geliştirme ve yenilik yaratmaya dayalı rekabet stratejisi yaygınlaşamadığı görülmektedir.

Bakanlığımız, ülkemizde AR-GE ve teknolojiye yönelik farkındalığın artırılması, üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaştırılarak bilimsel bilginin ticarileştirilmesinin yaygınlaştırılması amacıyla 2 önemli mekanizmayı yürütmektedir. Yeri gelmişken bunlara da kısaca değinmekte yarar görüyorum.

Bunlardan birincisi, 4691 Sayılı Kanun ile kurulmalarına Bakanlığımızca izin verilen **Teknoloji Geliştirme Bölgeleri**, diğeri ise 2005 yılında başlanan ve içinde bulunduğumuz yılda da Bakanlığımızca desteklenecek olan **SAN-TEZ PROJESİ**'dir.

Bugün, sayıları 22'ye ulaşan Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde;

• Öncelikli sektörlerde çalışan firmaların ve bu konularda proje hazırlayan girişimcilerin rekabet güçlerini artıracak

şekilde desteklenmesi,

- Bu bölgelerde yürütülen çalışmaların yüksek katma değer yaratılarak ticari ürüne dönüştürülmesi,
- Uluslar arası pazarlarda rekabet edebilen firma sayısının artırılması.

gibi hususlar, Bakanlığımızın, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri için belirlemiş olduğu en önemli vizyon olup, bu vizyonun gerçekleşmesi için gerekli çalışmalar ise sürdürülmektedir.

Faaliyete geçen Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde firma sayısı 500'e, çalışan AR-GE elemanı sayısı ise 5.000'e ulaşmıştır. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde ağırlıklı olarak sırasıyla yazılım, bilişim, elektronik, ileri malzeme teknolojileri başta olmak üzere tasarım, nanoteknoloji, biyoteknoloji ve yenilenebilir enerji teknolojileri konularında çalışan yenilikçi firmalar yer almakta olup, bölgelerde 1.500 civarında AR-GE projesi yürütülmekte ve yakın bir gelecekte söz konusu bölgeler ülkemizde teknolojik ürün ve üretim yöntemlerinin üretildiği, üretilen bu teknolojinin ihraç edildiği mükemmeliyet merkezleri haline geleceklerdir.

Yabancı sermaye açısından baktığımızda; Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde toplam 20 adet yabancı ortaklı firma yer almakta olup, firmaların bu bölgelerde yapmış oldukları yatırım tutarı Kasım 2005 sonu itibarıyla 300 milyon \$'a, yabancı firma sayısı 20'ye, toplam yatırım miktarı 300 milyon \$'a ve alınan patent sayısı da 25'e ulaşmış bulunmaktadır.

Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki bu gelişmelerin yanı sıra, bilindiği gibi nanoteknoloji, enerji ve biyoteknoloji 21. yüzyılın popüler üç ana bilimsel araştırma alanıdır. AB Projeleri kapsamında Hacettepe Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Biyoteknoloji Kuluçka Merkezi ve Referans Laboratuvarları Kurulması Projesi ile Ankara (Cyberpark) Teknoloji Geliştirme Bölgesi Nanoteknoloji Kuluçka Merkezi Kurulması Projesi, yine Bakanlığımızca yürütülen projelerdir.

Bugüne kadar teknoloji geliştirme ihtiyacını pek duymadan, teknoloji transferi ve ucuz işçilikten yararlanarak belli bir ihracat yeteneği kazanan sanayimiz, bu yeteneğini yitirmemek ve daha da yükseltmek için teknoloji geliştirmeye artık gereken önemi vermek zorundadır. Bu bağlamda da üniversite-sanayi iş birliğinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Üniversitelerde gerçekleştirilen çalışmalar, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi büyük ölçüde sanayi ihtiyaçlarına yöneltilmeli ve üniversitede yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu sanayici tarafından desteklenir duruma getirilmelidir.

Bu sorunun giderilmesine yönelik olarak Bakanlığımızca hazırlanan SAN-TEZ Projesi üniversite-sanayi işbirliğinin kurumsallaşması ve sanayicimizin AR-GE bilinci edinmesi için çok önemli bir mekanizmadır. Bu çerçevede Bakanlığımızca 2005 yılında yapılan Sanayi-Tez Pazarı sonucunda üniversite-sanayi işbirliği ile toplam maliyeti 30 Milyon YTL olan 104 adet proje hazırlanmış ve bu projeler desteklenmek üzere TÜBİTAK'a gönderilmiştir. Söz konusu projelerden 25'i ise desteklenmeye değer bulunmuştur. Ayrıca, projenin yaygınlaştırılması amacıyla her yıl 4 ilimizde SANAYİ TEZ PAZARI düzenlenecektir. Bu tez pazarlarında o bölgedeki üniversite öğretim üyeleri ile sanayiciler bir araya getirilerek ortak proje fikirleri üretmeleri sağlanacaktır.

Sonuç olarak, ülkemiz sanayi Cumhuriyetin ilk yıllarına göre çok büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Bununla birlikte, küresel rekabet ortamı içinde ülkemiz sanayinin rekabet gücünü koruyabilmesi, rekabet üstünlüğünü daha üst seviyelere çıkarabilmesi ve bu ortam içerisinde istenilen ölçüde yerlerini alabilmeleri için tüm sektörlerde yer alan firmaların AR-GE çalışmalarında bulunmaları gerekmektedir. Bunları yapabilmeleri içinde Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yer almaları ve SAN-TEZ gibi üniversite-sanayi işbirliğini ve bilginin teknolojik ürüne dönüşmesini sağlayan projelere ilgi göstermelidirler.

ERP'nin de "+"sı var !

Zamandan kazanıp, yatırımlarınızı doğru değerlendirip, kalitenizi arttırmak, tam kapasite ile çalışıp maliyeti düşürmek... ERP'nin size kazandıracaklarından birkaçı.

Peki ya daha fazlası! Daha fazlası için GBT/ERP sistemleriyle tanışmalısınız.

Gönen Bilgi Teknolojileri kısaca GBT, size ve işletmenize bilinenlerin ötesinde yeni "+" lar kazandırıyor, her bir "+" sizi mükemmele bir adım daha yaklaştırıyor.

Tamamı Türkçe... ERP+CRM sistemi: GBT/ERP+

- Hem masa üstü hem web üzerinden çalışabilme
- Gelişmiş raporlama araçları
- Bir çok dil, para ve muhasebe sistemi
- Bütünleşik e-ticaret yapısı
- Esnek ve değiştirilebilir yazılım mimarisi
- Üretimden satış sonrası desteğe kadar iş yönetim sistemi

Türkiye Atatürk'ün
"çağdaş medeniyetler
seviyesine yükselmek"
sözünü tuttu..GSMH'mız,
2005 de 1923 yılına
göre reel olarak 300
kat artarak 350 milyar
dolara yükselirken
her yıl ortalama % 5
büydük. Bankacılıktan
elektronığe, tekstilden
otomotive dünyanın her
yanına TÜRK ÜRÜNLERİ
ihraç ediyoruz...her
geçen gün Atatürk'ün
çocukları olarak
**DÜNYANIN TÜRKİYESİZ
YAPAMAYACAĞINI
KANITLIYORUZ...**

ATAM RAHAT UYU...
Biz 83 yılda dünyanın en
büyük 20. Ekonomisi olduk

Yıl 1923..Cumhuriyetin ilk yılları..Nereye el atılsa enkaz...Buna rağmen, Atatürk "nereden başlayacağım" demedi...Çok kısa sürede sanayileşmenin reçetesini çizdi..Ve 83 yılda Türkiye'nin geldiği nokta ortada...

Sadece siyasi değil ekonomik olarak da çepçevre kuşatılmamıza rağmen büyük bir azimle Dünyanın en büyük 20. Ekonomisi haline geldik. 2006'nın ilk altı ayında % 7 lik büyüme ile Çin den sonra dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi unvanını kazandık.

Türkiye Cumhuriyeti 1923 den bu yana yılda ortalama % 5 büyüyerek 11 milyar dolar olan GSMH nı 300 milyar dolara yükselterek, Dünyanın en büyük 20. Ekonomisi haline geldi. En büyük hedef ise 2020 ye kadar dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasında yer alabilmek. 13 milyondan 70 milyona ulaşan nüfusu ile AB yolunda hızla ilerleyen Türkiye bir çok kriz atlattmasına rağmen gelişmekte olan ülkeler arasında ilk üç arasında yer alıyor. 81 yıl önce topluğne bile üretmeyen ve yıllarca Osmanlı borçlarını kapatan Türkiye bugün 223 çeşit ürününü dünyanın her ülkesine ihraç ederek globalleşme yolunda çok önemli mesafeler kaydetti.

Türkiye'nin gelir rakamlarına bakıldığında ise, cari fiyatlarla kişi başına düşen GSMH'nın 1928 yılında 55.5 dolar'dan 1980 yılında 1,539 dolara, 1997 yılında ise 3,048 dolara yükselmiş olduğu görülmektedir. Cari fiyatlarla satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen GSYİH 1980 yılında 2,299 dolar iken bu rakam 1997 yılında 6,647 dolara yükselmiştir. GSMH, 1980 yılında, 1923 yılına göre reel olarak 70 kat artarak 69.8 milyar dolara yükselmiş, 1997 yılında ise 194.3 milyar dolara ulaşmıştır. Türkiye ekonomisi son 75 yılda reel olarak yıllık ortalama %5.2 oranında büyümüştür. 1994 yılındaki ekonomik krizi müteakip 1995 yılının ikinci yarısından itibaren ülkemiz ekonomisi tekrar büyüme eğilimine girmiş ve GSMH büyüme hızı 1996 yılında %7.1, 1997 yılında da %8 oranında gerçekleşmiştir.

Tarım ve hizmetler sektörlerinin GSMH içindeki payları 1923'den 1960'a kadar birbirine çok yakın seyretmiş, aynı dönemde sanayi sektörünün GSMH içindeki payı ise diğer iki sektörün çok altında gerçekleşmiştir. 1923 yılında tarım sektörünün GSMH içindeki payı %39.6, sanayi sektörünün payı %13.2, hizmetler sektörünün ise %47.2 olarak gerçekleşmiştir. 1958'den sonra tarım sektörünün payı azalırken, hizmetler sektörünün payı artmaya başlamıştır. Bu arada sanayinin payı da yükseliş trendine girmiştir.1972 yılının sonlarında sanayi sektörünün payı tarım sektörünün payını yakalamış ve geçmeye başlamıştır. 1997 yılında tarım sektörünün GSMH içindeki payı %15.8, sanayi sektörünün payı %21.9, hizmetler sektörünün ise %62.4 olarak gerçekleşmiştir.

Şimdi T.C'nin 81 yıllık ekonomi serüvenine bir gözatalım;

OSMANLI BORÇLARINI KAPATMA DÖNEMİ (1923-1933)

Cumhuriyetin ilanından sonra Lozan Anlaşması 1924 yılında yürürlüğe girmiş ve toplam tutarı 129.384.910 altın lira olan Osmanlı borçlarının 84.597.495 altın lirasını (yüzde 65.4) yeni devlete yüklemiştir. Özellikle, 1930'lu yıllarda, 1928 yılında yapılan indirimlere rağmen, bütçe harcamalarının yüzde 13-18'ini Osmanlı borçları oluşturmaktadır. 1928 yılında Cemiyet-i Akvam aracılığı ile Türkiye'nin borç yükü kriteri yeniden belirlenmiştir. Buna göre, Osmanlı borçlarının 1912 öncesi olanların yüzde 62'si; 1912 sonrası olanların ise yüzde 79'u Türkiye'ye yüklenmişti. Görüşmeler 1933 yılına kadar sürmüş ve sonuçta, Türkiye'nin 8 milyon altın lira (yıllık 700 bin altın lira taksit ödemeli olarak) ödemesi karara bağlanmıştır. Türkiye bu borçları 1954 Mayıs ayında tamamen ödemiştir.

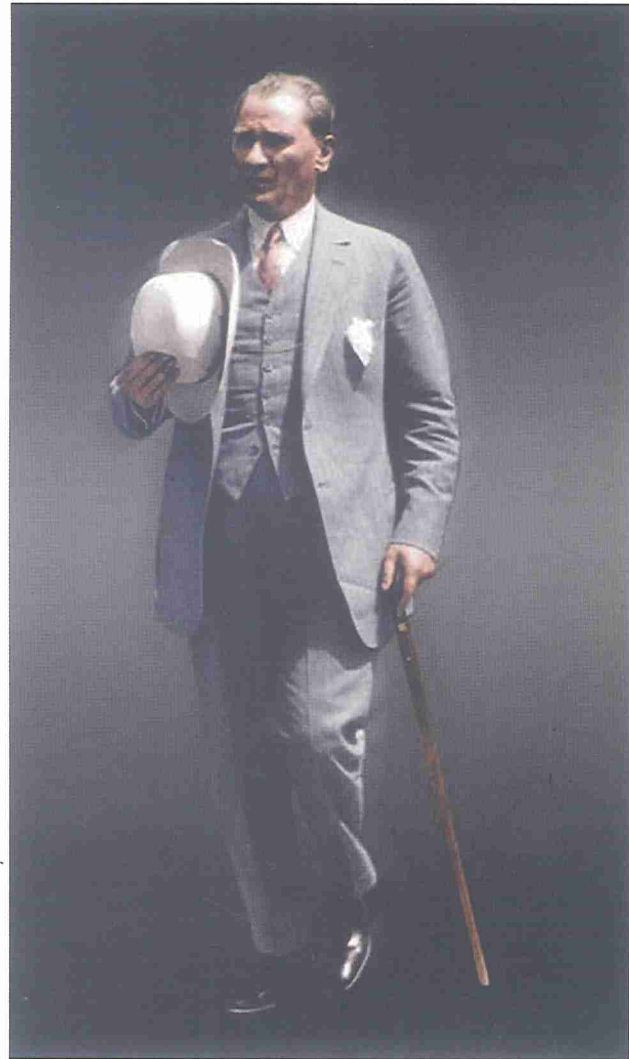
SANAYİDE 90 KAT BÜYÜDÜK

El sanatları düzeyinde olan sanayi, loncaların devamı sayılabilecek gruplar şeklinde organize olmuştur. Başlıca sanayi kolları tarım, dokuma, dericilik ve seramik gibi hafif sanayi dallarında yoğunlaşmıştır. İşletmeler küçük ölçeklidir. 1923 yılında bir kaç fabrika hariç hiç bir sanayi kolu yoktur. Halıcılık ve dokumacılık yabancı ülke ürünleri nedeniyle hemen hemen yok olmuş, mevcut bir kaç kuruluş da yabancı şirketlerin elindedir. İç ticaret kısmen, dış ticaret ise ağırlıklı olarak yabancıların elindedir. Ulaşım ve iletişim imkanlarının yokluğundan dolayı, giyecek ve yiyecek maddelerinin büyük bir

kısmı ithal edilmektedir. Düyun-u Umumiye İdaresi, Türkiye Cumhuriyeti'ne 86 milyon altın lira borç bırakmıştır. 1923 yılında toplam uzunluğu 4.018 km olan demiryolunun büyük bir kısmı başta Almanlar olmak üzere yabancıların elindedir. Deniz ulaşımı ve taşımacılığı son derece sınırlıdır. 1922 yılında Türk gemilerinin toplam tonajı 22 bin tonu geçmemektedir. Nüfusun yüzde 70-75'i tarımda istihdam edilmekte, köylü aşar vergisi dolayısıyla, mültezim, murabaha ve büyük toprak sahiplerine bağlıdır. Tarım teknolojisi son derece ilkel olup, ürünün pazarlama olanakları oldukça yetersizdir. Yeni devletin kuruluşunun daha ilk zamanlarından itibaren giriştiği faaliyetlere bakıldığında, yeni hükümetin teknokrat yönelimli olduğu söylenebilir. Çünkü ekonominin tarım, sanayi, ticaret, altyapı, eğitim gibi bir çok alanlarında girişimlerde bulunmaya gayret etmiştir.

İşsizlik, ekonomik geri kalmışlık, sağlık ve eğitim olanaklarının yetersizliği, ekonominin önemli bir kesiminin piyasa dışında olması sorunları, seçim sonrasında hükümetler için aniden öncelikli olmaktan çıkmakta; ve insan hakları, düşünce özgürlüğü, etnik ve dini oluşumların talep ve tepkileri birincil olmaktadır. 1920'li yıllarda başlayan totaliter ve otoriter eğilimlerin bütün dünyada hükümetler nezdinde içtenlikli bir kabul ve yaygın bir uygulama alanı bulması dikkate alınırca, Türkiye için sözkonusu analizin daha bir anlaşılır hale gelmesi mümkündür.

Bir görüşe göre, 1923-32 başarısızlığının arkasında bir çok neden vardır: İlk olarak 1929 yılına kadar ülkenin dış ticaret politikasını belirleme yetkisinin elinden alınması, gerek iç üretimi caydırıcı olması bakımından, gerekse hükümet gelirlerinin yetersizliğine neden olması bakımından çok önemlidir. İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar sistematik olmadığı için, çelişen ve uzlaşan bir çok unsuru ba-

KAPAK KONUSU

rındırmıştır. Yeni devletin bir yandan iç isyanlar, diğer yandan devlet örgütlenmesi ile uğraşması ekonomiyi ilgilendirmesine pek olanak tanımamış görünmektedir. Cumhuriyet'in ilk on yılının liberal ekonomi politikalarının uygulandığı bir dönem değildi. Çünkü, sınai ürünlerin ithali ve ticareti alanlarında kurulan tekeller, sanayiye teşvik girişimleri, demiryolları başta olmak üzere yaygın kamulaştırmalar, Türkler dışındakilere ekonomik alanlarda neredeyse hayat hakkı tanımama uygulamaları bu dönemde hükümetin yaygın bir şekilde ekonomiyi müdahale ettiğini göstermektedir.

İSTİHDAMDA ARTIŞ

Cumhuriyetin ilk nüfus sayımı 1927 yılında, ikinci nüfus sayımı 1935 yılında yapılmış ve ikinci sayımdan itibaren son yıllara kadar her beş yılda bir sayım gerçekleştirilmiştir. 1927 yılındaki ilk sayımda Türkiye'nin nüfusu 13 milyon 648 bin olarak tahmin edilmiştir. İkinci nüfus sayımında ise toplam nüfus 16 milyon 158 bin olarak tahmin edilmiştir. Buna göre, yıllık ortalama nüfus artış hızı binde 23 dolayındadır. 1927-35 aralığını kapsayan sekiz yılda nüfus artış hızı toplam yüzde 18.4'tür. Faal nüfusun ekonomik sektörler itibarıyla dağılımı incelendiğinde, ekonomik yapıyı yansıtır şekilde, tarımın yüzde 81 ile en çok istihdam barındıran sektör olduğu anlaşılmaktadır.

VERGİ TOPLAMA DÖNEMİ BAŞLIYOR

Yabancı sermaye Cumhuriyet'in ilk yıllarında ülkeyi terk etmiştir. Bu dönemde hükümetin daha ziyade devletin yasal ve kurumsal yapısını tesis etme; bunu da ağırlıklı olarak Batı ülkelerindeki yasal ve kurumsal organizasyonları aynen olarak gerçekleştirme ve halk ayaklanmalarını bastırma ile uğraştığı söylenebilir. Bu dönemde hükümet yeni para basmamış ve denk bütçe ile çalışmıştır. Vergi gelirleri içinde dolaylı vergiler ağırlıklı konumda olup yüzde 90'ın üzerindedir.

Bütçe giderlerinin GSMH'ya oranı dönem boyunca düşük bir artış trendi izlemiştir. Toplam vergi gelirlerinin GSMH içindeki payı dönem boyunca yüzde 10 dolayında seyretmiştir. Aşarın 1925 yılında kaldırıl-

	BÜYÜME HIZLARI				GSMH DEFLATORU	
	TARIM	SANAYİ	HİZMETLER	GSMH	% DEĞİŞME	1987=100
1924	27.2	-7.1	3.5	14.9	10.0	0.0
1925	5.6	17.9	19.2	12.8	12.4	0.1
1926	31.8	14.8	8.2	18.2	-8.5	0.0
1927	-30.9	19.4	7.3	-12.8	2.2	0.1
1928	19.2	-0.6	4.7	11.0	-0.1	0.1
1929	42.6	3.8	5.7	21.6	4.4	0.1
1930	-3.9	12.7	8.9	2.2	-25.4	0.0
1931	14.3	14.2	5.5	8.7	-19.0	0.0
1932	-28.8	17.8	8.6	-10.7	-5.7	0.0
1933	22.1	19.0	13.1	15.8	-15.9	0.0
1934	2.7	13.8	9.4	6.0	0.5	0.0
1935	-6.1	-0.1	-0.8	-3.0	11.1	0.0
1936	54.1	-3.4	2.1	23.2	5.0	0.0
1937	-3.5	10.3	7.1	1.5	5.0	0.0
1938	5.4	15.7	13.5	9.5	-4.1	0.0
1939	3.8	16.7	10.9	6.9	1.8	0.0
1940	-1.2	-10.9	-8.3	-4.9	22.5	0.0
1941	-16.5	-2.4	-4.7	-10.3	38.9	0.1
1942	19.4	-2.5	-3.9	5.6	96.0	0.1
1943	-12.5	-1.4	-6.1	-9.8	65.2	0.1
1944	-10.7	-6.1	-1.6	-5.1	-23.7	0.1
1945	-23.4	-16.6	-10.8	-15.3	-3.4	0.1
1946	54.2	26.1	19.5	31.9	-5.0	0.1
1947	-11.7	5.8	14.9	4.2	5.6	0.1
1948	35.9	5.4	3.6	4.2	20.8	0.1
1949	-13.5	-2.7	3.1	-5.0	0.4	0.1
1950	10.9	9.3	8.0	9.4	-2.1	0.1
1951	19.8	2.6	9.6	12.8	6.5	0.1
1952	9.5	10.9	14.5	11.9	2.7	0.1
1953	8.7	19.2	11.8	11.3	4.8	0.2
1954	-13.9	9.2	3.6	-3.0	5.1	0.2
1955	9.8	11.3	5.5	7.9	11.3	0.2
1956	5.0	9.6	-0.3	3.2	11.8	0.2
1957	6.5	10.7	7.9	7.8	23.3	0.2
1958	9.2	5.6	0.4	4.5	14.2	0.3
1959	0.3	3.6	7.6	4.1	19.9	0.3
1960	2.3	0.4	5.4	3.4	3.3	0.3
1961	-4.9	11.7	4.2	2.0	4.1	0.4
1962	5.0	3.5	8.0	6.2	9.5	0.4
1963	9.6	12.0	8.9	9.7	5.7	0.4
1964	-4.0	11.2	4.8	4.1	2.6	0.4
1965	-3.9	9.5	5.6	3.1	4.3	0.4
1966	10.7	15.2	11.5	12.0	6.4	0.5
1967	0.1	8.2	5.2	4.2	6.5	0.5
1968	1.5	11.1	7.9	6.7	3.9	0.5
1969(1)	-1.2	12.1	4.8	4.3	7.2	0.6
1970	2.8	1.3	4.3	4.4	8.5	0.6
1971	5.2	9.0	4.5	7.1	17.4	0.7
1972	1.1	10.4	10.3	9.2	10.2	0.8
1973	-7.8	11.9	6.4	-4.9	21.1	0.9
1974	6.3	7.3	4.5	3.3	30.5	1.2
1975	3.1	9.1	8.5	6.1	21.2	1.5
1976	7.0	9.0	12.9	9.0	15.3	1.7
1977	-1.9	6.9	4.4	3.0	24.0	2.1
1978	2.8	3.4	0.1	1.2	46.7	3.1
1979	-0.0	-4.4	0.8	-0.5	75.6	5.5
1980	1.1	-3.3	-3.7	-2.8	89.6	10.4
1981	-1.9	9.2	6.2	4.8	44.3	15.1
1982	3.1	4.9	3.2	3.1	28.3	19.3
1983	-0.9	6.3	7.0	4.2	26.0	24.3
1984	0.5	9.9	7.9	7.1	48.5	36.1
1985	-0.5	6.2	5.1	4.3	52.9	55.2
1986	4.6	11.1	6.1	6.8	35.6	74.9
1987	0.5	9.1	12.9	9.8	33.5	100.0
1988	7.8	1.8	0.5	1.5	69.7	169.7
1989	-7.6	4.6	0.9	1.6	75.5	297.8
1990	6.8	8.6	10.3	9.4	57.6	469.5
1991	-0.9	2.7	0.6	0.4	59.2	747.3
1992	4.3	5.9	6.5	6.4	63.5	1221.9
1993	-1.3	8.2	10.7	8.1	67.4	2044.8
1994	-0.7	-5.7	-6.6	-6.1	107.3	4238.3
1995	2.0	12.1	6.3	8.0	87.2	7932.0
1996	4.4	7.1	7.6	7.1	78.0	14119.6
1997	-2.3	10.4	8.6	8.3	81.2	25587.3
1998	8.4	2.0	2.4	3.9	75.3	44859.1
1999	-5.0	-5.0	-4.5	-6.1	55.8	69868.2
2000	3.9	6.1	8.9	6.3	50.9	105415.0
2001	-6.5	-7.5	-7.7	-9.5	55.3	163740.0
2002	7.1	9.4	7.2	7.8	43.8	235408.3
2003(2)	-2.9	6.5	6.0	5.0	24.4	292847.6

KAYNAK : DİE, DPT

(1) 1969 YILINDAN İTİBAREN DİE YENİ MİLLİ GELİR SERİSİ KULLANILMIŞTIR.

(2)TAHMİN

ması ve yerine yeni bir verginin de ihdas edilmemesi devlet gelirlerinde büyük bir kayba yol açmıştır. Dönem içinde, 1929 yılına kadar gümrük vergilerinin de serbest ticaretten dolayı sınırlı kaldığı dikkate alındığında, kamu gelirlerinin ağırlıklı olarak tütün, şeker, tuz gibi temel malların satışından sağlanan vergilerden sağlandığı anlaşılmaktadır.

Kamu giderleri içinde özellikle ulaşım (demiryolu), savunma, ve iç-dış borç ödemeleri başlıca kalemleri oluşturmuştur. Genel bütçe harcamaları fonksiyonel açıdan, 1927 ve sonraki 5 yıl için; yüzde 65-75 cari gider, yüzde 15-17 yatırım ve yüzde 10-15 dolayında transfer harcamasından oluşmaktadır.

Cumhuriyet'in elindeki kağıt paranın altın karşılıkları Almanya ve Avusturya-Macaristan'ın elinde olmuş ve bunların anlaşmalarla İngiltere ve Fransa'ya devredilmiştir. Cumhuriyet'in ilk on yılında piyasadaki para hacmi nominal olarak azaltılmıştır.

Hükümet paranın değeriyle oynayacak yasal yetkiye sahip değildi. Daha sonra hükümetin yetkilendirilmesi ile, 1930'lu yılların başında Merkez Bankası çalışmaya başlamış ve 1938 yılında Banka'nın kanununda yapılan değişikliklerle, kamu kuruluşlarının finansmanını sağlayacak bir banka statüsü de verilmiştir. Yine İş Bankası'nın Cumhuriyet'in ilk yıllarında kurulması (1924) devletin bankacılık alanındaki önemli bir icraatidir.

Yabancı sermaye ancak Türk ortaklar bulmak koşuluyla gelebiliyordu. 1920-30 döneminde kurulan 201 Türk anonim şirketinin 66'sında yabancı sermayenin iştiraki vardır. Yabancı sermayeli ortaklıkların toplam sermaye içindeki payı ortalama yüzde 43 dolayındadır. Bu ortaklıklar daha çok doküma, gıda, çimento elektrik-havagazı alanlarında yoğunlaşmıştır.

1923-32 döneminde kamu maliyesindeki gelişmeler durgun bir trende sahiptir. Bu dönemde yıllık ortalama açık miktarı 1 milyon 29 bin Liradır. Bu açığa yol açan yıllar 1925, 1931 ve 1932'dir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında vergi gelirlerinin yüzde 90'ından fazlası dolaylı vergilerden oluşmaktadır. Bu dönemde bütçe harcamalarının milli gelire oranı dönem süresince istikrarlı kalmıştır.

Yıllık bazda bütçe giderinin milli gelire oranı ortalama olarak yüzde 13 dolayındadır. Bu da kamu kesimi büyüklüğünün görece kararlı olduğunu göstermektedir. Buna paralel bir gelişme de vergi gelirleri için sözkonusudur. Bu dönemde vergi gelirlerinin milli gelire oranı da dönem boyunca aynı düzeyde seyretmiş ve yıllık bazda milli gelirin yüzde 11'i dolayında gerçekleşmiştir.

Tarım, sanayi ve hizmetlerin GSMH içindeki paylarında anılan dönemde ufak çaplı dalgalanmalar olsa da, 1929 Krizinin etkileri hariç tutulursa, trend yapının aynı özellikleri taşıdığını ortaya koymaktadır. 1929 Krizinde sanayi kesimindeki görece gerileme dolayısıyla, tarımın payında bir artış olduğu izlenmektedir. Tarımsal üretimin o dönemde doğa koşullarına daha fazla bağımlı olması, bu kalemdeki dalgalanmaların ağırlıklı bir kısmına açıklık getirmektedir.

1923-32 aralığında GSMH'nin 1948 sabit fiyatlarıyla yıllık ortalama artış hızı yüzde 7.3 iken, bu ortalamaya ait standart sapma 9.6 gibi görece yüksek bir değerdir. Bunun da en önemli nedeni 1927 ve 1932 yıllarında GSMH'da meydana gelen büyük düşüşlerdir.

1923-32 döneminde milli gelirin sektörler itibariyle yapısında kayda değer bir değişme sözkonusu olmamıştır. Tarımın payı dönem boyunca istikrarlı kalmış ve yıllık ortalama yüzde 45 dolayında seyretmiştir. Yine sanayinin payı da yıllık bazda ortalama yüzde 10 dolayındadır. Hizmetlerin aynı dönem için milli gelirdeki payı da yüzde 45 dolayındadır. Her bir sektörün ortalama payına ait standart sapma değerlerinin düşüklüğü, sektör paylarının dönem boyunca sınırlı dalgalanma yaşadığını göstermektedir. En büyük dalgalanma milli gelirdeki büyüme oranında meydana gelmiştir. 1923-32 dönemi gerek sektörler ve ekonomik gelişme bakımından, gerekse kamu maliyesindeki gelişmeler bakımından ekonominin kendi başına kaldığı, hükümetin de el yordamıyla çalıştığı bir

dönem olarak görülebilir.

TARIMIN AĞIRLIĞI ARTIYOR

Tarımsal vergi konusundaki en önemli düzenleme aşarın kaldırılmasıdır. İsviçre Medeni Kanununun bazı değişikliklerle alınması yoluyla toprağın özel mülkiyeti konusunda çağdaş bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır. 1927 ve 1929 yıllarında çıkarılan yasalarla topraksız köylülere toprak dağıtılmıştır. Bu uygulamayla, miri toprakların topraksız ve göçmen ailelere dağıtılan miktarı 1923-34 döneminde 711 bin hektardır. Buna karşılık, Cumhuriyet'in ilk onbeş yılında devlete ait meraların 40 milyon dönüm azaldığı ve meradan toprak kazanmasının asıl orta ve büyük mülkler tarafından yapıldığı öne sürülmüştür.

Toprak mülkiyetindeki eşitsizlik bu dönemde artarak devam etmiştir. Barkan'ın tahminlerine göre, 125 hektardan küçük mülk toprakları toplamın yüzde 99.7'sini oluşturmaktadır. 1927 toprak sayımı çiftçi başına düşen ekili alan miktarının 25 dönüm dolayında olduğunu göstermektedir.

Ziraat Bankası 1929-32 döneminde ağırlıklı olarak büyük işletmelere kredi vermiştir. Dönem boyunca bu bankanın tarım kesimine açtığı kredilerde önemli bir artış trendi gözlenmemektedir. 1929 yılında kabul edilen bir yasa ile tarım kredi kooperatifleri kurulmuştur.

SANAYİDE KIPIRDANMA BAŞLIYOR

1923-32 döneminin en önemli iktisadi düzenlemesi özel sanayi firmalarına ve maden işletmelerine geniş çapta muafiyet ve imtiyazlar veren Teşvik-i Sanayi Kanunudur. Bu kanun,

önceki kanunun genişletilmiş halidir. 1927-42 aralığında geçerli olmak üzere kabul edilmiştir. Buna göre, 15 yıllık sürede himaye ile özel sektör belirli bir güce kavuşacaktı. Bu kanun ile, bazı önemli sanayi firmalarına fabrika toprağı verme, vergi muafiyet ve istisnaları sağlama, taşıma indirimleri, üretim primleri, devlet alımı garantisi gibi teşvik tedbirleri getirilmiştir. Belçikalı uzman Camille Jaquart ve Celal Aybar tarafından yürütülen 1927 Sanayi Sayımına göre, toplam 65.245 işletmenin yüzde 43.6'sı tarım, evcil hayvanlar, balık ve av ürünleri sanayiinde yoğunlaşmıştır. Maden sanayii, maden işleme ve makine onarımı ve imalatı yüzde 22.6 ile ikinci sırada gelmektedir. İstihdamın yüzde 43'ü tarımsal sanayide, yüzde 18.7'si ise dokuma sanayiindedir. İşletmelerin yüzde 36'sı tek kişilik, yüzde 36'sı ise 2-3 kişiliktir. Sanayi işletmelerinin yüzde 96'sı çevirici güç kullanmamaktadır. Elektrik motorları çevirici güç cüm yüzde 53'ünü kapsamaktadır.

Elektrik sanayii beygir gücünün yüzde 42'sini, tarım ürünleri sanayii ise yüzde 23'ünü kapsamaktadır. Sayım döneminde Türkiye'de 642 yabancı patron, 702 yabancı memur ve 347 yabancı işçi bulunmaktadır. Görüldüğü gibi, işletmeler genel olarak aile işletmesi ölçeğinde çalışmaktadır. Dolayısıyla, geçen sürede ekonomik yapının sektörel bazda kararlı kalması,

işletme bazında da aynı durgun eğilimin geçerli olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, sanayi alanındaki en önemli gelişmeler şu şekilde özetlenebilir: Sanayi ve Maadin Bankası'nın kurulması (1925), Sanayii Teşvik Yasasının çıkarılması (1927) ve ihracata yönelecek sanayicilerin ithal girdilerinin vergiden bağışık tutulması. Teşvik-i Sanayi Kanununa göre, teşvik edilen birimlerde, yönetici ve muhasebeci hariç Türkler çalıştırılacaktır.

TÜRKİYE HİZMET SEKTÖRÜ İLE TANIŞIYOR

Cumhuriyetin kuruluşunda hükümetin elinde 1734 km, yabancı ortaklıkların elinde ise 2352 km demiryolu vardı. Yabancıların elindekiler de millileştirilerek onbeş yıl sonra toplam demiryolu uzunluğu yüzde 67 oranında artırılarak toplam 6800 km'yi aşmıştır. Bu dönemde, deniz ulaşımının tümü ve liman ve karasulardan yararlanma hakları ile kabotaj hakkı (19 Nisan 1926 tarihli yasa ile) yalnızca Türklere verilmiştir. Ticaret alanındaki önemli bir düzenleme devlet tekellerinin teşkil edilmesidir. Başta tütün, kibrit, alkol-ispirto, petrol ve şeker olmak üzere bazı ürünlerin ithalatı ve ticareti tekellere bırakılmıştır. Yine ticaret odaları ve borsaları ile ilgili düzenlemelerle iç ticaretin canlandırılması amaçlanmıştır.

İLK TÜRK MALİ İHRACATI

Türk ekonomisinin 1923-29 döneminde korumasız olarak dışa açık fakir bir hammadde ekonomisi olduğu söylenebilir.

1929 yılına kadar devletin dış ticaret politikası belirleme yetkisi sınırlıdır. Bu yetkisini ancak 1929 yılında, yerli üretimin artırılması, özellikle sınai üretimin dış rekabete karşı korunması amacıyla çıkarılan bir yasayla kullanabilmiştir. Bu yasal düzenlemeden sonra ilk kez dış ticaret fazlası meydana gelmiştir. Ancak 1929 yılından itibaren, ülke giderek dışarıya kapanmıştır. Bu kapanma hem ithalattaki, hem de ihracattaki görelî daralmalardan kaynaklanmıştır. Bir ülkenin iktisaden dışa açıklık derecesinin bir ölçütü olarak kullanılan toplam dış ticaret hacminin milli gelire oranı, 1929 yılından itibaren önemli bir gerileme kaydetmiştir. bu gelişmede dünyadaki yaygın ekonomik bunalımın da bir payı vardır kuşkusuz. Ancak, daralmada, sağlık malzemesi ve diğer yasalarla tanınan vergi bağışıklığı dışında kalan tüm ithal mallarında gümrük vergilerinin yüzde 16'dan yüzde 40'a çıkarılması çok etkili olmuştur. Türk Lirasının diğer paralar karşısındaki değer kaybı, özel kesimde iflaslara yol açmıştır. Dünya piyasalarında tarım fiyatlarındaki gerileme hem iç piyasaya yansımış, hem de dış ticaret hadlerini Türkiye aleyhine çevirmiştir.

Yaygın kamulaştırmalar ve hükümetin yabancı şirketlere karşı kuşkulandırıcı tavrı sermayenin kaçışına yol açmıştır. 1926 yılında yeni vergiler almaya başlayan ve var olan vergilerin de kapsam ve oranını artıran devlet yabancı şirketlerle anlaşma yaparak yeni yatırımlara gitmiş, uzun vadeli dış kredi olanakları da fazla olmayınca, bu teşebbüsler krediye yönelik talepte patlamaya yol açmış, fon ve döviz piyasalarında talep baskısı ortaya çıkmıştır. Osmanlı borçlarının 1929 yılında ödenmeye başlanacak olması, aynı yıl gümrük vergisi artışlarının doğurduğu spekülâtif ithalat, demiryolu yapımı ve imtiyazların satın alınması gibi nedenler, 1929 bunalımıyla dolaylı biçimde ilişkili olan bir kambiyo bunalımına yol açmıştır.

Ülkenin ihracatının yöneldiği ve ithalatının yapıldığı ülkeler ağırlıklı olarak Batı ülkelerinden oluşmaktadır. Dönem boyunca her iki kalem de yüzde 70 düzeyinde Batı ekonomileriyle ilişkilidir. 1923-32 döneminde yıllık ortalama bazda ithalatın ihracatı aşan miktarı 38 milyon TL'dir. En çok açığın verildiği yıl 1929 yılıdır. Ancak 1930 yılından itibaren ithalattaki dramatik düşüş bu açığı, ihracattaki düşüşlere rağmen, fazlaya çevirmiştir. Bu dönemde ihracatın milli gelire oranı yıllık bazda ortalama yüzde 10 dolayında olup dönem boyunca kararlı kalmıştır. Yine ithalatın da bu dönemde milli gelire oranında 1930 yılına kadar, göze çarpan bir değişiklik yoktur. Ülkenin dışa açıklık derecesinde ithalat ve ihracattaki 1929 yılından itibaren meydana gelen gerilemelere paralel olarak, düşüşler meydana gelmiştir. Bütün dönem boyunca yıllık bazda ortalama dışa açıklık derecesi dış ticaret bağlamında yüzde 23 dolayındadır.

YASAL DÜZENLEMELER BAŞLIYOR

Bu dönemde bir çok konuda mevzuat geliştirilmiş, yeni bir çok kurum teşkil edilmiştir. 20 Nisan 1924 tarihinde 1921 Anayasası değiştirilerek yeni bir Anayasa kabul edilmiştir. Çünkü gerek ilk millet meclisi ve gerekse bunun ilk ürünü olan ilk anayasa genel olarak yeni devleti idare edenlerin düşünceleriyle çelişen ve çatışan bir çok unsur barındırmaktadır. Aksi halde yasa düzeyindeki düzenlemelerin dahi ömrünün bir iki yıl gibi kısa bir süre olacağı düşünülemez. Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Ticaret Kanunu, Yargılama Usulleri ile ilgili tercüme faaliyetleri tamamlanarak Avrupa ülkelerindeki mevzuat ithal edilmiştir. Gerçi, bu mevzuatla, azınlıkların ve yabancıların sürekli şikâyet konusu ettikleri uyumsuzlukların giderildiği çeşitli kesimlerce iddia edilmektedir; ancak, azınlıklar zaten ülke dışına bir şekilde çıkarılmış, yabancılarla da ilişkiler minimum düzeye indirilmiştir. Dolayısıyla, bu tercüme faaliyetini daha sağlam gerekçelere dayandırma ihtiyacı vardır. İstatistik Genel Müdürlüğü 1926 yılında kurulmuş ve 1927'de nüfus, tarım ve sanayi sayımları yapılmıştır. Hükümetin, üyelerini atayarak güdümünde tutacağı bir şekilde ticaret ve sanayi odaları ile diğer meslek örgütlerinin seçeceği oniki üyeden oluşan Yüksek İktisat Meclisi 1927 yılında ku-

rulmuştur. İktisat Bakanlığı 1928'de, Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti ise 1929 yılında kurulmuştur.

DEVLETÇİ SANAYİLEŞME DÖNEMİ(1933-1945)

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararların üzerinden sekiz yıl geçmesine rağmen, ekonomik olarak devletin arzulan seviyeye yaklaşması bile sözkonusu olamamıştır. Başarı bir tarafa, 1920'li yılların sonunda ekonomik gerileme katlanılmaz bir hale gelmiştir.

Bu dönemde eğitim ve öğretim alanında kayda değer gelişmeler yaşanmış; okur-yazar oranı 1935 yılında yüzde 20.4 iken, 1945 yılında yüzde 30.2'ye yükselmiştir. Ekonomik yapıda, kentleşme alanında, insan hakları ve demokratikleşmede önemli gelişmeler olmamış, hatta büyük ve yaygın insan hakları ihlalleri meydana gelmiştir. Özellikle dinsel, etnik ve ekonomik alanlarda devlet müdahaleciliğinin büyük tepkiler aldığı söylenebilir.

KAMU MALİYESİ OLUŞUYOR

Bu dönemde nominal gelişmeler birbiriyle yüksek derecede bir korelasyona sahip olarak meydana gelmiştir. Milli gelir, dolaşımdaki para, bütçe gideri ve enflasyon oranındaki değişimler 1933-45 dönemi için, yıllık bazda ortalama olarak aynı düzeyde seyretmiştir (yüzde 16.5-18 arasında). Ancak milli gelir, dolaşımdaki para ve enflasyon oranında büyük dalgalanmalar meydana gelmiştir. Kuşkusuz savaş harcamalarının ve bunun getirdiği enflasyonist etkinin büyük payı sözkonusudur.

Sabit fiyatlarla milli gelirin bu dönemdeki yıllık ortalama artış oranı yüzde 0.4 dolayındadır. Bütçe gelir ve giderlerinin yıllık ortalama bazda bir fazla veya açık verme durumu sözkonusu olmamıştır. Ancak 1934, 1935 ve 1944 yıllarındaki büyük açıklar diğer yıllardaki fazlalarla dengelenmektedir. Sonuç olarak hükümet, savaş döneminden kamu kesimini gelir-harcama dengesi bakımından sağlam bir şekilde çıkarabilmiştir. Ayrıca reel ve parasal değişkenler arasındaki ilişkinin de sağlıklı kalabildiği sonucu çıkarılabilir.

ENFLASYONLA TANIŞMA DÖNEMİ

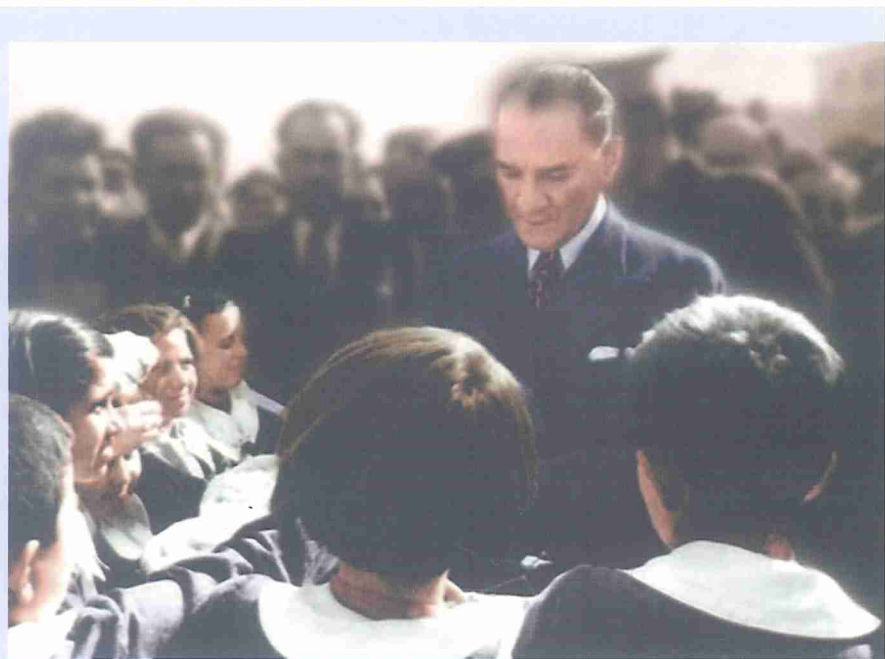
Para piyasasında, 1930 yılında Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu çıkarılmış, 1939 yılına kadar dolaşımdaki para miktarındaki artış tedrici olmuş ve yıllık ortalama yüzde 13'lük bir artış sözkonusu olmuştur. 1933-45 arasında yıllık bazda dolaşımdaki paranın ortalama artış oranı ise yüzde 17'dir. Cari GSMH'nin yıllık artış oranı ise aynı dönem için yüzde 17.4'tür. Dolayısıyla GSMH artışı kadar bir artış dolaşımdaki para hacminde meydana gelmiştir. Hükümet para

arzını ve dolayısıyla enflasyonu sınırlı tutmak amacıyla, 1936 yılında yüzde 15 olarak belirlediği mevduat zorunlu karşılık oranını, 1942'de yüzde 20'ye çıkarmıştır. Toptan Eşya Fiyatları Endeksinin de aynı dönem için yıllık bazda ortalama artış oranı yukarıdaki oranlara yakın olup yüzde 16.5 düzeyindedir. Bir yandan Osmanlı borçlarının ödenmeye devam etmesi ve kamu açıklarının endişe verici içeriği, diğer yandan korumacı politikalarla dış ticaretten sağlanan vergi gelirleri ve kamu kesiminin görece küçüklüğü bütçenin denk olarak hazırlanmasına, hatta fazla verecek şekilde uygulanmasına neden olmuştur. Savaş yıllarında para arzındaki artış üretim gerilemelerine rağmen önemli derecede artmıştır. Bunun sonucu olarak savaş yıllarında fiyatlarda yüksek oranlı artışlar meydana gelmiştir.

FONLAR KAMUYA AKIYOR

1930'lu yıllardaki devletçi sanayileşme uygulamalarının temel finansman kaynağı genel bütçe gelirleri olmuştur. Bütçe gelir ve giderlerinin yıllık artış oranı bütün dönem için (1933-45) ortalama olarak aynı düzeydedir. Bu da bütçe denkleğinin bir başka doğal görünümüdür. Dönem içinde dolaysız vergiler sayı olarak artmasına rağmen, oransal olarak gerilemiştir. Bunun da doğal nedeni, yeni dolaysız vergilerin ihdas edilmesidir. Varlık Vergisi ile Toprak Mahsulleri Vergisi en tartışmalı olanlarıdır. Varlık Vergisi 11 Kasım 1942 tarihinde çıkarılmış ve olağanüstü koşullardan doğan sermaye kazançlarının vergilendirilmesi öngörülmüştür. Ancak, ağırlıklı olarak azınlıklara uygulanmış ve 1942 yılında genel bütçe gelirlerinin yüzde 45'i oranında Varlık Vergisi toplanmıştır. Varlık Vergisi uygulaması 1943 yılında sınırlandırılmış ve 1944 yılında da kaldırılmıştır. Varlık Vergisi yoluyla toplanan tutarın yüzde 53'ü azınlıkların, yüzde 36.5'i müslümanların ve yüzde 10.5'i de yabancıların ödemelerinden meydana gelmiştir. Bir başka hesaplama göre ise, Varlık Vergisiyle toplam 315 milyon lira toplanmıştır. Bu paranın yüzde 70 dolayındaki kısmı yalnızca İstanbul'dan toplanmış ve bu paranın da yüzde 85'i gayri Müslimlerden alınmıştır. Böylece, gayri Müslimlerden alınan vergi payı yüzde 60 civarındadır. Toprak Mahsulleri Vergisi 1941 yılında ihdas edilmiş ve tarımsal üretimin yüzde 10 oranında 1942 yılından itibaren iki yıl süreyle vergilendirilmesi öngörülmüştür. Bu vergi, bir bakıma aşarın tekrar uygulanması olarak kabul edilebilir.

Savaş yıllarına kadar ABD'den alınan 10 milyon Dolar, Merkez Bankası'nın kuruluşunda; Sovyetler Birliği'nden alınan 10.5 milyon liralık kredi ise sanayileşmede, özellikle dokuma sanayiinde ve İngiltere'den sağlanan 16 milyon İngiliz Sterlini de Karabük Demir Çelik Fabrikasının yapımında kul-

lanılmıştır. Savaş yıllarında önemli boyutlarda iç borçlanma yapılmıştır.

Toplam 50 milyon lira civarında olan iç borçlanma büyük ölçüde demiryolu yapımında kullanılmıştır. Kamu kesiminin özellikle savaş yıllarında ekonominin kaynaklarına artan ölçüde el koyması, kamu üretiminin artmasından ziyade, cari ve sermaye transferi harcamalarının artmasına yol açmıştır. Bu dönemde ticaret kesiminde hızlı bir büyüme meydana gelmiş, adeta harp zengini bir sınıf ortaya çıkmıştır.

Tarım, sanayi ve hizmetler ana sektörleri, incelenen dönem boyunca milli gelire yaptıkları katkı bakımından kayda değer bir farklılık göstermemişlerdir. Bu durum özellikle savaşın başlangıcına kadar böyledir. Ancak savaşla birlikte özellikle tarımsal ürünlere olan dış talep, tarımın milli gelirden aldığı payı artırmıştır.

Savaşın başına kadar incelenen dönemde milli gelir artışı önemli boyutlarda olmuştur. Ancak savaşla birlikte milli gelirden gerilemeler olmuştur. Bir yandan savaş nedeniyle işgücünün üretim alanlarından çekilmesi, diğer yandan kredi olanaklarının daralması ve fonların savaş ortamında yatırıma gitmekten ziyade ticari faaliyetlere kayması üretimin gerilemesinde başlıca faktörlerdir.

1933-45 döneminin dönem başı ve dönem sonu birlikte dikkate alındığında, milli gelirin tarım, sanayi ve hizmetler olarak kompozisyonunda anlamlı bir farklılığın olmadığı göze çarpmaktadır. Dönem boyunca yıllık ortalama olarak tarım ve hizmetler toplamının milli gelire oranı yüzde 84 dolayında, sanayi sektörünün milli gelire oranı ise yüzde 16 dolayında gerçekleşmiştir. Bu ortalamalara ait standart hataların düşüklüğü sektörel payların istikrarlı olduğunu işaret etmektedir.

Savaş döneminde artan devlet harcamaları, Merkez Bankası kaynaklarına başvurmayı beraberinde getirmiştir. Para arzındaki artış, üretim ve ithalat darboğazları birlikte ilk defa ağır bir enflasyona yol açmıştır. Toptan Eşya Fiyatları Endeksi 1938 yılı için 100 kabul edildiğinde, 1942 yılında 280 ve 1944 yılında 454 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin bu ilk enflasyonu, ilk devalüasyonu da beraberinde getirmiştir.

1943 yılında 123 kuruş olan 1 Dolar, 131 kuruşa yükseltilmiş ve ayrıca prim uygulaması yoluyla Doların gerçek değeri 193 kuruşa çıkmıştır. Türkiye Cumhuriyeti yüksek oranlı bir devalüasyonu 7 Eylül 1946 tarihinde yapmıştır. Yüksek ve hızlı enflasyonun önünü kesmek ve ihracatta artış sağlamak için ABD Dolarının değeri 1.9 TL'den 2.8 TL'ye çıkarılmıştır. Bu kararlardan sonra ihracatın artmasının yanısıra tüketim malı ithalatı da artmıştır.

1948 İktisat Kongresinin bir bütün olarak toplumun devletin ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel ve diğer uygulamalarına karşı bir forum şeklinde geçtiği düşünülebilir. Bu kongredeki

bildirilerin ağırlıklı bir kısmı bu temayı işlemektedir. Aşağıda Ulus gazetesinde 18 Aralık 1948 tarihinde yayımlanan bir makalenin ana başlıklarından bunu açık bir şekilde görmek mümkündür:

Sözkonusu makalenin alt başlıkları "Devletçilik takma bir sözdür; Halk devleti geçmiştir; Ekonomimiz Batı ülkelerindeki ekonomilere benzemelidir; Devletçilik kurtasiyeciliktir; Anormal zamanlardayız, onun için devletçilik yapıyoruz, sözü yalandır; Devletçilik ani kararlarla memleket idaresidir; Devlet kar etmesin hizmet yapsın" şeklindedir.

Kongre sonucunda devletçilik uygulamasına ilişkin olarak devletin müdahale alan ve derecesini belirten kararlar alınmıştır. Devletçiliğin yanısıra, vergi reformu, dış ticaret ve yabancı sermaye konularında da kararlar alınmıştır. Bugünkü anlayış çerçevesinde değerlendirildiğinde, sözkonusu Kongrenin önemli bir sivil girişim hareketi olduğunu söylemek mümkündür. Ancak devlet uygulamaları kritize edildiği için, Kongre devlet nezdinde kabul edilmemiş ve bu nedenle 1980'li yılların başında yapılan kongre, ikinci iktisat kongresi olarak ilan edilmiştir.

ABD YARDIMLARI BAŞLIYOR

Savaş sonrasında ABD önderliğindeki gelişmiş ülkeler hem Avrupa'nın yeniden imarı, hem de diğer ülkeleri Sovyet tehdidine karşı korumak için önemli kurumsal düzenlemeler ve mali yardım programları devreye sokmuştur. Türkiye de özel sektör ve ticaret serbestisi uygulamalarını başlatarak bu uluslararası trendden yararlanma yoluna gitmiş ve Cumhuriyetin dış yardım ve dış borçlanmaya yelken açması bu dönemle başlamıştır denilebilir. 1948-49 aralığında Marshall Planı bağlamında ABD'den 50 milyon Dolarlık bir dış yardım alınmıştır. Yine bu dönemde Türkiye'nin henüz kurulan uluslararası örgütlerine üyeliği sözkonusu ana eğilimin bir uzantısı olarak alınabilir.

1930'lu yılların başından itibaren, devlet kapitalizminin sanayi kesiminde yaygın bir birikim yöntemi olarak kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, iktisadi politika açısından özel kesimin görece önemi azalmıştır.

1931-33 aralığında hazırlanan ve Mayıs 1934'te yürürlüğe giren Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nın (BBYSP) temel amacı, daha önce ithal edilen belirli tüketim mallarının üretimini gerçekleştirmektir. Dokuma, maden işleme, selüloz kağıt, seramik, cam, çimento ve kimya sanayilerini kapsayan bu plan, bir sanayi yatırım programı şeklindedir. Bir makro plan niteliğinde olmayıp, amaçlarının niteliğine göre bir sanayi planıdır.

BBYSP'nin başlıca amaçları şunlardır: (i) Yerel ya da bölgesel tarımsal üretime ve doğal kaynaklara dayalı sanayi üretim birimleri kurulması; (ii) Özellikle ithalat konusu olan temel tüketim mallarının yerli üretime (özellikle dokuma sanayiine) öncelik verilmesi; (iii) Sanayi işletmelerinin kuruluş yerlerinin hammadde ve işgücü kaynaklarına yakın olması. BBYSP için başlangıçta 45 milyon TL tutarında bir harcama öngörülmüş; sonuçta, 100 milyon TL harcanmış, ancak yine de bütün projeler gerçekleştirilememiştir.

Planın finansmanının Sovyetler Birliği'nden alınan krediler ve her yıl bütçeden ayrılacak ödeneklerle sağlanması öngörülmüştür. BBYSP ile öngörülen toplam üretim, dönemin toplam ithalatının yüzde 44 gibi bir oranını kapsıyordu. BBYSP'nin sonuçlarının başarılı bulunması üzerine, İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nın (İBYSP) hazırlıklarına başlanmıştır. Bu plan, birinci planın aksine, ara ve yatırım mallarının üretimine öncelik vermekte; elektrifikasyon, madencilik ve limanlar gibi altyapısal gelişmeyi dikkate almaktadır. Ancak II.Dünya Savaşı nedeniyle uygulanma olanağı bulamamıştır.

1932 yılında, 1927 yılındaki sayım kadar geniş kapsamlı olmasa da bir sanayi sayımı yapılmıştır. Bu sayımda sadece Teşvik-i Sanayi Kanunundan yararlanan işletmeler belirlenmiştir. Ancak, bu sayım ülkedeki sanayinin yapısı konusunda önemli ipuçları vermektedir. Gerek işletme sayısı bakımından, gerekse toplam istihdamdaki pay bakımından ziraat ve

Üretim Yöntemiyle Gayri Safi Milli Hasıla (1968-2005)				
Yıllar	Alıcı fiyatlarıyla		Cari fiyatlarla	
	Değer	Gelişme hızı	Değer	Gelişme hızı
	000 000 TL	%	000 000 \$	%
1968	163,893	-	18,050	-
1969	183,356	11.9	20,193	11.9
1970	207,815	13.3	19,031	-5.8
1971	261,073	25.6	17,244	-9.4
1972	314,140	20.3	21,968	27.4
1973	399,089	27	27,947	27.2
1974	537,678	34.7	38,242	36.8
1975	690,901	28.5	47,452	24.1
1976	868,066	25.6	53,684	13.1
1977	1,108,271	27.7	61,264	14.1
1978	1,645,969	48.5	66,828	9.1
1979	2,876,523	74.8	81,696	22.2
1980	5,303,010	84.4	68,391	-16.3
1981	8,022,745	51.3	71,504	4.6
1982	10,611,859	32.3	64,209	-10.2
1983	13,933,008	31.3	60,492	-5.8
1984	22,167,740	59.1	59,098	-2.3
1985	35,350,318	59.5	66,891	13.2
1986	51,184,759	44.8	75,173	12.4
1987	75,019,388	46.6	85,979	14.4
1988	129,175,104	72.2	90,460	5.2
1989	230,369,937	78.3	107,544	18.9
1990	397,177,547	72.4	150,758	40.2
1991	634,392,841	59.7	150,168	-0.4
1992	1,103,604,909	74	158,122	5.3
1993	1,997,322,597	81	178,715	13
1994	3,887,902,917	94.7	132,302	-26
1995	7,854,887,167	102	170,081	28.6
1996	14,978,067,283	90.7	183,601	7.9
1997	29,393,262,147	96.2	192,383	4.8
1998	53,518,331,580	82.1	206,552	7.4
1999	78,282,966,809	46.3	185,267	-10.3
2000	125,596,128,755	60.4	200,002	8
2001	176,483,953,021	40.5	145,693	-27.2
2002	275,032,365,953	55.8	180,892	24.2
2003	356,680,888,222	29.7	239,235	32.3
2004	428,932,343,026	20.3	299,475	25.2
2005	486,401,032,274	13.4	360,876	20.5

hayvancılık ile dokuma sanayii ağırlıklı bir paya sahiptir.

Dönem boyunca sanayi üretimi önemli gelişme göstermiştir. Bunun ölçütü ise, temel tüketim mallarının yerli üretiminin sağlanması olarak kabul edilmektedir. Sanayi alt dallarında en önemli gelişme tekstilde gerçekleşmiştir.

Çukurova ve Ege Bölgelerinde özel işletmeler kurulmuş, kamu girişimleri önemli bir üretim kapasitesine ulaşmış, 1930'lu yılların sonunda iç talebin yüzde sekseni yerli üretimle karşılanırmıştır. 1935 yılından itibaren şeker ithalatına gerek duymayacak düzeyde üretim yapılmaktadır. Çimento üretiminde ise, özel firmaların kamulaştırılması (1938) ve yeni işletmeler kurulması ile 1927 yılında 14.4 yıllık kapasiteden, 1935 yılında 220 bin ton yıllık kapasiteye ulaşılmıştır. İç talep fazlası olan 90 bin ton ihraç edilmiştir.

Teşviklerden yararlanan madencilik ve sanayi işletmeleri toplam üretim değerinin yüzde 90'ını sağlayacak düzeydedir. Bu nedenle, ilgili sektörleri temsil kabiliyetleri vardır. Teşviki Sanayi Kanunundan 1932 yılında yararlanan işletme sayısı 1473 iken, bu rakam 1939 yılında 1144'e ve kanunun son yılı olan 1941 yılında 1052'ye düşmüştür. Teşvikten doğal olarak kamu firmaları büyük ölçüde yararlanmıştır.

Teşvikten yararlanan özel firmaların yarısına yakını tek kişi mülkiyetindedir. Özel firmaların yüzde 17'si adi şirket, yüzde 13'ü kolektif şirket ve yüzde 6'sı anonim şirkettir. Firma ve

istihdam kapasitesi bakımından tarımsal sanayi ve dokuma sanayiinin ağırlığı dikkate alındığında, Türk sanayiinin tüketim malı yönelimli bir yapıda olduğu izlenmektedir. Ayrıca aile işletmeciliği özelliği, sanayileşmede halen ücretli işçilik olgusunun gelişmediğini göstermektedir.

Bu dönemde dış ticaret açısından olabildiğince kaçınılmış ve dış ticaret daha ziyade ikili anlaşmalarla yürütülmüştür. Bir yandan ikili anlaşmalara konu olan malların dış ticareti serbest bırakılırken, diğer yandan yurtiçi üretimi yapılan malların ithalatı sınırlandırılmıştır. Kliring işlemleri 1934 yılında kurulan Dış Ticaret Ofisi tarafından yürütülmüştür. İncelenen dönemde dış ticaret 1938 yılı hariç, sürekli fazla vermiştir. Özellikle savaş yıllarında yurtiçinde üretilen tarım ürünlerine ve başta krom olmak üzere madenlerine olan büyük dış talep ihracatın süregelen artışına yol açmıştır.

Ancak dönem boyunca tüketim mallarının ithalatına getirilen sınırlamalar dışa açıklık derecesini sürekli düşürerek dönem başında yüzde 15 olan düzeyinin dönem sonunda yüzde 6 olarak gerçekleşmesine neden olmuştur. Dış ticarete sıkı bir kota sisteminin uygulanması, 1932'de Takas Komisyonlarının kurulması ile ilgili kanunun çıkarılması Türk sanayinin korunması ve geliştirilmesine yönelik tedbirler olarak sayılabilir. Ekonominin giderek kapanması ve kendi ürettiği ile yetinme gayreti, dönemin hükümetinin otarşik eğilimli olduğunu gösterir. Dış ticaretin dönem boyunca fazla vermesi altın stokunda artışa yol açmıştır. Altın stoku 1932-45 döneminde 14.5 tondan 210.8 tona yükselmiştir. Ülkenin elindeki döviz mevcudu da 320 milyon Dolardır. Dolayısıyla, ülke savaş dönemini dışa karşı yükümlülükleri bağlamında rahat bir şekilde geçirmiştir denebilir.

EKONOMİ VE POLİTİKADA YENİ AÇILIMLAR

Devlet dışı kesim, daha doğrusu özel kesim, 1948 İktisat Kongresiyle, temel tercihlerini ortaya koymuş ve özel kesime dayalı, demokratik hak ve özgürlüklerin teminat altına alın-

KAPAK KONUSU

Yıllara Göre Dış Ticaret (Değer 000 \$)							
Yıllar	İhracat		İthalat		Dış ticaret dengesi	Dış ticaret hacmi	İhracatın ithalata karşılama oranı %
	Değer '000 \$	Değişim %	Değer '000 \$	Değişim %	Değer '000 \$	Değer '000 \$	Değişim %
1923	50 790		86 872		- 36 082	137 662	58,5
1924	82 435	62,3	100 462	15,6	- 18 027	182 897	82,1
1925	102 700	24,6	128 953	28,4	- 26 253	231 653	79,6
1926	96 437	-6,1	121 411	-5,8	- 24 974	217 848	79,4
1927	80 749	-16,3	107 752	-11,3	- 27 003	188 501	74,9
1928	88 278	9,3	113 710	5,5	- 25 432	201 989	77,6
1929	74 827	-15,2	123 558	8,7	- 48 731	198 385	60,6
1930	71 380	-4,6	69 540	-43,7	1 840	140 920	102,6
1931	60 226	-15,6	59 935	-13,8	291	120 161	100,5
1932	47 972	-20,3	40 718	-32,1	7 254	88 690	117,8
1933	58 065	21,0	45 091	10,7	12 974	103 156	128,8
1934	73 007	25,7	68 761	52,5	4 246	141 768	106,2
1935	76 232	4,4	70 635	2,7	5 597	146 867	107,9
1936	93 670	22,9	73 619	4,2	20 051	167 289	127,2
1937	109 225	16,6	90 540	23,0	18 685	199 765	120,6
1938	115 019	5,3	118 899	31,3	- 3 880	233 918	96,7
1939	99 647	-13,4	92 498	-22,2	7 149	192 145	107,7
1940	80 904	-18,8	50 035	-45,9	30 869	130 939	161,7
1941	91 056	12,5	55 349	10,6	35 707	146 405	164,5
1942	126 115	38,5	112 879	103,9	13 236	238 994	111,7
1943	196 734	56,0	155 340	37,6	41 394	352 074	126,6
1944	177 952	-9,5	126 230	-18,7	51 722	304 182	141,0
1945	168 264	-5,4	96 969	-23,2	71 295	265 233	173,5
1946	214 580	27,5	118 889	22,6	95 691	333 469	180,5
1947	223 301	4,1	244 644	105,8	- 21 343	467 945	91,3
1948	196 799	-11,9	275 053	12,4	- 78 254	471 852	71,6
1949	247 825	25,9	290 220	5,5	- 42 395	538 045	85,4
1950	263 424	6,3	285 664	-1,6	- 22 240	549 088	92,2
1951	314 082	19,2	402 086	40,8	- 88 004	716 168	78,1
1952	362 914	15,5	555 920	38,3	- 193 006	918 834	65,3
1953	396 061	9,1	532 523	-4,2	- 136 472	928 594	74,4
1954	334 924	-15,4	478 359	-10,2	- 143 435	813 283	70,0
1955	313 346	-6,4	497 637	4,0	- 184 291	810 983	63,0
1956	304 990	-2,7	407 340	-18,1	- 102 350	712 330	74,9
1957	345 217	13,2	397 125	-2,5	- 51 908	742 342	86,9
1958	247 271	-28,4	315 098	-20,7	- 67 827	562 369	78,5
1959	353 799	43,1	469 982	49,2	- 116 183	823 781	75,3
1960	320 731	-9,3	468 186	-0,4	- 147 455	788 917	68,5
1961	346 740	8,1	507 205	8,3	- 160 465	853 945	68,4
1962	381 197	9,9	619 447	22,1	- 238 250	1 000 644	61,5
1963	368 087	-3,4	687 616	11,0	- 319 529	1 055 703	53,5
1964	410 771	11,6	537 229	-21,9	- 126 458	948 000	76,5
1965	463 738	12,9	571 953	6,5	- 108 215	1 035 691	81,1
1966	490 508	5,8	718 269	25,6	- 227 761	1 208 777	68,3
1967	522 334	6,5	684 669	-4,7	- 162 335	1 207 003	76,3
1968	496 419	-5,0	763 659	11,5	- 267 240	1 260 078	65,0
1969	536 834	8,1	801 236	4,9	- 264 403	1 338 070	67,0
1970	588 476	9,6	947 604	18,3	- 359 128	1 536 081	62,1
1971	676 602	15,0	1 170 841	23,6	- 494 239	1 847 442	57,8
1972	884 969	30,8	1 562 550	33,5	- 677 581	2 447 519	56,6
1973	1 317 083	48,8	2 086 216	33,5	- 769 133	3 403 299	63,1
1974	1 532 182	16,3	3 777 501	81,1	- 2 245 320	5 309 683	40,6
1975	1 401 075	-8,6	4 738 558	25,4	- 3 337 483	6 139 633	29,6
1976	1 960 215	39,9	5 128 647	8,2	- 3 168 433	7 088 862	38,2
1977	1 753 026	-10,6	5 796 278	13,0	- 4 043 252	7 549 304	30,2
1978	2 288 163	30,5	4 599 025	-20,7	- 2 310 862	6 887 187	49,8
1979	2 261 195	-1,2	5 069 432	10,2	- 2 808 236	7 330 627	44,6
1980	2 910 122	28,7	7 909 364	56,0	- 4 999 243	10 819 486	36,8
1981	4 702 934	61,6	8 933 374	12,9	- 4 230 440	13 636 308	52,6
1982	5 745 973	22,2	8 842 666	-1,0	- 3 096 692	14 588 639	65,0
1983	5 727 834	-0,3	9 235 002	4,4	- 3 507 168	14 962 836	62,0
1984	7 133 604	24,5	10 757 032	16,5	- 3 623 429	17 890 636	66,3
1985	7 958 010	11,6	11 343 376	5,5	- 3 385 367	19 301 386	70,2
1986	7 456 726	-6,3	11 104 771	-2,1	- 3 648 046	18 561 497	67,1
1987	10 190 049	36,7	14 157 807	27,5	- 3 967 758	24 347 856	72,0
1988	11 662 024	14,4	14 335 398	1,3	- 2 673 374	25 997 422	81,4
1989	11 624 692	-0,3	15 792 143	10,2	- 4 167 451	27 416 835	73,6
1990	12 959 288	11,5	22 302 126	41,2	- 9 342 838	35 261 413	58,1
1991	13 593 462	4,9	21 047 014	-5,6	- 7 453 552	34 640 476	64,6
1992	14 714 629	8,2	22 871 055	8,7	- 8 156 426	37 585 684	64,3
1993	15 345 067	4,3	29 428 370	28,7	- 14 083 303	44 773 436	52,1
1994	18 105 872	18,0	23 270 019	-20,9	- 5 164 147	41 375 891	77,8
1995	21 637 041	19,5	35 709 011	53,5	- 14 071 970	57 346 052	60,6
1996	23 224 465	7,3	43 626 643	22,2	- 20 402 178	66 851 108	53,2
1997	26 261 072	13,1	48 558 721	11,3	- 22 297 649	74 819 793	54,1
1998	26 973 952	2,7	45 921 392	-5,4	- 18 947 441	72 895 344	58,7
1999	26 587 225	-1,4	40 671 272	-11,4	- 14 084 047	67 258 497	65,4
2000	27 774 906	4,5	54 502 821	34,0	- 26 727 915	82 277 727	51,0
2001	31 334 216	12,8	41 399 083	-24,0	- 10 064 867	72 733 299	75,7
2002	36 059 089	15,1	51 553 797	24,5	- 15 494 708	87 612 886	69,9
2003	47 252 836	31,0	69 339 692	34,5	- 22 086 856	116 592 528	68,1
2004	63 167 153	33,7	97 539 766	40,7	- 34 372 613	160 706 919	64,8
2005	73 476 408	16,3	116 774 151	19,7	- 43 297 743	190 250 559	62,9

diği bir sınırlı devlet anlayışı çerçevesinde bütün dünya ile; ancak, Batı ile daha sıkı, ekonomik ve siyasi ilişkileri olan bir süreci desteklemiştir. Bazı yazarlar bu planın Truman Doktrini ile ABD'ye açılan Türkiye'nin bir iyi niyet mektubundan öteye gitmediğini öne sürmektedirler. Bu plan yayımlanmamış ve uygulanmamıştır; ancak, Menderes dönemine damgasını

vuran politikalarla da büyük bir uyum içindedir. Planın başlıca özelliği tarım, ulaştırma ve enerji gibi sektörler öncelik vermesidir. Özel kesimin tam bir güvenlik içinde ve istediği sektörde çalışabileceğini öngören Plan, madencilik, enerji, demir-çelik ve demiryolları dışında kalan ekonomik girişimlerin zamanla özel sektöre devrini öngörmektedir. Plan, öngördüğü yatırımların finansmanının yüzde 49'unun dış kaynaklardan sağlanmasını hedeflemektedir.

II.Dünya Savaşı bittikten sonra, liberal kabul edilebilecek bir dış ticaret ve sanayileşme stratejisi uygulayan Türkiye, rezervlerdeki azalmalar ile 1953 yılından itibaren ağır bir döviz darboğazı ile karşılaşmıştır. Sonuçta, ithalat yasakları, kotalar ve yüksek gümrük tarifeleri uygulamaya konularak korumacı dış ticaret politikası dönemine geri gidilmiştir. Bu dönemde sanayinin gümrük duvarlarıyla dış rekabetten korunmasını ithal ikameci politika uygulaması olarak kabul etmek biraz güç gibi görünmektedir. Daha çok, karşılaşılan sorunlara yönelik spontane çözüm çareleri olarak uygulanmış ve bu bağlamda planlanmamış bir politika olarak alınabilir.

1952 yılından başlayarak dış ticaretin liberasyonu önce daraltılmış, 1955 yılında da durdurulmuştur. Diğer yandan enflasyonist politikalar ve dolayısıyla aşırı değerlenmiş yerli para nedeniyle, 1958 kriz önlemleri alınmıştır. 1953-60 döneminde izlenen korumacı politikalar sonucunda, yerli-yabancı ortaklığıyla kurulan işletmeler daha önce ithal edilen malları üretmeye başlamıştır. Özellikle tüketim malları endüstrisinde yoğunlaşan bir korumacılığa ve yasaklılığa dayalı sanayileşmeden söz edilebilir.

İthalatın kısımlaştırılmasıyla birlikte, iç ticaret hadleri sanayi ürünleri lehine, tarım ürünleri aleyhine dönmüş, kentleşme hızı artmış, tarımsal ürünler piyasaya yönelmeye başlamıştır. İç kredilerde artış, yabancı sermayeyle ortak girişimler ve dış kredi kolaylıkları sanayileşmenin ivmesini artırmıştır.

Reel ve Nominal Gelişmeler: Milli Gelir-Banka Kredileri-Kamu Gelir ve Harcamaları

1945-62 döneminde, milli gelir, para arzı, banka kredileri, bütçe gelir ve gideri ile enflasyon oranındaki gelişim incelendiğinde, ekonominin reel ve parasal kesimlerindeki gelişmeler ile, kamu ekonomisindeki gelişmelerin hangi ölçüde paralel gittiği konusunda ipuçları elde edilebilmektedir. İncelenen dönemde, nominal GSMH'nun yıllık artış hızı ortalama yüzde 15 dolayında iken, bu ortalamaya ait standart sapma 7.6'dır. Aynı dönem için enflasyon oranındaki yıllık ortalama değişim yüzde 7 dolayında olup, bu ortalamaya ait standart sapma 7.3'tür. Dolayısıyla milli gelirden meydana gelen artışın yarısından daha az oranda bir artış dolaşımdaki parada meydana gelmektedir. Bu dönemde, banka kredilerindeki artış milli gelirdeki artışın da üstünde olup yıllık ortalama yüzde 19 civarındadır.

Kamu gelir ve giderleri Genel Bütçe bağlamında ele alındığında, her iki kalemdeki yıllık ortalama artış 1945-62 dönemi için yüzde 19 civarındadır. Buradan, banka kredileri, kamu harcamaları ve milli gelirdeki artış derecesinin enflasyon ve para arzındaki artış derecesinden oldukça yüksek olduğu söylenebilir. M1 ve M2 para arzlarının da GSMH'ya oranlarındaki gelişim incelendiğinde, her iki oranın da 1968 yılına kadar sürekli gerilediği izlenmektedir. Sonuç olarak banka kredilerindeki genişleme ve kamusal harcamalar başlıca etkilerini reel ekonomi üzerinde göstermişlerdir denilebilir.

Bankacılık kesiminde, o güne kadar olanlara kıyasla önemli gelişmeler olmuş ve Savaşın sonra dört özel banka kurulmuştur. Hükümet 1951 yılında ticari banka faizlerini yüzde 12'den yüzde 8.5'e indirmiştir. Kuşkusuz, bu karar kredi genişlemesinde temel bir etken olmuştur. Bu dönemde kullanılan kredilerin önemli bir bölümü, dörtte üçünden fazlası, tarım ve sanayi kesimlerinin dışında kullanılmıştır. Bir başka deyişle, kredi genişlemesinin yöneldiği alanlar ticaret, ulaştırma ve konut gibi doğrudan üretken olan alanlar değildir. Ancak bu alanlara olan talebin etkisiyle reel ekonomide de önemli gelişmeler meydana gelmiştir.

Bu dönemde kamu ekonomisinde harcama-gelir disiplininin önceki dönemlerle kıyaslanmayacak ölçüde bozulduğu izlenmektedir. Bunun bir nedeni, etkin bir vergi düzeninin oluşturulamamasıdır. Mayıs 1950'de, hükümet programında belirtilmesine rağmen, dolaysız vergilerin artırılmaması, tersine, tarımdan alınan doğrudan vergilerin de kaldırılması sonucu, disiplin iyice bozulmuştur. Nitekim, bütçe gelirleri içinde dolaysız vergilerin payı 1950 yılında yüzde 34 iken, bu oran dönem sonunda yüzde 27-28 dolayında gerçekleşmiştir.

Banka kredilerinde olduğu gibi, kamu harcamalarının da yöneldiği başlıca alanlar üretken alanlar olmamıştır. Kamu harcamaları genelde bina yatırımı, dayanıklı malzeme alımı gibi daha çok kamu tüketimine yönelmiştir. Bu harcamaların da üretim üzerindeki etkileri dolaylı bir yol ile olmuştur. Bu dönemde bir yandan, kamu kesimi kamu mal ve hizmetlerinin fiyatlarını maliyetin altında belirleyerek görev zararlarını Merkez Bankası kaynaklarından karşılamış, diğer yandan özel kesimle ortaklaşa işletmeler kurarak kaynak transferi gerçekleştirmiştir. 1953 yılından sonra KİT'lerin sermayeleri artırılmış ve yeni KİT'ler kurulmuştur.

Menderes Hükümetinin temel görüşü özel kesimden yana olmasına rağmen, KİT'lerin tasfiye edilmemesi, hatta büyütülerek sayılarının artırılması; bazı yazarlarca, tek alternatif olduğu için, zorunlu bir politika olarak yorumlanmaktadır. Dönem boyunca, kamu kesimi mal ve hizmetlerinin fiyatlarındaki artış genel fiyat artışlarının altında tutulmuş ve maliyet-altı satışlar görev zararı kaydedilmiştir. Bu yolla özel kesime kaynak aktarılmıştır. Bu dönemde kamu kesiminin ürettiği mal ve hizmetlerin ticareti de ağırlıklı olarak özel kesime bırakılmıştır. Bu yol ile özel kesim önemli ölçüde ticari sermaye birikimi sağlamıştır.

Kamu kesiminin mülkiyetin yüzde 51'ine veya daha fazlasına sahip olduğu işletmeler kurarak özel sektöre kaynak aktarması da, bu dönemin önemli bir özelliğidir. Mevzuata göre, ortaklar taahhüt edilen sermayenin dörtte birini ödemek zorundadır. Uygulamada, kamu işletmeleri taahhüt ettikleri sermayenin tamamını ödediklerinden ve karın bölüşülme-

si de taahhüt edilen sermaye üzerinden yapıldığından, özel kesimden olan ortaklara önemli ölçüde kaynak aktarılmış olmaktadır.

Kamu ve özel kesim ortaklığında 1946 yılı öncesinde hepsi bankacılık kesiminde olmak üzere üç KİT mevcut iken, bu tür ortaklıkların sayısı 1962 yılında 72'yi bulmuştur. Bu ortaklıkların yöneldiği başlıca alanlar arasında gıda, dokuma, madencilik, ulaştırma ve bankacılık-sigortacılık sayılabilir.

1946-1962 SANAYİLEŞME DÖNEMİ

1946-62 döneminde milli gelirin tarım, sanayi ve hizmetler sektörleri bağlamındaki gelişimi incelendiğinde, her üç sektörün paylarındaki değişimin de tedrici olduğu izlenmektedir. Dönem boyunca sanayi ve hizmetler sektörlerinin payları tarımın payına oranla artış kaydetmiştir. Ancak, sektörlerin paylarındaki görece değişimler dramatik boyutlarda değildir. Dolayısıyla, bu dönemde ekonominin yapısında sektörler bağlamında bir kaymadan söz etmek mümkün değildir. Her üç sektör de eşanlı gelişmeler kaydetmiştir. Nitekim gerek GSMH, gerekse her üç sektörde 1946-62 döneminde yıllık bazda ortalama artış oranı yüzde 15-16 dolayında olmuştur. Bu durum, ekonominin son derece dengeli bir büyüme gerçekleştirdiğinin bir göstergesi olarak alınabilir. Bu dönemde enflasyon oranında da yıllık bazda ortalama artış oranı yüzde 7'dir. Yalnız, tarım sektöründe yıllar itibariyle meydana gelen değişimlerdeki dalgalanma diğer sektörlerdekinin iki katı dolayındadır. Tarım sektörünün payında 1954 ve 1958 yıllarında çok ani düşüşler meydana gelmiştir. Bunun da temel nedeni ithal girdilerin teminindeki darboğazlardır.

Bu dönemde sanayileşme tarımsal gelişmeye paralel gelişmeler göstermiş, ithal tüketim mallarının önemli bir kısmı yurtiçinde üretilir hale gelmiştir. Bu dönemde sanayiye teşvik eden bir kanuni düzenleme mevcut değildir.

Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun 1942 yılında süresini doldurmasıyla, 1963 yılına kadar bu alanda kanuni bir özendirme sözkonusu değildir. 1950 yılında Dünya Bankası'nın önerisiyle Türkiye Sınai Kalkınma Bankası kurulmuş, 1950-62 döne-

minde 500 milyon TL dolayında kredi dağıtmıştır. Krediler ağırlıklı olarak tüketim malı üreten sanayilere gitmiştir. Bu dönemde gerçekleştirilen sabit sermaye yatırımlarına ilişkin veriler son derece sınırlı ve güvenilirliği de o ölçüde zayıftır. DPT'nin hazırladığı verilere göre, makine-donatım ve inşaat alt sektörlerine yapılan yatırımların 1950-60 dönemindeki gelişim, GSMH'nun oranı olarak kayda değer bir gelişme göstermiştir. Buna göre, dönem başında yatırım toplamının GSMH'ya oranı yüzde 10 dolayında iken, dönem sonunda bu oran yüzde 17'ye yaklaşmıştır. Bütün dönem boyunca yatırımların milli gelire oranı ise yıllık ortalama bazda yüzde 14 civarındadır. Bu dönemde sabit sermaye stoku her yıl ortalama yüzde 8 dolayında bir büyümeye sahiptir.

İmalat sanayi yatırımlarında kamu kesiminin payında dönem boyunca dalgalanmalar meydana gelmiştir. Belirli bir büyüklükteki imalat sanayi yatırımları içinde kamu kesiminin payı 1950 yılında yüzde 54, 1955 yılında yüzde 60 ve 1961 yılında yüzde 48 olmuştur. Belirli bir işletme büyüklüğüne sahip imalat sanayi işletmeleri içinde kamu ve özel kesimin yatırımlardaki paylarında 1950-61 döneminde dalgalanmalar olmakla birlikte kayda değer bir değişim meydana gelmemiştir.

Bu dönemde teşkilatlanan sanayi sektöründeki başlıca kamu iktisadi teşebbüsleri Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu (1950), Et ve Balık Kurumu (1952), Türkiye Çimento ve Azot (1953), Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (1954), Devlet Malzeme Ofisi (1954), Selüloz ve Kağıt (SEKA, 1955), Demir-Çelik (1955) ve Türkiye Kömür İşletmeleri'dir (1957).

1950'li yılların sonuna doğru, özel sektör tüketim malları sanayiinden yatırım malları sanayiine, daha doğrusu dayanıklı tüketim malları sanayiine yönelmiştir. 1950'li yılların başlarında dokuma, gıda, tütün, dericilik ve seramik sanayiinde oldukça basit teknolojiyle çalışan özel sektör, 1950'lerin ikinci yarısından itibaren ithalat sınırlamalarının sağladığı piyasa olanaklarını değerlendirerek; yabancı sermayenin finansman ve teknoloji desteği ile ilaç, kimya, tarım araçları, otomotiv, makine, elektrikli aletler, ampul gibi dayanıklı tüketim malları sanayilerinde yoğunlaşmaya başlamıştır.

Üretilen ürünlerin görece yüksek maliyeti nedeniyle dış rekabet olanağı yoktur. Bu nedenle, girdi ithal edip mal üretmek ve iç pazara sürmek daha karlı olmuştur. Bu şekilde gelişen ekonomik yapının sürdürülememesi nedeniyle dış ödemeler dengesi bozulmuş, sabit kur politikasının da körüklediği ithalat nedeniyle döviz talebi ve yükselen enflasyon gibi faktörlere üretim kapasitesinde girdi sıkıntısından kaynaklanan düşüşler eklenmiştir. İthalatı karlı kılan serbest ticaret uygulaması, bir taraftan döviz karaborsasının oluşmasına, diğer taraftan da dış ticaret açığının büyümesine ve bir darboğaza girilmesine neden olmuştur.

Dış borçlanmaya adeta yegane çare olarak başvurulmuştur. 1950 yılında 776 milyon Dolar olan dış borç toplamı, 1956 yılında 1.2 milyar Dolara ve 1960 yılında 5 milyar Dolara yükselmiştir. Devlet dış borç faizlerini dahi ödeyemeyecek hale gelince moratoryum ilan etmiştir. 4 Ağustos 1958 tarihinde IMF önerileri doğrultusunda alınan istikrar tedbirleri ile TL devalüe edilmiş ve bir ABD Doları 2.8 TL'den 9 TL'ye yükseltilmiş, OECD, IMF ve ABD ile anlaşmalar imzalanarak 600 milyon Dolarlık dış borç ertelenmiş, 350 milyon Dolarlık yeni bir kredi alınmıştır. Bu aşamadan sonra Türk ekonomisi adeta borçlanabildikçe yaşayabilen bir işleyişe sahip olmuştur.

Toplam ihracat içinde tarımsal ürünlerin payı 1950-58 döneminde yüzde 70 dolayındadır. 1950-1954 diliminde ithalat içinde tüketim mallarının payı yüzde 23 iken, 1958-60 diliminde bu oran yüzde 10 dolayına gerilemiştir. Makine-teçhizatın payı ise aynı aralıklar için yüzde 66'dan yüzde 81'e çıkmıştır.

Savaş sonrası dönemin başında toprak mülkiyeti konusundaki tartışmalar önemli bir yer tutmuştur. 11 Haziran 1945 tarih ve 4738 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, kamu mülkiyetinde olan fakat kullanılmayan köy ve mahallelerin ortak kullanımında bulunan fakat hükümet için gerekliliği olmayan, sahibi bilinmeyen topraklarla, özel mülkiyette olup da kamulaştırılacak olan toprakların topraksız ve az topraklı köylüye dağıtılmasını öngörüyordu. Özel mülkiyetten kamulaştırılacak arazi sulak yerlerde 200 ve kurak yerlerde 500 de-kardan fazla olan mülklerdi. O dönemde, bir milyon dolayında ailenin topraksız ve az topraklı olduğu tahmin ediliyordu.

Bu dönemde 350 bin dolayında aileye (Bulgaristan'dan gelen göçmenler dahil) yaklaşık 18 milyon dönüm toprak dağıtılmıştır. 1945-62 döneminde işlenen toplam tarımsal alan yıllık yüzde 3.7 oranında artmıştır. İşlenen tarımsal alandaki dönemsel artış yüzde 183'tür. Traktör sayısı aynı dönemde 38 kat artmıştır.

Traktör sayısındaki artış hızı 1950-60 döneminin ikinci yarısında duraklamaya girmiştir. Bunun nedeni ithalatın finansmanı ile ilgili problemlerdir. Tarımsal kredilerdeki artış ise, yıllık bazda ortalama yüzde 12 dolayındadır. Dönem boyunca toplam işlenen alan içinde traktörle işlenen alanın oranı 1950 yılında yüzde 9 iken, 1962 yılında yüzde 15'e yükselmiştir.

Kimyasal gübre kullanımı 1946-47 sezonunda 230 bin kg'dan 1951-52'de 16 milyon 700 bin kg'a, ve 1961-62 sezonunda ise 51 milyon kg'a çıkmıştır. Dönem sonunda, işlenen alanın sadece yüzde 4'ü sulanabiliyordu. Tarımsal krediler daha ziyade ticari kredi şeklinde olmuştur. Bu da tarımsal ürünlerin pazara ulaşmasında etkili olmuştur. Dönem boyunca üretim birimi yapısı kayda değer bir değişim göstermemiştir.

Dönem boyunca tarım işletmelerinin yüzde 85 dolayındaki bir oranı 100 de-kardan daha az bir toprağa sahiptir. Sonuç olarak, tarımın mekanizasyonu önemli bir nüfus hareketine yol açmıştır. Tarımın vergiden muaf tutulması ve destekleme alımlarının da etkisiyle tarımsal sermaye birikimi hız kazanmıştır.

Bu dönemde madencilik sektörü için özel özendirme tedbirleri alınmamakla birlikte, 1954 yılında çıkarılan Petrol ve Madencilik Kanunları bu alandaki düzenlemelerdir. 1950-60 döneminde taşkömürü üretimi yüzde 28, linyit üretimi yüzde 148 ve ham petrol üretimi (1955-60 arası) yüzde 100 dolayında artmıştır. Enerji sektöründe ekonomideki gelişmelere paralel gelişmeler meydana gelmiş ve elektrik enerjisinde kayda değer artışlar olmuştur. 1940 yılında 397 milyon kwh olan elektrik enerjisi üretimi 1950 yılında 790 milyon kwh (yüzde 99 artışla) ve 1962 yılında 3560 milyon kwh'e (yüzde 350 artışla) ulaşmıştır.

Hizmetler kesimi doğrudan tarım ve sanayi sektörleri gibi fiziksel mal üretimini kapsamamakla birlikte, bu sektörlerin ürünlerinin parasal karşılık bulması, ticarete konu olması, ulaştırma-haberleşme ile piyasaya ulaştırılması, bankacılık faaliyetleri kanalıyla finanse edilmesi gibi esasen tarımsal ve sanayi üretim için hem girdi hem de bu sektörlerin çıktılarının

parasal anlam kazanması için gereken ve bu bağlamda üretime dolaylı, ancak çok önemli katkıda bulunan bir sektördür.

Reel üretimin gereği olarak değil de, üretimden bağımsız olarak hizmet sektörünün büyümesi genelde spekülasyon özellikler gösterir; örneğin, şirket bilançolarından ve sektörlerdeki gelişmelerden bağımsız olarak hareketlilik gösteren menkul kıymet fiyatları gibi.

Hizmetler alt sektörleri olarak inşaat, iç ve dış ticaret, ulaştırma-haberleşme, mali kuruluşlar, konut, gelirleri, devlet hizmetleri ve bunun dışında kalan hizmetler sayılabilir. Menderes hükümetleri zamanında karayollarında önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Stabilize yolların uzunluğu 1950 yılında 1700 km iken, 1955 yılında 3500 km ve 1965 yılında 10750 km'dir. Aynı dönemde devlet karayollarının toplam uzunluğu 24 bin km'den 35 bin km düzeyine yükselmiştir. Bu dönem boyunca demiryollarına toplam 224 km eklenerek, toplam demiryolu uzunluğu 7895 km'ye ulaşmıştır.

Ekonomik yapıda sektörler arasında oransal bağlamda köklü değişikliklerin meydana gelmediği, gelişmenin tedrici olduğu bu dönemde, doğal olarak işgücünün sektörel dağılımı da benzer bir eğilime sahiptir. 1960 yılı itibarıyla, toplam 12 milyon 534 bin kişi sivil istihdamı oluşturmakta; bunun yüzde 77.7'si tarım, yüzde 0.6'sı madencilik, yüzde 7.1'i sanayi, yüzde 0.1'i enerji ve yüzde 14.5'i de tarım sektöründe çalışmaktadır. 1960 yılında sektörler bağlamında bu oranlarda 1955 yılına oranla sanayi ve hizmetlerde küçük oranlı artışlar ve buna koşut olarak tarımda da paralel düşüşler meydana gelmiştir.

Bu dönemde dış ticaretteki artış oranı milli gelir artışının üzerindedir. Ülke dışı açılmada önemli bir mesafe kaydetmiştir. 1946-62 döneminde GSMH'daki artış yıllık ortalama yüzde 15 iken, ihracattaki yıllık ortalama artış oranı yüzde 22 ve ithalat için bu oran yüzde 34'tür. Görüldüğü gibi ülkenin dışı açılması gelir büyümesinden daha hızlı bir şekilde meydana gelmektedir.

Dışa açıklığın önemli bir göstergesi olan toplam dış ticaret hacminin milli gelire oranı bu dönemde yıllık ortalama bazda yüzde 13 olarak gerçekleşmiştir. Ancak 1947-53 aralığında bu oran yüzde 17 dolayındadır. 1953 yılındaki darboğazdan sonra sözkonusu oran giderek düşmüştür. 1954 yılından itibaren gerileyen dışı açılma derecesi, 1961 yılından itibaren tekrar yükselmeye başlamıştır.

7 Eylül 1946 yılında yapılan devalüasyonla, savaş nedeniyle dünya fiyatlarının üstüne çıkan yurtiçi fiyatları düzenleme ve yeni ekonomik politikalara uyum sağlama amacı güdülmüştür. Doların TL karşılığı 1.30 TL'den 2.80 TL'ye çıkarılmıştır. İthalatın ana mal grupları itibarıyla dağılımının gelişimi incelendiğinde, 1947 yılında yatırım mallarının payı yüzde 32, tüketim mallarının payı yüzde 29 ve hammaddelerin payı da yüzde 39'dur.

1962 yılında ise toplam ithalat içinde yatırım mallarının payı yüzde 45.1, tüketim mallarının payı yüzde 7.3 ve hammaddelerin payı da yüzde 47.8 olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü gibi 1950'li yılların ilk yarısında tüketim mallarının toplam ithalat içinde yüksek olan payı incelenen dönemin sonuna kadar giderek düşüş kaydetmiştir. Dolayısıyla, dönemin ithalatında ağırlık yatırım ve hammadde yönündedir. Esasen, ithal ikameci uygulamaların denendiği dönemde bu özellik beklenen bir sonuçtur.

Dış ödemelerdeki güçlükler nedeniyle, dönemin hükümeti 1956 yılında Doların TL karşılığını 2.80 TL'den 5.25-5.5 TL olarak belirlemiştir. Fiyat denetimleri artırılmış, ticari banka kredileri sınırlandırılmış ve faiz oranları yükseltilmiştir. İlk iki yıl uygulamada kısmi iyileşmeler olmuşsa da, kısa süre sonra fiyatlar ihracat aleyhine gelişmiş, mal darlıkları nedeniyle karaborsa piyasaları oluşmuştur. Sonunda dış ödeme güçlükleri daha da büyümüştür.

Bu gelişmelerden sonra Hükümet 4 Ağustos 1958 tarihinde istikrar önlemleri almıştır. Buna göre hükümet TL'yi yeniden devalüe etmekte (1 Doların karşılığı 9 TL'ye çıkarıldı), ithalata

serbesti getirmekte, para arzı ve bütçe harcamalarında kısıtlamalara gitmekte ve KİT'lerin ürettiği mal ve hizmet fiyatlarına zam yapmaktadır. İthalat ve ihracatın bürokratik engelleri hafifletilmiş, dış ticaret görece serbestleştirilmiş, para arzı bir yıl sınırlı olarak artırılmasına rağmen, daha sonra hızla artmaya devam etmiştir. Bütçe açığı başta para arzı artırılmadığı için iç borçlanmayla finanse edilmiştir.

Bu dönemde Türkiye'de menkul kıymet piyasası sınırlı ve yüzeysel olduğu için, portföy yatırımı yoluyla yabancı sermayenin gelmesi pek sözkonusu olmamıştır. II.Dünya Savaşı esnasında dış borçlanmada önceki dönemlere oranla önemli artışlar olmasına rağmen, bu sırada altın ve döviz miktarının da artması nedeniyle ülke, savaştan net borçluluk düzeyini sıfırlayarak çıkabilmiştir. Dış borçlanmada ABD başlıca kaynak durumundadır.

1946-50 aralığında daha çok dış borç şeklinde gelen dış kaynak, 1950 yılından başlayarak bağış olarak gelmeye başlamıştır. ABD kaynakları Truman Doktrini, Marshall Planı, AID ve PL 480 programları çerçevesinde gelmiştir. PL 480'e göre ABD tarım ürünleri fazlasından Türkiye'ye gönderilen miktarın karşılığı TL olarak Merkez Bankası'nda ayrı bir hesapta tutulmakta ve ikili anlaşmalara göre kullanılmaktaydı.

Bu kaynağın Türkiye tarafından kullanılan bölümü bütçe ve KİT finansmanında, ABD tarafından kullanılan bölümü de ABD'nin Türkiye'deki özel ortaklıklarına kredi verilmesi biçiminde kullanılmaktadır. PL 480 kanalıyla sağlanan kaynağın tutarı 351.2 milyon ABD Dolarıdır. 1954 sonrası dönemde ithal edilen bir çok ithal malın bedeli ödenememiş ve bunlar ödenmesi gecikmiş dış borç durumuna gelmiştir. 1960 yılında bu tür borçların tutarı 376.6 milyon ABD Dolarını bulmuştur.

Toplam dış borçlar bu dönemde, TL cinsinden yüzde 750, Dolar cinsinden ise yüzde 410 oranında artmıştır. Aradaki farklılık 1958 devalüasyonundan kaynaklanmaktadır.

22 Nisan 1947 tarihinde 13 sayılı Kararla yabancı sermaye girişlerini kolaylaştırmak amacıyla, kambiyo ilişkilerini düzenleyen önlemler alınmıştır. Yabancı paranın döviz olarak getirilmesi ve tarım, sanayi, ulaştırma, turizm gibi alanlara yatırılması öngörülmektedir. Hükümetin uygun görmesi ha-

linde, faktör gelirlerinin (kar) bir bölümünün yurtdışına çıkarılması da mümkün olabilecektir.

13 sayılı Kararın yetersiz ve muğlak bulunmasından ötürü 1962 yılında aynı doğrultuda 17 sayılı Karar çıkarılmış ve bu son Karara dayalı olarak bir çok yabancı şirket kurulmuştur. Yabancı sermaye girişlerini düzenleme amacıyla 1950 Mart'ından başlayarak bir çok kanuni düzenleme yapılmıştır.

ABD uzmanlarının hazırladığı 18 Ocak 1954 tarih ve 6224 sayılı yasaya göre, yabancı özel sermaye, yerli özel sermayeye ait bütün sektörler girebilecek, yabancı sermayenin yalnız para olarak değil, makine ve parçaları, lisans, patent ve marka hakkı gibi gayri maddi haklar biçiminde de gelebileceği kuralı benimsenmiştir. Bu dönemde ülkeye gelen yabancı sermaye tutarının dörtte üçünün makine ve parçalardan, sadece yüzde 17'lik bir kısmın para sermaye şeklinde geldiği hesaplanmıştır.

Yabancı sermaye girişinin bir başka güdüleyicisi 18 Mart 1954 tarih ve 6326 sayılı Petrol Kanunudur. Bu Kanuna dayanarak 1954-65 aralığında ülkeye gelen yabancı sermaye tutarı 1.850 milyon TL'dir. Bu miktar, aynı dönem bağlamında Yabancı Sermaye Kanunuyla gelen tutardan daha fazladır. Yabancı sermayenin geliş yollarından birisi de kısa dönemli ve yüksek faizle alınan dış sermayenin dış ticaretin finansmanında kullanılmasıdır.

Bu dönemde, özel kesim de uzun vadeli dış kaynak sağlamıştır. Kısa dönemli dış krediler, dönem boyunca gelen toplam yabancı sermaye akımının yarısından fazlasını oluşturmuştur. Özel kesimin aldığı kredi tutarı ise bu dönemde 463,2 milyon TL iken, sadece Ereğli Demir-Çelik fabrikasının finansmanı için 1.474,3 milyon TL dış kredi sağlanmıştır.

Dönem boyunca gelen yabancı sermayenin yüzde 95'i sanayi kesimine yönelmiştir. 1951-65 dönemi için, bu meblağın yüzde 26'sı plastik-kauçuk, yüzde 25'i kimya, yüzde 13'ü elektrikli ev araçları ve yüzde 11'i de gıda-içki alt sektörlerine gitmiştir. Yabancı yatırımların önemli ölçüde dış girdiyle çalışmaları ve iç pazar ağırlıklı üretim yapmaları beraberinde önemli sıkıntılar da getirmiştir.

Bu dönemde ülkeler itibarıyla ABD kaynaklı yabancı sermayenin oranı toplam içinde yüzde 40 iken, Batı Almanya, İsviçre ve Hollanda yüzde 10'luk paylarla arkada gelmekte ve gerçekleşen yabancı sermaye içinde bu dört ülkenin payları birlikte yüzde 85'i bulmaktadır.

Ekonomik Kalkınma Dönemi (1963-1979)

1950-60 dönemindeki uygulamalardan çıkarılan ders, hükümetin ekonomik gelişmeyi koordine etmesinin yetersiz olduğu ve mutlaka aktif olarak ekonomik sektörlerde öncelikli yatırım alanlarını belirlemenin ve yatırımcı gibi işletmecilik yapmasının zorunlu olduğudur. Devlet kesimi daha önce de

işletmecilik yaptığı için, yeni dönemde yeni olan şey, kamu işletmeciliğini 5 yıllık ve yıllık plan ve programlara bağlamak olmuştur. Planlama, toplumu bir bütün olarak kurgulama amacındadır. Bir yandan sosyal sektörler, diğer yandan ekonomik sektörler için yatırım planları yapılmaktadır.

Tanzimat ile birlikte devletin kamu kesimini yeniden biçimlendirme politikası, sadece devlet örgütüyle sınırlı kalmıştır denilebilir. Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte biçimlendirme toplumun özel kesimini de kapsar hale gelmiştir. Bütün ülkeyi, ırk, din, dil, kültür, eğitim ayırımı gözetmeksizin tek tip (uniform) hale getirme çabası iktidarın öncelikli hedefi ve ana uğraşı haline gelmiştir. Ne var ki, başlangıçta daha çok ekonomi dışı alanlarla sınırlı kalan bu yaygın yönlendirici-dönüştürücü devlet tarzı, 1960'lı yıllarla ekonomik alana da sirayet etmiştir. Artık toplumun devletten habersiz herhangi bir etkinlikte bulunması sözkonusu bile olamayacaktır. Çünkü, iktidarı elinde tutanlara göre (başından beri bürokrat kökenli olmalarının belirleyici etkisi vardır) toplum, etkinliklerinde serbest bırakıldığı zaman "devlet" in haberi olmadan ve devletin kontrolünün dışında keyfi uygulamalar ortaya çıkmakta, toplumun gelişmesi için "gerekli" öncelikli alanlar ihmal edilmektedir.

Elbette toplum için neyin elzem olduğunu da en iyi eğitilmiş, ve toplumu da eğitip varlıklı hale getirerek mutlu olmasını toplum istese de istemese de sağlayacak seçkin bürokratlar bilecektir. Esasen totaliter ve en hafif deyişle otoriter anlayışın bu tezahürü halk iradesini hiçe saymanın, halkın varoluş sebebinin sadece devletin (tabii ki devleti işleten bürokratların) bekasını garantiye almak olduğunun en açık bir tezahürüdür. Planlı dönemle birlikte devletin toplumun ekonomik uygulamalarını da ciddiyetten uzak, keyfi uygulamalar olarak algılaması ve bu keyfilikleri, başıbozuklukları, bürokratların akılcı, uzağı gören, planlı-programlı faaliyetleriyle ortadan kaldırma veya sınırlandırması sözkonusu olmuştur.

Planlama sürecine geçişi Türkiye'ye borç sağlayan dış çevreler de arzulamaktadır. Özellikle kamu harcamalarının, başta yatırımların belirli bir kalkınma planına bağlanarak yatırımların getirileri ve bu konudaki projeksiyonlar için daha güvenli bir ortam arzulanmıştır. Gerek dış borç, gerekse yabancı sermayenin yatırım alanlarının güvenilirliği konusundaki bu titizliklerini elbette normal karşılamak gerekir. DPT'yi kuran 92 sayılı Kanunun sıraladığı görevler arasında "Özel sektörün faaliyetlerini planın hedef ve gayelerine uygun bir şekilde teşvik ve tanzim edecek tedbirleri tavsiye etmek" de yer alıyordu. Ekonomik özendiricileri önemli ölçüde elinde tutan devletin kuşkusuz tavsiyelerine uymak, o gün için ayakta kalmanın ve karlı çalışmanın yegane yolu olsa gerekir.

O dönemde sermaye kullanımının bir plana bağlanması, sivil-asker bürokrasinin özlemlerine uygun düşmektedir. Yüksek enflasyon bu kesimin gelirlerinde görece gerilemelere neden olmuştur. 1950'li yıllarda güçlenen sermaye kesimlerinin yönetim üzerindeki etkinliklerinin artması da geleneksel bürokrasiyi rahatsız ediyordu. Ekonomiyi planlayarak bürokrasi hem ekonomik hem de siyasal konumunu sağlama almak istemiştir.

Türkiye'de 1963 yılında başlayan planlı uygulama 1977 yılına kadar uygulanmış, ancak 1978 yılında başlatılması gereken IV.BYKP ekonomik bunalım ve siyasal belirsizlikler nedeniyle bir yıl gecikmeyle uygulanabilmiştir. 1995 yılında da benzer nedenlerden dolayı bir yıllık bir gecikmeyle plan yürürlüğe girmiştir.

1971 askeri müdahalesinden sonra hazırlanan III. plan, ilk planla birlikte öngörülen 15 yıllık gelişme çerçevesi bir kenara bırakılarak yeni bir çerçeve (22 yıl) ile hazırlanmıştır. Bu planda AET ile ilişkilerin önemi algılanmış ve dolayısıyla rekabet olgusunun önemi ortaya çıkmıştır. 1995 yılında gümrük birliğinin gerçekleşmesi için 22 yıllık sürede ekonominin ana sektörlerinin büyümeleri gereken hızlar tesbit edilmiştir. Bunun için de İtalya'nın o günkü durumu baz alınmıştır. Ekonomik hedefler için devlet özel sektörle asla bir çatışma içinde olma-

yacak, aksine tamamlayıcısı olacak, ancak bireysel hak ve özgürlüklerin zorunlu olarak sınırlanması da kaçınılmaz olarak "planlanacaktır."

Yapılabileceklerden ziyade, yapılması gerekenleri ve ulaşılması zorunlu görülen hedefleri ortaya koyan III. plan doğal olarak bir yığın da reform önerisi barındırmaktadır. Bunların başlıcaları beklendiği gibi tarım, madencilik, petrol, doğal kaynaklarla ilgilidir.

Türkiye üç plan uygulamasına rağmen, başta bürokratik-askeri müdahalelere gerekçe olarak sunulan koşullar daha da ağırlaşarak devam etmiş ve hatta o derecede ki 1978 yılında plan uygulamasının ertelenmesi kaçınılmaz olmuştur.

Bu sistem 1972 yılında yürürlüğe giren 1598 sayılı "Mali Denge Vergisi Kanunu" ile sona ermiştir. 1962 yılı başından itibaren Türk işçilerin Almanya'ya gönderilmesi döviz gelirleri bağlamında önemli bir kaynak kapısı olmuştur. I.BYKP için iç kaynak yetersizliği devam etmiş, ancak dış kaynakla bu telafi edilmiştir. İç kaynak konusunda Nicolas kaldor'un hazırladığı ve temelde özellikle tarımsal vergi yükünün artmasını öneren paketin yanısıra, genel olarak vergi ve KİT reformu öngören planların da önerileri uygulanma olasılığı bulamamıştır.

Nüfusun yüzde 69'u elektrikten yararlanamamaktadır. Doğan her 1000 çocuktan 165'i bir yıl içinde ölmektedir. Nüfusun yüzde 2.5'i veremlidir. Her 4000 kişiye bir doktor düşmektedir. Şehir konutlarının yüzde 30'u oturulamayacak durumdadır. En büyük üç şehirdeki nüfusun yüzde 30'u tek odalı evlerde yaşamaktadır. Gecekondularda yaşayan insan sayısı 1.2 milyondur."

Dönemin başbakanı İ. İnönü, birinci kalkınma planının sosyal, kültürel ve iktisadi kalkınmayı sağlayacak, tam istihdamı temin edecek, milli dayanışmayı artıracak, sosyal adaleti sağlayacak, insan hak ve hürriyetlerini teminat altına alacak bir planın hazırlandığını; ve artık iktisadi ve sosyal hayatın adaleti ve yüksek iktisadi hedefleri sağlayacak düzenleme arzu ve azmine uygun olarak plan hazırlandığını ve keyfi ve plansız davranış tecrübelerine son verileceğini belirtmiştir. 1953-60 döneminde uygulayarak tecrübe ettiği devletçiliği Türkiye, 1963-80 döneminde bilinçli devlet manipülasyonlarıyla uygulamıştır.

I.BYKP'da dışa açık büyümenin ve sanayileşmenin mümkün olmadığı, karşılaştırmalı üstünlüklere dayalı uzmanlaşmanın yanlış olacağı; bu nedenle, içe dönük ancak dış kaynaklara (sermaye, borç) açık bir politika ile otarşik bir düzenin arzulanacağı anlaşılmaktadır. Bu dönemde Türkiye, yurtdışında üretimine başladığı ürünlerin ithalatını yasaklama yoluna gitmektedir. 1960-70 döneminde sanayi sektöründe kredi maliyetleri hesaba katılmamaktadır. 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren yükselen süregelen enflasyon negatif faizler yoluyla sanayicilerin desteklenmesini sağlamıştır.

Ek olarak, KİT ürünlerinin düşük fiyatlarla satılarak "görev zararı"nın devasa boyutlara varmasına göz yumulmuştur. Bunun bir gerekçesi de enflasyonun bu yolla kontrol altında tutulmasıdır. Ayrıca sanayicilerin KİT'lerden sağladıkları girdilerden dolayı ucuz fiyat politikası nedeniyle büyük teşvik aldıkları da açıktır.

Kruger ve Tuncer'in yaptığı bir araştırmaya göre, dışa açık sanayileşme stratejisinin uygulandığı dönemlerde verimlilik artışları, içe dönük strateji uygulanan dönemlere oranla daha yüksektir. Buna göre, bir bütün olarak Türk imalat sanayii için toplam faktör verimliliği artışı yıllık bazda ortalama olarak 1963-67 aralığında yüzde 3.2 iken, 1967-70 aralığında yüzde 1.3, 1970-73 aralığında yüzde 2.5 ve 1973-76 döneminde yüzde 1.2 olarak gerçekleşmiştir.

1976-80 döneminde hızlanan enflasyon, döviz darboğazları, işgücü piyasasındaki uyuşmazlık krizleri ve siyasal gelişmelerin siyasal yaşamı krize sürüklemesi nedeniyle ekonomik büyüme negatif değerler almaya başlamıştır. İçe dönük sanayi stratejisinin uygulandığı dönemlerde (1967-70 ve 1973-76) verimlilik düşüşlerinde başlıca rolü döviz darboğazları oynamıştır.

İmalat sanayinin büyük ölçüde ithal girdilere bağımlı olarak çalışması, yatırım-ara malı-hammadde yetersizliğinin sonucu üretim krizleri ortaya çıkmıştır. Yine yüksek koruma duvarları arkasında palazlanan sanayilerin hantallaştığı ve rekabet, verimlilik, etkinlik gibi alanlarda yüksek bir performans gösteremedikleri tesbit edilmiştir.

Planlı dönemin başından 80'li yıllara kadar olan dönemde, milli gelirin yapısında meydana gelen değişimler incelendiğinde, sektörler bağlamında devletin kuruluşundan itibaren gözlenen değişimlerden farklı bir eğilimin yaşanmadığı anlaşılmaktadır. Tarımın milli gelir içindeki payı dönem boyunca oldukça tedrici ve kararlı bir küçük çaplı düşüş trendine sahiptir.

Dönem başında tarımın milli gelirdeki payı yüzde 36 iken, dönem sonunda yüzde 27 dolayında olmuş ve bütün dönem boyunca yıllık bazda ortalama olarak yüzde 33 dolayında gerçekleşmiştir. Bu ortalamaya ait standart sapmanın düşüklüğü trendin kararlılığını ve sürekliliğini göstermektedir. Sanayi kesiminin payında tarıma oranla çok daha düşük düzeyde bir artış eğilimi sözkonusudur. Dolayısıyla, tarımın payındaki gerilemenin yegane kaynağı sanayi değil, aksine hizmetler sektörüdür.

Sanayi kesiminin milli gelirdeki payı dönem başında yüzde 18, dönem sonunda yüzde 20 ve bütün dönem boyunca yıllık bazda ortalama olarak yüzde 18 olarak gerçekleşmiştir. Bu sektöre ait standart sapma değerinin son derece düşük olması sektörün gelişimindeki kararlılığı göstermektedir.

Sonuç olarak milli gelirin planlı dönemde yapısal bir değişiklik göstermediği, meydana gelen ekonomik büyüme ve gelişmenin bütün sektörler bağlamında geçerli olduğu ve bu anlamda 1950-60 döneminden anlamlı bir farklılık arz etmediği anlaşılmaktadır. Hizmetler sektörünün gelişimi diğer iki sektöre oranla daha canlı olmuştur.

Hizmetler sektörünün gerek milli gelirdeki payı, gerekse yıllık artış oranı görece daha yüksektir. Hizmetlerin milli gelirdeki payı dönem başında yüzde 46 iken, dönem sonunda yüzde 54 dolayında olmuş ve bütün dönem boyunca yıllık bazda ortalama olarak yüzde 49 dolayında gerçekleşmiştir.

Görüldüğü gibi diğer iki sektördeki kararlılığa rağmen hizmetler sektörünün milli gelirdeki payında önemli bir artış gözlenmektedir. Özellikle altyapı yatırımlarının bu gelişmede yadsınamaz bir ağırlığı sözkonusudur.

Planlı dönemde milli gelirin ve alt sektörlerin nominal değerlerindeki artış eğilimi incelendiğinde; milli gelirde meydana gelen yıllık ortalama artışın sanayi ve hizmetler sektörle-

rine ait artış oranlarının altında olduğu izlenmektedir. Tarım sektöründe meydana gelen yıllık ortalama artış oranı ise milli gelir artış oranının altındadır. Dolayısıyla, kalkınma planlarının amaçlarına da uygun olarak, tarımı görece ikinci planda kalmış, sanayi ve ileri uzantısını teşkil eden sanayi-ilişkili hizmetler kesimlerinin gelişimi hızlı olmuştur.

1963-79 aralığını kapsayan planlı dönemde GSMH deflatörü dikkate alındığında, yıllık bazda ortalama olarak milli gelirdeki reel büyüme yüzde 6, kişi başına milli gelirdeki büyüme yüzde 3.5, tarımdaki büyüme yüzde 2.1, sanayideki büyüme yüzde 8.4 ve hizmetlerdeki büyüme yüzde 7.8 olarak gerçekleşmiştir.

YATIRIMLAR ARTIYOR

Planlı dönemde yurtiçi tasarruf hacmi yurtiçi yatırım hacminin altında kalmıştır. Kuşkusuz aradaki farklılık dış kaynaklardan karşılanmıştır. Bu dönemde 1975 yılına kadar yurtiçi tasarruf ve yatırımlar aynı düzeyde seyrederken, bu yıldan itibaren önemli bir tasarruf açığı sözkonusu olmaya başlamıştır. Yine paralel bir biçimde 1975 yılından itibaren marjinal sermaye/hasıla katsayısı da yükselmeye başlamıştır.

Reel ekonomideki finansman ve girdi darboğazlarının bu gelişmelerde belirleyici etkisi olmuştur. Tasarruf ve yatırım değişkenlerine ait ortalamalara ilişkin standart sapma değerlerinin düşüklüğü, bu kalemler bağlamındaki kararlılığı gösterir. Oysa marjinal sermaye/hasıla katsayısı dönem boyunca büyük zigzaglar çizmiştir. Bu durum üretim sürecinde girdiler bağlamında önemli nitelik/nicelik sorunları olduğunu göstermektedir.

Bu dönemde yıllık bazda ortalama olarak marjinal sermaye/hasıla katsayısı 5.1, tasarruf/GSMH oranı yüzde 19.5 ve sabit sermaye yatırımları/GSMH da yüzde 20.5 olarak gerçekleşmiştir. Toplam yatırımların diğer unsuru olan stok değişimlerinin toplam yatırımlar içindeki payı genelde yüzde 5 düzeyindedir. Dolayısıyla, stok değişimleri de dikkate alınacak olursa, toplam yatırımların GSMH'ya oranı yıllık bazda ortalama olarak yüzde 22'ye ulaşmaktadır. Bu da ulusal tasarruf-yatırım açığının daha yüksek düzeylerde olduğunu ve dış kaynağa daha çok başvurulduğunu gösterir.

1963-79 döneminde Türk ekonomisinde yatırımların başlıca adresi kamu kesimidir. Özellikle, enerji, eğitim, sağlık ve madencilik sektörlerinde kamu yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı yüzde 88-97 dolayındadır. Ulaştırma, turizm, tarım sektörleri ve imalat sanayiinde ise kamu kesimi yatırımlarının payı yüzde 55-72 dolayındadır. Özel kesim yatırımlarının egemen olduğu yegane alan konut sektörüdür (yüzde 91.4).

Planlı dönemde devletin KİT'ler yoluyla imalat sanayii yatırımları yapmasının yanısıra, ekonomik altyapı yatırımları-

nın da merkezi hükümet tarafından bakanlıklar marifetiyle yapılması özel sektöre kayda değer bir rol bırakmamıştır. Ekonomik üretim ve sosyal altyapı yatırımlarında kamu kesiminin ağırlıklı paylara sahip olması ülkedeki fon kullanımının da gittiği yönü belirtmektedir.

Toplam yatırımlar olarak, kamu kesimi ve özel kesim yatırımları birlikte dikkate alındığında, planlı dönemde sırasıyla imalat, konut, ulaştırma ve tarım sektörleri ekonomide en büyük sabit sermaye yatırımının yöneldiği alanlar olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, selektif ve derinlemesine bir ekonomik büyümeden ziyade, bütün ekonomik sektörler bağlamındaki genel ve yüzeysel bir ekonomik-sosyal kalkınma içerimli büyüme sözkonusu olmuştur.

Planlı dönemde kamu kesimi toplam yatırımları içindeki payı sürekli artan, sürekli azalan ve payı istikrarlı bir seyir izleyen sektörler vardır. Buna göre, 1963-79 döneminde kamu kesimi yatırımları içinde en büyük payı sırasıyla ulaştırma, imalat sanayii, enerji, tarım ve eğitim almaktadır. Ancak, tarım, imalat sanayii ve eğitimin paylarında yıllar itibarıyla önemli dalgalanmalar meydana gelmektedir.

İmalat sanayiinin payı 1972 yılına değin kesintisiz olarak yükselmiş, ancak bu tarihten itibaren 1971 yılı düzeyine gerileyerek dalgalanmaya devam etmiştir. Enerji ve ulaştırma sektörlerine yönelik kamu yatırımları ise paylarını sürekli artırmıştır. Tarım, eğitim, sağlık ve konut sektörlerinin toplam kamu yatırımları içindeki paylarında ise kararlı düşüşler dönem sonuna değin sürmüştür. Buradan yola çıkarak, planlı dönemde kamu yatırımlarının önceliğinin altyapı alanları olduğu ancak, bunun daha ziyade fiziki altyapı anlamına geldiği; aksine sağlık, eğitim ve konut üretimi gibi alanlarda kamu kesiminin ayırdığı payın görece gerilediği izlenmektedir.

Planlı dönemde, devlet eliyle sanayileşme çabaları önplanda olduğundan, sınıai yatırımların ve bunların gerektirmesi olan enerji ve ulaştırma yatırımlarının kamu yatırımları içinde ağırlıklı paylara sahip olmaları doğaldır.

Kamu kesiminin, sanayileşme hamlesinin birinci aşamasını dayanıksız tüketim malları üretimini gerçekleştirme, ikinci aşamasını dayanıklı tüketim malları üretimini gerçekleştirme ve nihayet üçüncü aşamasını yatırım malları üretimini gerçekleştirme olarak ortaya koyması; ve ilk iki aşamayı gerçekleştirme ne yazık ki sanayileşmenin üçüncü aşamasına hazır olduğu anlamına gelmemiştir. Çünkü, gerek dayanıksız, gerekse dayanıklı tüketim malları üretimini tamamen yurtiçi piyasaya yönelik olmuş ve yerli üretim ithal yasakları ve kotalarıyla dış rekabetten korunmuştur.

KİT'lerin, maliyetine hatta maliyet-altı fiyatlarla özel sektöre yaptıkları üretim girdileri satışı da yerli sanayinin irileşmesinde önemli bir katkı sağlamıştır. Dünyanın diğer ülkelerinin ürünlerinin rekabetiyle hiç karşılaşmadan, yerli pazar garantisiyle, fiyat dışı rekabet araçlarına gerek duymadan, devlet kesiminden ucuz girdi teminiyle etkinsiz ve verimsiz bir şekilde irileşen Türk sanayiinin ülkeye olan maliyeti KİT'ler düzeyinde olmasa da oldukça yüksek düzeydedir. Sonuç olarak, ne KİT ürünleri ne de özel kesim ürünlerinin dünya piyasalarına çıkacak kalite ve maliyet bağlamında bir üstünlükleri bulunmamaktadır.

Özel kesim yatırım alanlarında öncelik imalat sanayii yatırımları ile konut sektörüne yönelik yatırımlardadır. Bu iki kalemin birlikte toplam özel kesim yatırımlarından aldığı pay, planlı dönem ortalaması olarak yıllık bazda yüzde 74 dolayındadır. Planlı dönem boyunca özel kesim yatırımları içinde herhangi bir sektörün payı dramatik düşüş ve artışlar yaşamamıştır. Ancak tarımın payında ufak çaplı ancak süregelen bir düşüş trendi izlenmektedir. Kamu kesiminin konut sektöründe özel kesime oranla daha arka planda kalmasına koşut olarak, bu alan özel kesim kaynaklarının önemli bir kısmını kullanmaktadır.

Ulusal yatırımlar bağlamında, özel kesimin payı sadece konut yatırımlarında kamu kesiminin payını aşmaktadır. Ancak, özel kesimin toplam yatırımları içinde önplana çıkan yatırı-

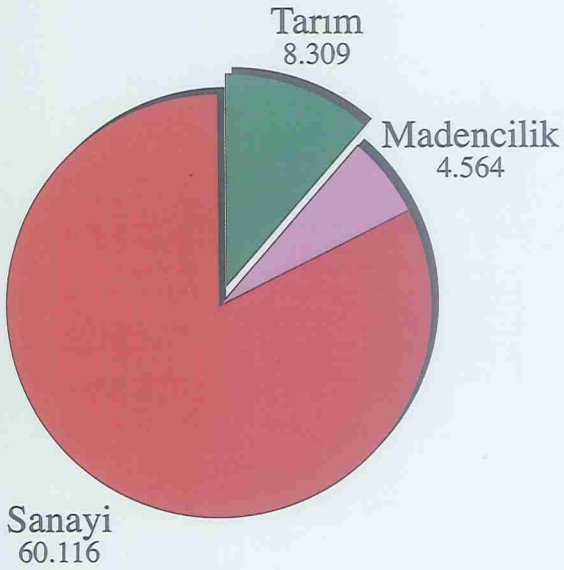
rim alanları sırasıyla imalat sanayii, konut, tarım ve ulaştırma olmaktadır.

Planlı dönemde hem kamu hem de özel kesim yatırımları ilk sırada imalat sanayiinde (dayanaksız ve dayanıklı tüketim malları üretimi) yoğunlaşmış; ikinci sırada kamu kesimi yatırımları fiziksel altyapı yatırımlarında, özel kesim yatırımları ise konut yatırımlarında yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla, sosyal altyapıya birincil önceliğin verilmediği söylenebilir. Sanayileşme ile birlikte kırsal kesimden kentlere olan göçün kuşkusuz konut sektörüne yapılan yatırımlarda belirleyici bir rolünün olduğu gözden ırak tutulmamalıdır.

Bu dönemde kamu gelirlerinin artırılması planların en baştaki amaçlarından olmuştur. Dönem boyunca vergi yükü sürekli artmıştır. Kamu gelirlerini artırma amacıyla 1960'lı yılların başlarında ve 1970 yılında gerçekleştirilen yasal düzenlemeler, büyük ölçüde, dolaylı vergilerin artırılması sonucunu doğurmuştur. Akaryakıt vergisi ve bazı tüketim mallarına konulan vergiler artırılmış; dış seyahat harcamaları, ithalat damga resmi, motorlu kara taşıt vergileri ihdas edilmiştir. Toplam vergiler içinde dolaylı vergilerin payı büyük bir ağırlığa ulaşmıştır. Nihai tüketiciye yansımaları kolay olduğu için dolaylı vergiler adaletsiz vergiler olarak nitelendirilir.

1970'li yıllarda toplam vergi gelirlerinin yüzde 70'i gelirler üzerinden alınmakta, bunun da yüzde 70'ini ücretli ve maaşlılar gibi sabit gelirli kişilerden alınan vergiler oluşturmaktadır.

İhracatın Sektörlere Göre Dağılımı -2005
(milyar \$)

Böylece sermaye kazançları daha az vergilendirilmek istenmiş ve vergilenmeyen kazancın tekrar sanayiye yönelmesi hedeflenmiştir.

Kamu gelirlerinin milli gelir içindeki payı, bütün plan dönemleri boyunca yıllık bazda ortalama yüzde 27.4 dolayında planlanmıştır. Ancak yasal ve kurumsal eksikliklerin de etkisiyle gerçekleşen oran düzeyi yine yıllık bazda ortalama olarak yüzde 24.6'dır.

1963-78 arası için kamu gelirlerinin milli gelir içindeki payında planlanan hedefe yüzde 90 oranında ulaşılmıştır. Kamu harcamaları içinde kamu yatırımlarının payı, planlanan ve gerçekleşen olarak incelendiğinde; gerçekleşme düzeyinin yüzde 89 dolayında olduğu görülmektedir. Gerçekleşme yüzdesi en düşük olan kalem vergi yüküdür. Vergi yükü planlı dönemler için yıllık ortalama olarak yüzde 21 civarında planlanmıştır. Ancak bu kaleme ait ortalama yüzde 16 olup gerçekleşme oranı yüzde 78'dir. Kuşkusuz, vergi gelirlerinin toplanmasındaki güçlükler, kamu kesimi harcamalarının gerçekleşme yüzdesini de olumsuz yönde etkilemektedir.

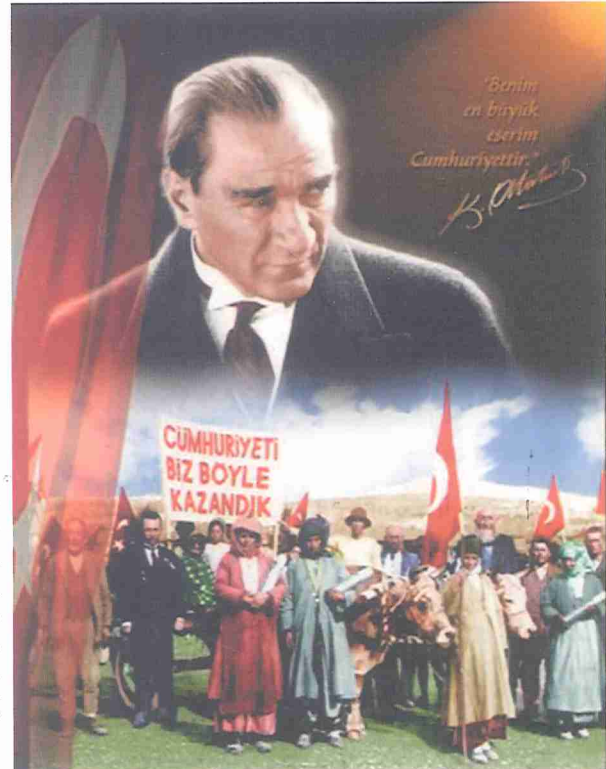
ENFLASYON ARTIYOR

Planlı dönemde yıllık bazda ortalama enflasyon oranı yüzde 18 dolayındadır. Bu dönemde gerek sektörlerin büyüme oranları gerekse bir bütün olarak milli gelirin büyüme oranı 5 ila 10 puan arasında enflasyonun üzerinde seyretmektedir. Nitekim GSMH deflatörü ile TEFE de büyük bir paralellik göstermekte, hatta örtüşmektedirler. Fiyat istikrarı bakımından 1968 yılı en uygun yıl olduğu için, baz olarak genelde bu yıl alınır. 1968 yılına kadar enflasyon olarak kabul edilebilecek bir fiyat artış eğiliminden söz etmek mümkün değildir. Ancak 1969 yılından itibaren artan kamu harcamalarıyla birlikte, enflasyonun yönü sürekli yukarı doğru olmuştur.

1980-2006 EKONOMİDE BOOM DÖNEMİ

1980 sonrası dönemde Türkiye kronik bir enflasyon ülkesi olmuş ve 1990'dan sonra bu olguya siyasal istikrarsızlık unsuru da eklenmiştir. 24 Ocak Kararları'ndan sonra IMF destekli programda ana amaç, kısa dönemde yüksek enflasyon oranını düşürmek, uzun dönemde ithal ikameci politikalara göre şekillenmiş olan sanayileşme stratejisini dışa açık hale getirmektir. O dönemde esnek kurlara geçiş, piyasa mekanizmasına daha fazla ağırlık verilmesi, özelleştirme ve finansal piyasaların geliştirilmesi, ithalat ve kambiyo rejimlerinin liberalleştirilmesi gibi pek çok yapısal reforma gidilmiştir. Ancak gerçekleştirilen reformların kurumsallaştırılmaması, özellikle denetim ve cezai yaptırımın yetersizliği neticesinde, 1990'dan sonra ekonomide istikrarsızlık ve dengesizlikler belirgin bir şekilde yeniden ortaya çıkmaya başlamıştır. 1990-2000 döneminde istikrarsızlık ve dengesizliklerin bir sonucu olarak Türkiye, iki kez daha IMF destekli istikrar paketi uygulama zorunluluğuna girdi. Her iki politika deneyiminde de temel amaç istikrarsız ve yüksek düzeylerde seyreden enflasyonu düşürmek ve mali-parasal disiplini sağlamaktır.

2000'den sonra yeni bir değişim dönemine giren Türkiye, gerek yabancı ortaklıkların artması, gerekse AB süreci ile dünyanın TÜRKİYE'SİZ YAPAMAYACAĞINI BİR KEZ DAHA KANITLADI.

ATATÜRK İZMİR'İ BİR BAŞKA SEVERDİ

Takvimler,
1923'ü gösteriyor.

Adres, numara 248,
Kordon...
Naim Palas... İkinci
kat...
Cumbada oturuyor
Mustafa Kemal.
Sevmez fazla yemeği.
Leblebi var yine
önünde...
Garson titriyor.
Çünkü çocuk, Rum.
Sesleniyor Gazi,
şefkatli bir ses
tonuyla...
"Vre Dimitri" diyor,
"gel bakayım."
Çocuk, "buyur
pasam" diyor, ş'lere
dili dönmeyen, kırık
dökük Türkçesi'yle.
"Sizin Kosti" diyor...
İşgal sırasında
İzmir'e gelen Yunan
Kralı Konstantin'i
kastederek... Sizin
Kosti, geldi mi
buraya?
Geldi pasam...
Oturdu mu bu
masaya?
Oturdu pasam.
Güneş batarken rakı
içti mi?
İçmedi pasam.
E o zaman sormadın
mı çocuk, ne halt
etmeye almış İzmir'i?

EFELENEN EFELENENE

Kim derdi ki, bir gün,
rakı deyince akla
EFE Rakı gelecek...
Kim derdi ki, bir gün,
en zor beğenen üstatlardan*
en kalender akşamcılara herkes
“Rakının güzeli işte budur”
diyecek...
Kim derdi ki, bir gün,
“efelenme”nin
güzel Türkçemizdeki
yeni anlamı
EFE Rakı içmek olacak.

*Gusto Dergisi Okurları En İyi Rakı Ödülü 2006

BÖYLE GÜZEL RAKI HIÇ İÇMEMİŞTİK DEMEYİNİZ,
KARARINDA İÇİNİZ.

www.eferaki.com

ATATÜRK'ÜN HAYATINDA İZMİR'İN YERİ

Dr. Eren Akçiçek, "Atatürk'ün Hayatında İzmir" isimli çalışmasında İzmir ile ilgili önemli vurgulamalar yapıyor.

MİLLİ MÜCADELEDEN ÖNCE MUSTAFA KEMAL'İN İZMİR'İ ZİYARETLERİ

Mustafa Kemal ilk olarak 1905 Şubatında İzmir'i görmüştür. Ali Fuat Cebesoy şunları söylemektedir;

"Mustafa Kemal, ben, Müfit Kırşehir ve diğer bazı mümtaz yüzbaşılar İstanbul Limanı'ndan kalkan bir Nemse Vapuruyla Beyrut'a hareket ettik. Ertesi gün öğle üzeri İzmir'e geldik. İzmir'i ilk defa görüyordum üç arkadaş bir araba tutarak Kordonboyu'nda dolaştık. Şehir fevkalade güzeldi. Şehirdeki gazinolarda orkestralar çalışıyordu. Birine girmek istedik fakat; sonra vapuru kaçırmaktan korkarak bundan vazgeçtik."

11 Ekim 1925 günü İzmir Belediye Balkonu'ndan halka hitaben yaptığı konuşmada: "Ben İzmir'i ilk gördüğüm gün mektebi terk ederek menfâma (sürgüne) gittiğim gündür. Bu güzel memlekette, menfâma giderken birkaç saat geçirmiştim. O zaman bu güzel rihimü baştan başa bize hasmîî can olan yabancı bir ırkın mensuplarıyla memlû görmüştüm. O zaman hükmetmişim ki; İzmir hakiki, asil ve necip Türk İzmirliilerden gitmişti."

Mustafa Kemal Eylül 1907 de Selanik'e geçerken İzmir'e uğramıştır ki bu onun şehre ikinci gelişidir. Üçüncüsü Trablusgarb'a giderken, İzmir'e uğramıştır. 17 Ekim 1911 tarihinde Urla karantinasında içinde bulunduğu Rus vapurundan Selanik'te bulunan Fuat Bulca'ya yazdığı mektuptan anlıyoruz. Bu mektupta "Vatanı Kurtarmak için şimdiye kadar olduğundan ziyade gayret ve fedakarlık zorunludur" demektedir.

Anadolu gazetesinin 9 Eylül 1913 tarihli sayısında, "Mustafa Kemal Bey" başlıklı yazıda şöyle denilmektedir:

"Bingazi muharebatı esnasında Derne ve Tobruk kumandanlığı vazifesini kemal-i muvaffakiyet ve celadetle ifa edip bilahare Bolayır Ordusu Erkân-ı Harbiye riyasetine tayin buyrulup harekât-ı ahirede (Edirne'nin geri alınması) fevka-

lade ibraz-î faaliyet eyleyen erkan-ı harb binbaşısı Mustafa Kemal Bey'in bera-yı tedbil'i hava şehrimizi teşrif eyledikleri istihbar olunmuştur. Gazetemiz bu muhterem askere beyanı hoşamedi eylemeği vicdanı bir vazife, telakki eyleriz."

Anadolu Gazetesinde ki bu haber Mustafa Kemal'in Milli Mücadeleden önce dördüncü kez İzmir'e geldiğini göstermektedir. Ancak bununla ilgili olarak hiçbir kaynakta bilgi bulunmadığı gibi Atatürk'ün kendisi de bundan söz etmemektedir.

İZMİR'İN KURTULUŞU VE GAZİ MUSTAFA KEMAL'İN İZMİR'E GELİŞİ

30 Ağustos 1922'de Dumlupınar (Başkomutan) Meydan Muharebesi'nin kazanılması ile Yunan ordusu imha edilmiştir.

1 Eylül 1922'de "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir" emrini verir. 9 Eylül 1922'de ordumuz İzmir'i alır. Atatürk İcra Vekilleri Heyeti Başkanı Rauf (Orbay) Bey'e telgrafta: "Birliklerimiz İzmir doğu sırtlarında düşmanın son direnişini kırdıktan sonra bugün mağlup düşmanla beraber İzmir'imize zaferle girdik. Ben yarın öğleden itibaren İzmir'de bulunacağım" der.

Aynı gün Yunan'ın ateşe verdiği Kasaba'ya (Turgutlu) varıp burayı ve yanan köyleri geçer. Armutlu'ya gelinir. Burada mola verilir Mustafa Kemal koyu bir güneş gözlüğü taktığı için tanınmaz. Orada bulunan bir ihtiyar, koynundan bir resim çıkarır, bir kaç kere önce resme, sonra Mustafa Kemal'e bakar. Mustafa Kemal gözlüğünü alına doğru kaldırıncı ihtiyar daha yakına yanaşır ve daha dikkatli bakar. Birdenbire yüzünün rengi değişir, her yanı titreyerek, "Bu sensin, bu!" diye bağırır. Sonra orada bulunanlara dönerek, haykırarak haykırarak "Ey ahali koşun, koşun! Bu odur, Kemalimiz geldi!" der demez bütün halk otomobile koşar. Kadın, erkek, çocuk, yaşlı kimi toprağı, kimi tekerlekleri öpüyor, kimi Mustafa Kemal'in boynuna, eline sarılıyor kimi otomobili omuzlarında

taşımaya çalışıyordu.

Mustafa Kemal 9 Eylül 1922 Cumartesi günü karargahı ile Belkahve'ye varır. Bir incir ağacının altında Kadifekale'de şanlı bayrağımızın dalgalandığı İzmir'i uzun uzun seyrederek. Düşman devletlerin karma donanması körfezdedir. Hava kararınca kadar burada kalır. Geceyi geçirmek için Nif (Kemalpaşa)'ya gelinir. Rüşen Eşref Ünaydın anlatır:

"Seni, bir iki basamak merdivenle ilk katına çıkılan, zaten sanırım o ev sadece bir katlı idi, o evin kapısından içeri girişte, başları beyaz örtülerle sınıksı sarılı köy kadınları karşıladılar. ....Yedi sekiz kadın... Gölgele gibi çekingendiler. Seni o dar girişte görünce, yerlere doğru eğildiler; sarılıp dizlerinden öptüler; baş örtülerinin ucu ile ayaklarından tozlar aldılar, bir ikisi o tozları gözlerine sürdüler! Ve onların gözlerinden senin ayakkabılarına yaşlar damladı. Sen onları ağır başla selamladın. Onlar senin önünde el bağladılar, yaşlı gözlerle sana uzun uzun baktılar. Bu el bağlayışlar, bu susuşlar sana bir sonsuz minneti ve hayranlığı bin sözden ne kadar daha iyi anlatıyordu."

Atatürk yanında Mareşal Fevzi (Çakmak) Garp Cephesi Komutanı İsmet (İnönü) Paşa Garp Cephesi Kurmay Başkanı Asım (Gündüz) Paşa ve karargahı ile 10 Eylül 1922 günü İzmir'e girmiş burada Fahrettin (Altay) Paşa ile buluşarak doğruca Hükümet Konağına gitmiştir. İzmirli kurtarıcılarını büyük bir törenle, sevinç ve coşkunlukla karşılamışlardır. İzmir Hükümet Konağı balkonundan, Konak alanını hınca hınç dolduran İzmirli, selamlayarak kısa bir konuşma yapar.

"Bu başarı milletindir" der.

Daha sonraları da yapılan her türlü hamleyi ve başarıyı hiç bir zaman kendine değil, canından çok sevdiği millete mal etti.

Konak Meydanı'na İzmirli Türklerin büyük kurtarıcısına armağanı olan bir açık otomobil getirirler. Otomobilin her yanı kırmızı beyaz kurdelelerle küçük beyaz güllerle süslenmiştir. Gül bahçesi gibi arabayı beğenerek seyrederek. İzmirlilerin inceliğinden duygulanır. Fakat; çiçeklerin arasındaki kuzuyu fark edince, Rüşen Eşref (Ünaydın) Bey'e dönerek:

"Aman! Çabuk gidin söyleyin; şu kuzuyu kesmesinler..." Rüşen Eşref Bey anlatır:

"Aşağıya çok hızlı koştum. Fakat; kapını önüne varınca gördüm ki beyaz mermere al kanlar yayılmış, vaktinde yetişemediğimi arz için başımı ve ellerimi kaldırıp yukarı sana doğru baktım. Gördüm ki balkondan çekilmişsin şimdi o anı bir daha hatırladıkça, saldırgan ordusunu yok etmiş bir Muzaffer Başkomutanın bir kuzu kanı dökülmesine bakamayacak derecede bir insan yüreği taşır olduğunu hasretle bir daha anıyorum."

İZMİR'DE DÜŞMAN BAYRAĞINA SAYGI

Aynı gün öğleden sonra bir atın kuyruğuna bağlanmış

yerde sürüyen Yunan bayrağını görünce "Bayrağı ters taşıyabilirler fakat; yerde süründürmesinler, bu bizim adetlerimize yakışmaz" diye haber gönderir ve bayrak atın kuyruğundan kaldırılır.

Daha sonra Mustafa Kemal yanına yazar Rüşen Eşref'i ve yaverlerini alarak otomobiline biner, biri otomobilinin önünde diğeri arkasında yer alan iki kısraklı süvari bölüğünün arasında, Konak Meydanı'ndan Karşıyaka'da onu konuk etmek için hazırlanmış eve gitmek üzere ayrılır.

Karşıyaka'daki kalacağı eve geldiğinde evin mermer taracasına çıktıktan sonra kapının önüne ipek bir Yunan bayrağı serilmiştir. Üzerine basılacak bir yol halısı gibi yayılmıştır. Kadın ve erkek orada bulunan İzmirli:

"Buyurunuz geçiniz.... Bizim öcümüzü yerine getiriniz. Yabancı kral bu evden içeri, bizim bayrağımıza basarak girmişti. Siz lütfedin, bu karşılıkla o lekeyi silin! Burası sizin şehrinizdir. Bu ev sizin evinizdir. Bu hak sizindir" diye yalvarıyorlardı. Mustafa Kemal yerde serili bayrağın önünde durur, ağlayarak yalvaran kadın ve erkeklere tatlılıkla bakarak;

"O geçmişte kötü etmiş. Bir milletin istiklalini temsil eden bayrak çiğnenmez. Ben onun hatasını tekrar edemem" der. Bayrağı kaldırır ve bembeyaz mermerlere basarak içeri girer. Rüşen Eşref Ünaydın "İşte sen İzmir'e ilk gün zaferinle böyle girdin" der.

İZMİR HEMŞEHRİLİĞİ

İzmirli Atatürk'e 14 Eylül 1922 tarihinde hemşehrilik teklif ederler ve Atatürk tarafından kabul edilir. Atatürk, 24 Eylül 1922 tarihinde İzmir Muhterem Hamiyetli Ahalisine hitabı ile yazdığı mektupta:

"İzmir Belediye ve Yönetim Meclisleri aracılığı ile bana İzmir Hemşehriliği sanı verildiğini öğrendim. Ülkemizin Akdeniz'e karşı ışığı olan, düşman işgalinden kurtulması için bütün ülkeyi seve seve yıllarca sıkıntılara sürüklemiş bulunan İzmir'imizin hemşehrileri arasında sayılmak bana sonsuz bir sevinç ve övünç olmuştur.

Bundan yaklaşık üç yıl önce İzmir felaketi ile yüreği en büyük üzüntü ve aynı zamanda en güçlü bir inanç kararlılığı ile çarpmış; başladığımız bağımsızlık savaşında bana en güçlü umutları vermiş olan yiğit Erzurum halkı da beni hemşehrileri arasına almakla ödüllendirmiş oluyordu.

Bana ulusal savaşımızın, önemli bir girişiminin başlangıcını anımsatmakta bulunan Erzurum hemşehriliğine, savaşımızın zaferini müjdeleyen İzmir hemşehriliğini ekleyerek, değerli bir ödül vermiş oluyorsunuz.

İzmirli hemşehrilerime sevgi ve bağlılıkla teşekkürlerimi sunarım. İzmir'in acılarını gidermek için genel görevlerimizin verdiği zorunluluktan başka özel ve içten bir ilgi ile çalışmak, benim için bir ülkü olacaktır.

Hepinize selam ve sevgi hemşehrilerim" der.

İZMİR'İN KURTULUŞUNDAN SONRA ATATÜRK'ÜN İZMİR'E GELİŞLERİ

Gazi Mustafa Kemal 10 Eylül 1922'de İzmir'e geldikten sonra 29 Eylül 1922'de İzmir'den ayrılmıştır.

Bu tarihten sonra:

27 Ocak-4 Şubat 1923

10 Şubat-18 Şubat 1923

27 Temmuz- 2 Ağustos 1923

2 Ocak-22 Şubat 1924

11 Ekim-16 Ekim 1925

16 Haziran -9 Temmuz 1926

27 Şubat -5 Mart 1930

27 Ocak-3 Şubat 1931

5 Şubat-6 Şubat 1931

----- 8 Şubat 1931

31 Ocak-4 Şubat 1933

9 Nisan-13 Nisan 1934

22 Haziran-24 Haziran 1934

Tarihlerinde İzmir'i ziyaret etmiştir.

ATATÜRK ile ilgili bilinmeyen Hikayeler...

İLK BAŞ KALDIRIŞI

Atatürk, oldu olası Arapça derslerinden, yere bağdaş kurarak oturmaktan ve dizleri üstünde durarak yazı yazmaktan hiç memnun değildi. Yine dizlerinin üstünde durmaktan dizlerinin ağrıdığı bir gün ayağa kalkarak dersi ayakta dinlemeye başladı. Fakat bu seferde hocası bundan memnun olmamıştı ve Atatürk'e yerine oturmasını söyledi. Atatürk ise dizlerinin ağrıdığını ve oturamayacağını söyledi. Bunun üzerine hocası sinirlenip, deliler gibi haykırarak ;

"Nee bana karşı mı geliyorsun " dedi.

Atatürk bunun üzerine;
"Evet karşı geliyorum" dedi.

Tam bu anda diğer bütün çocuklarda ayağa kalkıp;

"Evet karşı geliyoruz" diyerek aynı sözleri tekrarlayınca, hoca ne yapacağını şaşırarak onlarla uzlaşmak zorunda kalmıştı. Bu onun ilk baş kaldırışıydı. Liderlik vasfının ve kitleleri peşinden sürükleyen karizmasının ilk ortaya çıkışıydı.

15 YIL HÜKÜM SÜRECEKSİN...

Atatürk hakkında yapılmış birçok kehanet vardır. Bunların en ilginç onun el falına bakan bedevinin söyledikleridir.

Mustafa Kemal arkadaşları ile Bingazi'ye, Trablusgarp savaşına katılmaya gidiyordu. Yolda bir bedevi'ye rastladılar. Bedevi el falına çok iyi baktığını ve genç subaylara da isterlerse bakabileceğini söyledi. Hepsi ellerini açarak bedevinin söylediklerini dinlemeye başladı. Sıra Mustafa Kemal'e gelince, o önce baktırmak istemedi ama arkadaşlarının ısrarı karşısında, sonunda o da elini Bedeviye açtı. Bedevi ele bakar bakmaz yerinden sıçradı ve heyecan içinde ;

"Sen padişah olacaksın" dedi ve ilave etti "15 yıl hüküm süreceksin."

Genç subaylar gülüştiler ve yollarına devam ettiler.

Aradan yıllar geçti, Mustafa Kemal Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı oldu. Cumhuriyet'in 14.yılında hastalandı. Karaciğeri kötüye gittiğinde çevresindekiler ona "Artık içme Paşam" dediler.

Atatürk onlara bir zamanlar yolda rastladıkları falcı bedeviyi hatırlattı ve gülerek ;

"Arap vaktiyle söylemişti, Bizim padişahlık nasıl olsa 15 yıl sürecek...Hesapça bu son senemizdir..."

Yıl 1938'di...

SECCADE ÜZERİNDEKİ KEHANET

Bilindiği gibi Hint halkı Atatürk'ü ve Türk halkını yalnız bırakmamıştı. Kurtuluş savaşından yıllar sonra, 1929 yılında bir hintli Mihrace Atatürk'ü Pera Palas'taki 101 No'lu odasında ziyarete gelmişti. Mihrace'nin Atatürk'ü hangi nedenle ziyaret ettiği, adı ve ziyaret sebebi hala bilinmiyor. Mihrace'nin ziyaretindeki bir sır da getirdiği hediye yatmaktadır. Bu hediye altın sırmalı, hint işi ipek bir seccadedir.

Seccadenin üzerinde bir şamdanın asılı olduğu düz bir kemeri, her iki yanında birer güvercin bulunan beş kubbeli bir diğer kemerin çevrelediği görülmektedir. Bordür de fillerden oluşmaktadır.

En ilginç yer ise her iki kemerin arasında orta kısımda dal kıvrımları ve güllerin çevrimi ile oluşan boşlukta romen rakamlı bir saatin bulunmasıdır ve saat; 09.08'i göstermektedir. Atatürk Mihracenin ziyaretinden 9 sene sonra saat 09.05'te vefat etmişti. Seccade halen Pera Palas'ta bulunmaktadır.

ATATÜRK'ÜN 1907'DE ÇİZDİĞİ T.C.HARİTASI

Atatürk, Kurtuluş Savaşı'ndan çok önce, ittihatçıların Trakya'da 1907'de yaptıkları bir toplantı sırasında, bir Türkiye haritası çizmişti. Orada bulunanların anlattıklarına göre, o günkü Osmanlı devleti sınırlarıyla hiçbir ilgisi olmayan ve o zaman hiçbir anlam veremedikleri bu harita, gelecekte, yine Atatürk'ün kuracağı Türkiye Cumhuriyeti'nin haritası olacaktı. Haritada bugünkü sınırlarımıza uymayan tek bir fark vardı; Atatürk, bizden ayrılmasına gönlünün bir türlü razı olmadığı Kerkük'ü de Türkiye topraklarına katmıştı.

DENEME UÇUŞU

Uçakların ilk deneme ve gelişme dönemleriydi. Fransa'da yapılan bir uçak gösterisine katılan, birçok ulusun temsilcileri arasında, Osmanlı atışesi olarak Mustafa Kemal'de katılmıştı. Gösteriyi izleyenler, sırasıyla uçağa bindirilerek gezdiriliyorlardı. Sıra Mustafa Kemal'e geldiğinde, gösteride bulunan ve genç atışenin komutanı olan şahıs, birden bir rahatsızlık duyarak Mustafa Kemal'in uçağa binmesine engel oldu. Öteki temsilcilerle havalanan uçak kısa bir süre sonra düştü ve içindekilerden sağ kurtulan olmadı.

ATATÜRK'ÜN GELECEĞİ GÖRDÜĞÜ OLAYLAR

Atatürk 1931 yılında, 2.Dünya Savaşı'nın patlamasının yakın olduğunu söylemiş ve bu konudaki düşüncelerini General McArthur'a şöyle anlatmıştı.

"Versay Antlaşması, 1.Dünya Savaşı'na yol açan nedenlerden hiçbirini ortadan kaldırmadı. Tersine rakipler arasındaki uçurumu büsbütün derinleştirdi. Şimdi içinde yaşadığımız barış dönemi, sadece bir ateşkesten ibarettir. Avrupa'nın geleceği Almanya'nın alacağı tavra bağlıdır."

General McArthur'a göre, savaşın 1940-1945 yılları arasında çıkacağını söyleyen Atatürk, Almanya'nın ancak Amerika'nın savaşa katılması ile yenileceğini ifade etmiştir.

Atatürk hayatının sonlarına doğru da şöyle diyor; "Bir dünya savaşı yakındır. Bu savaş sonucunda, dünyanın durumu ve dengesi baştanbaşa değişecektir."

ATATÜRK, Mussolini hakkında da şu görüşlerini açıklamıştı;

Mussolini bir maceraperesttir. Milletini bir uçuruma sürüklemektedir. Her tarafa saldırıyor. Bu adam yüzünden, çok şımarmış olan bu millete dersini vermeyi çok isterdim. lakin yakında bir küçük millet onlara layık olduğu dersi verecektir. Ve şunuda hatırlatırım ki, bir gün gelecek, Mussolini'yi kendi milleti linç edecektir." Bu görüşleri aynen gerçekleşmiştir.

ATATÜRK VE "9" - "19" RAKAMLARI

Atatürk'ün hayatında "9" rakkamının kendine özgü önemli bir yeri olmuştur. Örneğin; Atatürk'ün doğum yılı olan 1881 rakkamı, "9" rakkamı ile birçok ilişkiler göstermektedir.

1+8=9

8+1=9

18=2x9

81=9x9

18+81=99

19x99=1881

Atatürk'ün Harb Okulu'na girdiği tarih: 1899

Vatanı kurtarmak için Samsun'a ayak bastı: 19/05/1919

Bandırma vapurunda yolcu sayısı:19'dur.

İttihat ve Terakki'nin yıllık toplantısına Trablusgarp delegesi olarak katıldı: 22/09/1909

Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi'ni kurdu: 04/09/1919

Erzurum Mebus adaylığını kabul etti: 19/10/1919

TBMM tarafından kendisine Gazi ünvanı verildi ve Mareşalliğe terfi ettirildi: 19/09/1921

Atatürk 19.yüzyılda 19 yıl yaşamıştır.

Atatürk 19.yüzyılın bitmesine 19 yıl kala doğmuştur.

Atatürk'ün ilk askeri görevi, 19.Kolordu Komutanlığıdır.

Mustafa Kemal Atatürk: 19 harften oluşmaktadır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün nüfus cüzdanının numarası da 993814-B idi.

Bu sayı dizisindeki 938 rakkamı öldüğü yılı hatırlatmakta geriye kalan 9 ve 14 rakkamı da ölüm saatinin yakın bir benzeridir.

"Ne mutlu Türküm diyene" = 19

"İstikbal göklerde" = 19

ATATÜRK'ÜN ÖNSEZİLERİ

"Bunlar bir gün olacaktır...Görürsünüz, iştirsiniz..."

Prof.Dr.Afet İnan "Atatürk hakkında hatıra ve belgeler" adlı kitabında ilginç bir hatırasını naklediyor. Atatürk 09 Ocak 1936 Perşembe günü, dil ve tarih coğrafya fakültesi'nin açılış dersinde okuması için Afet İnan'a :

"Tarih belgelerinin ilerideki keşifleri buna dayanacaktır.Her tarihi kişinin söylediği sözler toplanabilecek ve böylece biz onları kendi seslerinden ve sözlerinden dinleyebileceğiz." diyerek yazıyı verir.

Buna karşılık Afet İnan : "Bu çok uzak bir gelecekte belki olabilecek keşfin benim ifadem olarak verilmesine cesaret edemeyeceğimi" kendisine söylediğim zaman canı sıkıldı ve şöyle dedi : "Bunlar bir gün olacaktır...Görürsünüz, iştirsiniz..."

30 yıl sonra: Atatürk tarafından bu yazının verilmesinden 30

yıl sonra yine aynı ay ve günlere tesadüf eden, 01 Ocak 1966'da şöyle bir haber yayımlandı:

"Venedik'in Saint Georges Adası'ndaki Benedictis Manastırı Labratuvarları'nda, manastır rahiplerinden Pellegrio'nun yönetiminde, seslerin ayırımı esasına dayanan çok dikkate değer araştırmalar yapılmaktadır.İtalya İçişleri Bakanlığı, 1962'de başlayan bu çalışmalarını kontrol etmektedir. Fakat elde edilen sonuçlar halen açıklanmamıştır. Saint Georges Adası'ndaki bilim kurulunun geçmişe ait sesleri toplayacak, elektronik araçlar üretmeye çalışmaktadırlar. Bilim adamları özellikle Demosten, Pitagor ve Jul Sezar'ın söylevlerinden kendi sesleri ile parçalar elde etmeye uğraşmaktadırlar."

Haberin sonunda ise daha açıklayıcı bilgilerin şu anda verilemeyeceğinden bahsediliyordu.

ATATÜRK'ÜN RÜYASI

Atatürk'ün bir rüyasını da Dr.Reşit Galip Bey'den öğrenmekteyiz, "Mustafa Kemal, Ankara'ya geldikten bir süre sonra ilginç bir rüya görmüştü. Ertesi gün bana şöyle anlattı;

"Reşit Bey, rüyamda bana 'Paşam, İnönü'den ne haber?' diye sordunuz. Ben de 'vaziyet kritiktir' cevabı verdim. 'Kritik nedir? Anlamadım ki!' dediniz. Bende 'Bunun cevabını 15 dakikaya kadar veririm' diyerek odama çekildim."

Mustafa Kemal bana bu rüyasını anlattığında düşman henüz İzmir'e çıkmamıştı, İnönü mevki de henüz bir önem taşımıyordu. Aradan yıllar geçti 2. İnönü Savaşı'nın kritik günlerinden biriydi. Mustafa Kemal'in arabası Millet Meclisi'nin önünde durdu. Hemen yanına koşarak, telaş ve endişe içinde, "Pa-

şam, İnönü'den ne haber?" diye sordum.

Aynen şu cevabı verdi; "Vaziyet kritiktir" O zaman ben;

"Kritik nedir? Anlamadım ki!" dedim.

O da; "Sana bunun cevabını 15 dakikaya kadar veririm" dedikten sonra gülümsedi ve;

"Hani Ankara'ya geldikten sonra bir rüya görmüştüm, hatırladın mı?"

Hafızamı yoklayarak, rüyasını anlattım. Gülerek;

"İşte, rüya aynıyle vakidir. Ben İsmet'i tanırım, göreceksin 15 dakikaya kadar kendisinden muzafferiyet haberi alacağız."

Gerçekten de 5 dakika geçmeden bir telgraf gelmiş ve 2. İnönü Savaşı'nın da zaferle sonuçlandırıldığı öğrenmişlerdi...

ATATÜRK'ÜN GÖRDÜĞÜ SON RÜYA

26 Eylül 1938 tarihinde Atatürk, rahatsızlığı ile ilgili olarak ilk defa hafif bir koma atlatmıştı. Prof.Dr.Afet İnan, olayı şöyle anlatıyor:

"O geceyi rahatsız geçirdi, ilk hafif komayı o zaman atlatmıştı. Ertesi sabahki açıklamasında":

"Demek ölüm böyle olacak" diyerek "uzun bir rüya gördüğünü" söyledi ve "Salih'e söyle, ikimizde bir kuyuya düştük, fakat o kurtuldu" dedi.

Atatürk'ün, burada "kuyuya düşme" sembolü ile gördüğü rüya vizyonu, kendisinin de söylediği gibi ölümün habercisiydi.

Salih Bozok'un kuyudan kurtulması ise bilindiği gibi, Atatürk'ün vefat ettiği gün, buna çok üzülen Salih Bozok'un da intihar etmesi ve sonunda onun kurtarılmasını simgeliyordu.

İşte bu ATATÜRK'ün son rüyası idi...

Atatürk, halkına kaybedilmiş olan güveni yeniden sağladı

Daniel DUMOULIN

Türk Kültürünü ve Tarihini Yaşatma Derneği Başkanı

Ankara, 29 Ekim 1933. O gün genç Türk Cumhuriyeti onuncu yıl dönümünü kutluyor. Kürsünün arkasında, devletin başkanı, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Nutuğunu şu tarihi sözlerle bitiriyor: "NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE!"

Tabii, o dönemde yaşayan her Türk gururlu idi ve Türk Ulusuna ait olmaktan mutlu idi. Çünkü, pek çok ilerleme katedilmişti. Cumhuriyetin ilanından sonra takip eden on yıl zor şartlar sözkonusuydu. Türkiye artık batılı güçler tarafından 1.Dünya Savaşı öncesi ufulanmak istenen Avrupa'nın "Hasta adamı" değildi. Türk Ulusu üstesinden gelinemeyecek denilen zorlukları

aşmıştır. 1.Dünya Savaşı esnasında dönemin güçlü ordularına zor anlar yaşatmıştır. Daha sonra utanılacak sevr anlaşmasından sonra topraklarını kurtarabilmek için müthiş bir bağımsızlık savaşı yapmak zorunda kalmıştır.

Nihayet, savaş çözüm olmayacağı için Türk Ulusu azimle memleketini modernleştirmeyi ve tekrar inşaa etmeye koyulmuştur. 1933'ün sonunda, Türk Ulusu bir mucize gerçekleştirmiştir. Genç Türk Cumhuriyeti modern bir millet olmuştur ve herkesin gıpta ile baktığı ve örnek gösterdiği halk devleti olmuştur. Bu istisnai başarının fikir sahibi ve sanatkarı idi, kürsünün arkasında kaderini çizdiği milleti tebrik ediyordu. Kendisini tamamıyla Türkiye'ye vermişti ve bugün Türkiye O'na her şeyi borçlu.

İnsanlık tarihi boyunca hiçbir deha, hiçbir Sezar, halkı, reformları ve daha da önemli olan şeyleri O'nun gibi anlatamamıştır. Hepsini ele almıştır ve başarmıştır. Ama en önemlisi halkına kaybedilmiş olan güveni tekrar sağlamıştır. Türk Ulusunun tüm insanlığın karşısında saygın bir millet olduğunu ispatlamıştır. Türk

Ulusuna milli ruhu aşılatabilmek, bu duyguyu canlandırmak, Atatürk'ün Türkiye için yaptığı en önemli şeydi.

Vefatından sonra 1938'de, Türkiye'ye hiçbir dogma ve tarihte saplanıp kalan hiç bir prensip bırakmamıştır. Ama yetim Türk Ulusuna ve çok sevdiği Türk gençliğine bir ideal bırakmıştır, kendisinin olanı en güzel olanı: VATAN!

Bugün 125 yıl geçti, kurucusunun bıraktığı idealle nesiller birbirini takip etti. Türk toplumu bu ideal sayesinde saygın ve güçlü bir millet olmuştur. Yeni nesillerin ve atalarından gelen bu vatanperver ideale sahip olan Türk gençliğinin vazifesi Türkiye'yi hergün gelişmenin yoluna ve ekonomik başarıya götürmeyi görev edinmeli.

Herkesin bir rolü olan ve de hergün inşaa edilen yapıta bir taş koyması gereken bir toplumda yaşıyoruz. Bu yapının adı TÜRKİYE CUMHURİYETİ'dir.

Bu görevi ancak sorumlu vatandaş gibi davranarak yerine getirebiliriz. Atalarımızın büyüklüğüne layık olduğumuz ancak bir soru bize cevaplayabilir: "Bugün Türkiye'nin büyüklüğü ve memleketimin zaferi için ne yaptım?" Bu soruya olumlu bir yanıt verebiliyorsak, o zaman Türk olma gururuna hak kazanmış oluruz ve Atatürk düşüncesinin layık takipçileri olduğumuzu sayabiliriz.

Şirketinizi uçurmaya hazırsınız... ancak bir eksiğiniz var!

Günümüzün rekabetçi ortamında, rakiplerinizden geride kalmamanız için şirketinize ait bilişim stratejisini oluşturuyor, bilişim yatırımlarınızdan maksimum verim alabilmemiz için eğitim, danışmanlık ve proje hizmetleri veriyoruz.

İ-Akademi'nin
Bilişim Teknolojileri Eğitimleri
İle Mutlaka Tanışın.

Hemen Arayın

(232) 464 09 24

www.iakademi.com

 akademi

Cumhuriyet Bulvarı No:212/A Alsancak / İZMİR
Tel: (0232) 464 09 24 - Faks: (0232) 465 26 29
E-mail: info@iakademi.com Web: www.iakademi.com

Microsoft
CERTIFIED
Partner

Learning Solutions

ORACLE APPROVED
EDUCATION
PROVIDER

 ECDL
European Computer
Driving Licence

THOMSON
PROMETRIC

Atatürk'ün Egemenlik Anlayışı

Yrd. Doç. Dr. Hakkı UYAR

D.E.Ü. Fen-Edebiyat Fak. Tarih Blümü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı

Osmanlı Devleti'nin çöküşünü önlemek, modernleşmesini sağlamak için başlayan çabaları Lale Devrini ya da III. Selim Dönemi'ne kadar uzatmak mümkündür. Daha köklü değişikliklerin başladığı tarih elbette Tanzimat Dönemi'dir:

Türkiye'nin son 200 yıllık tarihi, modernleşmenin ya da bir türlü modernleşmemenin tarihidir. Bir geç modernleşme hareketi olarak Osmanlı/Türk modernleşmesini İlhan Tekeli-Selim İlkin dört döneme ayırmaktadır¹.

- Utangaç Modernite Projesi (1839-1923)
- Köktenci Modernite Projesi (1923-1950)
- Popülist Modernite Projesi (1950-1980)
- Modernite Projesi'nin aşınması (1980 ve sonrası)

Türk Devrimi ya da Kemalizm/Atatürkçülük bir modernleşme ideolojisi olarak; geleneksel toplumdaki (tarım ekonomisi, dinsel-monarşik devlet yapısı, dinsel cemaatlere dayalı toplum, kırsal/köy yerleşimi) modern topluma (sanayileşme/kapitalistleşme, ulus-devlet yapısı, aydınlanma, bireyselleşme, kentleşme) geçişi amaçlamaktadır. Batı toplumlarından farklı olarak bunu hızlı, tepeden inmeci ve aydın-bürokrat önderliğinde gerçekleştirmek niyetindedir. Bunun nedeni, Batılı anlamda güçlü bir burjuvazinin olmayışı, Batıya nazaran geç kalınmış olması ve bölünme/parçalanma-yok olma korkusudur. Söz konusu korku, 1815 Viyana Kongresi'nden sonra ortaya çıkan, etkisi bugünlere kadar devam eden Şark Meselesi ve Sevr endişesinden kaynaklanmaktadır. 1915 Ermeni Tehciri'nin de, 1921'deki İstiklal Marşı'nın "Korkma!..." ile başlamasının arkasında da bu vardır. Bölünme/parçalanma-yok olma korkusu Türk ulusal kimliğinin inşasında önemli bir rol oynamıştır. Bunun yarattığı travmatik etki, özgüven eksiliğine de yol açmıştır. Nitekim, Atatürk; "Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur" (1927), "Türk milleti çalışkandır, zekidir" (1933) derken bu özgüven eksikliğini ortadan kaldırma, ulusal bir motivasyon sağlama amacındadır.

Devlet kurmalulus inşa etme olgusunu dönemin CHP programlarında görmek mümkündür. Nitekim, 1931, 1935, 1939 ve 1943 tarihli CHP programlarının² girişinde vatan, millet ve devlet gibi başlıkların olması ilk bakışta şaşırtıcı gelebilir. Bunu, ulus ve devlet inşasının daha sürmekte ve bu nedenle program (yani yapılacak işler) dahilinde olduğu şeklinde yorumlamak gerekir.

CHP programlarının ilki olarak Nisan 1923 tarihli Dokuz Umde kabul edilebilir. Burada; egemenliğin millete ait olduğu, güvenlik sorununun çözüleceği, adalet sisteminin reforma tabi tutulacağı, askerliğin kısaltılacağı, savaşta harap olan ülkenin yeniden inşa edileceği, ekonomik ve sosyal alanda halk yararına uygulamalar (aşar vergisinin yeniden düzenlenmesi, tütün ekimine ilişkin düzenlemeler, üreticilere yönelik kredi kolaylıkları, tarımda makineleşme, demiryolları yapımı, eğitimin yaygınlaştırılması, sağlık sisteminin düzenlenmesi, ormanların verimli bir şekilde işletilmesi, hayvancılığın gelişimi) görülmektedir.

9 Eylül 1923 tarihinde kabul edilen Halk Fırkası Nizamnamesi'nin birinci maddesinde partinin;

a. Millî hakimiyetin halk tarafından ve halk için icrasına rehberlik etmek,

b. Türkiye'yi asri bir devlet halinde yükseltmek,

c. Türkiye'de bütün kuvvetlerin üstünde kanunun velayetini hakim kılmak³ için çalışacağı belirtilmektedir.

CHP Tüzüğü'nde belirtilen ulusal egemenlik kavramının gerçek anlamda gelişimi Kurtuluş Savaşı yıllarına rastlar. Gerçi, Senedi İttifak (1808), Tanzimat ve Islahat Fermanları (1839, 1856) ve I. Ve II. Meşrutiyet (1877 ve 1908) önemli dönüm noktalarıdır. Ancak, gerçek anlamda ulusal egemenlik kavramının ortaya çıkışı ve gelişimi Kurtuluş Savaşı'nın gelişimiyle paralellik arz eder. Amasya Genelgesi, Erzurum ve Sivas Kongreleri, Büyük Millet Meclisi'nin açılışı; Anadolu hareketinin işgalci güçlerin yanı sıra İstanbul Hükümeti'ne de meydan okuması anlamına gelir. Bu meydan okumanın başlangıç noktası Amasya Genelgesi'dir (21-22 Haziran 1919). Genelgede; yurdun bütünlüğü ve bağımsızlığının tehlikede olduğu, İstanbul Hükümeti'nin üzerine düşen görevi yapmadığı, bu nedenle de, ulusun bağımsızlığını yine ulusun azim ve kararının kurtaracağı belirtilmektedir.

23 Nisan 1920'de açılan Büyük Millet Meclisi, kendinden önceki Osmanlı Mebusan Meclisi'den farklıdır ve onun devamı değildir. BMM, olağanüstü yetkilere sahip, kurucu bir meclistir. Yasama, yürütme ve yargı yetkisini elinde tutmaktadır. Egemenlik kayıtsız şartsız millettir diyerek, Padişah-Halife'nin üstünde olduğunu belirtmekte ve ileride bu kurumlara karşı takınacağı tavrın işaretini vermektedir. Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nden gelen bazı milletvekillerini içinde barındırır da, o Meclis'in devamı olmadığını kendi içinde yeni bir Meclis Başkanı (M. Kemal Paşa) seçerek açık bir şekilde göstermiştir. Ayrıca adı, Mebusan Meclisi değil, Büyük Millet Meclisi'dir ve adına kısa bir zaman sonra Türkiye kelimesini de ekleyecektir.

Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait 5 anayasa vardır:

- 1876 Kanunu Esasi
- 1921 Teşkilatı Esasiye Kanunu
- 1924 Teşkilatı Esasiye Kanunu
- 1961 Anayasası
- 1982 Anayasası

Bu anayasalardan sadece ikisi (1921 ve 1924), TBMM'de tartışılarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla, ulusu temsil eden kurum tarafından kabul edilmesi açısından kendilerinden önceki ve sonraki anayasalardan ayrılmaktadırlar. 23 maddeden oluşan, oldukça kısa ve olağanüstü koşulların anayasası olan 1921 anayasası, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu belirtmesi ve dolayısıyla Meclis'in padişah-halifeden üstün olduğunu vurgulaması açısından devrimci bir nitelik taşır.

Cumhuriyet döneminde kabul edilen ilk anayasa olan 1924 anayasası TBMM'de oldukça demokratik koşullarda tartışılmış ve ilginç tartışmalara sahne olmuştur⁴:

Madde 25: Meclis kendiliğinden intihabatın teccidine karar verebileceği gibi, Reiscumhur da hükümetin mütaalaasını aldıktan sonra esbabı mucibesini Meclise ve millete bildirmek şartıyla buna karar verebilir.

Reşat Bey: Arkadaşlar, bendeniz arzuyu, heyecanı ve şahsi kanaatimi şu suretle hulasa edeceğim. Maruzatım uzundur. Fakat bazıları mütehasıs oluyorlar. Müteessir oluyorlar. Kannatı katiyem şudur ki

farzı mahal olarak Allah Reiscumhur olsa, kati arzediyorum, kestiriyorum (Haşa sesleri) Haşa... melaikei kiram heyeti vekile olsa fesih selahiyetini verecek yoktur. (alkışlar).

Mahmut Esat Bey: (...) Efendiler, en mutlak meşrutiyetlerde bile Kral, hükümdar tacidar behemhal bir ayan meclisinin reyini almak mecburiyetindedir. Nerede kaldı ki biz; cumhuriyetimizin en asri bir şekilde olduğunu iddia ediyoruz. Ve " Bilakaydii şart hâkimiyet, millette aittir." diyoruz. Ve sonra bu kadar büyük bir kuvvet içinde intihap ettiği Reiscumhur yine içinden intihap ettiği kabinenin reyini alarak feshedebilmektedir.

Rica ederim. Bundan büyük darbe, bütün Teşkilatı Esasiye, bütün hukuku Esasiye tarihi içinde ne vakit irtikap etmiştir? (Bravo sesleri)

Efendiler, iyi bir hükümet gelir, iyi bir reiscumhurumuz vardır. Bunlara riayet eder. Doğrudur. Fakat mesele bir reiscumhur meselesi değildir. Bütün bir Türk mukadderatı meselesidir. (Bravo sesleri).

Bu sözleri Mart 1924'te söyleyen Mahmut Esat Bey, eleştirdiği Atatürk tarafından 8 ay sonra Adalet Bakanı yapılacaktır (Kasım 1924). Günümüzde Başbakanıyla çatışan milletvekilinin bırakın bakan olmasını, tekrar milletvekili olması mümkün müdür?

Milletvekillerinin şiddetli itirazı sonucunda söz konusu madde kabul edilmemiştir. Cumhurbaşkanının nasıl yemin edeceği meselesinden yemin metnine, milli egemenlik ile ilgili ekleme yapılmıştır:

Önerilen:

Madde 38: Reiscumhur intihabı akabinde ve meclis huzurunda şu suretle yemin eder: (Reiscumhur sıfatıyla Cumhuriyetin kanunlarına riayet ve bunları müdafaa, Türk milletinin saadetine, sadıkane ve bütün kuvvetimle sarfi mesai, Türk devletine teveccüh her tehlikeyi kemali şiddetle men, Türkiye'nin şan ve şerefine vikaye ve ila ve deruhte ettiğim vazifenin icabatına hasri nefis etmekten ayrılmayacağıma "vallahi")

Kabul edilen:

Madde 38: Reiscumhur intihabı akabinde ve meclis huzurunda şu suretle yemin eder: (Reiscumhur sıfatıyla Cumhuriyetin kanunlarına ve Hakimiyeti milliye esaslarına riayet ve bunları müdafaa, Türk milletinin saadetine, sadıkane ve bütün kuvvetimle sarfi mesai, Türk devletine teveccüh her tehlikeyi kemali şiddetle men, Türkiye'nin şan ve şerefine vikaye ve ila ve deruhte ettiğim vazifenin icabatına hasri nefis etmekten ayrılmayacağıma "vallahi")

Kadınların milletvekili seçilebilmesi yapılan öneri milletvekilleri tarafından alkışlarla reddedilmiştir. Kadınların milletvekili olabilmesi için 10 yıl daha geçmesi gerekecektir:

Reis: "Kadın ve erkek her Türk, mebus intihap edilmek hakkına haizdir." Bu teklifi reyialinize vazediyorum, kabul edenler lütfen el kaldırsın, aksini reye vazediyorum, kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın, kabul olunmamıştır (Alkışlar).

1924 Anayasası tartışmaları arasında bugün de tartışılan Türklük ve Türkiyelilik kavramları da vardır:

Madde 88: Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın Türk itlak olunur. Türkiye'de veya hariçte bir Türk babanın sulbünden doğan veyahut Türkiye'de doğup da memleket dâhilinde ikamet ve sını rüşde vusülüünde resmen Türklüğü ihtiyar eden veyahut vatandaşlık kanununun mücibince Türklüğe kabul olunan herkes Türktür. Türklük sıfatı kanunen muayyen olan ahvalde izah edilir.

Bu maddeye ilişkin -TBMM'ce kabul edilmeyen- iki farklı değişiklik önergesi veriliyor:

Niyazi Bey: -Mersin-: Efendim, kanunun birçok yerinde Türkiye kelimesi vardır. Kanuni Esasi Encümeni ile de görüştük. Onlarda bunu kabul ediyorlar. Teb'aya Türk dedikten sonra Türkiye demek doğru değildir. Esasen Türkiye tabiri İtalyancadan alınmıştır ve Arabca bir kelimedir. Buna hiç mahal yoktur. Türk devleti; Türk Teb'ası, Türk Büyük Millet Meclisi, hepsi Türk, hepsi müsavidir. Binaleyh Türkeli suretinde tashihini teklif ediyorum.

Riyaseti Celileye

Maddenin birinci fıkrasındaki Türk kelimesinin Türkiye şeklinde tadil ve diğer fıkralarının da buna göre tashih ve tanzimini teklif ederim.

Konya

Naim Hazım

1924 Anayasası ve bu anayasa üzerine yapılan tartışmalar Türkiye Cumhuriyetinin demokratik temeller üzerine kuruldu-

ğunu açık bir şekilde göstermektedir.

Atatürk döneminde CHP, 1927, 1929, 1931 ve 1933 yıllarında o zamanın Ortanın Solu partileri olarak tanımlanabilecek partilerinin örgütü olan *Radikal ve Benzeri Demokratik Partilerin Uluslararası Birliği*'nin toplantılarına gözlemci olarak katılmaktaydı. Örgütün 1933 yılında Sofya'da yaptığı toplantıda ele aldığı konular AB'nin gündemi ile örtüşmektedir: Sofya'daki toplantıda işsizlik, işçi ücretleri ve gümrük duvarları konuları ele alındı. Avrupa Federasyonu'nun aşamaları olarak gümrük duvarlarının kaldırılması, Avrupa Gümrük Birliği ve tek paralı uluslararası bir bankanın kurulması önerildi. CHP'nin gözlemci olarak dahi olsa radikal ve demokrat Avrupa partilerinin toplantılarına katılması ve bu örgütün içinde yer alması Kemalist kadronun hedefini açık bir şekilde gösterir⁵.

1924 Anayasası çağdaşı pek çok Anayasa gibi Meclis üstünlüğü sistemine dayanıyordu. Avrupa'nın Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasında yaşadığı süreç, yani Hitler, Mussolini, Franco ve Salazar gibi totaliter liderlerin genellikle demokratik yollarla iktidara gelip demokrasiyi ortadan kaldırmaları Meclis üstünlüğü sisteminin noksanlığını açık bir şekilde gösterdi. İkinci Dünya Savaşı sonrasında hazırlanan Avrupa anayasaları, ulusal egemenlik kavramının çağdaş yorumunu içeriyordu: Meclis üstünlüğünden Anayasa'nun üstünlüğüne geçmek...

Demokrasi'nin üçlü bir saç ayağı üzerinde durduğunu söylemek gerekir:

- Laiklik
- Ulusal egemenlik
- Ulus-devlet/milliyetçilik

Türkiye demokrasi alanında hâlâ ciddi sorunlar yaşamaktadır. Güçlü bir demokrasinin yolu; yukarıda sayılan üçlü sacayağının güçlendirilmesinin yanı sıra, eğitim-kültür seviyesinin yüksekliğinden, ekonomik refah seviyesinin yüksekliğinden, toplumsal örgütlenmenin yüksekliğinden (sivil toplum örgütlerinin artmasından) ve kentleşmekten geçmektedir. Türkiye -bu alanda yetersizliklerine rağmen- demokratik bir ülke ise, bunu Türk Devrimi'ne ve Atatürk'e borçludur.

İlhan Tekeli-Selim İlkin, *Cumhuriyetin Harcı, Birinci Kitap, Köktenci Modernitenin Doğuşu*, Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2003.

² CHF Programı, Fırkanın üçüncü büyük kongresi tarafından kabul olunmuştur, Mayıs-1931, Devlet Matbaası, İstanbul, 1931; CHP Programı, Partinin Dördüncü Büyük Kurultayı Onaylamıştır, Mayıs 1935, Ulus Basımevi, Ankara, 1935; CHP Programı, Partinin Beşinci Büyük Kurultayının 1 Haziran 1939 tarihindeki toplantısında kabul edilmiştir, Ulus Basımevi, Ankara, 1939; CHP Programı, Partinin VI. Büyük Kurultayının 14 VI. 1943 Tarihindeki Toplantısında Kabul Edilmiştir, Zerbamat Basımevi, Ankara, 1943.

³ Halk Fırkası Nizamnamesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Halk Fırkası azaları tarafından bilmüzakere hey'et-i umumiyesi 9 Eylül 339 tarihinde kabul olunmuştur, Ankara, 1342-1339.

⁴ A. Şeref Gözübüyük-Zekai Sezgin, *1924 Anayasası Hakkındaki Meclis Görüşmeleri*, AÜ SBF İdari İlimler Enstitüsü yay., Ankara, 1957. (Footnotes)

¹ CHF Programı, Fırkanın bilmüzakere hey'et-i umumiyesi 9 Eylül 339 tarihinde kabul olunmuştur, Ankara, 1342-1339. üçüncü büyük kongresi tarafından kabul olunmuştur, Mayıs-1931, Devlet Matbaası, İstanbul, 1931; CHP Programı, Partinin Dördüncü Büyük Kurultayı Onaylamıştır, Mayıs 1935, Ulus Basımevi, Ankara, 1935; CHP Programı, Partinin Beşinci Büyük Kurultayının 1 Haziran 1939 tarihindeki toplantısında kabul edilmiştir, Ulus Basımevi, Ankara, 1939; CHP Programı, Partinin VI. Büyük Kurultayının 14 VI. 1943 Tarihindeki Toplantısında Kabul Edilmiştir, Zerbamat Basımevi, Ankara, 1943.

² Halk Fırkası Nizamnamesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki Halk Fırkası azaları tarafından bilmüzakere hey'et-i umumiyesi 9 Eylül 339 tarihinde kabul olunmuştur, Ankara, 1342-1339.

³ Hakkı Uyar, *Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi*, Boyut Kitapları, İstanbul, 1999.

İyi ki doğdun ATATÜRK

Yrd. Doç. Dr. Türkan BAŞYİĞİT
DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü
Turkanbasyigit@gmail.com

"İki Mustafa Kemal vardır: Biri ben, et ve kemik, geçici Mustafa Kemal...İkinci Mustafa Kemal, onu "ben" kelimesiyle ifade edemem; o, ben değil, bizdir! O, memleketin her köşesinde yeni fikir, yeni hayat ve büyük ülkü için uğraşan aydın ve savaşçı bir topluluktur. Ben,onların rüyasını temsil ediyorum. Benim teşebbüslerim, onların özlemine çektikleri şeyleri tatminiçindir.O Mustafa Kemal sizsiniz, hepinizsiniz. Geçici olmayan, yaşaması ve başarılı olması gereken Mustafa Kemal odur!"

Mustafa Kemal Atatürk dünya tarafından tanınan bilinen bir lider 20. yüzyılda çağdaşı olan liderlerin çoğu ülkelerinde heykelleri yıkılmış lanetle anılıyor. Bu liderlerin içinde 21. yüzyılda hala sevgiyle anılan lider olma özelliğini taşıyor Mustafa Kemal. Bugün dünya Atatürk modelini konuşuyor.

Ve Avusturalya Başbakanı'nın sözlerine dökülen bir temenni ile "bugün dünyaya yeniden Atatürk lazım" ifadesiyle dünya barışının oluşmasında Atatürk'e duyulan özlem bir kez daha dile getiriliyor. Hakkında binlerce kitap yazıldı. Peki biz ulus olarak Atatürk'ü ne kadar tanıyoruz. Onu millet olarak seviyoruz. Peki anlayabildik mi? Hepimiz Atatürk'ün neferi olmaya hazırız. Peki Atatürk olabildik mi? Atatürk olmak Atatürk gibi düşünmekten geçmiyor mu?

Bu makalede tanıdığımız Mustafa Kemal'i birazda değişik açılardan görmenizi sağlayacak yönlerinden bahsetmek istiyorum. Onun ulaşılmaz lider olarak tanındık. Askeri dehasını, diplomat kimliğini, devlet kurucusu Atatürk'ü biliyoruz. İnsan Atatürk'ü ne kadar biliyoruz. Ya da ders kitaplarında bize insan yönü ne kadar anlatıldı.

Selanik'te pembe boyalı bir evde doğduğunu hepimiz biliyoruz. Peki içinde doğduğu dünya nasıldı? 1856 yılında Kırım Savaşı'ndan sonra ilk kez dış borç alan Osmanlı İmparatorluğu, borçlarını ödeyemediği için 1881 yılında ekonomik bağımsızlığını kaybetti. Aynı yıl imparatorluğun Makedonya topraklarında doğan bir çocuk gelecekte emperyalizme karşı 20. yüzyıldaki ilk Kurtuluş Savaşı'nın lideri olarak mazlum milletlerin savunucusu olarak ülkesinin kurtarıcısı olacak ve modern Türkiye'nin kurulmasını sağlayacaktı. Mustafa Kemal'in hayat hikayesini hiç ondan dinlediniz mi?

"Çocukluğuma dair ilk anımsadığım şey, okula gitmek sorununa aittir. Bundan dolayı annemle babam arasında şiddetli bir çatışma vardı. Annem ilahilerle okula başlamamı ve mahalle okuluna gitmemi istiyordu. Gümrükte memur olan babam, o zaman yeni açılan Şemsi Efendi Okulu'na gitmemi ve yeni yöntemlere göre okumamı istiyordu. Sonunda babam işi ustaca çözdü. İlk önce bilinen törenle mahalle okuluna başladım. Böylece annemin gönlü yapılmış oldu. Birkaç gün sonra da mahalle okulundan çıktım; Şemsi efendi Okuluna yazıldım. Az zaman sonra babam öldü. Annemle birlikte dayımın yanına yerleştik. Dayım köy yaşamı sürüyordu. Bende bu yaşama karıştım. Bana görevler veriyor, bende bunları yapıyordum. Başlıca görevim tarla bekçiliği idi. Kardeşimle birlikte bakla tarlasının ortasındaki bir kulübede oturduğumuzu ve kargaları kovalamakla uğraştığımızı unutamam. Çiftlik yaşamının diğer işlerine de karışıyordum."

Bir süre sonra Zübeyde hanım rahatsız olmaya başlar çünkü oğlunun okula gitmesini istemektedir. Kocasını öldüğü için ekonomik durumları bozuktur. Fakat oğlunun tarlalarda çalışıp köyde kalmasından çok okumasını istemektedir.

"Nihayet Selanik'te bulunan teyzemin yanına gitmeme ve okula devam etmeme karar verildi. Selanik'te Mülkiye İdadisi'ne kayıt oldum. Okulda Kaymak Hafız isminde bir öğretmen vardı. Bir gün sınıfımızda ders verirken ben bir çocukla kavga ettim. Çok gürültü oldu. Öğretmen beni yakaladı, çok dövdü. Bütün vücudum kan içinde kaldı. Büyükkannem zaten okulda okumamı istemiyordu. Beni derhal okuldan çıkardı." Mustafa Kemal bütün çocuklar

gibi yaramazlık yapmış fakat hafız öğretmeni tarafından her yeri kanlar içinde kalacak şekilde dövülmüştü. Henüz 10 yaşındaydı ve bu olayın korkusuyla üç gün evden dışarı çıkamamıştı. Yaşadığı bu kötü olay onun okuldan soğumasına sebep olmadı tam tersine o babasını kaybetmiş fakir bir çocuk olarak kurtuluşunu okumakta görüyordu. Küçük yaşta olmasına rağmen annesinden gizli olarak askeri okul sınavlarına girmiş ve çağının en iyi eğitim veren okuluna gitmeyi başarmıştır. Aslında çocuklarımıza eğitim çağında Atatürk'ün çocukken tarlada karga kovaladığı bilgisinden çok, iyi bir eğitim alabilmek için ailesine rağmen gizlice sınavlara girmesi anlatılmalıdır.

Okul hayatı boyunca hep başarılı bir öğrenci oldu. Başarısının arkasındaki en büyük sır ise çok çalışmasıydı. En sevdiği ders matematikti. Sürekli matematik problemleri çözer, öğretmeniyle sürekli matematik konusunda konuşurdu. Matematik öğretmeni onun matematiğe olan bu ilgisini ödüllendirmek için kendisine "Oğlum senin adında Mustafa benim de, bu böyle olmayacak arada bir fark bulunmalı. Bundan sonra senin adın Mustafa Kemal olsun" diyecektir. Matematiğe ilgisi hayat boyunca sürdü. Daha sonraki yıllarda "Geometri" isimli bir kitap yazmıştır. Bugün kullandığımız üçgen, açı gibi matematik terimlerini Türkçe'ye Atatürk'ün kazandırdığını biliyormuydunuz?

Mustafa Kemal'in kaç yabancı dil bildiğini biliyor musunuz?

Matematik dersi iyiydi fakat Fransızca ile başı dertteydi. Sınıf kalabalık olduğu için öğretmen ilgilenmiyor fakat soruları yapamayınca da azarlıyordu. Başarılı bir öğrenci olan Mustafa, bu dersteki açığını kapatmak için okul dışındada yoğun biçimde Fransızca çalışacaktır. Hatta iki üç ay gizlice Fransız Okulu'nun kurslarına gidip Fransızca'sını bir hayli ilerletecektir. Daha sonra Almancayı da öğrenecektir. Biraz İngilizce ve Rumca da öğrenecektir.

Atamızın ilk yazdığı şiirin 1908 yılında Şanlı Ordu Dergisi'nde yayınlandığını ve 14 kitap yazdığını acaba bu satırları okuyan kaç kişi biliyordu. Nutuk dışında yazdığı eserleri ne yazık ki çok az insan biliyor. Hayatının her döneminde basının düşüncelerin yayılmasındaki önemini kavramış bir liderdi. Bu nedenle de öğrencilik yıllarından itibaren gazeteler çıkarmıştır.

Vatan sevgisi ve özgürlük fikri okul yatahanesinde gizli gizli Namık Kemal'in eserlerini okumaya başlamasıyla pekişecektir. Osmanlı Devleti'nin durumu hiç iyi değildi. Yabancı gazetelerde Osmanlı Devletinin paylaşımı planları açıktan açığa yazılıyordu. Baskıcı yönetim bunu halktan saklıyordu. Her vatansaver Türk genci gibi Mustafa Kemal'de ülkesinin dağılmasını engellemek için çalışmalar yapmaya karar verdi. Daha okul sıralarındayken okuduklarını binlerce askeri okul öğrencisine anlatmak için arkadaşlarıyla birlikte gazete çıkarmaya başladılar. Gazetenin yazılarının önemli bir bölümünü Mustafa Kemal yazıyordu. Baskı makineleri olmadığı için bu gazeteyi el yazısıyla çoğaltarak askeri okul öğrencilerinin okumasını sağlıyorlardı. Sınıf arkadaşlarıyla gizli toplantılar yaparak ülkenin kurtarılması üzerine planlar yapıyorlardı. İşte bu günlerde aralarına bir ajan girerek çalışmalarını hükümete bildirdi. Arkadaşlarıyla birlikte tutuklanan Mustafa Kemal iki ay bir hücrede tek başına tutuklu kaldı ve sorguya çekildi. Padişah tarafından Şam'da bulunan 5. Orduya sürüldü.

Örgütlenmenin önemini çok iyi biliyordu. 1906 yılı ekim ayında birkaç vatansaver arkadaşıyla birlikte Şam'da Vatan ve Hürriyet isimli bir dernek kurdu. Derneğin amacı ülkeyi kurtarmak için ortaya atılan fikirlerin yaygınlaşmasını sağlamaktı.

Cumhuriyet fikri çok gençlik yıllarında oluştu. 1907 yılında İttihat Terakki Cemiyeti'nin gizli toplantısında ülkenin kurtuluşunun cumhuriyetin ilanından geçtiğini ifade etmişti. 1918 yılında tedavi görmek için gittiği Karlsbat'ta tuttuğu günlüğe "Birgün elime bir yetki geçerse ani bir darbeyle cumhuriyet ilan edeceğim" demektedir. O fırsat eline Mond-

ros Ateşkes Antlaşması'nın ardından ülkenin işgal edilmesinden sonra geçecektir.

İstanbul işgal altındadır. Padişah üzerine düşen görevi yapamamaktadır. Millet geleceğini milletin azim ve kararı kurtaracaktır. Bu görüş daha sonra Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde de onaylanmıştır. Kongrede alınan kararlara ilave olarak 'manda ve himaye kabul edilemez' denilerek hiçbir

ülkenin sömürgesi olmayacağımızı ifade edilmiştir. Savaşı kazanmamızın sırrı nerededir biliyormusunuz? Karşınızda dünyanın en güçlü orduları en gelişmiş teknolojileri, silahları olsun. Savaşları teknoloji değil insanlar kazanır. Çanakkale Savaşı'nda da döneminin en güçlü orduları en gelişmiş teknolojileriyle savaşmış ama kaybetmişlerdi. Birinci Dünya Savaşı'nda kazandığımız tek cephe Çanakkale'dir. Çünkü oradaki genç komutan Mustafa Kemal askerlerine ben size savaşmayı değil ölmeyi emrediyorum demiştir. Askerleri ölmüştür. Ama dünya tarihinin en şanlı zaferi kazanılmıştır. Mustafa Kemal Kurtuluş Savaşı'nda da aynı yöntemi uygulayacaktır. Bizim kurtuluş savaşımızın parolası "Ya Bağımsızlık, Ya Ölüm"dür. Atatürk ve Türk milleti dönemin en güçlü ordularına Çanakkale zaferinden 5 yıl sonra yine kafa tutmaktadır. Ya bağımsızlığımızı kabul edersiniz ve ülkemizi işgalden vazgeçer bağımsızlığımızı tanursunuz. Yada son insan öldüğü gün bu savaş biter. Hiçbir ordu bir milleti yok edemeyeceği için savaş kazanılmıştır. Bugün Filistin, Irak halkıda güçlü ordulara karşı savaşlarında Mustafa Kemal'in yöntemini uygulamaktadır. İşgali kabul etmeyerek mücadele vermektedir.

Savaş bittiği günlerde Atatürk "Asıl savaşımız şimdi başlıyor" diyerek toplumu yüzyıllardır kemiren saltanat ve hilafete son vermeyi hedefliyordu. Ayrıca yakılan yıkılan bir ülkenin yeniden inşa edilmesi, fakir halkın zenginleştirilmesi gerekiyordu. Mustafa Kemal Türkiye'yi çağdaşlaştırmak için

bir dizi devrim hareketine girişirken çıkarları bozulanlar hep tepki gösterip ayaklanma çıkaracaklardı. Mustafa Kemal'e İzmir'de bir suikast girişimi bile gerçekleştirecektir. Bu suikastten sonra "Benim naciz vücudum elbet birgün toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet yaşayacaktır." demiştir.

Cumhuriyet dönemi birçok devrim kanunu yoğun çalışmaların sonucu gerçekleşirken Atatürk'ün sofrası bu düşüncelerin olgunlaştırıldığı mekanlar içinde önemli bir yere sahiptir. Günümüzde bazı kendini bilmezlerin ifade ettiği gibi içki içilen bir yer değil, yemek ortamında insanların daha rahat düşüncelerini ortaya koyacakları bir mekandır. Hangi kanun üzerine çalışmalar yapıyorsa ülkede o konunun tüm uzmanları bu sofraya davet edilir görüşleri alınır. Şükrü Tezer "Çoğu geceler bilim adamları hazırladıkları raporları okur, konferanslar verirler; bunlar üzerinde tartışılır; bazen yabancı uzmanların görüşleri alınır; gündeme göre yöneticiler, eğitimciler, sanatçılar, askerler, hatta din adamları davetliler arasında yer alırlardı.

O sofralarda geçirilen saatler Atatürk için mutluluktu; bilim ve sanat adamlarıyla sürdürdüğü tartışmalar, kendi deyişiyle "ruhunun yegane gıdası" idi. Oraya çağrılan herkes düşüncelerini özgürce açıklar, bir yandan notlar alınır, belgeler, bilgiler getirilir, gece yarısı uzmanlar çağrılırdı. Bir bakıma devrimlerin ana dokusu orada işlenir, bütün yeniliklerin ön çalışmaları orada yapılırdı." demektedir.

KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ

Boyu 1.74 idi. Hayatın son yıllarına kadar 76 kiloydu. Fakat hastalığını ağırlaştığı dönemlerde 46 kiloya kadar düşmüştü. 43 numara siyah rügan ayakkabılar giyerdi. Hayatının her döneminde şık olmaya özen gösterdi. Savaş meydanlarında çektiği fotoğraflarında bile son derece şık ve temizdir. Hayatı boyunca hep beyaz gömlekler giydi. Gömlekleri ilk yıllarda İsviçre'de özel olarak dikilirdi. Fakat daha sonra yerli

malı kampanyasına öncülük etmek için hep kendisi çizirdi. Lacivert takım elbise giymeyi pek sevmezdi.

Cumhuriyetle birlikte halkından da aynı şekilde şık ve güzel giyinmesini istedi. Toplumla bütünleşen bu liderin isteği halkı tarafından da kabul gördü. Yaşam biçimleriyle birlikte toplumun giyim tarzı da değişmeye başladı. Cumhuriyet kuşağı giyim konusunda da Atatürk'ü izledi. Şapka kanunu buna en güzel örnektir. Şapkayı ilk Kastamonu gezisi sırasında takmıştır. Kastamonu halkı onu ilk kez görecekti. Kastamonulular Atatürk'ü şapka ile gördükten sonra şapka takmışlardır. Daha sonra bu kanunlaşmıştır. Atatürk'ün en önemli özelliği kadınların kıyafetlerine hiç dokunmamıştır. Kadınların giyimi ile ilgili hiçbir kanun yoktur. Fakat Osmanlı'nın kadını zorla çarşaf içine sokan yasaları cumhuriyetle birlikte ortadan kalkınca kadınlar çarşaflarını çıkarmışlardır. Ne dersiniz bugün İran'da kadınların kapanması zorunluluğu ortadan kalksa kadınlar hemen çarşaflarını atmazlar mı? Bu sorunun yanıtını merak ediyorsanız Havaalanında İran'dan gelen uçaklara bakın kadınlar çarşaflarını çıkararak inerler özgür Türkiye'ye... Özgürlüklerimizin kıymetini bilelim ve onları koruyalım.

Düzen takıntısı vardı. Gittiği her yerde de eğri duran eşyaları düzeltirdi. Bu takıntısı belki ülkesini yönetimine de yansımıştı. Çünkü köhnemiş ne kadar eski kurum varsa ortadan kaldırdı. Çağdaş Türkiye'yi inşa etti.

Atatürk'ün en sevdiği yemek belki birazda yatılı okulda kaldığı dönemlerin alışkanlığı kurufasulye ve pilavdı. Tatlıyı pek sevmezdi. Ama canı tatlı isteğinde gül reçeli yemeğe bayılırdı. Hayvanları çok severdi özellikle de atları. Birgün yeni doğmuş bir tayla annesini misafirlerin görebilmesi için Çankaya Köşkü'nün salonuna getirtmişti. Atlardan sonra en sevdiği hayvan köpeklerdi. Fox adını verdiği köpeği, yatağının ucunda uyurdu. Kuşları da çok severdi. Çankaya Köşkü'nde özel bir bakıcının ilgilendiği güvercinliği vardı güvercin beslerdi. Spora önem verirdi. Özellikle ömrünün son yıllarında Florya plajını keşfedecektir. Orada denize girmeyi halkla birlikte olmayı çok severdi. Bilardo ve tavla oynamaktan zevk alırdı. Güreşleri severek izlerdi. Asker pehlivanları köşke çağırırdı, güreş tuttururdu.

Mustafa Kemal'in bir sinema filminde oynadığını biliyor muydunuz? Evet Cezmi Ar'ın çektiği filmde başrol oynamıştır. Oyunculğunun yanında bir de senaryo denemesi vardır. 1937 yılında "Ben bir İnkılap Çocuğuyum" isimli senaryoda kendisi başrol oynamak istemektedir. Fakat 1937 yılında yazdığı bu senaryonun çekimi hastalığının artması nedeniyle gerçekleşemeyecektir.

Atatürk sinemaya çok önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Gelecekte sinemanın toplum üzerinde oldukça etkin bir sanat olacağını vurgulamıştır. Bugün ne kadar haklı olduğunu görüyoruz.

VASİYETNAMESİ:

Atatürk 1937 yılında bir vasiyetname hazırladı. Çiftliklerini hazineye bir kısım taşınmaz mallarını da Ankara ve Bursa Belediyeleri'ne bağışladı. Mirasından kızkardeşine, manevi çocuklarına, İsmet İnönü'nün çocuklarının okul masrafları için pay ayırdı. İş Bankası hisselerinden Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Cumhuriyet Halk Partisi'ne de pay ayırdı. Öldüğü zaman arkasında büyük bir servet bırakmadı. Milletinden aldığını yine millete bağışlayan büyük bir liderdi. Arkasında zengin kardeşler, çocuklar akrabalarda bırakmadı. (Mallarını millete bağışlaması sürecinde verdiği demeçte şunları söylemiştir:

"Mal ve mülk, bana ağırlık veriyor. Bunları, soylu millete geri vermekle büyük ferahlık duyuyorum. Zenginlikten ne çıkar; insanın serveti, kendi manevî şahsiyetinde olmalıdır!" demiştir.

Doğumunun 125. yılında bize özgür ve çağdaş Türkiye'yi bırakan Atamızın en büyük hediyesi hepimizin birer Atatürk olmasından geçiyor. İyi Anadolu topraklarında bizim liderimiz olarak doğdu Atatürk. Çok yaşa. Sen yaşadıkça Cumhuriyetimiz de yaşayacak.

daha temiz bir çevre için...

KISMET KİMYA

PLASTİK GERİ TOPLAMA VE GERİ KAZANMA
COLLECTION AND RECYCLING OF PLASTICS

KISMET KİMYA PLASTİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Atatürk Organize Sanayi Bölgesi 10037 Sk. No:3 35620 Çiğli İZMİR

Tel: +90 232 328 05 65 (Pbx) Fax: +90 232 328 05 70

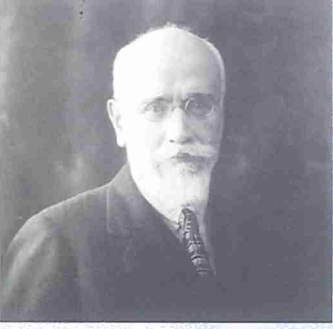
e-mail: info@kismetrcy.com

www.kismetrcy.com

Kismet Kimya bir **PAPİX** yatırımdır.

YABANCI DEVLET ADAMLARI ATATÜRK İLE İLGİLİ NELER SÖYLEYDİ?

✓ Yunanistan Hükümeti Başbakanı sıfatıyla, Mustafa Kemal Paşa'nın Nobel Barış Ödülü'ne adaylığını takdim etmekten şeref duymaktayım." 12.1.1934 **Venizelos, Yunanistan Başbakanı**

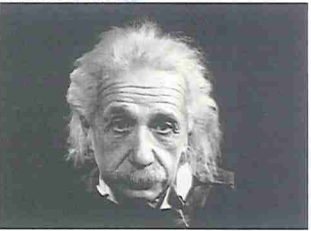
✓ "Sovyet Cumhuriyetler Birliği Dışişleri Bakanı Litvinof, bana Avrupa'nın en kıymetli devlet adamının, Avrupa'da değil, Boğazların gerisinde, Ankara'da yaşadığını, Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal olduğunu söyledi." , 1937 **Franklin D. Roosevelt, ABD Başkanı**

✓ "Savaşta Avrupa'yı kurtaran, savaştan sonra da milletini yeniden diriltiren Atatürk'ün ölümü, yalnız yurdu değil, Avrupa için de büyük kayıptır." , 1938 **Winston Churchill, İngiltere Başbakanı**

✓ "Atatürk 1938 başlarında manevi kızı Ülkü ile Florya'daki bir yaz günü yaşantısını 20 dakikalık kısa metrajlı bir film olarak F. D. Roosevelt'e gönderdi ve O'nu Türkiye'ye davet etti. Aralarında bir süre sonra hediyeler teati edildi. Atatürk ona bir pul koleksiyonu, ABD Başkanı da Atatürk'e o zaman için çok orijinal olan bir müzik dolabı (Şişli Atatürk Müzesi'nde en üst katta sergilenmektedir) gönderdi. Atatürk'ün vefatı üzerine, ABD Başkanı gönderdiği mesajda özetle şunları yazdı;

"Üzüntüm iki katlıdır. Birincisi, güvenilir bir dostumuzu ve çağın en büyük devlet adamını kaybettiğimiz için, ikincisi ise böyle bir devlet adamıyla şahsen tanışma fırsatını ebediyen kaçırdığım için." , 1938 **Franklin D. Roosevelt, ABD Başkanı**

✓ "Türkler Mustafa Kemal'e yanlışsız ve eksiksiz bir demokrasinin temellerini atığı için minnettardır." , 1944 **Kont Sforza, İtalya Dışişleri Bakanı**

✓ "Atatürk asrımızın dâhi bir devlet adamıdır." , 1950

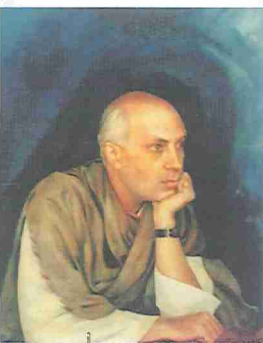
Albert Einstein

(İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Münir Ülgür'ün anlattığına göre, 1950 yılında USA'da Albert Einstein'ı evinde ziyaret ederler. Onları kapıda karşılayan A. Einstein, Türkiye Delegasyonu'na özel bir ilgi gösterir ve ilk iş olarak yurtdaki sözlerle Atatürk hayranlığını belirtir.)

✓ "Atatürk, gençlik günlerinde benim kahramanımdı. O, çağın yapımcılarından biridir. O'nun en büyük hayranları arasında bulunmakta devam ediyorum." , 1963 **Pandit Nehru, Hindistan Başbakanı**

✓ Enver Paşa'nın O'nun için söyledikleri (Emre Kongar, 'Atatürk', 1980, s.229)

1917 Çanakkale savaşlarından sonra Doktor Nazım ve bir başka nüfuzlu İttihat ve Terakki üyesi komutan aralarında konuşmakta iken, Enver Paşa birden içeri girince susmuşlar. Baş-

kumandan (Enver Paşa) merakla: "Herhalde bana dair bir şeyden bahsediyordunuz? Söyleyin bakalım! demiş. "Mustafa Kemal'in niçin terfi ettirilmediğini konuşuyorduk!" cevabını vermişler. Enver Paşa: "İşte!" demiş ve cebinden Çanakkale kahramanını tuğgenerallik rütbesine çıkararak tezkeresini göstermiş, sonra şunu ilâve etmiş: "Ama biliniz ki, O hiç bir şeyle memnun olmaz! General olur, korgenerallik ister! Korgeneral olur, orgenerallik ister! Orgeneral olur, müşirlik ister! Müşir yapsanız, bununla da yetinmez, Padişahlık ister!" Şevket Süreyya Aydemir'in hatıralarında yazıldığı üzere, Mustafa Kemal'e Enver Paşa'nın bu sözleri nakledildiği zaman kahkahalar ile gülerken cevabı şu olmuştur; 'Ben, Enver'in bu kadar zeki ve ileri görüşlü olduğunu bilmezdim

"Sizlere şunu söyleyeyim ki, ben Atatürk'e sekreter olmak isterdim. Sebebi de, O'nun her akşam sofrasında bulunup yüksek fikirleriyle beslenmek dileğinde oluşumdur." , 1933

✓ **Edward Herriot, Fransa Başbakanı** Norveç Nobel Komitesi Başkanlığı'na;

"Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla bölgedeki istikrarsız durum sona ermiştir. Teokratik bir rejimle yaşayan, din ve hukuk kavramlarının birbirine karıştığı, çökme sürecindeki bir imparatorluğun yerini, güç ve hayat dolu, modern ve milli bir devlet almıştır. Barış dünyasına bu değerli katkı, Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa sayesinde yapılabilmektedir.

✓ **Aristide Briand, Fransız Başbakanı, 1921**

"Yeni Türk Devleti ile Ankara Andlaşması'nın imzalanması nedeniyle; "Bizi arkadan vurdu, dağ başındaki haydutlarla, Mustafa Kemallerle anlaştı" diyenlere Fransız Başbakanının Mecliste verdiği cevap: "Dağ başındaki haydutlar diye isimlendirdiğiniz kahraman Mustafa Kemal ve O'nun tüm askerleri burada olsalardı, teker teker hepsinin heykellerini dikerdik. Böylesine kahraman bir andlaşma imzalamaktan gurur duyuyorum."

✓ **Vladimir İliç Lenin, Rus İhtilali Lideri, 1921**

"Mustafa Kemal sosyalist değildi. Fakat görülüyor ki iyi bir teşkilatçı, yüksek anlayışlı, ilerici, iyi düşünceli ve akıllı bir önderdir. O, soygunculara karşı bir kurtuluş savaşı yapıyor. Emperyalistlerin gururunu kıracağına ve Sultanı da yaranıyla birlikte alt edeceğine inanıyorum."

✓ **Sir Charles Townshend, İngiliz Generali, 1922**

"Ben şimdiye kadar on beş hükümdar ve cumhurbaşkanı ile özel ve resmi konuşmalar yaptım. Bu geceki kadar ezildiğimi hatırlamıyorum. Mustafa Kemal'de büyük bir ruh kudretinin esrarı var."

✓ "Atatürk bu yüzyılın büyük insanlarından birinin tarihi başarılarını, Türk halkına ilham veren liderliğini, modern dünyanın ileri görüşlü anlayışını ve bir askeri lider olarak kudret ve yüksek cesaretini hatırlatmaktadır... Çöküntü halinde bulunan bir imparatorluktan özgür Türkiye'nin doğması yeni Türkiye'nin özgürlük ve bağımsızlığını şerefli bir şekilde ilan ve o zaman-

dan beri koruması, Atatürk'ün Türk halkının işidir. Şüphesiz ki, Türkiye'de giriştiği derin ve geniş inkılaplar kadar bir kitlenin kendisine olan güvenini daha başarı ile gösteren bir örnek yoktur. **John F.KENNEDY, A.B.D.Başkanı, 10 Kasım 1963**

✓ Benim üzüntüm, bu adamla tanışmak hususundaki şiddetli arzusunun gerçekleşmesine artık imkan kalmamış olmasıdır. **Franklin ROOSEVELT, A.B.D.Başkanı, 10 Kasım 1963**

✓ "Asker-devlet adamı, çağımızın en büyük liderlerinden biri idi. Kendisi, Türkiye'nin, dünyanın en ileri memleketleri arasında hak ettiği yeri almasını sağlamıştır. Keza O, Türklere, bir milletin büyüklüğünün temel taşı teşkil eden, kendine güvenme ve dayanma duygusunu vermiştir." **General Mc ARTHUR**

✓ "Sovyet Rusya Hariciye Nazırı Litvinof ile görüşürken kendisine onun fikrinde bütün Avrupa'nın en kıymetli ve en ziyade dikkate değer devlet adamının kim olduğunu sordum. Bana Avrupa'nın en kıymetli devlet adamının Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal olduğunu söyledi. **Roosvelt (Franklin D.) 1928 ABD Cumhurbaşkanı**

✓ Dünya sahnesinden tarihin en dikkatli, çekici adamlarından biri geçti. **Chicago Tribune**

✓ İnsanı teslim alıcı fevkalade önderlik kuvveti vardır. O, tetiktir, hazır cevaptır, dikkati çekecek kadar zekidir. **Gladys Baker(Gazeteci)**

✓ Atatürk Türkiye'yi tek düşmanı kalmaksızın bırakmıştır. Bu zamanımızın hiçbir devlet şefinin başaramadığıdır. **Alman Volkischer Beobachter Gazetesi**

✓ İstirap çeken dünyada barış ve esenliği yeniden kurmak ve insanlığın yalnız maddi değil, manevi gelişmesini sağlamak isteyenler Atatürk'ün iman verici ve yön göstericiliğinden örnek ve kuvvet alsınlar. **Profesör Herbert MELZIG (Tarihçi)**

✓ Kendisinin tarihi büyüklüğü, eseri olan yeni Türkiye'ye bakılarak bu günden ölçülebilir. Çelik gibi azim ve gayreti, uzağı gören akıl ve hikmetle birleşmiş olan bu gerçek halk önderi ve devlet adamı; Anadolu dağlarının en uzak ve ıssız köşesindeki köylere bile başka bir ruh aşılamıştır. **Illustrierte Dergisi**

✓ Atatürk'ün yurt kurtarıcı olduğunu, milletlerin en vefalısı olan Türkler asla unutmayacaklardır. **Noell Roger Gazetesi**

✓ Akıllı ve barışçı yöntemlerle gerçekleştirdiği eseri halkların tarihinde izlerini bırakacaktır. **Albert LEBRUNFransız Cumhurbaşkanı**

✓ Mevcut rütbelerin hepsini kaldırdığı bir memlekette, bu adam, bütün rütbeleri, kazanmıştır. O memlekete, bulabilecek en şerefli isim O'na verilmiştir. **Mercel Sauvage (Gazeteci)**

✓ Yeni Türk Devleti ile Ankara Andlaşması'nın imzalanması nedeniyle; "Bizi arkadan vurdu, dağ başındaki haydutlarla, Mustafa Kemallerle anlaştı" diyenlere Fransız Başbakanının Mecliste verdiği cevap: Dağ başındaki haydutlar diye isimlendirdiğiniz kahraman Mustafa Kemal ve O'nun tüm askerleri burada olsalardı, teker teker hepsinin heykellerini dikerdik. Böylesine kahraman bir andlaşma imzalamaktan gurur duyuyorum. (1921) **Fransız Başbakanı BRIAND**

✓ Sırasıyla ihtilalci ve asi, sonradan muzaffer bir kumandan olan "Türklerin babası" Yeni Türkiye'yi yarattı, sultanları kovdu, kadınlara hürriyet verdi fesi kaldırdı, ülkesinde radikal bir inkılap yaptı. **Paris-Soir'den**

✓ Denilebilir ki onsu, İslam alemi yolunu bulabilmek için elli yıl daha bekleyecekti. **Berthe Georges-Gaulis**

✓ O, yüce bir dağa benzer. Eteğinde yaşayanlar bu yü-

celiği fark edemezler. Bu dağın azametini kavrayabilmek için, O'na çok uzaklardan bakmak gerekir. **Claude FARRER Fransız Edibi**

✓ Türkiye tarihi, bugün her zamandan çok Batı ve Avrupa tarihinden ayrılmaz bir haldedir. Ve Atatürk'ün bu yöndeki gayretleri sonuçsuz kalmamıştır. Memleketlerimiz arasındaki yüzyılları aşan dostluk, bu gelişmenin temel öğelerinden biridir. **Charles De GAULLE**

✓ Kemal Atatürk'ün karakterinin bir cephesini göstermek itibarıyla bir noktayı hatırlatmak isterim. Bize savaşlarından birini anlatıyordu. Birdenbire durdu: Görüyorsunuz ya, dedi: birçok zaferler kazandım. Fakat bunların en büyüğünden sonra bile her akşam, savaş alanlarında ölen bütün askerleri düşünerek içimde derin bir keder duyuyorum. Cesaret ve zekasından başka yüreği bu kadar yüce olan böyle bir Şef'in, yurdu için mucizeler yaratmış olmasına şaşılabilir mi?... **George BENNES Vu Gazetesi-1938**

✓ Devrin yüksek şahsiyetleri kitaplarda, konferanslarda Türkiye'nin asla değişmeyeceğini ve değişmeden öleceğini ilan etmişlerdi. Halbuki ölmeden değişti. Hem de kökünden ve baştan aşağı değişti. İnançlar, gelenekler, yöntemler yıkıldı. Son döküntülerini de yabancı zırhlıları ve kapitülasyonlar gibi memleketten sürüp attılar. Türkiye, ruhunu değiştirmişti. Tamamen ve tasavvur edilmesi mümkün olduğu kadar... **Raymond CARTIER Le Nouvelliste Gazetesi**

✓ Avrupa, savaştan sonra belirmiş az sayıdaki yapıcı devlet adamlarından birini kaybetti. **Spectator**

✓ Çağımızda hiçbir isim Atatürk'ün adı kadar büyük saygı yaratmamıştır. **Observer**

✓ İngiltere önce, cesur ve asıl bir düşman, sonra da sadık bir dost olarak tanıdığı büyük adamı selamlamaktadır. **Sunday Times**

✓ O, Türkiye'nin önceki kuşaklarından hiçbirine nasip olmayan özgürlük ve güven dolu bir hayat sağladı. Başarıları, Türkiye'nin Avrupa devleti olmasını sağladı, yakın doğunun tarihini değiştirdi. **Times Gazetesi**

✓ Savaş Türkiye'yi kurtaran, Savaştan sonra da Türk Milletini yeniden diriltten Atatürk'ün ölümü, yalnız yurdu için değil, Avrupa için de büyük kayıptır. Her sınıf halkın O'nun ardından döktükleri içten gözyaşları bu büyük kahraman ve modern Türkiye'nin Ata'sına değer bir görünümünden başka bir şey değildir.(1938) **Winston CHURCHILL İngiltere Başbakanı**

✓ O büyük insan yalnız Türkiye için değil, bütün doğu milletleri için de en büyük önderdi. **Emanullah HAN, Afgan Kralı**

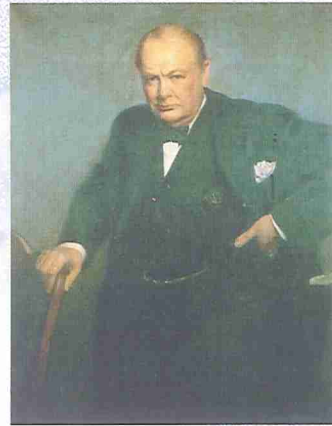
✓ Atatürk öyle bir insandır ki, hayali değildir. İstediklerini bilir, bildiğini yapar, yapamayacağı bir şeyi de istemez. **Avusturyalı Heykeltçi KRIPPEL**

✓ Milletine bu kadar az zamanda bu ölçüde hizmet edebilen tek devlet adamı Atatürk'tür. **Libre Belgique gazetesi**

✓ Mustafa Kemal yeni Türkiye'nin kalbidir. Eski, yıpranmış bir toplumdaki yepyeni, güçlü bir millet yaratmış, eşsiz kişiliğiyle kendini herkese saydırmış, enerjisiyle herkesi kendine inandırmıştır. **Ma Shao-Cheng(Yazar)**

✓ Türkiye'yi kurtarmış, Türk milletine rehberlik etmiş ve Türk milletini ihya etmiş olan Atatürk'ün ölümü hem Türk milleti, hem de Avrupa için mevsimsiz ve pek acı bir kayıptır. **WINSTON CHURCHILL**

✓ Asker-Devlet adamı, çağımızın en büyük liderlerinden biri idi. Kendisi, Türkiye'nin dünyanın en ileri memleketleri arasında hak ettiği yeri almasını sağlamıştır. Keza O, Türklere, bir milletin büyüklüğünün temel taşı teşkil eden, kendine güvenme ve dayanım duygusunu vermiştir. Ben Atatürk'ün sadık arkadaşlarından biri olarak büyük iftihar duyuyorum. **General - DOUGLAS MC ARTHUR - Kasım 1963**

ATATÜRK İÇİN LAİKLİK VE DİN AYRI ŞEYLERDİ

Atatürk'ün din hakkındaki görüşlerine ışık tutacak yeni bir belge ortaya çıktı. 1932-1933 yıllarında Ankara'da görev yapan ABD Büyükelçisi Charles H. Sherrill'in hazırladığı ve Atatürk'ün kendi ağzından dinle ilgili görüşlerini içeren rapor ilk kez Toplumsal Tarih dergisinde araştırmacı yazar Rifat N. Bali'nin hazırladığı yazıda yayımlandı. Büyükelçi, Ankara'da görev süresi boyunca Atatürk ile yaptığı görüşmelere ve gözlemlere dayanarak 'A Year's Embassy to Mustafa Kemal' adlı bir kitap hazırlamıştı. Eser ilki, 1934 yılında Atatürk yaşarken, üç kez Türkçeye çevrildi.

Kitabın en ilginç bölümü Atatürk'ün dine bakışını içeren kısımdı. Bu bölümde yazar, Atatürk'le yaptığı uzun bir mülakata yer vermiş ancak Atatürk'ün sözlerinin bir kısmını kitaba almamış bunu da "Din konusundaki şahsi görüşleri hususunda söylediklerinin tamamını burada vermek hiç doğru olmaz" satırlarıyla dile getirmişti.

Ancak Sherill, kitaba sadece bir bölümünü aldığı görüşmeyi özetleyerek bir rapora döktü ve ABD Dışişleri Bakanlığı'na gönderdi. ABD Dışişleri Arşivi'ndeki bu raporu, Bali Türkçeye çevirip Toplumsal Tarih'e yazdı. Aşağıda, raporun tam metni yer alıyor.

ABD BÜYÜKELÇİLİĞİ

Sayı:423

Ankara, 17 Mart 1933

Konu: Türkiye'de din

MÜNHASIRAN MAHREM

Saygıdeğer Hariciye Vekili

Washington

Beyefendi,

Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal ile dün öğleden sonraki üç saatlik mülakatımda, hakkında yazmakta olduğum biyografinin sekiz bölümünü birlikte gözden geçirdiğimiz sırada Türkiye'de din meselesi bahis edildi. İncelememde Türkiye Cumhuriyeti'nde İslam dininin gelişimi konusuna oldukça yer verdiğime dikkatini çektim, biyografim için - yayımlanmak veya yayımlanmamak kaydıyla- bana söylemek istediği kadarıyla sınırlı olmak üzere bu mevzudaki görüşünü bilmek istediğimi belirttim. Sözlerinin hangi kısmının efkârı umumiye(nin) (bilgisi) için olduğunu, hangi kısmının

olmadığını belirterek mevzu hakkında teferruatlı bir şekilde konuştu.

Galiba, altı ve yedi yaşındayken annesi onu bir sıbyan mektebine göndermek istiyordu. Burada öğretmen Kuran dersleri de verecekti. Bu, uzun Arapça bölümleri ezberlemek demektir. Diğer yandan babası oğlanın din eğitiminin verilmediği laik bir mektebe gitmesini istiyordu. Her ne kadar sonunda babanın sözü kabul edildiyse de annesi oğlanı Selanik'te geçerli olan geleneksel tören eşliğinde sıbyan okuluna gönderdi. Ertesi gün babası oğlanı okuldan aldı ve laik okula koydu. Buna çok üzülen annesi epey ağladı ve oğlanın teklif etmesi üzerine sıbyan okulundaki din hocası eve gelip ona Kuran eğitimini verdi. Bu sadece bir ay sürmesine rağmen anneyi tatmin etti. Bu, ömrü boyunca alacağı tek din eğitimiydi.

'BEŞERİYETİN TANRI İHTİYACI'

Agnostik olduğuna dair genellikle kabul görmüş inancı, kesinlikle reddediyor, ancak dininin sadece Kâinat'ın Mucidi ve Hâkimi tek Tanrı'ya inanmak olduğunu söylüyor. Ayrıca beşeriyetin böyle bir Tanrı'ya inanmaya ihtiyacı olduğuna inanıyor. Buna ilaveten dualarla bu Tanrı'ya seslenmenin beşeriyet için iyi olduğunu belirtti. Burada duruyor.

Daha sonra teferruatlı bir şekilde neden o kadar inançlı bir Protestan Hıristiyan olduğumu sordu. Ben de ona, bu raporda yeri olmayan, sebeplerimi söyledim. Sadece bir genel mütalaa söyleyebilirim. Suallerinde tamamıyla samimiydi, bu da din konusunda yeterince zihin yordüğünü göstermekte. Daha sonra, 10 yıl önce inşa ettiği yeni Cumhuriyet'in Reisicumhuru olarak iktidara geldiği zaman İslam dininin

durumu hakkında bilgi vermeye başladı. Şeyh-ül İslam'ı, medreseleri, Mahkeme-i Şer'iyyeleri ve bu mahkemelere riyaset eden kadılar, hocalar ve muhtelif dervişler dahil olmak üzere bütün ruhban sınıfını lağvetmeyi gerekli bulduğunu söyledi. Osmanlı'da geçerli olan bu ruhban yapıdan geriye kalan, müezzın olarak minarelerden halkı ibadete çağırın ve camilerde namaz kıldırın imamlardı.

Ona az evvel tasvir ettiği bu yapıyı tamamıyla yok ettikten sonra Türk gençliği için, şayet kaldıysa, ne tür dini tedrisat kaldığını sordum. Kifayetsiz medrese sistemini tüm ülkeye yayılmış ilk ve ortaöğretim sistemiyle ikame ettiğini ve bu sistemin (talebeyi) üniversiteye dek götürdüğünü belirtti. Hz. Muhammed'in hayat hikâyesi ve daha ahlaklı yaşama konusundaki hikmetli düsturlarla dini tedrisat verildiğini, bu dini tedrisata Yeni ve Eski Ahit'te tasvir edilen diğer büyük dinleri ve Budist dini kitapları da dahil ettirdiğini söyledi.

Daha sonra o ve ben bu modern Türk dini tedrisatı ile Birleşik Amerika'da ortalama pazar okulunda verilen dini tedrisatı mukayese ettik. Pazar okullarımızda verilen dini tedrisatın cuma sabahları kadınlar tarafından tüm ülkedeki Halk Evleri'nde verilip verilemeyeceğini sorduğumda böyle bir fikrin muvaffak olacağına dair pek şüpheli göründü, ancak yeni bir fikir olduğunu ve kaale alacağını söyledi. Bu amaçla kadın öğretmenlerin vazifelendirilmesi fikri ona cazip geldi, çünkü bu şekilde hocaların erkek partizanları, siyaset veya benzeri muhtemel başka mesele yaratacak ihtimallerden kaçınılmış olacaktır.

BURSA HADİSESİ

Bu çerçevede yakın tarihte olan Bursa hadisesi üzerinde serbestçe konuştum. Bu hadise Türklerce değil üç yabancı tarafından çıkarılmıştı: Bir Arnavut, bir Bulgar ve bir Rus. Hatta Üçüncü Enternasyonal tarafından kıskırtıldığını da ima etti. Muhtemelen sıkıntı verecek bu siyasi hareketi basit bir dil meselesine, ezanın Arapça yerine Türkçe okunması haline dönüştürerek gösterdiği siyasi maharetten ötürü kendisine iltifatta bulundum.

Bu sözlerim Kuran'ın Arapçadan Türkçeye tercüme edilmesi için nasıl ve neden telkinde bulunduğu konusunda konuşmasına sebep oldu ve bu mevzuda yepyeni bir ufuk açtı.

Türk halkının uzun zamandan beri ezberden okuduğu bazı Arapça duaların gerçek manasını anladığı zaman tiksineceğini söylüyor. Kuran'dan alınan bir Arapça bölüm okudu.

TÜRKÇE KURAN OKUTMA NEDENİ

Bu duada Hz. Muhammed amcası ile amca kızının yaptıkları bir şeyden ötürü cehenneme gitmeleri için beddua eder.* "Düşünen bir Türk'ün böylesi bir duayı okumaktan elde edeceği dini ilhamı veya dine ilgi göstermesini tahayyül edebilir misin?" dedi. Bu fikrini geliştirdikçe ben de gitgide Kuran'ın Türkçe okunmasını teşvik etmesinin sebebinin Kuran'ın Türkler arasında gözden düşmesi olduğu neticesine varıyorum.

Daha sonra umumi ve şaşırtıcı bir beyanda bulunarak Türk halkının gerçekte hiçbir şekilde dindar olmadığını, aralarından camilere giden az sayıda kişinin alışkanlıktan veya yüksek sesle söylenen duaların cezbine kapılarak camiye gittiğini ileri sürdü. Saygılı bir şekilde bu bakışıyla mutabık olmadığımı, eşimle yaşadığımız tecrübeyi anlattım. İki Türk arkadaşımızın daveti üzerine 23 Ocak'ta Ayasofya Camii'ne gidip Kadir Gecesi'ne şahit olduk. Ona yüzde 20'si askeri üniformalı 10 bin mümin tarafından doldurulan caminin ne kadar kalabalık olduğunu, bütün müminlerin tam bir saat Gazi'nin de varlığını kabul ettiği Tanrı'ya doğrudan yönelttikleri dualarla nasıl yoğun bir şekilde ibadet ettiklerini anlattım.

Bu kalabalık, bu ibadet ve müminlerin duaya yoğunlaşmaları hususunda izahat istemem, onun Türk gençliğinin din hakkında bilgi edinme fırsatı mevzusunda Türk hükümetinin kısıtlı bir rolü olması gerektiğine dair kanaatini dile getiren daha fazla beyanatlar vermesine neden oldu. Bu beyanatlarını bitirdiğinde şimdilik ortaöğretimde ve Dâr-ül-fünûn'un küçük ilahiyat bölümünde üç büyük din hakkında verilen tarihi tedrisattan fazlasını öğretmeye inandığı sarihti.

SOVYETLER GİBİ LAĞVETMEYE KARŞIYDI

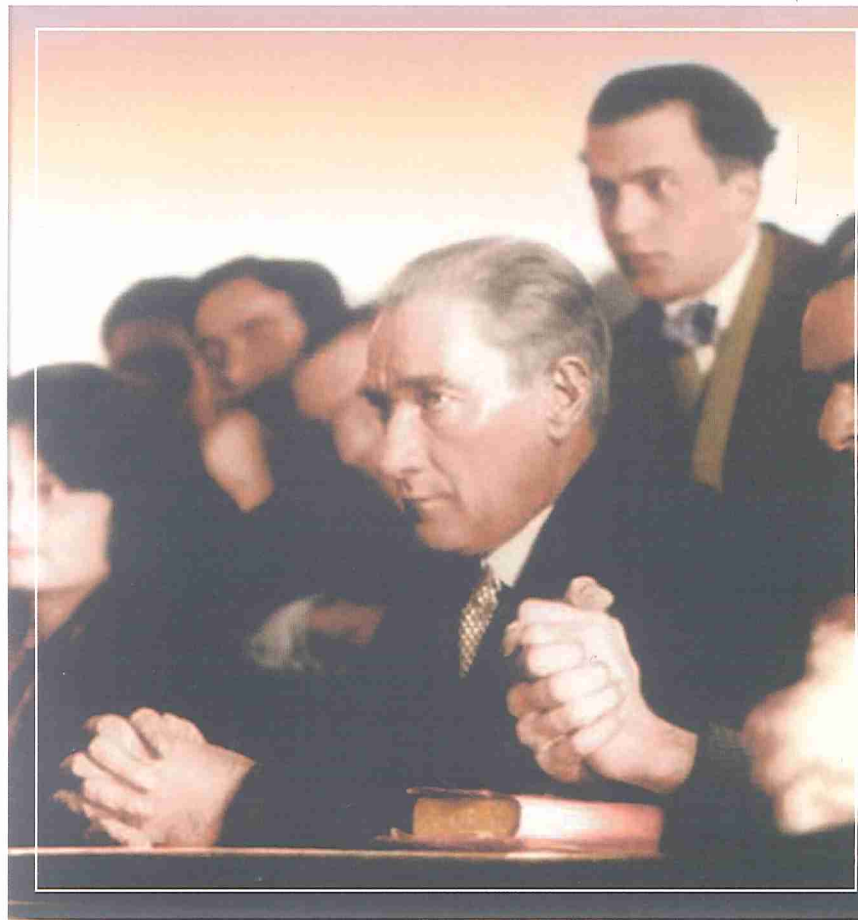
Ancak Sovyetler'in her türlü dini lağvetme fikriyle kesinlikle mutabık değil. Bellibaşlı camilerin hükümetçe muhafaza edilmeleri ve amaçları doğrultusunda kullanılmaları gerektiğinde ısrarlı. Üç büyük dinin ahlak öğretilerine din-den ziyade ahlak olarak inanıyor.

Bize ihsan ettiği hayırlar için tek Tanrı'ya sık sık minnettarlığımızı dile getirecek ifadelerin eklenmemesi halinde şahsi dini inancının natamam olacağını söylediğim zaman şaşırdı, ancak alakadar göründü. Sadece yeni bir fikir olduğundan, bu fikri kaale alacağını söyledi. Benimle bu konuda daha fazla konuşma arzusunu ifade etti. Bu beni şaşırttı, zira Yusuf Akçura bey gibi samimi arkadaşları beni sürekli onunla din hususunda konuştuğum takdirde, Gazi'nin nazikçe 'dostluğumuz' olarak adlandırdığı münasebetlerimizin kesinlikle bozulacağı hususunda ikaz etmişlerdi. Konuşmamızın bu bölümünün sonunda, daha öncesi bir yabancı ile hiçbir zaman bu konuda bu kadar etraflı konuşmadığını ve özel dini inançlarını da hiç dile getirmedini söyledi.

Saygılarımla

Charles H. Sherrill

* Bu bölüm, Kuran'ın Tebbet Suresi'dir. 'Bismillahirrahmânirrahim. 1,2,3,4,5. Ebu Leheb'in iki eli kurusun! Kurudu da. Malı ve kazandıkları ona fayda vermedi. O, alevli bir ateşte yanacak. Odun taşıyıcı olarak ve boynunda hurma lifinden bükülmüş bir ip olduğu halde karısı da (ateşe girecek).' (R. N. Bali'nin notu)

SHERRILL'İN KADİR GECESİ İZLENİMLERİ

"...uzun zamandan beri İstanbul Müzesi Müdürü olan Halil Bey, eşim ve beni Ayasofya Camii'nde Kadir Gecesi'ni izlemek için davet etti. Ayin boyunca o, eşi ve Evkaf Müdürü bizlerle birlikte oldu ve birçok sualime çok ilginç cevaplar verdi. (...) Ramazan ayının 27'nci gününün akşamındayız.

Dünyanın her yerindeki Müslümanlar, gün doğuşundan gün batımına kadar hepimizin ibadet ettiği tek Tanrı'ya inanan Müslüman müminlerin dualarının (Tanrı katında) duyulacağı ve kabul edileceği hususunda eğitilmişler. Bu nedenle İslam (dini) bu geceyi Kadir Gecesi olarak çağırmakta.

Alaycı mizaca sahip bazı insanların iddia ettikleri gibi kişinin dine verdiği kadarını elde ettiği doğruysa şayet o zaman on binin üzerindeki müminler her biri ve tamamı Kâinatın Yaratıcısı'na sunmakta oldukları bu dua saatinden çok şey kazanacaklardır!

'İSLAM'IN EN YÜKSEK NOKTASINDA'

Hıristiyan inançları açısından değerlendirirsek, İslam dini Türkiye'de engelsiz veya ruhani müdahale olmaksızın -saf protestancılık- en yüksek noktasında bulunuyor. Şahsi inanç burada en yüksek gücüne yükselmekte. Bu satırların yazarı gördüğü Hıristiyan toplulukların hiçbirinden 23 Ocak 1933 akşamı Ayasofya'da izlediği ibadet kadar etkilenmediğine ve şahit olduğu ibadetin samimiyetine ikna olduğuna şahitlik yapabilir. Bu kalabalığı cezbedecek ne musiki ne de kesif belagat sahibi bir hatip vardı.

Her çeşit Türk oradaydı. Galerilerin altındaki geniş avluları kadınlar dolduruyordu, büyük merkezi alanda sıra sıra (yaklaşık yüz sıra) erkekler vardı. Her sırada omuz omuza yaklaşık seksen erkek. Her biri eğilip kalkan, konuşulanlardan bihaber, eğilen, secde eden ve her biri büyük Tanrı'nın Güç Evi ile şahsi temasını kurmaya niyetli.

'BİZ ABD'LİLER KADAR DİNDARLAR'

Burası Türk halkının ruhunu hissetmesi için uygun yer ve andı.

Kişi Türk ırkının ne olduğunu gerçekten anlamak, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran ve ilk Cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal gibi bir önderin doğduğu ulusu anlamak için basit, dindar Türk'ü bu fırsatlarda görmesi lazım. Evet Türk halkı biz Amerikalılar kadar dindarlar, belki de daha fazla dindarlar."

ELÇİNİN KALEMİNDEN BURSA HADİSESİ

"...Bursa'da 1 Şubat günü öğleden sonra Evkaf Müdürlüğü önünde toplanan yaklaşık 100 kişilik bir grup Türkçe ezan aleyhinde gösteri yaptı. Olayı 4 Şubat'ta Afyon'da haber alan Gazi Mustafa Kemal gezi programını iptal ederek Bilecik üzerinden 5 Şubat'ta Bursa'ya vardı.

İçişleri Bakanı Şükrü (Kaya) ve Adalet Bakanı Yusuf Kemal (Tengirşek) beyler de Bursa'ya gelerek incelemeler yaptı. Mustafa Kemal, Bursa'dan ayrılmadan önce Anadolu Ajansı'na şu açıklamayı yaptı: "Bursa'ya geldim. Olay hakkında ilgililerden bilgi aldım. Olay aslında önemi haiz değildir. Herhalde cahil mürteciler Cumhuriyet adliyesinin pençesinden kurtulamayacaklardır. Olaya bilhassa dikkatimizi çevirmemizin sebebi, dini, siyaset ve herhangi bir tahrike vesile etmeye asla müsamaha etmeyeceğimizin bir daha anlaşılmasıdır. Meselenin mahiyeti esasen din değil, dildir. Kati olarak bilinmelidir ki, Türk milletinin milli dili ve milli benliği bütün hayatına hâkim ve esas kalacaktır."

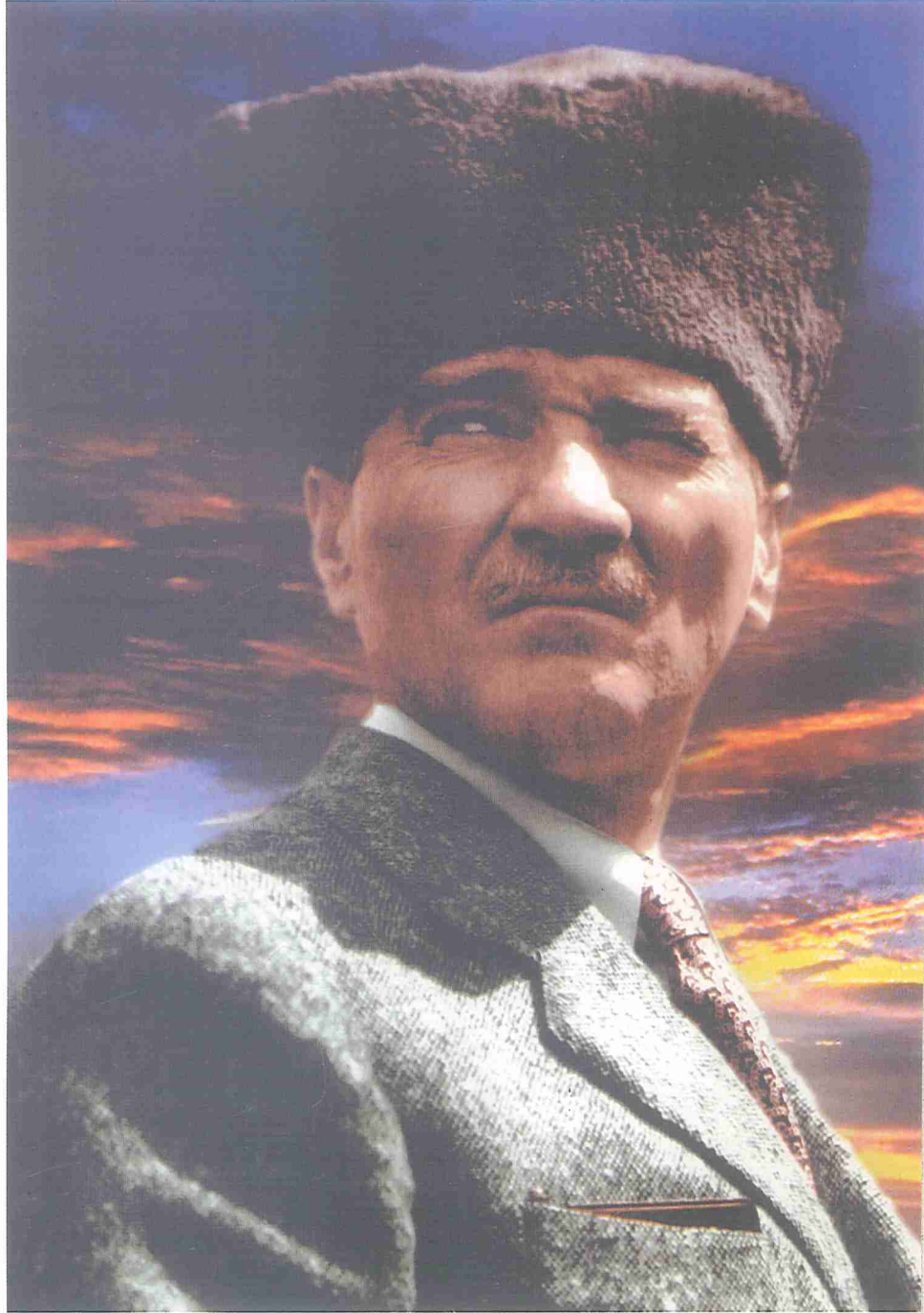
Kazanlı Tatar İbrahim'in başını çektiği olay, Bursa Ulucami müezzininin vazifesi başına gelmeme üzerine Halil adında birinin ezanı Türkçe yerine Arapça okuması ve sivil polis memuru Hamdi Efen-

di'nin müdahalesi sonucu çıktı. Tatar İbrahim'in kışkırtmasıyla cami cemaatinden bir grup, "Dinini seven bizimle gel-sin" diyerek Evkaf Müdürlüğü'ne doğru yürüyüşe geçtiler.

Vilayet Konağı önüne gelen kalabalık, zabıta kuvvetlerince dağıtıldı ve tahrikçiler yakalandı. 23 kişinin yakalandığı olaydan sonra Bursa Ulucami hatibi Hafız Tevfik Efendi de İstanbul'da tutuklanarak Bursa'ya gönderildi. Ankara'ya dönen Adalet ve İçişleri Bakanları, Bursa'daki incelemelerini ve aldıkları tedbirleri Bakanlar Kurulu'na bildirdiler.

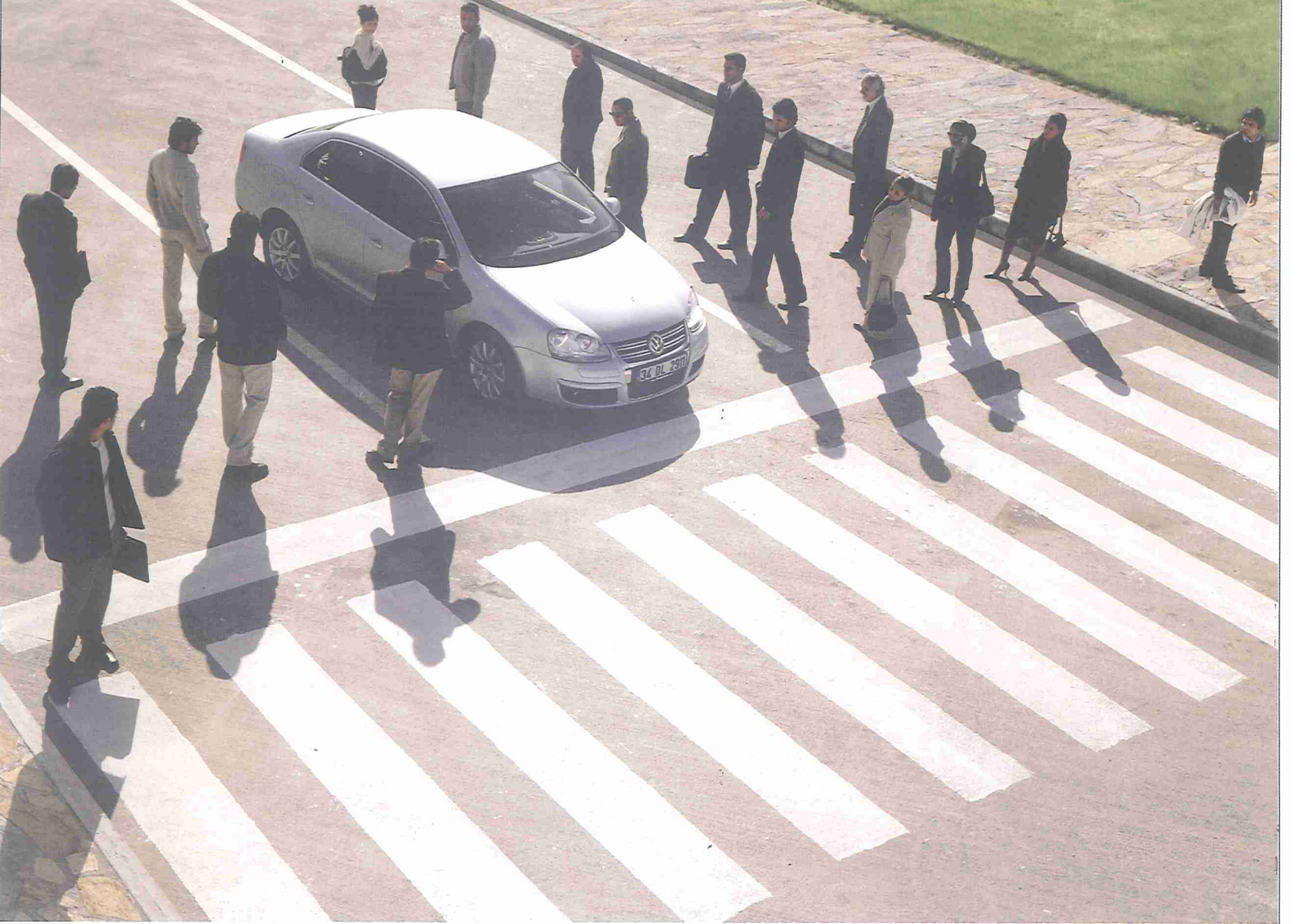
13-14 Şubat'ta soruşturma sona erdi. Aralarında Bursa müftüsü Nureddin Efendi, Ulucami hatibi Hafız Tevfik Efendi ve fabrikatör Gaffarzade Mehmet Efendi'nin de bulunduğu 24 sanık, 15 Şubat'ta Bursa Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk edildi. Daha sonra tutuklu sanıkların Çorum'a nakledilmesi emri geldi. Bursa olayı davası Çorum'da görüldü ve 1 Mayıs'ta karar açıklandı. Dört kişi beraat ederken, beş kişi ikişer yıl ağır hapis, yedi kişi birer yıl ağır hapis, yedi kişi de beş ay ağır hapis cezasına çarptırıldı. Bursa müftüsü Nureddin ve kâtibi Kamil efendiler, 12 Haziran'da beraat ettiler.

Bursa olayının ardından İzmir ve Salihli'de de Türkçe ezan okumamakta direnen dört imam ve müezzin tutuklanarak mahkemeye sevk edildi."

**Bu kadar ilgiyi hak edecek
ne yaptık?**

Hemen anlatalım...

Jetta'da birçok standart üstü özelliği standart olarak sunduk. İşte bu özelliklerden bazıları:

- Krom kaplı ön ızgara • 527 lt'lik bagaj hacmi • Elektrikli açılır bagaj kapağı • Arka far ve yan aynalarda LED aydınlatma
- Hıza duyarlı elektromekanik servo direksiyon • 6 hava yastığı • Elektronik patinaj önleme sistemi (ASR)

Sizi eski adıyla Bora, şimdiki adıyla Jetta'yı yakından tanımaya Volkswagen Yetkili Satıcısı Gönen'e bekliyoruz.

Jetta

Otomobil aşkına

Volkswagen Yetkili Satıcısı Gönen

Şehitler Cad. No: 145 35230 Alsancak - İZMİR Tel: (0232) 463 50 75 (pbx) Faks: (0232) 421 87 08

GÖNEN, BİR DOĞUŞ OTOMOTİV SERVİS VE TİCARET A.Ş. YETKİLİ SATICISIDIR.

ATATÜRK'ün Evrenselliği

Prof. Dr. Ergün AYBARS

Evren, mükemmel ahenk ve denge içinde kurulu sonsuz bir düzeni ifade eder. Galaksileri, güneş sistemleri ve üzerinde yaşadığımız dünyadaki yaşamın düzen ve ahengi düşünülürse ve tüm insanlığa felsefi, dinî ve ilmî alanda daima en güzel olanı ilham etmiştir. Evrensel veya eski deyişle, cihanşümül, İngilizce "Üniversal" deyimi, tüm insanlık için, yararlı, güzel, doğru, mükemmel olan ve her zaman ve her yerde geçerli olan ifade eder. Bu terim daha çok son yüz elli yıllık dönemde kullanılmaya başlandı, giderek anlamı güçlendi ve yaygınlaştı. 19. yüzyılda yalnızca Batı dünyasında bir anlam ve amaç ifade eden bu kavram 20. yüzyılda özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrası giderek yaygınlaştı ve İkinci Dünya Savaşı sonrası ise etkin bir anlam ve güç kazandı. Barış ve özgürlük, insanlığın mutluluğu gibi kavramlar yaygınlık kazanırken, savaş ve savaşa yol açan ideolojilere karşı da tepki arttı.

Amerikan ve Fransız insan hakları bildirilerinin çok daha yaygın bir şekilde yerleşmesi, emperyalizm ve totaliter ideolojilerin sebep olduğu savaşları ortadan kaldırmak ve barışı sağlamak için Birleşmiş Milletler kurularak, 1948 yılında, "İnsan Hakları Evrensel Bildirisi" yayınlandı. "Nobel Barış Ödülü" daha büyük değer ve anlam kazandı. Uzak Doğu ve Orta Doğu savaşları, Dünya'nın birçok yerinde insanların artık ortak sorunları, barış ve mutluluk ortak amacı oldu. Günümüzde "Doğu Bloku"nun siyasi ve ideolojik dağılışı ve soğuk savaşın sona erişti doğanın korunması için ortak çalışma programları, yüzyılın en olumlu aşaması olarak kabul ediliyor.

Günümüz dünyasını etkileyen ve ona biçim veren ilmi, ideolojik, sosyal, ekonomik, siyasi, sanatsal, hemen tüm akımlar, düşünceler ve kurumlar, "Hümanizm-Rönesans" sonrası Avrupa'nın geçirdiği aşamalar sonucunda ortaya çıkmıştır. İnsan aklının özgürlüğü ilmin yaşamda her alanda insan toplumları için esas ölçü olması, aydınlanma çağı ve Fransız Devrimi, sanayi devrimi ve bunlara bağlı olarak 20. yüzyılın iki büyük savaşı insanlığın bugününü hazırlamıştır. Günümüze dek olan bu gelişmelerde çağdaş uygarlık, veya başka bir deyişle. Batı uygarlığı ve onun için yetişen ilim adamları, düşünürler, sanatkarlar, devlet adamları vb. ön planda yer aldılar. Bu isimler içinde insanlığa hizmeti geçen ve saygıyla anırlar bulunduğu gibi, insanlığa felâket getiren tarihe kötü anılar bırakanlar da bulunuyordu. "Nobel" barış ödülü konurken, düşünülen insanlığın barış içinde mutlu yaşamasına hizmet edenlerin örnek alınması

idi. Batıdan değil de Doğrudan yetişen ama yetişmesinde Batının temel değerleri de bulunan bir insan düşünce ve eylemiyle tarihe, insanlığa yaptığı büyük hizmetle ilk örnek olarak geçti. Düşünce ve eseri evrensel olan bu insan Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Atatürk'ün evrenselliğini incelerken, onun düşüncelerinin evrenselliği ve insanlık üzerindeki etkisi ile eserinin, yani Türk Devrimi ile kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin bir örnek olarak insanlık üzerindeki etkisini ortaya koymak gerekir. Çünkü Atatürk gerek düşünceleriyle gerekse bu düşünceye dayanan eseriyle evrensel etkinliği olan ve 20. yüzyılın en önemlileri büyük insanlarından birisidir.

Modern Türkiye'nin Doğuşu büyük bir inkılâbın eseridir. Türk inkılâbının gerçekleştirdiği yeni Türkiye, Atatürk'ün eseridir. Atatürk yeni Türkiye'nin kurucusudur! Bunu başaran Atatürk'ün kendisi Türk toplumu için yeni bir insan tipidir. Bütün eserleriyle, fikirleriyle kişiliği ile erişilemeyecek kadar yeni bir insandır. Onu hala erişilmez bir insan yapan kişiliğini daha gençliğinden görüyoruz. Suriye'de bulunduğu 1908 yılında arkadaşı Müfid'e, "Bugünün adamı mı olmak, yarının adamı mı olmak istiyorsun?" der. Atatürk hâla yarının adamıdır. Yalnız Türkiye için değil bütün mazlum uluslar ve insanlık için yarının adamıdır. O'nu yarının adamı yapan yüksek insan nitelikleri idi. Atatürk evrensel kişiliği sebebi ile UNESCO tarafından 1963 yılında ve 1981'de insanlığa örnek insan olarak gösterilerek anıldı.

1981 yılında İstanbul'da yapılan uluslararası Atatürk Sempozyumu'nda daha sonra bugün A.B.D. Genelkurmay Başkanı olan o gün Nato Güney Kanadı Komutanı olan Amiral William Crowe, "Doğumunun yüzüncü yıldönümünde bütün dünya Atatürk'ü anıyorsa o insanda tüm dünyayı etkileyen, örnek alınacak bir şey var" diyor ve "yalnızca askerlik yönünü işleyebilecek durumda olduğunu" belirtiyordu. Yunan filozofu Platon'un "Krallar filozof olsa ve filozoflar kralların tahtına otursaydı" dileğinin ikibin yıl sonra Atatürk'le gerçekleşeceğini söyleyen Prof. Herbert Melzig 4 de O'nu insanlığa örnek gösteriyordu.

Türk ulusunun kurtarıcısı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu evrensel boyutlarda büyük insan Atatürk'ün sayısız hizmetlerinden ve başarılarından yalnız biri bile O'na tarihte çok şerefli bir yer sağlayabilirdi. Atatürk, savaşlardaki başarılarıyla büyük bir asker, büyük bir devlet kurucusu olduğu kadar görüşlerindeki sağlamlık, doğruluk gerçekçilik, uluslararası ilişkilerde güvenirlilik, kararlılık barış ve insan severlik değerleri ile de evrensel bir liderdir. O, emperyalizmi yenerek, millî, tam bağımsız bir Türk Devleti kuran, kurduğu bu devleti çağdaş uygarlık düzeyine çıkarma savaşını başaran liderdir.

Bir bütün olarak ele aldığımızda Atatürkçülük yeni bir devlet sisteminin toplum anlayışının, yaşam biçiminin, ahlâk anlayışının, daha çok bir deyişle, yeni bir dünya görüşünün ve Milli Mücadele ile kazanılmış insanlık ve ulusal onura dayalı bir politika, uluslararası ilişkilerde tüm mazlum uluslara ışık olan bir ülkü, tüm dünyaya barış, insanseverlik anlayışının ifadesidir.

Kin ve nefret, tüm hayatında, Atatürk'ün duygularında etkili olmamıştır. 30 Ağustos 1992 akşamı Dumlupınar'da muharebe meydanını gezerken Yunan cesetleriyle dolu manzarayı gösterecek, "Bu manzara insanlık için bir utanç manzarasıdır. Fakat biz burada vatanımızı koruyoruz" demiş, ileriki yıllarda ise "vatan savunması dışında savaş vahşettir" diyerek bu görüşünü kuv-

vetlendirmiştir. İzmir'e girdiği gün ayağının altına serilen Yunan bayrağını hem de Yunan Kralının Türk bayrağını çiğnediği hatırlatılmasına rağmen, "Bayrak bir ulusun şerefidir, çiğnenmez" diyerek red eden Atatürk, uluslararası ilişkilerde barışı "Yurtta sulh, cihanda sulh" cümlesi ile bir ülkü haline getirmiştir.

Çağdaşlaşmanın başarısı, yaşamda, devlet sisteminde ve değerlerde aklın ve ilmin üstün olmasına bağlıdır. Çağdaş uygarlığın oluşmasında ilmin yol göstericiliğinin esas olduğunu bilen Atatürk, Türkiye'de bu yeni kavramı açık bir biçimde ortaya koyarken, onu bir ülkü olarak gösteriyordu. Binlerce yıl gerçeğin din kuralları (doğma) içinde arandığı bir toplumda hatta tüm Doğu dünyasında ilk kez bir lider "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlimin ve fenni dışında mürşit aramak gaflettir, cehalettir, delâlettir" diyor, her bilgiye bilimsel yöntemle, aklın yoluyla ulaşmak gerektiğini öğretiyor ve lâik düşünce ve sistemi de bunun temeli yapıyordu.

İnsan, vatan, ulus sevgisi ve hürriyet aşkı onda her şeyin üstündedir. Şam'da kurduğu cemiyete verdiği isim "Vatan ve Hürriyet"dir. 1912'de Derne'den arkadaşına (Salih Bozok) yazdığı mektupta "Biz vatana borçlu olduğumuz fedakarlık- derecesini düşündükçe, bugüne kadar yapılan hizmeti pek küçük buluyoruz"... "Vatan mutlaka selâmet bulacaktır, millet mesut olacaktır. Çünkü kendi selâmetini, memleketin ve milletin saadet ve selâmeti için feda edebilen vatan evlatları çoktur diyerek vatan ve ulus değerlerinin yüceliğini dile getirmektedir. "Benim ihtiraslarım var, hem de pek büyükleri, fakat bu ihtiraslar, yüksek mevkiler işgal etmek veya büyük paralar elde etmek gibi maddi emellerin tatminine bağlı değildir. Ben bu ihtiraslarının gerçekleşmesini vatanıma büyük faydaları dokunacak bana da liyakatla ifa edilmiş bir vazifenin canlı iç rahatlığını verecek büyük bir fikrin başarısında arıyorum. Bütün hayatımın prensibi bu olmuştur. Ona çocuk yaşında sahip oldum ve son nefesime kadar da onu muhafaza edeceğim" sözleri; hayatta tam zevk ve mutluluğu, ancak gelecek kuşakların şerefli varlığı ve mutluluğu için çalışmakta gören Atatürk'ün bu yüksek ahlâk anlayışı, tüm insanlığın örnek alması gereken bir yönüdür. Nutuk'ta Türk gençliğine Türkiye Cumhuriyeti'ni emanet ederken, içinde bulunulan imkânsızlık altında nasıl mücadele edileceğini ve hangi güce ve inanca dayanacağını gösterirken, kendisinin 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak bastıktan sonraki kendi azim ve iradesini anlatmaktadır. Başardığı çok büyük işlere rağmen, büyük insan kime denir sorusuna şöyle karşılık vermektedir.

"Büyüklik odur ki; kimseye iltiaf etmeyeceksin, hiç kimseyi aldatmayacaksın, memleket için hakiki mefkûre ne ise onu göreceksin, o hedefe yürüyeceksin, herkes senin aleyhinde bulunacaktır herkes seni yolundan çevirmeye çalışacaktır. İşte sen bunda mukavemetli olacaksın. Önünde namütenai manialar yığılacaktır. Kendini büyük değil küçük, vasıtasız, hiç telakki ederek kimse-den yardım gelmeyeceğine kani olarak bu maniaları aşacaksın, ondan sonra san abüyükün derlerse bu diyenlere güleceksin. Bu sözler O'nun hayatını anlatmakla değil midir? Milli Mücadele'nin zaferini ve Türk inkılâbının başarısını Türk ulusuna mal eden Atatürk, kendisini değil daima ulusunun yüceliğini belirtir.

Ankara'da meclis toplamaya çalışırken, önce ordu kurun sonra meclis toplarsınız diyenlere "Öyle bir devre eriştik ki onda her şey meşru olmalıdır. Ordu demek servet ve insan demektir. Buna da ancak milletin iradesi karar verir. Önce meclis sonra ordu" yanıtını verirken, yani devletin nasıl bir meşruyet düşüncesinin eseri olduğunu gösteriyordu. "Ben istese idim derhal askeri bir diktatörlük kurardım ve memleketi öyle idareye kalkışardım. Fakat ben istedim ki milletim için modern bir devlet kurayım" sözü de bunun bir başka ifadesidir. Atatürk yeni devlet yapısında bireyi "kul" olan bir toplum anlayışından, bireyini "vatandaş" anlayışına yükselten, egemenliğin kaynağını tanrı hakları sisteminden alan bir sistemden, egemenliği ulus idaresinden alan yeni bir sisteme geçişi esas aldı. "Kuvvetin, kudretin, egemenliğin, iradenin doğrudan doğruya halka verilmesi, halkın elinde bulundurulması" demek olan 23 Nisan 1920'de T.B.M.M.'nin kurulması yine Atatürk'ün deyişiyle "Türkiye halkının, husumet dünyasına karşı gösterdiği harikayı ifade etmektedir."

"Benim en büyük eserim Türkiye Cumhuriyetidir" diyen Atatürk, yeni rejimin devlet tanımında "demokrasiyi" vazgeçilmez bir sistem ve amaç olarak kabul ediyordu. "İrade ve egemenlik ulusun tümüne aittir. Demokrasi prensibi, ulusal egemenlik

şekline dönüşmüştür. Bir ulusu oluşturan bireylerin o ulus içinde her çeşit özgürlüğü, yaşamak özgürlüğü düşünce özgürlüğü ve vicdan özgürlüğü güven altında bulunmalıdır. Ulusa efendilik yoktur. Hadimlik vardır. Bu ulusa hizmet eden onun efendisi olur" sözleri Türkiye'de yeni rejimin hangi amaçla kurulduğunu belirtmektedir.

"Her an tarihe karşı cihana karşı hareketlerimizin hesabını verecek bir vaziyette olmalıyız" sözleriyle Atatürk vicdan, tarih ve kamuoyundan oluşan yüksek bir mahkeme anlayışını devlet adamlığı anlayışının ahlâki ve hukukî vasfı olarak belirtir. Alkışlayanları değil, eleştirenleri yanınıza alınız sözleriyle de bu anlayışını kuvvetlendirmektedir. Kırbaça değil, kalpleri feth ederek yönetmek anlayışı onun ahlâki bir anlayışıdır.

Hak ve adalet kavramları özgür ulusların sosyal ve siyasal yapısına biçim verdiğine göre, Atatürk, iktidarı "hak ve adalet" olarak tanımlamaktadır. "Hürriyet ve istiklal benim karakterimdir", "Harriyet olmayan bir ülkede ölüm ve yok olma vardır. Her illerleminin ve kurtuluşun anası hürriyettir"11 sözleri, Atatürk'ün eseri olarak kurulan rejimin Türkiye'de demokrasi ve ulusu bu yönde eğitmeye yönelik amacını ve inancını göstermektedir. "Cumhuriyet rejimi erdemlilik ahlakıdır. Korku ve tehdide dayanan sultaanlık ise zelil, sefil insanlar yetiştirir" 12 sözleriyle Atatürk, Türkiye'de yetişen yeni nesillerin özgürlük içinde yetişmesini istiyordu. Bu sebeple yetişecek Türk çocuklarına her şeyden önce ulusal benliğin verilmesini, ulusal ahlakımızın uygarlık ilkeleriyle ve özgür düşünceyle güçlendirilmesi gereğini ve Türkiye Cumhuriyeti'nin insanının "Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" olmasını öğretmene bir ülkü olarak gösteriyordu. Atatürk'ün sosyal hayatımıza getirdiği yeni ahlak anlayışı millî ve laik olduğu kadar hümanist ve barışçıdır. O, ahlaki ahlak kitaplarında tanımladığı veya bir takım ahlak hocalarının tavsiye ettiği şeylerden önce, çalışmak olarak tanımlıyor. Çalışmanın yüksek kıymetini, ahlaki vasfını çalışmak hakkını kutsal hakların başında görmektedir. O'nun ahlaki anlayışının kaynağı "cemiyettir, millettir".

Atatürk, Türk gençliğinin eğitimi için 1930'lu yıllarda Türkiye'de ortaokul ve liselerde kutulan Medeni Bilgiler kitabını bizzat kendisi yazdı. Bu kitapta demokrasi, insan hakları, hürriyet, parlamenter sistemin işleyişi ve kurumları, vatandaşın ve devletin görevlerini ve yükümlülüklerini anlatmakta, hürriyetlerin başına vicdan hürriyetini, düşünce hürriyetini koyarak insanlığın binlerce yılda ulaştığı çağdaş düzeyi Türkiye'ye dinamik bir ideal olarak göstermektedir. Bu sebeple siyasi partileri siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru olarak görür. Ancak partiden amacın memleketi bölmek ve sınıf çıkarları sağlamak olmayıp, halkın bütününe refaha ulaşmak olduğunu belirtir, iktidar, muhalefet arasında karşılıklı saygıya dayanmanın önemini vurgular.

İnancıl bir anlayışla yorumladığı milliyetçilikle Türk İstiklal Savaşı'nı kazanan Atatürk, çağdaşlaşmanın dinamik gücü olarak laiklik ilkesini yeni Türkiye'nin devlet yapısının, sosyal yapısının temeli yapıyordu. Laiklik yalnızca ulusal egemenlik, ulusal birlik yönünden değil, insan aklının özgür gelişiminin ve hayat-taki tüm gerçeklerin ilimde ve fende olduğunu gösteren çağdaşlaşma ülküsünü ve çağdaş devlet biçimini Türkiye'nin kuruluş felsefesi olarak biçimliyordu.

Demokrasinin de vazgeçilmez bir ilkesi olan lâiklik, bu sebeple Atatürk ilkelerinin vazgeçilmez ve taviz verilmeyecek olan önemli yönüdür. Bu köklü değişimin Türk inkılâbı ile gerçekleştiğini asla unutmamalıyız. Millî ve lâik Cumhuriyet sistemi özgürlükçü demokrasi, ulusal ve lâik ahlâk, akıl ve ilmin üstünlüğüne dayanan bu yeni dünya görüşü büyük bir inkılâpta gerçekleşti.

Amerikan demokrasisi, Fransız ve İngiliz demokrasisinin de inkılâplarla gerçekleşmiş olduklarını ve Türk demokrasisinin de bunlardan örnek aldığını hatırlattıktan sonra şunu belirtmek isterim; özgürlük ve demokrasi için inkılâp yapılır, fakat demokrasi içinde inkılâp yapılamaz. Türk inkılâbı Türk demokrasisini hazırlamıştır. Atatürk bunu şöyle tanımlıyor.

"Fransız ihtilâli bütün cihana hürriyet fikrini nefth eylemiştir ve bu fikrin halen esas menbaı bulunmaktadır. Fakat o tarihten beri beşeriyet terakki etmiştir. Türk demokrasisi, Fransız ihtilâlinin açtığı yolu takip etmiş, lâkin kendisine has vassıf-ı mümeyyizi ile inkişaf etmiştir. Zira her millet inkılâbını içtimai muhitinin tazyikati ve ihtiyacına tabi olan hal ve vaziyetine ve bu ihtilal ve inkılâbın zaman-ı vukuuna göre yapar."

Sancar MARUFLU
UBP ve İZSEV Başkanı

68 yıldır keşfedilerek yaşatılan tek dünya lideri; "ATATÜRK"

1881 yılında bir Mayıs ikindisinde o yılların Osmanlı Türk toprağı olan Selanik'de doğan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü 125'nci Doğum Yıldönümünde ve 68'nci Ölüm yıldönümünde Sevgi ve Rahmetle anıyoruz.

Ne mutlu bizlere ki;Gazi Mustafa Kemal Atatürk, ilerici ve çağdaş Türk Halkı tarafından her an keşfedilerek yaşatılmaya devam ediliyor.

İlke ve devrimlerini süreklilik ve değişimcilik esaslarına oturtmuş Gazi Paşa'mız, ilk kez 98 yıl önce 1908 yılında 27 yaşında genç bir subay olarak "Devrimci Asker" kişiliğiyle ortaya çıkmıştır. Gazi Paşa, 1908 yılından 1923 yılına kadar tam bir eylem ve mücadele adamıdır. Kuvay-i Milliye Ruhuyla ve Asker kişiliğiyle cephelerde Destanlar yazmıştır. Balkanlarda,Yemen'de,Trablusgarp'da, Çanakkale'de ölümsüzleşmiştir. 19 Mayıs 1919'dan itibaren ise "Milli Mücadele Destanına" imza atmıştır. Milli Mücadele'nin zaferle sonuçlandığı 9 Eylül 1922'den itibaren Yeni Bir Devlet olan ilk Bağımsız Türk Devleti'nin kurucusudur. "1923 İzmir İktisat Kongresi'yle artık o;Yepyeni bir Cumhuriyet'in öncüsü olmuştur. 29 Ekim 1923'ten itibaren Gazi Paşa, ATATÜRK adıyla bir Cumhuriyet Lideridir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk, 1923 yılından hayata veda ettiği 1938 yılına kadar tüm uluslara örnek olmuş, emsalsiz bir Devlet ve Siyaset Adamı'dır. ölümünden 68 yıl geçmiş olmasına rağmen "Dünya Lideri" olma vasfını hala koruyan tek liderdir. Bakınız; Atatürk'ün döneminde yaşamış Liderlerden; ne Çorçil, ne Lenin , ne Stalin, ne Mussolini, ne Hitler ne Mao ne de De Gool kaldı.Hepsi unutuldu gitti.Ancak yüce Atatürk'ümüz dimdik ayakta...Yaşiyor.Ve yaşayacak.

Müsadenizle Sizlere, 68 yıl öncesinin 10 Kasım'ında İzmir'in Karşıyaka'sında yaşanmış bir tarihsel olayı nakletmek istiyorum:

Olay, Karşıyaka'nın Kilise iken okul yapılmış 4 okulundan biri olan; Cumhuriyet İlk Mektebi'nde geçer.

10 Kasım 1938 günü her şey normalken; Cumhuriyet İlk Mektebi'nin Başöğretmeni ve aynı zamanda Karşıyaka Maarif Reisi olan İsmail Özkunt, İzmir'de ki BaşMaarif Reisliğine çok acele kaydıyla çağrılır. Saat:10:40 vapuruyla Karşıyaka'dan İzmir'e geçen İsmail Hoca, Saat:13:00'de Karşıyaka'da ki makamına döner. Bitkin ve Perişan halindedir. Üzüntülüdür. Karşıyaka'nın tüm okulları öğretmen ve öğrencileriyle Cumhuriyet Mektebinin bahçesine çağırılırlar. İsmail Hoca önce Başöğretmen ve öğretmenlere acı haberi verir. "Türk Milleti artık Ata'sını kaybetmiştir. Türk Aydınlaşma Devrimi'nin öncüsü Gazi Mustafa Kemal Paşa ölmüş-

tür."

Daha sonra okulun Bahçesinde toplanacaklara haberi duyuracak öğretmen belirlenir. O da yaşı en genç olan 25 yaşındaki İzmir Kız Muallim Mektebi(Karşıyaka) Mezunu öğretmen Neriman Maruflu'dur. Şu an 93 yaşında olan o günlerde 25 yaşındaki Annem Neriman Maruflu acı içindedir.Perişandır. Ağlamadan nasıl konuşacağını düşünür ve hazırlığını yapar. Saat:15.00'de Karşıyaka'nın tüm ileri gelenlerinin, öğrencilerle birlikte toplandığı Karşıyaka Cumhuriyet Mektebi'nin Okalıptüs Ormanı olan bahçesinde Neriman Öğretmeni yüksekçe bir kürsüye çıkartırlar. Her taraf simsiyahtır. Hava, puslu ve gridir.Öğrencilerin beyaz yakaları siyah önlüklerinden çıkarttırılmıştır. Neriman Öğretmen, konuşmasına Atatürk'ün kişiliğini ve yaptıklarını anlatarak başlar. Atatürk'e 6 yıl önce İzmir Kız Muallim Mektebine yaptığı ziyarette, nasıl kahvesini eliyle sunduğunu,kendisine öğretmeni Vedide Baha Pars'ın "Atasına Kahve Sunan Kız" adını taktığını, Ankara'ya izci olarak gidip, nasıl Gazi Paşa'nın önünden geçtiklerini, Onuncu Yıl Nutkunu nasıl Ata'nın sesinden dinlediğini, soğukkanlılıkla anlatır. Sıra ölüm haberine gelince; Haberi tane tane kelimelerle anons eder. Atatürk'ün; "Bir Gün Benimde Naçiz Vücudum Toprak Olacaktır. Ancak Türk Milleti ve Devleti İlalebet Yaşayacaktır..." sözleriyle konuşmasını tamamlar ve kürsüden baygın halde yere düşer...Neriman Öğretmeni okulun bahçesinde dinleyen öğrenciler arasında geçtiğimiz yıl vefat eden, Küçük Attila (İlhan)'da vardır. Küçük Attila'da Gazi Paşa'sını kaybetmiş olmanın acısı içindedir. Ağlamaktadır.

Günümüzde Cumhuriyeti korumakla ilgili ciddi sorunlar yaşıyoruz. Ne zaman Atatürk'ümüzün kurup, bizlere emanet ettiği Cumhuriyetimizle ilgili sorunlar yaşasak, gelecekle ilgili korkularımız, kuşularımız artıyor, Her zaman;Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ümüze sığınıyoruz. Onun aydınlık feyzinden yararlanıyoruz. Ondan Güç ve Dinamizm kazanıyoruz. Onunla moral buluyoruz.

Gazi Mustafa Kemal Paşa'yla ilgili düzenlenmiş çeşitli etkinliklerde salonları dolduruyoruz. Atatürk'ü daha iyi öğrenmeye ve anlamaya çalışıyoruz. Şehit Gazeteci-Yazar Uğur Mumcu'nun dediği gibi; "Atatürkçülük bağımsızlık demektir. Atatürkçülük devrimcilik demektir. Atatürkçülük ulusal onur demektir. Atatürkçülük sürekli yenilenme demektir."

Kurtuluş savaşımızın ve ulusal devrimlerimizin önderi Gazi Mustafa Kemal, günümüzde yaşanan emperyalist

ilişkilerin bir gün ülkeye zarar verebileceğini çok önceden görebildiği için gerekli önlemleri yıllar öncesinden alarak yolumuzu aydınlatmıştır. Bizleri güçlü ve cesaretli kılmıştır. Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı kaybedeli 68 yıl oldu...

Geçtiğimiz yıl ölen İzmir'li Atatürk'çü şair ve düşünür Attila İlhan'ında dediği gibi;

"Dünyada öldükten sonra yaşayan ve yaşatılan, her gün bir başka özelliği keşfedilen Gazi Mustafa Kemal Paşa'dan başka bir lider örneği yoktur."

Bakınız; Atatürk Türk Milletinin tarifini nasıl yapmış: "Türk,Türkmen, Zaza, Kürt, Çerkez, Laz, Arnavut, Rum, Ermeni, Yahudi, Sünni, Alevi farketmez...Kim bağımsızlık mücadelemizde düşmana göğsünü siper etmişse, canını, kanını vermişse, vatanından yana çıkmışsa, işte o insanlara "Türk Milleti" denir."Bu anlamlı tanımı yapan büyük kurtarıcımız, yaptığı "Türk Milleti"tarifine bir de;"Ne Mutlu Türküm diyene!" sözcüğünü eklemiştir.

Türkiyemizi parçalamak, milletimizi bölme hevesi içinde bulunanlar,"kürt,Türk Bölücülüğü" ve "azınlık" tartışmalarıyla, "Gaflet,Delalet,Hiyanet ve Hainlik içinde Türk Milletinin birliğini, bütünlüğünü, dilini ve dinini yaralamaya, ihanet bombalarını gelişiğüzsel savurmaya devam etmektedirler.

Biz İzmir'liler; Her yıl Ramazan akşamlarında Karşıyaka'da Bostanlı Cafe Hayal'de, Şirinyer'deki Ali Şahin'in Kahvesi'nde,Hatay Hakimevleri'nde Şelale Cafe'de ve Pasaport'taki Liman Cafe'de Ramazan etkinlikleri nedeniyle toplam 700 civarında İzmir'liyle biraraya geliyoruz.. Sevgi, dostluk ve gönül birlikteliğinin en güzel örneklerini coşkuyla sergiliyoruz. Doğulu, Güneydoğulu, Karadenizli, Rumelili, Yahudi, Levanten, Süryani v.s. arkadaşlarımızla el el kardeşten bile öte yaşıyoruz. Hepimiz Her zaman Gazi Paşa'nın izindeyiz. Sevgi ve gönül dostluğu içindeyiz. 52 yıllık arkadaşım İtalyan asıllı, Levanten Bensan'la, yine bir o kadar yıllık dostum Musevi asıllı Avram'la, Ortodoks Joe Keşişyan'la, doğulu ve Karadenizli arkadaşlarımızla Kürt, Laz, Çerkez, Arnavut vs. ayırımı yapmadan sevgi içinde

hep beraberiz.Asla birbirimizin etnik kökenlerini sorgulamadık.Sorgulamayacağız.Yıllardır bir "dostluk sembolü" olan;nargilelerimizi sevgiyle, hoşgörüyü fokurdutuyoruz. Gazi Paşa'nın dediği gibi; "Türkiye Cumhuriyetinin temelinde yüksek Türk kahramanlığı ve Türk kültürü vardır. O kültür, etnik veya dinsel hiçbir ayırım gözetmeden, bu vatan üzerindeki her bireye eşit vatandaş hakkıyla yaklaşır. Onun için hiç kimse azınlık olmayanları azınlık gibi göstermeye kalkışmasın, gerçekleri çarpıtmasın. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, 125'nci Doğum Yıldönümünde bizleri bölmek isteyen ABD ve Avrupa Topluluğu insanlarından daha çok, aydınlık ilke ve düşüncelere bağlı olduğumuzu yansıtarak, Atatürk'ümüzü anmak istiyorum.Atatürk'ü anmaktan ziyade anlamının gerektiğini özellikle vurgulamak istiyorum. Atatürk'ü iyi anlamının yolu onu iyi öğrenmekten geçer. Turgut Özakman'ın "Şu Çılgın Türkler" Atilla İlhan'ın "Gazi Paşa", en önemlisi Atatürk'ün bizzat yazdığı "Nutuk", Atatürk'ü ve Türk Aydınlanmasını en iyi anlatan kitaplardır. Atatürk bıraktığı ilkelerle hep yaşasın.Ruhu şad olsun. Atatürk'ün Türk Ulusuna bir bütün olarak kazandırdığı yüksek değerlerle çok şükür ibadetlerimizi her zaman birlik içinde yerine getiriyoruz. Yıllardır hep birlikte; Musevi ve Hristiyan dostlarımızla Ramazan,Şeker Bayramlarını, Kadir Günlerini, Kandilleri, Kurban Bayramlarını, Paskalya, Hamursuz, Sukut, Roş Aşana, Yılbaşı, Şavuot Purim, Sandr ve Epifani günlerini sevgiyle paylaşıyoruz. Nevruz günlerini, Bektaşî-Alevi geleneklerini zaten yaşıyoruz, yaşatıyoruz.

Türkiye'yi bölmek isteyenlerin emperyalist tuzaklarına düşmeyelim. Birliğimizi, beraberliğimizi eskisinden daha fazla güçlendirelim. Sevgi, dostluk ve gönül birlikteliğimizi yüceltelim. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün vasiyeti; "Türk Ulusunun birlik ve beraberliğidir." Bunu hiç unutmayalım. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, 125'nci Doğum Yıldönümünde,aydınlık ilke ve düşüncelere her an bağlı olduğumuzu ifade ederek, Atatürk'ümüzü bir kez daha "öğrenerek,-anlayarak ve keşfederek" anmak istiyorum.

Ruhu Şad Olsun.

Çağdaş Türkiye'nin Mustafa Kemal'i

"Küçük Hanımlar, Küçük Beyler Sizler Hepiniz Geleceğin bir gülü, yıldızı, bir mutluluk parıltısıdır ! Memleketi asıl aydınlığa boğacak sizsiniz. Kendinizin ne kadar mühim, kıymetli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizden çok şeyler bekliyoruz; kızlar, çocuklar!"

Gazi bu sözleri durup dururken boşu boşuna söylemedi. Geleceğe olan inancıydı ona bu sözleri söyleten...

Sadece çocuklar mı? Cumhuriyetin adım adım nasıl yürüyeceğine çok genç yaşlarında karar vermişti O. Mustafa Kemal daha 1921 yılında dış basına verdiği bir demeçte "Siyasi başkentimiz Anadolu'nun ortasında kalacaktır. Bu başkentte her türlü diplomatik meseleler görüşülecektir. Bu başkentte milletin sinesinden doğan hükümet çalışacaktır" demişti. O zamanlar Ankara Anadolu'nun ortasında küçük bir kasabadır. Onun yıllar içinde modern bir şehre dönüşmesi, Cumhuriyetin Anadolu'yu değiştirmesinin somut göstergelerinden biri olmuştur.

Savaşın bittiği günlerde Atatürk "Asıl savaşımız şimdi başlıyor" diyerek toplumu yüzyıllardır kemiren saltanat ve

hilafete son vermeyi hedefliyordu. Ayrıca yakılan yıkılan bir ülkenin yeniden inşa edilmesi, fakir halkın zenginleşmesi gerekiyordu. Mustafa Kemal, Türkiye'yi çağdaşlaştırmak için bir dizi devrim hareketlerine girişirken, çıkarları bozulanlar hep tepki gösterip ayaklanma çıkaracaklardı...

Cumhuriyetin ilk adımlarını sıralayalım şimdi de:

- Toplum kurallarını dine dayandıran Halifelik kurumu kaldırıldı. Aynı gün Şeriat ve Vakıf Bakanlığı da kapatıldı. Toplumun dini doğru öğrenmesi için Diyanet İşleri Başkanlığı kuruldu. Kurtuluş Savaşı'nın en büyük destekçilerinden olan, vatansever din adamı Rifat Börekçi Bey, Diyanet İşleri Başkanı oldu.

- 30 Kasım 1925'te tekke ve za'viyeler ile türbeler kapatıldı. Türbedarlıklar ve bir takım unvanların kaldırılmasına dair yasa kabul edildi.

- Falcılık, büyücülük yasaklandı.

- Bey, efendi, ağa, derviş vb unvanlar yasaklandı. Artık eskinin izleri silinmek isteniyordu.

- Cumhuriyette herkes yurttaştır ve kimsenin ayrıcalığı yoktur. Yasanın temel dayanağı budur.

- Batı dünyasında kurulan ilişkilerde, takvim ve zaman ölçülerinin farklılığından kaynaklanan sorunlar, 26 Aralık 1925'te, miladi takvim ve 24 saat esasına geçilmesiyle aşıldı. 26 mart 1931 gününde kabul edilen yasayla, metre ve kilogram gibi çağdaş uzunluk ve ağırlık sistemlerinde uluslar arası standartlara ulaşıldı. 1935 yılında, Cuma günleri yapılan hafta tatili Pazar olarak değiştirildi. Ekonomik bağımsızlığımızı pekiştirmemiz için ürünlerimizi dünyaya satmamız gerekiyordu. Amacımız dünyanın kullandığı ölçüleri kullanarak dünya piyasasında söz sahibi olmaktı.

HUKUK DEVRİMİ VE KADIN HAKLARI

17 Şubat 1926'da Mecelle ve Şer'i Hukuk (Şeriat Düzeni) yerine Türk Medeni Kanunu kabul edildi. Kadınlarımızın yasalar önünde erkeklerle eşit haklara sahip olması, çok eşliliğin yasaklanması, medeni nikah zorunluluğunun getirilmesi, mahkeme yoluyla boşanma gibi değişiklikler, Türk toplumunu çağdaş hukuk anlayışı ve yaşam biçimi ile tanıştırdı. Türk Kadını 1930'da belediye, 5 Aralık 1934'te de millet vekili seçimlerinde seçme ve seçilme haklarını elde etti.

Bu değişimler gerçekten çok önemlidir. Şeriatla yönetilen ülkelerde, kadınların, erkeklerin boş ol demesiyle boşandığını, çocuklarıyla kendilerinin sokaklarda kaldığını, hiçbir haklarının olmadığını, akrabaları bile olsa, soyadı başka olan bir erkekle sokağa çıkamadıklarını, hırsızlık yapanların kollarının kesildiğini, kadınların okula gidemediğini, bir çok meslekte çalışmadığını biliyor muydunuz?

Atatürk Türkiye'yi çağdaş hukuk kuralları ile çağdaş bir ülke yaptı. Ne mutlu onun yolundan ayrılmayanlara, onun izini sürenlere.

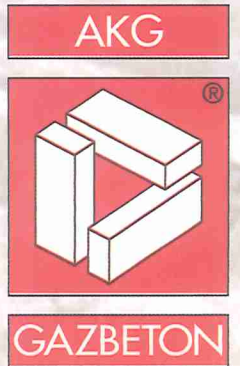
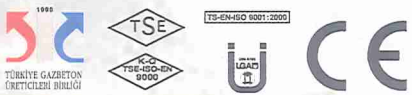
Aklın yolu bir...

Gözenekli yapısı nedeniyle en yalıtkan
duvar örgü malzemesi olan AKG Gazbeton,
enerji tasarrufu sağlar. Yazın sıcaktan,
kışın soğuktan etkilenmemek için

AKG Gazbeton en doğru seçim.

Kemalpaşa Caddesi No: 25 Işıkkent 35070 İzmir
Tel: +90 232 472 12 00 • Faks: +90 232 472 10 07
E-posta: info@akg-gazbeton.com • www.akg-gazbeton.com

Sibel-Kemal Zorlu, Mazhar Zorlu Holding'i uluslararası arenaya taşımaya hazırlanıyor...

AYNI HAYAL İÇİN YOL ALIYORLAR...

Sibel-Kemal Zorlu...Biri İzmir iş ve spor dünyasının duayenlerinden kabul edilen disiplinli, geleneklerine bağlı ama aynı oranda yenilikçiliğiyle tanınan Kemal Zorlu.

Diğeri ise Türkiye'de birçok ilke imza atan Mazhar Zorlu Holding'in 3. kuşak yöneticisi Sibel Zorlu. Baba-kız, şimdilerde Mazhar Zorlu Holding'i uluslararası arenada daha güçlü bir noktaya taşımak adına kurdukları hayal için omuz omuza mücadele veriyor.

Sibel-Kemal Zorlu...Biri İzmir iş ve spor dünyasının duayenlerinden kabul edilen disiplinli, geleneklerine bağlı ama aynı oranda yenilikçiliğiyle tanınan Kemal Zorlu.

Diğeri ise Türkiye’de birçok ilke imza atan Mazhar Zorlu Holding’in 3. kuşak yöneticisi Sibel Zorlu. Baba-kız, şimdilerde Mazhar Zorlu Holding’i uluslararası arenada daha güçlü bir noktaya taşımak adına kurdukları hayal için omuz omuza mücadele veriyor. Kızını “Sözünü sakınmayan, doğrucu, kafasına koyduğunu yapan, detaycı, kararlı ve özgür” diye anlatan Kemal Zorlu, ikisinin de Akrep burcu olduğundan birçok yönlerinin birbirine benzediğine inanıyor.

Babasını “İşkolik, interaktif, çalışması zor ve hızlı karar verebilen biri” diye özetleyen Sibel Zorlu, farklı oldukları tek noktanın ise detaycılık olduğunu ekliyor. “Babam denizsiz ve balıksız yaşayamaz” diyen Sibel Zorlu’ya cevap babasından “Akrep burcunun tipik özelliği, ben su görmeden yaşayamam” diye geliyor.

Baba-kız, uluslararası arenada büyük projelere imza atmaya hazırlanıyor. “İzmir’de çok zaman kaybetmişiz” diyen Kemal Zorlu, İzmir’e yönelik yaptıkları yatırımlarda önlerine çıkartılan engellere de sitem etmeden geçemiyor.

Önümüzdeki günlerde holdingin merkezini İstanbul’a taşımayı planlayan ve bu konuda hazırlık yaptıklarını belirten Kemal Zorlu, “İzmir’de kaybettiğimiz süreci, İstanbul ya da Antalya’da değerlendirseydik, İstanbul’da 5. Akmerkez’i yapmış olacaktık. Antalya’da da turizm sahasında Türkiye’nin en sayılı isimleri arasında yer alırdık. Biz yatırımlarımızı düşünürken, bireysel değil toplumsal düşündük. Bunun da cezasını çektik” diyor.

Holdingin plastik, enerji ve inşaat sektörüne odaklandığını ve bu alandaki yatırımları yurtdışına kaydırma kararını da bizlerle paylaşan baba-kız, kalan boş vakitlerinde ise birlikte yüzmekten ve keyifli yemek sohbetleri yapmaktan hoşlandıklarını söylüyorlar.

Holdingin kurucusu Mazhar Zorlu’nun “Hayatta ticaret ve sağlık ile şaka olmaz”, “Çok para kazandığımızda çok lüks yaşamayın” öğüdünü dinleyen baba-kız, EGIAD Yarın okurlarıyla ilişkileri, holdingin değişim sürecini ve ortak hayallerini paylaştılar.

• Bize Sibel Hanım’ı anlatır mısınız?

KEMAL ZORLU: Sibel, benim ilk çocuğum. 1974 yıllarda bizde genç bir babayız. Genç babalarda erkek çocuğunun olması arzusu çok fazla. Herkesin kafasında, “Erkek çocuğum olacak, şunu yapacağım, bunu yapacağım” diye geçiyor. İlk çocuğumuz kız olunca, Sibel’i erkek gibi büyüttük. O dönemde Alsancak Gazi İlkokulu’nun karşısında oturuyorduk. Sibel, okulun bahçesinde erkeklerle top oynardı. Erkek çocuk gibi yetişti. Her türlü darbeye, rüzgara ve afete karşı dayanıklı bir çocuktur. Üniversiteyi bitirdikten sonra iş hayatına girdi. Sibel şirketin zor zamanlarında yönetime dahil oldu ve bize destek verdi. Aslında okulda master da yapabiliirdi ama bizim şirkette 10 tane master yaptı.

Sibel ile birbirimize çok benziyoruz. İkimizde Akrep burcuyuz.

Baba kız yapı olarak birbirimize çok benzeriz. Sibel’de benim gibi düşündüğünü söyler. Sözünü sakınmaz, doğrucudur, kafasına koyduğunu yapar, kararlı ve özgürdür.

KEMAL ZORLU: Çok inanırım. Çok yakınlarımın burçlarını da bilir ve okurum. Burçlar kadın ve erkeğe göre de değişiyor. Ama Akrep burcunun kadını erkeği birbirine çok benziyor.

Sibel, uluslararası işlerin akışı içinde inanılmaz bir tecrübe kazandı. Çevre Mühendisi olduğu için holding içinde daha çok üretim ve iç işlerde olacağını düşünüyorduk. Sibel ise kendisini dışişlerinin içinde buldu. Dünyada çok önemli noktalarda çok önemli insanlarla tanıştı. Bu ilerisi için, ona çok büyük hayat tecrübesi oldu. Atılımları içinde kendisine yol açacak.

Sibel, vefalıdır. Arkadaş canlısıdır. İlişkilerine önem verir. Ancak ikimizin ortak yönlerinden bir tanesi gene, karşı taraf-

tan aynı şeyi görmediğimiz anda hemen gardımızı alırız.

• Karşı tarafa bir kere daha şans tanımaz mısınız?

KEMAL ZORLU: O kadar katı değiliz. Bir kere daha şans veririz. Ancak bizde birşeyler çatladı mı kolay tamiri olmaz.

• Şimdi ise ilk çocuğum iyi ki kızım olmuş diyorsunuz.

KEMAL ZORLU: Kesinlikle. 24 yaşında baba oldum. Oğlum Mazhar ise 25 yaşında. “Erken evlendi” diyorlar. Baba-kız aramızdaki yaş farkının az olması, ilişkimizi daha sıcak ve yakın hale getiriyor.

• Sibel Hanım, bize babanızı anlatır mısınız?

SİBEL ZORLU: Kemal Bey, işkoliktir. Kendisi “Boş zaman olsa, ayaklarımı yukarıya kaldırıp, dinleneceğim” der. Ama öyle bir zamanı hiç yoktur. Öyle zamanlarda bile birşeylerle uğraşmak ister. İnsanlarla içiçe olmayı sever. Sokakta herkesle konuşabilir. İnteratif bir yapısı vardır. Ama aslında çalışması çok zor bir insandır.

• Kemal Bey ile çalışmanın zorlukları nelerdir?

SİBEL ZORLU: Karşınızda çok çalışkan ve hızlı karar verebilen bir insan var. O yüzden yaptığınız iş ile ilgili verilerin elinizde olması gerekiyor. İşin ilerisi, gerisi, önü, arkasının kafanızda olması lazım. Kemal Bey, kalem kağıtsız çalışmaz. Her zaman yanınızda bir kalem kağıt taşımak zorundasınız. Ancak çok detaycı değildir. Ben daha detaycıyım. Kemal Bey, futboldan çok hoşlanır.

KEMAL ZORLU: Bu konuda birbirimizi tamamlıyoruz.

SİBEL ZORLU: Ben temkinli adımlar atan biriyim. Kemal Bey ise daha hızlı karar verir. Bu yüzyılda ekip çalışması ön plana çıkıyor. Tabiki bir lider oluyor ve size yol çiziyor ama ekip olmadan olmuyor. Biz iyi bir ekip oluşturuyoruz. Kemal Bey’in değer yargıları çok yüksektir. Aileye çok önem verir. Aile değerleri işe de nüfuz ediyor. Bizim kurum kimliğimize de bu yansımış durumda.

• Bu durumun şirkete yansımaları nasıl oluyor?

SİBEL ZORLU: Halka açık olduğumuz için kurumsal bir yapımız var. Şirketin günlük işleyişinde aileden birisi yer almıyor. Ama kendi içimizdeki toplantılarda, belirli şeyleri çok rahat paylaşabiliyoruz.

KEMAL ZORLU: Futboldan hoşlanırdım. Artık soğuttular.

SİBEL ZORLU: Balıksız ve denizsiz yaşayamaz.

KEMAL ZORLU: Ben susuz yaşayamam. Denizi ya da gölü muhakkak göreceğim. Tahsil hayatımın bir bölümü

Viyana'da geçti. Muhakkak haftada iki defa Tuna Nehri kıyısına giderdim. Ama burcumun da özelliği de su grubunda olması.

• **Kemal Bey, işlerinize karışır mı?**

SİBEL ZORLU: Elbette.

KEMAL ZORLU: Bizim aramızdaki ilişkiler son derece realisttir. "Sen bilirsin" değildir. Ben fikrimi söylerim. Onlar gene yapmak istediklerinde özgürdürler. Belirli konular var ki, onların kararı tabiki bana ait. Ben çocuklarımın mutlaka fikrini alırım. Bu babamdan bize geçen bir bayraktı. Kardeşim ile de işleri ayırınca, herşey bana geçti. Bu şirketi eskiden baba ve oğulları yönetiyordu. Şimdi ise ben ve çocuklarım yönetiyor.

Yeni bir yapılanma dönemi yaşıyoruz. Oğlum Mazhar da 3 yıldır işlerin içinde. Biz krizden çıkıp, farklı bir döneme giriyoruz. O yüzden yeniden yapılanma döneminde çocukların fikirleri ve düşünceleri mutlaka ön planda olacak. Geçmişten çok büyük dersler aldık. Kriz dönemlerinde

"Şirketi nasıl ayakta tutabiliriz" bunu öğrendik. Harvard ya da Oxford'da ders verebilecek kadar tecrübe sahibi olduk. Kaptan, durgun sularda değil dalgalarla mücadele ederken gemiyi ayakta tutabildiği zaman kaptandır.

• **"Babamın şu sözleri her zaman aklımdadır. Benim için yol göstericidir" dediğiniz öğütleri var mıdır?**

KEMAL ZORLU: Babam, "Ben hayattaki başarıyı tembellere borçluyum" derdi. Bu çok önemli. Bu söz benim için çocukluğumdan beri gösterge olmuştur. Ben hayatımdaki hiç bir konuya kısa vadeli olarak bakmamışumdur. Babam "Hayatta ticaret ve sağlık ile şaka olmaz" derdi. "Çok para kazandığınızda çok lüks yaşamayın" derdi. "Lükse bir sınır getirin" derdi. Musriflikten kaçardı. Ben ve çocuklarım da musriflikten kaçıyoruz.

Babamla 12 yaşından itibaren beraber çalıştım. Benim çocuklarım ise 20 yaşından itibaren benimle birlikte çalışma-

ya başladılar. Ama dedelerinden bana, benden onlara geçen abartılı yaşamın ya da şöhretin budalası olmadılar.

SİBEL ZORLU: Ben şanslıyım. Dedem, amcam ve babam ile birlikte çalışma imkanı buldum. Bu nedenle hepsinden birşeyler öğrendim. Kemal Bey, bir hayal kurar, o hayalini gerçekleştirmek için sonuna kadar çaba harcar. Gerçekleştirdikten sonra da bu hayali geliştirmemin yollarını arar. Ben Kemal Bey'den hayal kurmayı öğrendim.

Dedem işkolikti, babam da işkolikti. Acaba kendimiz de işkolik olacak mıyız? Ama o kadar işkolik olmayacağız. Dedem detaycı biriydi. Bu yönüm dedemden bana geçmiş. Pazar günleri dedemize ziyarete giderdik. Ziyaret ve iş konuşması birarada olurdu. Şimdi bizde de kendiliğinden öyle bir program oluşuyor. Pazar akşamlarımızı birlikte geçiriyoruz. Bu sayede haftaya da hazırlık yapıyoruz.

KEMAL ZORLU: Hayır bizim kadar işkolik olmasınlar.

• **Bu kadar yoğun iş temposu içinde baba-kız birlikte neler yapmaktan hoşlanıyorsunuz?**

KEMAL ZORLU: Aslında herkesin bir özel hayatı var. Sık sık birlikte olan bir yapıya sahibiz. Zaten Sibel haftanın birkaç günü bizimle birlikte. Beraber yüzeriz. Ailece yemek yemekten keyif alırız. Ama onlar da beni özleyiyor. Çünkü ben senenin 180 günü seyahat ediyorum. İzmir'de olduğum zaman günde 2 saat zaten birlikteyiz. Sibel şirketin dış ilişkilerini götürdüğü için bazı konuları birlikte tartışmamız gerekiyor. Artık hedeflerimiz iç piyasaya yönelik değil. İçerde çok zaman kaybetmişiz.

• **Sibel Hanım, aile işletmesi olduğu zaman genelde üçüncü kuşağın görevi dağılımı bellidir. Şirket içinde görev almak sizin tercihiniz miydi? Yoksa farklı alanlara yönelmeyi düşündünüz mü?**

SİBEL ZORLU: Matematik alanındaki başarımlar her zaman daha fazla idi. Bu nedenle çevre mühendisliği alanında eğitim aldım. Aile şirketine geldiğinizde ve kriz süreci varken insan kendisini eğitmek zorunda kalıyor. Bu süreç yurtdışında bir master programına katılıp da öğrenilebilirdi. İster aile şirketi olsun, ister profesyonel bir şirkette olsun her çalışan kendisine birşeyler katmak zorunda. Benim şansım bunu kompakt bir hap olarak almış olma. Herşeyi bir anda gördük. Bir anlamda denize atılıp, yüzmeyi öğrendik. Kemal Bey'in dediği gibi eğer biz şirkete geldiğimizde kriz olmasaydı, belki daha farklı bir kariyer olabilirdi şirketin içinde. Ama biz basamakları daha hızlı geçmek zorunda kaldık. Bunun artıları da eksileri de var. Herşeyi sindirerek geçmek çok daha güzel. 4. kuşakta mezuniyet sonrasında

dışarda farklı şirketlerde çalışıp, tecrübe edinilmesinin şirkete çok daha farklı katkılar kazandıracığına inanıyorum.

• **İzmir'deki işletmelerin yapısına baktığımızda özellikle holdinglerde kadınların etkinliğini görebiliyoruz. Feyhan Hanım, İnci Hanım gibi önemli isimler bugün İzmir'in önemli holdinglerinin başında yönetici durumunda. Sizde bu yapı nasıl olacak?**

KEMAL ZORLU: Bizde zaten bayan yöneticilerin etkinliği çok fazla. Sibel Hanım'ın ötesinde genel müdür yardımcımız, bayan departman müdürlerimiz var. Bunların iki tanesi kendi bünyemizden yetişip, şirketin üst yönetiminde söz sahibi oldu. Sibel olsun Mazhar olsun ilerki yıllarda daha

İzmir'de kalıp bir projeyi 10 yılda yapmak yerine dışarıda 10 ayda yaparım, burada kazanacağım paranın 10 mislini kazanırım. Mazhar Zorlu Holding, İzmir'de kalmayacak. Mazhar Zorlu Holding, önümüzdeki dönemde merkezini İstanbul'a taşımayı hedefliyor. Çünkü uluslararası kimlik açısından bu daha doğru. Ama diğer şirketlerimiz İzmir'de kalacak.

büyük sorumlulukları alacak şekilde yetiştiriliyorlar. Sibel, zaten yönetim kurulu başkan vekili durumda. Çünkü, ulusal kimliğimizden çok uluslararası kimliğimiz ön plana çıkacak. Bu işi Sibel Zorlu götürecektir. Mutlaka ona destek vereceğiz.

SİBEL ZORLU: (Gülerek) Reklamları aldım.

• **“Uluslararası düşünüyoruz” dediniz. Baba-kız ortak hayalleriniz nedir?**

KEMAL ZORLU: Ortak hayallerimiz için çaba harcıyoruz. İzmir’e malolmuş bir şirketiz. Bu nedenle 50 yıllık tecrübemize layık olmak zorundayız. İzmir sevgimiz çok fazla. Bazı şeyleri sosyal yapı içerisinde yapmak için yola çıktık. Ancak önümüze özellikle çıkartılan engeller nedeniyle üzüntülü bir süreç geçirdik. İzmir’de kaybettiğimiz süreci, bir İstanbul’da ya da bir Antalya’da değerlendirseydik, İstanbul’da 5. Akmerkez’i yapmış olacaktık. Antalya’da da turizm sahasında da Türkiye’nin en sayılı isimleri arasında yer alırdık. Biz yatırımlarımızı düşünürken, bireysel değil toplumsal düşündük. Bunun da cezasını çektik.

• **Pişman mısınız?**

KEMAL ZORLU: Ben hayatta yaptığım hiçbir şeyden pişmanlık duymadım. Ben doğruyu yaptım. Doğrum ile örnek oldum.

Hayatta mütevazî olmak çok güzel bir şey. Biz ailecek öyleyiz. Ancak bazen bu farklı yorumlanıyor. İzmir’de birçok ilke imza attık. Bizim 30 yıl önce yaptığımızı şimdi insanlar yaptıklarında kahraman gibi ortaya çıkıyorlar. Vizyon farkımız var. Örneğin, rüzgar enerjisi santralini ilk biz yaptık. Arkamızdan 1078 firma geldi. Bugün ekolojik tarım konuşuluyor. Biz ekolojik pamuğun renklisinden iplik yaptık. İzmir’in ticari kimliğine uygun bir proje ile ortaya çıktık. Ancak öyle

bir noktaya gelmişki, artık bugün bunu ne tartışmak, ne de bu projeye imza atmak istiyorum. Ne tartışmak ne de yapmak istiyorum.

Plastik sektöründe de birçok ilke imza attık. Türkiye’de ilk Plastik Endüstri Anadolu Meslek Lisesi’ni biz açtık. İzmir’lilerin biraraya gelerek kurduğu her şirketin içinde yer aldık. Kipa, Enda, EGS, Güçbirliği’nde biz Zorlu Ailesi olarak yer alıyoruz. Yaptığımız yatırımları İzmir’e değil farklı illere yaptık şimdi farklı noktalarda olurduk.

• **Yurtdışına neden açılacaksınız?**

KEMAL ZORLU: İzmir’de kalıp bir projeyi 10 yılda yapmak yerine dışarıda 10 ayda yaparım, burada kazanacağım paranın 10 mislini kazanırım. Mazhar Zorlu Holding, İzmir’de kalmayacak. Mazhar Zorlu Holding, önümüzdeki dönemde merkezini İstanbul’a taşımayı hedefliyor. Çünkü uluslararası kimlik açısından bu daha doğru. Ama diğer şirketlerimiz İzmir’de kalacak.

• **Türkiye’deki plastik boru pazarında ikinci sıradasınız. Yatırımlarınızın yüzde 60’ı da plastik sektörü odaklı. Hedeflerinizde neler var? Belli sektörlerde uzmanlaşacak mısınız? Yoksa sizi farklı sektörlerde görmek mümkün olacak mı?**

KEMAL ZORLU: Sektörümüzde öncü olduk. Sektördeki haksız rekabet yani faturasız satışlar nedeniyle liderliğimizi kaptırdık. Önümüzdeki 3 yıl içinde her şey çok farklı olacak. Ancak plastik sektörü dışında Güçbirliği Holding’in de patronu durumundayız. Holding içinde yüzde 50’den fazla payımız var. Ancak biz plastik, inşaat ve enerji sektörüne odaklanacağız.

BABALAR & ÇOCUKLARI

• Enerji sektöründe nasıl bir açılım yapmayı düşünüyorsunuz?

KEMAL ZORLU: Yenilenebilir Enerji yani temiz enerji alanında yatırım yapacağız. Yurtdışında birçok ciddi ortak yatırımlarımız olacak. Plastik, enerji ve inşaat sektörü odaklı yatırımlar yapacağız. Ben yurtdışına gidiyorum.

SİBEL ZORLU: Yurtdışında size verilen imkanlar çok farklı. Çoğu ülke Türkiye'den çok avantajlı durumda. Yabancı sermayenin desteklendiği günümüzde bile ne yazıkki, rekabet koşullarımız işçilik, enerji gibi alanlarda maliyetlerimiz çok yüksek. Girdi maliyetleriniz artarken, rekabet şartlarınız zorlaşıyor. Türkiye'de ilk 500'deki bütün firmalar bu nedenle yurtdışında yatırım yapmaya yöneliyor.

KEMAL ZORLU: Kriz döneminde yurtdışında doğru insanlarla birlikte olduk. Bu nedenle yurtdışında yatırım yapmak daha kolay. "İzmir kalkınsın" diyecek halim kalmadı. Dediğimiz için boyumuzun ölçüsünü aldık.

• Rahmetli Mazhar Zorlu'nun bir cümlesini sizinle paylaşıyorum. "Şimdi yılların verdiği bilgi ve deneyimlerimi holdingin genç nesline aktararak, onların geleceğe dönük parlak yaklaşımlarına ışık tutmaya çalışıyorum. Mazhar Zorlu Holding'in onlarla çok kısa sürede büyük hamleler yapacağına inanıyorum." 3. kuşak bu güvene layık olmak için neler yapacak?

KEMAL ZORLU: (Bundan böyle düşünerek atın adımlarınızı, elbet bir gün mutluktan alırsız payımızı diye şarkı mırıldanıyor.)

SİBEL ZORLU: Önemli olan bayrağı taşımak. Sürdürülebilir kalkınmanın en önemli yapı taşı kurumların yaşaması gerektirir. Bayrağı kim taşıyacaksa o taşınmalı. Birgün Kemal olur, bir gün Sibel olur, birgün Cemal. Bayrağı en iyi kim taşıyorsa, o taşınmalı. Dedemizin dediklerini bugün daha iyi anlıyoruz. Dedem ile tartıştığımız noktalar olurdu. Ama söylediklerinin önemini onu kaybedince daha iyi anlıyoruz.

Dedem, depolama alanlarıyla ilgili yerleşim planı hazırlamamı istedi. Hesaplıyoruz, ama yazı tartışarak geçirdik. Ben okula İstanbul'a döneceğim. Dedem kalktı dedi ki, "Bu fabrika yaptığı herşeyi satarsa, minimum stok tutarsa buraya sığarız". Piyasa koşulları değişti. Depolama alanlarımızı genişlettik ilerki yıllarda. Ürün yelpazemizi genişlettik. Ama 3 ay boyunca neler yaşadığımızı, siz düşünün.

• Peki holdingi Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'ne taşımak doğru bir karar mıydı?

KEMAL ZORLU: Babam, "Kemal, benim bir fikrim var. Zor ama şu faydalarından dolayı holdingi Çiğli'ye taşıyalım mı?" dedi. Müessese önemli dedik. Bana zor olmasına rağmen doğru karar aldık. Herşeyin başındayız. Herkes burada olduğu için iletişim çok daha güçlü. 4 farklı toplantıyı aynı anda yapabilme özelliğine sahibiz. Burada kontrol ve iş akışı çok daha hızlı oluyor. Tabi burada olmanın da zorlukları var. Bankacılık sektörüyle olan faaliyetlerde ya da misafir ağırlarken zorluklarını çekiyoruz. Ancak o kadarı da olacak.

• Sizin spora olan düşkünlüğünüzü biliyoruz. Önümüzdeki günlerde bu konuda neler yapmayı düşünüyorsunuz?

KEMAL ZORLU: 8 yıldır Gençlik Spor Müdürlüğü Merkez Danışma Kurulu Üyesi olarak görev yapıyorum. Ancak bu kadar vakit ayırabiliyorum. Şu anda yurtdışındaki ilişkilerimizin sıkı olması gereken bir dönemi yaşıyoruz.

Bu nedenle sporda tekrar sorumluluk taşımamam mümkün değil. Ancak aile olarak bu konuda büyük tecrübelerimiz var. Bu tecrübelerimizi diğer nesiller ile daha fazla paylaşma arzusundayım. Onları doğru yola yönlendirme adına birtakım desteklerim olabilir. Belki ilerleyen dönemlerde, yurtdışında çalışacağımız partnerlerimizi ikna edebilirsek, farklı spor dallarında sponsorluklar yapabiliriz. Futbol olacak diye bir kaide yok. Eskiden çok fanatiktim.

Şimdilerde böyle değil. Sponsorluk yapacaksak, bir takıma değil, bunu birkaç takım için düşünebiliriz. Destek verilecekse Karşıyaka, Göztepe ve Altay'a birlikte yapılmasını sözkonusu olabilir. Bugün aslında İzmirgücü olur. Ama nasıl olur, ortaya bir para koyarsanız olur. Kaynak olmadan İzmirgücü olmaz. İzmirgücü mutlaka birgün olacak. Bugün Kayserispor'un arkasındaki başarının nedeni Kayseri Belediyesi'dir.

• Üçüncü kuşağın spor ile ilgisi ne düzeyde?

SİBEL ZORLU: Aslında farklı spor dallarına yönelik olarak yatırımlar yapılabilir. Şu anda Altaylı olmama rağmen son dönemde maçlarına gidemiyorum. Türkiye'deki sponsorluk anlayışı çok farklı. İzmirlilerin bakış açıları da değişiyor. Türkiye'deki başarılı takımlara baktığımızda arkasında birlik ve beraberlik görüyoruz. Bu birlik ve beraberlik ve düşünce birliği yok. Finansman gücü de yok. Göstereceğimiz çabanın karşılığını çok fazla alamayacağımızı düşünüyorum. şartlar oluştuğu zaman ufak bir katkıyı sağlayabileceğini düşünüyoruz.

• EĞİAD hakkındaki düşüncelerinizi alabilir miyim?

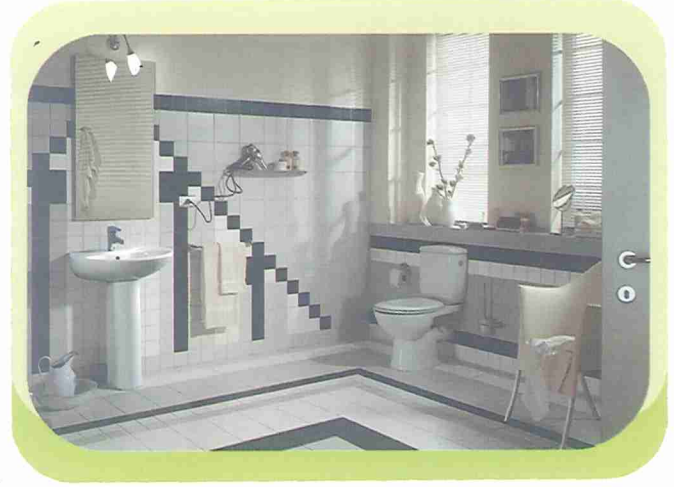
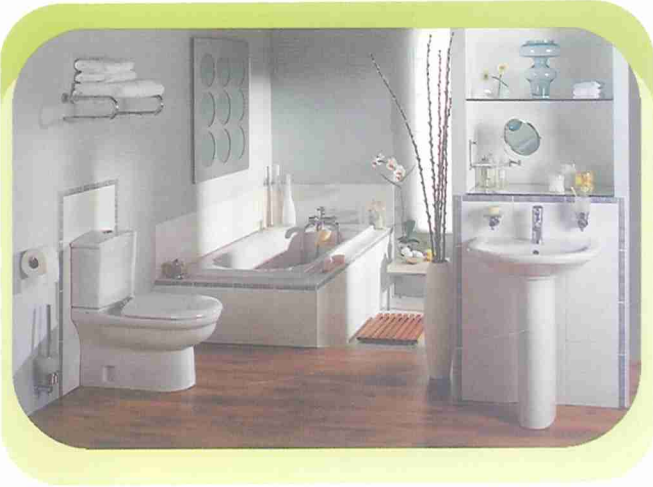
KEMAL ZORLU: EĞİAD'ın en fazla desteklediğim kuruluşlar arasında yer alıyor. EĞİAD'daki bir arkadaşımızın Ege Sanayici İşadamları Derneği'ne, oradan da farklı kurumların başına geçmesi son derece doğru. Konulara yaklaşımlarını yerinde ve doğru buluyorum. Genç neslin bakış açısını getiriyorlar. EĞİAD'da diğerlerine göre arkadaşlıklar daha güçlüdür. Seçim dönemindeki bazı mücadelelerin EĞİAD'ın kimliğine gölge getirmemesi gerektiğine inanıyorum.

SİBEL ZORLU: EĞİAD en açık platformlardan biri. Çok insanı kucaklamaya çalışıyor. Paylaşımaya çok açık bir kurum. Yeni iş hayatına atılan insanların vizyon yakalamasını sağlıyor.

SUYUN FAYDALARI

ÖRSOY, beğeninizi ve evinizin mimarisini göz önünde tutarak banyo ve mutfağınız için alternatifler sunarken; bakım, onarım ve tadilat konularında da yardımcı olup yepyeni alanlar yaratıyor.

Klasik ya da modern çizgide şık, konforlu ve fonksiyonel banyo - mutfaklar için tasarım ve imalatı ÖRSOY çatısı altında, size özel koşullarla bekliyor. *Suyun faydalarını yakından tanımanız dileğiyle...*

Vitrifiye
Akrilik Küvet

Pis su
Temiz su

Çanakkale Seramik

Fayans
Bordür

Kalebodur

Seramik
Granit

Eve
Ankastre ürünler

Armatür
Banyo aksesuar

Küvet & Jakuzi

PANELDUS
DUŞ VE KÜVET KABINLERİ

örsoy

Sihhi Tesisat, Turizm İnşaat ve YapıMalzemeleri Ticaret Limited Şirketi

1202/12 Sok. No.12-14 Yenışehir / İZMİR
Tel. 0232 458 90 72 (Pbx) Faks 433 61 11
www.orsoy.com.tr

ÇİN EFSANESİNİN DİĞER YÜZÜ

Sedat İLHAN, E. General
sedatilhan@isnet.net.tr

Lübnan ve iç politik olaylar bizi dolaylı etkileyen gelişmelerden maalesef uzak tutmaktadır. Halbuki AB'nin Avrupa Parlamentosu'nun Türkiye için bir tehdit oluşturacak konuları son raporu ile benimsemiş olması ve İran tehdidinin her geçen gün artması, Türkiye'nin Kuzey ve Doğusu ile yakınlık ilişkilerini gerektirmektedir. Avrasya gelişmelerle dolu bulunmaktadır.

Bu gelişmelerden en önemlisi olan Çin ile ilgili yayınları incelediğimizde iki farklı Çin ile karşılaşırız. Bir yanda efsanevi gelişmeden söz edilirken, diğer yandan WB-Dünya Bankası'nın raporundan Çin'de gelir adaletsizliğinde büyük artış olduğunu öğreniyoruz. Çin halkının %1'i ülke zenginliğinin %60'ını kontrol etmektedir. Amerika'da ise %5 zenginliğin %60'ına sahiptir. Çin'de bu adaletsizliği neo-Leninist yöntemin elitist olarak adlandırılanlara sağladığı teşvikler gün geçtikçe artırmaktadır. Yaklaşık bir kuşak önce, o zamanı yöneten elit tabakası hükümet içinde ve silahlı kuvvetlerde bürokrat görevi yürütürken, bu gün hemen hepsi birer iş adamı durumuna ulaşmışlar ve zenginleşmişlerdir. Dolayısıyla iş adamlarının yönetime bağımlılığı artmış ve demokratikleşme unutulmuştur. Sonuçta Çin özel sektörünün %30'u partiye bağımlı hale gelmişlerdir. WHO-Dünya Sağlık Kuruluşu'na göre, halk sağlığı konusundaki harcamalarda yapılan yanlışlıklar ülkeyi bu konuda sadece Brezilya ve Burma'nın önünde en aşağı bir seviyede tutmaktadır. Ayrıca Çin nüfusunun üçte ikisi herhangi bir sağlık sigortasına sahip değildir.

Çin Doğululara özgü, biz Türklerin de kullandığı, bir kısa dönem kurnazlığını uyguluyor. Uzun dönem değerlendirmelerini kuram olarak kabul etmiş olan Batının gözünde bu kısa dönem sonuçları bir büyük başarı olarak görülebiliyor. Halbuki olanlar ileriye dönük değişik dönemlere göre değerlendirildiğinde, Çin'de olanların bizi bir demokratik

yapıya götürmek yerine, hiçte gelişme vaat etmeyen bir sonuca götürebileceğini görebiliriz.

MAOISM VE NEO LENINISM

Kültürel devrim sonrasına kadar Çin, Maoist bir yöntemi benimsemiştir. İnsan için toplum içinde eşitliği öngören, işçi ve çiftçiye saygılı bir bağımlılığı olan, eğitim ve sağlıkta yaygın uygulamayı benimseyen bu yöntem, sonradan neo-Leninizm ile değişikliğe uğramış ve Çin içe dönüklükten kurtularak dünyaya açılmıştır. Tek parti ve devlet kontrolüne önem veren, Maoism'in aksine dünya ekonomisinden tecrit edilmeye son veren bir uygulama ile ortaya çıkan neo-Leninizm de, Maoism de hiç yer verilmeyen ve her vesile ile kötülünen bir seçkin-elit tabaka bütün görevleri yürütmektedir. Bu grup askerler, polisler, yeni sosyal profesyoneller (CO-OPS) oluşmaktadır. Düşünürler neo-Leninizm'in Çin Komünist Partisini çok esnek yaptığını, fakat bu durumun aynı zamanda kendisini ortadan kaldıracak yıkıcı güçleri de (Self-destructive Forces) yarattığı görüşünü savunabilmekteler.

NEO- LENINISM'İN YARATTIKLARI

Çok büyük kaynaklara sahip olan Çin'de neo-Leninizm uygulaması bazı ciddi olumsuzluklar da yaratmıştır.

*Yatırımlar devlet tarafından uygulanınca, çok önemli kurumların yöneticileri aynı zamanda partinin kontrolüne girmiş oldu.

*Parti kontrolüne girenlerin ekonomik yönden büyük olanaklara kavuşturulması, Çin'in ekonomik potansiyelinin kullanılmasında önemli yetersizlikler yaratabildi.

*Son zamanlarda insan kayırmalar ve rüşvet (Corruption) çok yaygınlaştı.

*Halk sağlığı alt yapısındaki yetersizlikler ve eğitim yönetimindeki olumsuzluklar sosyal gerginlikler yaratacak bir düzeye ulaşmıştır. Bu durum sosyal ve ekonomik sarsıntıların gelişini adeta kaçınılmaz yapacak niteliktedir.

*Bir çöküşün eşiğinde bulunduğunu bilmelerine karşın yeni liderler, önlemler için yeterli adımları atamamaktalar.

*Halkın enerjisi ve ekonomik kaynaklar kötü gidişin üzerini örterek bugünkü efsanevi görüntüyü yaratmaktadır. Ancak bu olanaklarda Çin'i ancak bir yere çıkarabilecektir. Bir gün ciddi bir ekonomik sarsıntı, bir politik ayaklanma, halk sağlığı buhranları ve ekolojik felaket yaratabilecektir.(1)

ÇİN'DE YAŞANMAĞA BAŞLANAN SORUNLAR

"Dongzhou'da, bütün çalışmalarında daha çok ekonomik büyümeyi hedeflemiş bulunan hükümete karşı ayaklanan ve insan hakları ile rüşvet, insan kayırma v.b. yolsuzluk durumlarına son verilmesini isteyen halkın üzerine ateş eden polis üç kişiyi öldürebiliyor. Orada da yönetim bizde

de olduğu gibi zordakilerin temel sorunlarına ilgisiz kalarak reel sektör denilen imalat sektörüyle alınan sonuçlarla iftihar etmektedir. Çin'de zordakiler olarak adlandırabileceğimiz ucuz ücretle sömürülen bir kesimin uyanışına şahit olmaktadır.(2)

Ayrıca Herbei eyaletince yerel yönetim sorunlarının halka dağıtılması gereken 7.5 milyon doları zimmetine geçirmesi bir başka ayaklanmaya neden olabiliyor.(3)

Bu örnekler çoğaltılabilir. Bir gerçek su yüzüne çıkmıştır: Çin artık ucuz işçilik cenneti olamayacaktır. Ekonomik ilişkilerini normal rekabet ortamında sürdürmek zorundadır. Bu durum bugüne kadar Çin'deki ucuz işçilik sıkıntısını çekmiş olan ülkeleri rahatlatıcak niteliktedir". Bu olumsuzluklar GÖZLEM Gazetesinin Ocak 2006 sayısında belirtilmişti.

Çin yöneticilerinin bu olumsuzluklar karşısındaki tutumları ve beklentileri bir başka yazıda değerlendirmeye çalışılacaktır.

DEMOKRASİ UYGULAMASINDAKİ GECİKMELER

Yılda kişi başına 1500 Dolar gelir düşen bir ülkede demokrasinin yeşeremeyeceği genel kanısı doğrudur. Ancak Çin'de demokrasinin gelişmesini bu yoksulluk değil neo-Leninist yöntem ve onun yarattığı kapitalist anlayış engellemektedir. Sağlanmış olan efsanevi ekonomik gelişme aynı zamanda demokrasinin de kurban edilmesine neden olabilmektedir. Liberalleşemeyen esikinin memurları ve günümüzün iş adamları işlerine gelmeyen demokratik yönetime soğuk bakarak gecikmelere neden olabilmekteler. Tiananmen Meydanı trajedisinin yaşanmasından beri Çin, yarı askerî güvenlik güçleri için milyarlar hatcayarak onları Halkın Silahlı Polisi (The People's Armed Police) adı altında çok güçlendirmiş ve ülkeyi baskı altına alabilmiştir. Baskı düzeni internete kadar indirilmiş ve bunun içinde bir kontrol bürosu kurulmuştur. (Ministry of Public Security's Internet and Security Supervision Bureau). Parti otoritesine karşı ge-

len kişi ve gruplar değişik yöntemlerle izole edilmekteler. Dolayısıyla demokratikleşmeyi sağlayacak temel grup tarafsızlaştırılmış bulunmaktadır.(1)

ÇİN YÖNETİMİNİN ÇABALARI VE SORUNLAR

Çin'de yaklaşık bir buçuk yıldır büyüyen enflasyon, yetersiz enerjiden kaynaklanan elektrik kesintileri, süregelen yolsuzluklar ve merkezi hükümetin yerel yönetimler üzerindeki kontrol yetersizliği gibi nedenlerle gelişme tersine dönmeğe başlamıştır. Kırsal kesimin yaşam düzeyinin yükseltilmesi, bankacılık sektöründe güvenin yaratılması için finans sektöründeki iyileştirme çalışmaları, ekonominin yönetiminde gerek duyulan yöntem zorunlulukları konularında istenen sonuçlar elde edilememiştir. Bugün süratli bir hoşnutsuzluğun yaratılmasında yükselen enflasyon, ciddi surette ısınma emareleri gösteren ekonomi, gayri menkule yapılan büyük yatırımın yarattığı faydasız kapasite ve finansal sektörde neredeyse her hafta yaratılan bir skandal; yatırımın yavaşlamasına, iş ortaklıklarının (Joint Venture) yeniden gözden geçirilmesine, kredilerin daralmasına ve yerel yönetimlerinin gelişmeyi önleyici direnişlerine neden olabilmektedir.(4)

Kısacası, Çin konusunu incelerken pek iç açıcı bir resim ile karşılaşmıyoruz. Bu ülke ile ilgili incelemelerimizi sürdürmeliyiz. Çünkü sanırım Türkiye, bu ülke ile ticari ilişkilerinde beklenilmeyen bir başarıya aday durumundadır.

Kaynaklar:

- (1) The Dark Side of China's Rise, Minxin Pei, Foreign Policy Mar 2006.
- (2) China's Angry Peasants, Jerom Cohen, CFR-Council on Foreign Relations, Dec 16, 2005. (www.cfr.org)
- (3) China's Year of Reckoning, CFR, Dec 29, 2005.
- (4) How To Handle an Overheated Economy (Cooling the Chinese Economy) Barry Naughton, Foreign Policy, Dec 2004

DEC	JAN	MAR	MAY	JUL	DEC	JAN	MAR	MAY	JUL
1863	1855	1843	1838	1829	1975	2005	2055		
1875	1865	1855	1838	1829	2987	2015	2058	2035	2115
1861	1850	1843	1826	1825	1975	2000	2045	2080	2105
U 12	U 12	U 10	U 9	U 8	D 24	D 21	D 24	D 24	D 25
1873	1864	1854	1837	1825	1983	2005	2049	2083	2113A
1874	1863	1855	1836	1828	1982	2004	2048	2082	2110
1873	1862	1854	1838	1829	1981	2005	2047	2080	2108A
2300	2300	2305	2305	2030	2805	2545	2585	2605	2525
1755	1755	1752	1745	1740	1813	1835	1878	1920	1950
CHICAGO WHEAT					MINNEAPOLIS WHEAT				
4042	3844	3552	3596	371	386	3962	3924	3784	371
4044	385	355	361	372	385	396	3934	3794	371
405		3552			386				
408	387	358	3624	373	3886	399	3954	380	372
4044	3844	355	361	3714	385	396	3934	3794	371
MAR	MAY	JUL	SEP	DEC	DEC	MAR	MAY	JUL	SEP
U 34	U 24	U 26	U 26	U 1	U 28	U 28	D 25	U 14	U 1
4076	3864	358	3612	372	3884	399	A395	B3796B	
408	3866	3576	362	B3724B	3886B	3986	3952B	B380	B371
4076	387	358	3624B	B373	B3886	399	3954B	B380	372
443	432	385	377	3784	4406	4434	431	406	3744

2006 da Mayıs ve Eylül'de yaşanan dalgalanmaların 2007'de de devam edeceği öngörülüyor. Bunun arkasında yer alan nedenler ise oldukça fazla. AB ilerleme raporunda sertlik dozunun artma ihtimali, FED ve EU merkez bankalarının faiz politikası, gelişmekte olan ülkelerin türbülansının yanı sıra ülkemizdeki genel ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerini sayabiliriz....

PIYASALAR ekonomi ile DALGA GEÇMEYE devam edecek!!

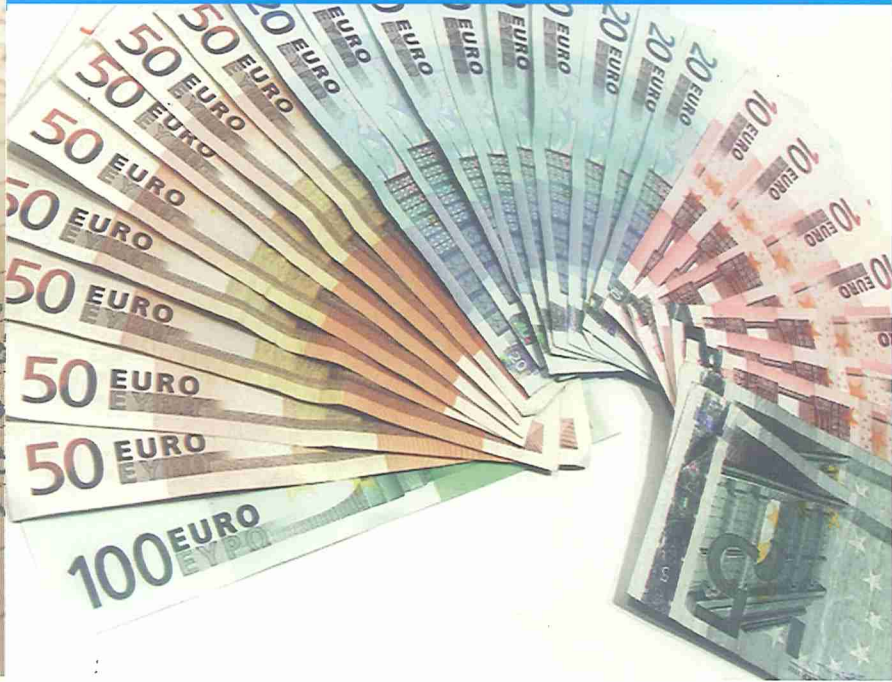
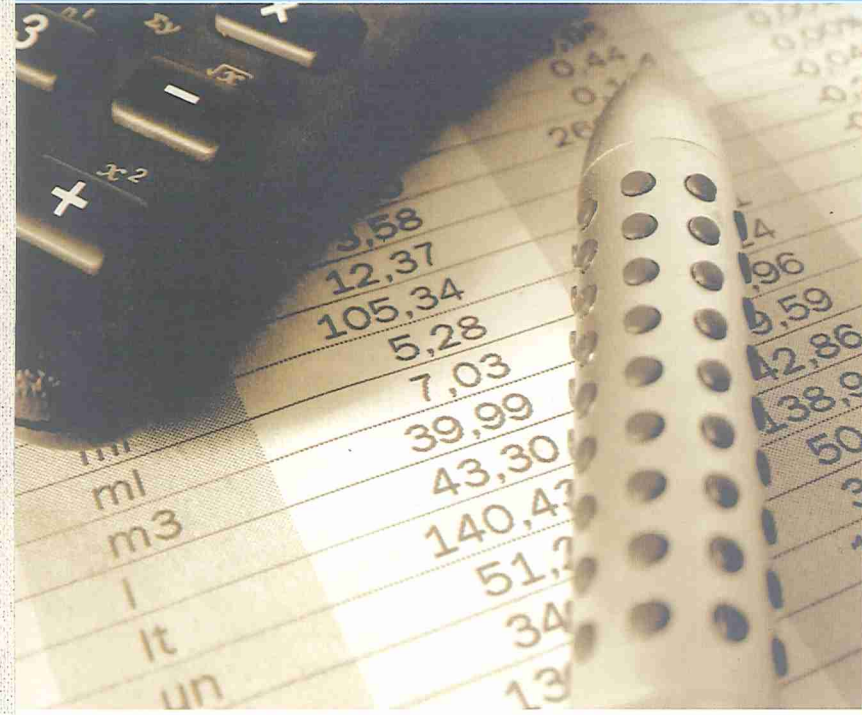
2006 yılının ilk dalgası ile Mayıs ayında karşılaştık. Ardından Eylül de ikinci dalga geldi. Dalga aralıkları 4 aya indi. Morgan Stanley, IMF gibi kuruluşların da sık sık raporlarında yeni dalgalardan gelebileceğini belirtmeleri piyasaları heyecanlandırdı.

Türkiye'nin önünde cumhurbaşkanlığı ve genel seçimler var. Ekim ayında AB ilerleme raporu muhtemelen yine baş ağrıttacak. Gelişmekte olan ülkelerdeki türbülanslar da eninde sonunda bizi etkiliyor. Tüm bunlar biraraya geldiğinde ise ekonomik göstergelerin olumlu ibreyi göstermesi de olanaksız hale geliyor.

GELİŞMİŞ PİYASALAR GELİŞEN PİYASALARI ETKİLİYOR

Dünya ekonomisinin itici gücü olan ABD ekonomisi giderek yavaşlıyor. Bu da gelişmiş ya da gelişmekte olan tüm ekonomilerin de durgunlaşması demek. ABD'nin cari açığı korkunç boyutlara ulaşmış durumda. FED her ne kadar faiz artırımına ara verdiyse de önümüzdeki ay yeniden artıracığına kesin gözüyle bakılıyor. Bu da Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin tahvil ihraçlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

GELİŞEN PİYASALAR DALGALARIN BOYUNU ARTTIRIYOR

Tayland'daki darbe, Polonya'da koalisyonun çökmesi, Brezilya'da 1 Ekim seçimleri öncesinde yolsuzluk iddialarının artması Türkiye'nin 30 yıl vadeli tahvil ihraçlarını ve IMKB'yi olumsuz yönde etkiliyor. Fakat diğer ülkelerin aksine Türkiye gelişmekte olan piyasalardan en çok etkilenen ülke konumunda. Bunun nedeni ise Türkiye'nin toplam borç stoğunun yüksek olması. Mayısta likidite boldu ve fazla etkilenmedik. Fakat likiditenin düşük olması halinde Türkiye yeni dalgaları kolay atlatamayabilir.

ÜÇÜNCÜ DALGA NE ZAMAN?

IMF geçtiğimiz günlerde yüksek faizler ve petrol fiyatları nedeniyle küresel ekonominin yavaşlama riskinin arttığını, ilkbaharda yaşananlardan daha sert bir dalganın gelişmekte olan ülkeleri tehdit ettiğini açıklamıştı. Raporda, küresel ekonominin yavaşlaması durumunda gelişmekte olan ülkelerin daha önce mayıs ve haziran aylarında yaşadıklarından daha sert bir düzeltmeye gidebileceğine dikkat çekiliyor. Bu aylarda piyasalarda yaşanan dalgalanmadan en çok etkilenen ülkelerin Macaristan, Güney Afrika ve Türkiye olduğu hatırlatılan raporda, bir dipnotla, "Türkiye'deki gelişmeler gergin iç siyasi durum ve Avrupa Birliği'ne katılım yolundaki belirsizliklerden de etkilendi" açıklaması yapıyor.

Raporda, "Özellikle Türkiye'de ve bir ölçüde de Güney Afrika'da paranın değer kaybetmesi, faizlerin esaslı bir şekilde yükseltilmesini de beraberinde getirdi. Bu da enflasyon beklentilerini artırırken büyüme beklentilerini de düşür-

dü" ifadesi kullanılıyor. Raporda, Türkiye'nin yıl ortasında 2.4 milyar dolarla en çok dış finans ihtiyacı açıklayan ülke olduğu da belirtiliyor.

FAİZ VE KUR POLİTİKASI NE OLACAK?

TCMB'nin enflasyonu durdurmak için faizi artırdığı bilinen bir gerçek. Ancak bazı iktisatçılar faizin çok yüksek olduğunu, bunun sadece sıcak parayı çekerek kuru baskıladığı, enflasyonun da böylece düştüğünü savunuyor.

Şu anda yaşanan enflasyon olgusunda, kur ve petrol fiyatları etkili olsa da, iç talep faktörü çok önemli. Nitekim, tüketim rakamları bunu gösteriyor. Dolayısıyla MB'nin faizleri yüksek tutmasından başka çare görünmüyor. Gelecek hafta enflasyon düştü diye kimse sevinmemeli. Çünkü bunda gevşeyen kurun rolü olacak. Ve bu her an değişebilir. Ne kur düşük, faiz yüksek olmalı, ne de aksi. Kur ve faizin yüksek olup hem tüketimin dizginlenmesi, hem de ihracatın teşvik edilmesi gerekiyor.

IMF'NİN EN İYİ MÜŞTERİSİYİZ

Türkiye, krizden çıktıktan ve IMF desteğiyle kendi ayakları üzerinde durmaya başladıktan sonra dış piyasalardan sınırlı borçlanma yaptı. Özellikle kamu bütçesi açıklarının giderek azalması sonucunda Hazine'nin borçlanma ihtiyacı da düşünce kamu kesimi dış borçları bir duraklamaya girdi. Merkez Bankası hariç tutulursa, kamu kesiminin dış borç stoku 2002 yılında 74 milyar dolarlık bir büyüklükle en yüksek noktaya ulaştı. Kriz sonrasında dışarıdan borçlanmakta zorlanan Türkiye IMF'den borçlanmayı dış piyasalardan borçlanmanın yerine ikame etti. IMF'ye yapılan dış borç geri ödemelerinin yüksek tutarlarda olmasının nedeni bu.

IMF'ye en önemli tutarda dış borç geri ödemesi 2005 yılında gerçekleştirildi. 2006 ve 2007 yıllarında bir hayli yüksek ödeme var. IMF borçları azaldıkça kamu kesiminin dış borç geri ödeme yükümlülüğünde de azalma oluyor.

IMF YE BORCUMUZ

Yıllar	Toplam Dış Borç Ödeme	IMF'ye ödenen	IMF payı(%)
2002	9,568	7,152	75
2003	11,498	2,625	23
2004	11,749	5,595	48
2005	16,023	8,689	54
2006	14,186	8,088	57
2007	15,767	5,420	34
2008	11,484	1,708	15

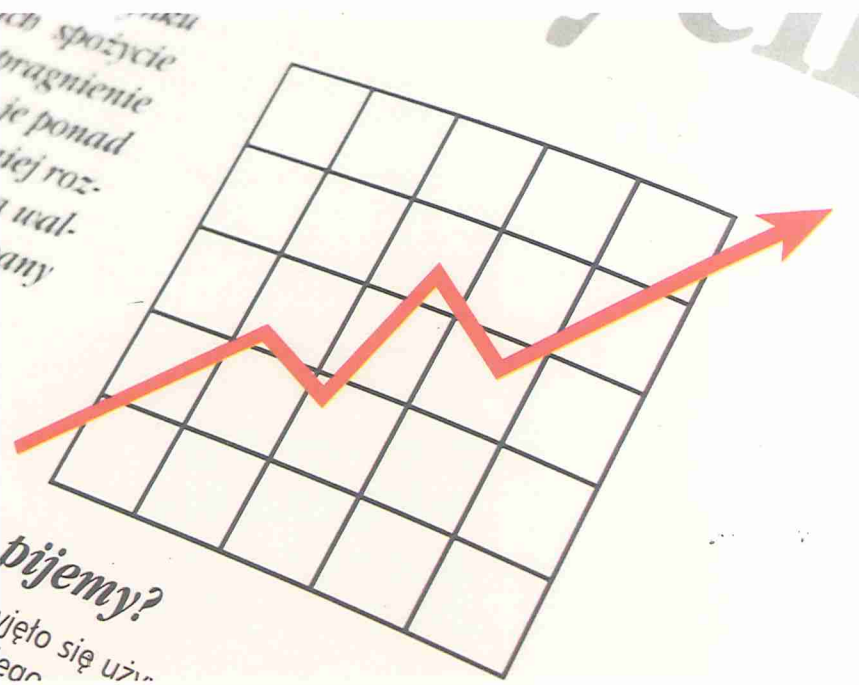
ÖZEL KESİMİN DIŞ BORÇLARI DA ARTIYOR

Öte yandan 2006 da kamu sektörünün toplam borcu özel sektörün oldukça altında kaldı. Neredeyse özel kesim için de 2007 yılı zorlu bir yıl olacak. Kısa sürede hızla artarak 100 milyar doları aşmış bir özel kesim dış borcu var karşımızda. Kamu kesimi ve özel kesimin toplam borcu, yani Türkiye'nin 2007 yılında yapacağı dış borç servisi 35 milyar doları aşıyor.

Aşağı yukarı özel kesim için de 2007 yılı en önemli yılı işaret ediyor. Kısa sürede hızla artarak 100 milyar doları aşmış bir özel kesim dış borcu var karşımızda. Kamu kesimi ve özel kesimi toplarsak Türkiye'nin 2007 yılında yapacağı dış borç servisi 35 milyar doları aşıyor.

Özel kesimin dış borç geri ödemeleri

Yıllar	Toplam Dış Borç Ödeme
2006	14,635
2007	15,731
2008	9,556

EKONOMİ 2007' YE NASIL GİRECEK?

2007 yılında Türkiye'nin son üç yılda yaptıklarının tamamı gerek siyasal alanda cumhurbaşkanlığı seçimi ve genel seçimlerle, gerekse ekonomik alanda, borç servisinin cari açıkla nasıl yürütüleceği yoluyla hem de sosyal alanda bu işsizlikle nasıl yol alınacağı sorusuyla test edilecek. Kısacası Türkiye açısından asıl sınav 2007'de. 2007' de 2006 dan daha fazla dalgalanma olabilir.

SENARYO 1

Uluslararası piyasalarda yeni bir dalgalanma olursa bu Türkiye'yi ilk dalga kadar kötü etkiler mi? En kötü senaryoya göre dövizde spekülasyon yeniden başlar. Dolar kuru 1,80 i görür, bono faizleri de 3 puan artar. IMKB ortalama % 25 geriler. Enflasyon iki puan yükselir. Kısacası kötü senaryo gerçekleşirse 2007, 2006 dan da kötü geçer.

SENARYO 2

AB ile ilerleme raporu olumlu çıkar, seçimlerde pürüz yaşanmazsa, enflasyon hedefinde de sapma gerçekleşmezse, Türkiye 2007' yi rahatlıkla geçirebilir. Ancak IMF ödemelerinin yüksekliği ve dış borçlanma için herhangi bir pürüzün olmaması, dışta ise global piyasalarda şokların yaşanmaması gerekiyor.

İTHALATA DAYALI BÜYÜMENİN FATURASI DA AĞIR

Rakiplerimiz ticaret fazlasıyla büyürken biz hala dış ticaret açığı vererek büyümeyi sürdürebiliyoruz. Türkiye 18 çeyrekte bu yana sürekli büyüyor. Fakat kontrolsüz ve ithalata dayalı büyüme beraberinde cari açık sorununu da arttırıyor. Çin gibi gelişmekte olan ve büyüme rekoru kıran ülkelerin bizden farkı cari açıklarının değil fazlalarının olması

2006 yılı 2. Çeyrek verilerine göre Türkiye nin GSMH'sı % 8.5 ve GSYİH'sı % 7.5 büyüdü. İlk çeyrekte bu oranlar sırasıyla % 6.4 ve 6.5 idi. Üretim yönünden hesaplanan GSMH'nın bileşenlerindeki gelişmelere göre, ilk altı ayda tarım kesiminin yüzde 1.3, sanayi kesiminin yüzde 7.7, inşaat kesiminin yüzde 19.3, ticaret kesiminin yüzde 7.2, ulaştırma haberleşme kesiminin yüzde 3.8, konut sahipliğinin yüzde 2.1, serbest meslek ve hizmetler kesiminin yüzde 4.6, devlet hizmetlerinin yüzde 1.9 oranında ve ithalat vergisinin yüzde 14.2 oranında büyürken, mali kuruluşlar yüzde 1'e yakın oranda küçüldü.

SANAYİ İTHALATA DAYALI BÜYÜDÜ

İlk altı ayda GSMH'nun büyümesini en fazla etkileyen kalem GSMH'daki ¼ lük payıyla büyük yer tutan sanayi kesiminin yüzde 7.7 büyümesi. Ticaretin % 7.2 ve inşaat sanayii % 19.3 büyümüş olması da bu kadar yüksek bir ilk yarı büyüme ortalamasına ulaşılmasında etkili oldu. Tarım ise 2. Çeyrekte geriledi. Sanayi ve inşaatın büyümesinde ithalat vergilerinin çok büyük payı var.

HARCAMALAR YÖNÜNDEN DE ÖZEL TÜKETİM PATLADI

İlk çeyrekte yüzde 8.6 büyüyen tüketim harcamaları ikinci çeyrekte yüzde 10.1 büyüdü, altı aylık ortalamada yüzde 9.4 büyüme oranına ulaştı. GSMH'nun harcamalar yönünden en büyük bileşenini oluşturan özel nihai tüketim harcamalarının (GSMH'daki payı yüzde 70'e yakın) bu kadar yüksek tempoda büyümesi, büyüme oranını yukarılara sürüklüyor. Öte yandan Devletin nihai tüketim harcamaları (GSMH'nın yüzde 13'ünü oluşturuyor) ikinci çeyrekte yüzde 18 ve ilk altı ayda yüzde 13.5 gibi büyük bir artış oranına ulaşmış. GSMH'nın yüzde 20'sine yakın bir pay tutan gayrisabit sermaye oluşumu da ikinci çeyrekte yüzde 10.9 ve ilk altı ayda yüzde 19 büyümüş. İlk altı ayda ihracat yüzde 3.9 büyürken, ithalat büyümesi yüzde 9.2'ye ulaşmış durumda.

Son üç yıla baktığımızda hızla gelişen, ya da yatırımla-

ıyla öne çıkan, uluslararası rekabet gücü olabilecek hiçbir sektör gözlenmiyor. Sadece İnşaat ve alt sektörler olan çimento da olumlu değişim göze çarpıyor. Büyüme konusunda programın beklentisi, kurun esneyerek ihracatı teşvik edeceği varsayımına dayanıyor. Fakat üretim sorunu kurdan çok daha önemli bir sorun. İnşaat sanayiinin doğrudan katkısı yüzde 0.9 olmasına karşılık bu kesimin büyümeye dolaylı katkıları bütün öteki kesimlerden çok daha yüksek. İnşaat sanayisinin canlılığı ve sağladığı büyüme ivmesi sanayi, ticaret, ulaştırma gibi kesimlerin doğrudan büyümesini de etkiliyor.

RAKİP ÜLKELER NE DURUMDA?

Öte yandan Çin'in geçen yıl olduğu gibi bu yıl da büyüme rekoru kırdığı görülüyor. Çin her yıl ortalama % 12-13 arasında büyüyor. Üstelik bizim gibi dış ticaret açığı vermiyor. İhracata dayalı bir büyüme gerçekleştiriyor. 2. Sırada ise % 7,6 ile Türkiye geliyor. AB nin yeni üyelerinin ortalama büyüme hızı ise % 4 ü geçmiyor. Türkiye'nin ithalata dayalı büyüme modelinden kurtularak bu başarıyı kazanmış olması tercih edilirdi. Ancak ters büyüme dinamiklerinin ne kadar sağlıklı olduğu hala tartışılıyor.

BÜYÜME SÜRDÜRÜLEBİLİR Mİ?

Ekonomistler ertelenmiş talebe ve ithalata dayalı büyümenin sürdürülmesinin mümkün olmadığı görüşünde. Çünkü İthalata dayalı büyüme, ardından döviz sorununu da beraberinde getiriyor. Bu büyümenin diğer bir tarafı da gelir dağılımındaki çarpıklık. Büyümenin asıl nedeni ise yüksek orandaki iç ve dış borçlanma oldu. Büyümenin ithalata dayalı olması, dış açığı, dış açık da cari açığı tetikledi. Cari açık ise dış borçlanma ile finanse edilmeye çalışılıyor. Bu nedenle de "düşük kur -yüksek faiz" politikası devam etti. Bu da borç stokunu yükseltti.

RAKİPLERİMİZ VE BÜYÜME HIZLARI

Ülke	Büyüme (%)2006-6 ay
Çin	11
Polonya	4,4
Çek Cum	4
Slovakya	4,9
Slovenya	3,7
Macaristan	3,9
Estonya	6
Letonya	7
Litvanya	6,4
Romanya	5,5
Bulgaristan	6
TÜRKİYE	8,5

Ülkemizde kültür balıkçılığı, toplam su ürünleri üretiminin yaklaşık %14'ünü oluşturuyor. Bu oran Yunanistan'da %28, Japonya'da %26, Avrupa Birliğinde ise %20 civarında. Türkiye'de kültür balıkçılığı üretiminin %21'ini çipura, %26'sını levrek ve %53'ünü alabalık oluşturuyor.

KÜLTÜR BALIKÇILIĞI EMEKLEME DEVRESİNDE

Dünyanın üçte ikilik kısmı denizlerle kaplı ve bu alanlarda avcılık yoluyla yılda 93.7 milyon ton üretim yapıyor. Yetiştiricilik yoluyla elde edilen ürün miktarı da 48.4 milyon tona ulaşıyor. Bunun büyük bir kısmı Çin' de elde ediliyor.

Türkiye' de su ürünleri sektörü ve ekonomisi son 20 yılda önemli gelişmeler gösterdi. Üretim giderek artarken avcılık filoları modern av araç gereçleriyle donatılmış kültür balıkçılığı hızla gelişiyor. Ancak ülkenin mevcut potansiyeline göre, üretim ve kişi başına tüketim yetersiz. Denizlerdeki balık üretiminin yüzde 80' inden fazlası Karadeniz'den elde ediliyor. Marmara'da yüzde 10, Ege'de yüzde 4-5, Akdeniz' de ise yüzde 2 üretim gerçekleşiyor. Avcılığa yaklaşık yüzde 80-90' lık yükü taşıyan Karadeniz' deki av stoklarının durumu ise bilinmiyor. Mevcut stok bilinmediğinden aşırı avlanma sonucu bazı seneler üretimde düşüşler yaşanıyor.

Dünyada avcılık yoluyla üretimde önemli bir paya sahip ülkelerin tamamının okyanus kıyılarında sınırları bulunuyor. En büyük üretici 11 ülke toplam üretimin yüzde 71'ini avcılıkla, yüzde 89' ununu da yetiştiricilik yoluyla elde ediyor. Türkiye, bu açıdan bakıldığında okyanuslara kıyıs

sı olmadığı için üretimde ve ticarete söz sahibi değil. Ancak Karadeniz gibi oldukça verimli bir denize kıyısı olması nedeniyle kendi durumundaki ülkelere göre şanslı. Ayrıca uzun kıyı şeridi sayesinde de konusunda önemli imkanlara sahip.

SEKTÖR EMEKLEME DEVRESİNDE

Balıkçılık , ülkemiz tarım sektörünün dört alt sektöründen birisi olup, insan beslenmesine katkısı, sanayi sektörüne hammadde sağlaması, istihdam imkanı oluşturması ve yüksek ihracat potansiyeline sahip bulunması gibi sebeplerden dolayı önemli bir konuma sahip. Ancak su ürünleri sektörü gerek tarım ve gerekse milli ekonomimizde henüz yeterli düzeyde bir yer tutmuyor. Üç tarafı denizlerle çevrili ve zengin iç su kaynaklarına sahip ülkemizde, mevcut potansiyelin değerlendirilmesi halinde bu payın giderek artacağı ise bir gerçek. Bu nedenle su ürünleri üretimi ile ilgili faaliyetlerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması şart.

Üç tarafı denizlerle çevrili, 8333 km kıyı uzunluğuna sahip olan ülkemizde, yaklaşık 25 milyon hektar kullanılabilir su ürünleri üretimine uygun alan bulunuyor. İç su kaynaklarımızın sayısı sulama ve enerji amacıyla yapılan göletlerin sayısına bağlı olarak her geçen gün artıyor. Halen 200 adet doğal, 243 adet baraj gölü ve 750 adet sulama göleti olmak üzere toplam 1193 adet iç su kaynağı mevcut. Ayrıca 177.714 km uzunluğundaki nehirlerimiz yanında yetiştiriciliğe müsait olan ve şu anda üzerinde yetiştiricilik yapılan pek çok su kaynağımız dikkate alındığında, bu potansiyelin ne

denli büyük olduğu görülüyor. Mevcut kaynaklarımızın rasyonel bir şekilde kullanılması halinde başta yetiştiricilik olmak üzere elde edilecek üretim, artan nüfusumuzun protein ihtiyacının karşılanması, yeni istihdam imkanlarının yaratılması ve ihracatımızın desteklenmesi açısından, büyük katkılar sağlayacak.

KARADENİZİN POTANSİYELİ BÜYÜK

Karadeniz balık avcılığının en yoğun olduğu deniz numunda. Ancak son yıllarda balık stoklarında önemli düşüşler olması nedeniyle Karadeniz’ de deniz balıkları yetiştiriciliğinin geliştirilmesi gündeme geldi. Bu kapsamda Tarım ve Köyşleri Bakanlığı ile JICA (Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı) arasında 1997 yılında yapılan anlaşma gereği, Trabzon Su Ürünleri Merkez Araştırma Enstitüsü bünyesinde “Karadeniz’de Balık Yetiştiriciliğini Geliştirme Projesi” devreye sokuldu. Anlaşma gereği, Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünde bu proje kapsamında, “Kalkan Balığı Üretim Projesi” başlatıldı. 1997 yılında başlayan proje çalışmaları ile, Kalkan balığı üretim tekniklerinin geliştirilmesi, üretilen yavru Kalkanların bir kısmının doğal stokları takviye etmek amacıyla markalanarak Karadeniz’e bırakılması, bir kısmının ise yetiştiricilik amacıyla özel sektör yatırımcılarına yönlendirilmesi hedefleniyor.

PİLOT YETİŞTİRME BÖLGELERİ

Tarım bakanlığı doğal göllerde stok tespiti çalışmalarına hız verilmesi gerekiyor. İlk etapta Van , Beyşehir, Eğirdir, İznik, Sapanca gibi pilot göllerin, daha sonra ülke genelindeki

200 den fazla olan doğal göllerin stok tespit çalışmaları bu proje kapsamında devam ediyor.

SEKTÖRÜN SORUNLARI VE ÖNERİLER

- Zaman geçirilmeden su ürünleri ya da balıkçılıkla ilgili bir bakanlık kurulmalıdır. Bu kurulacak bakanlık bünyesinde su ürünleri politikaları üretilmeli, üretilen bu politikalar partiler üstü devlet politikası olmalı.

- 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu yeniden ele alınmalıdır. Bugünkü haliyle çeşitli bakanlıklara ve kurumlara verilmiş olan görevler ve yetkiler kurulacak bakanlığa verilmeli.

- 27 milyon hektarlık bir tarım alanı bulunan ve bunun 26 milyon hektarı su ürünleri üretim alanını olan ülkemizin hiçbir ilçesinde hatta hatta birçok ilinde su ürünlerini kontrol edecek bir birim yoktur. Bu görevi asıl işi ziraatçılık olan kişiler yapmaktadır. Bu nedenle su ürünleriyle ilgili taşra örgütleri acilen kurulmalı.

- Denizlerimizdeki balıkçılığın korunması amacıyla gönüllü sivil toplum örgütleri kurulmalı ve kurulması desteklenmeli.

- Özellikle balıkçı teknelerimize avlanma teskeresi verilmeden önce reislerine ve tayfalarına balıkçılığın korunması amacı doğrultusunda eğitim verilmeli.

- Denizlerimizde bulunan özellikle ekonomik türler için her yıl stok tespiti çalışması yapılmalıdır. Yapılan stok tespiti sonucuna göre avlanması gereken miktar tespit edilmeli ve buna göre yasaklar getirilmeli.

- Aşırı balıkçılığı önüne geçilmesi amacıyla, stoklardan bir defada avlanacak miktar veya toplam av miktarında ve

av gücünde sınırlamaya gidilmeli.

- Kültür balıkçılığı için gerekli olan damızlık balık, yumurta ve özellikle yavru ihtiyacı devlet tarafından kurulan ve işletilen kuluçka sistemlerinden elde edilmeli.

- Balık hastalıklarının teşhis ve tedavileri için üretim bölgelerine laboratuvarlar kurulmalı ve buralara uzman personeller atanmalı.

- Denizlerdeki kirlenme önlenmelidir. Bunun için de gerek balıkçılık tesislerine gerekse deniz kirliliğine neden olacak tesislere arıtma mecburiyeti getirilmeli.

RAKAMLARLA KÜLTÜR BALIKÇILIĞI

Dünya balıkçılık üretimi 120 milyon ton. Bunun 35 milyon tonu yetiştiricilik ile elde ediliyor. Denizlerinde su ürünleri yetiştiren ülkeler arasında başı 10 milyon tonla Çin çekiyor. Ardından 750 bin ton ile Japonya ve 510 bin ton ile Norveç geliyor. Türkiye'nin bu konuda en büyük rekabeti yaşadığı Yunanistan'da her yıl 94 bin tonluk kültür balığı yetiştirilirken, Türkiye'de denizlerde yılda 80 bin tonluk bir üretim söz konusu.

Ülkemizde toplam su ürünleri üretimi, avcılık ve yetiştiricilik dahil yaklaşık 594 bin ton. Bunun 80 bin tonu kültür balıkçılığı ile elde ediliyor. Kültür balıkçılığının 80 bin tonluk üretiminin yarısı ise denizlerde gerçekleştiriliyor. Ülkemizde kültür balıkçılığı, toplam su ürünleri üretiminin yaklaşık %14'ünü oluşturuyor. Bu oran Yunanistan'da %28, Japonya'da %26, Avrupa Birliğinde ise %20 civarında. Türkiye'de kültür balıkçılığı üretiminin %21'ini çipura, %26'sını levrek ve %53'ünü alabalık oluşturuyor.

Ülkemizde toplam su ürünleri ihracatı 173 milyon dolar civarında. Bu değer önemli bir kısmını kültür balıkçılığı ürünleri oluşturuyor. Balık yetiştiriciliği için en uygun şartları sağlayan illerimizin başında Muğla geliyor. Türkiye'deki toplam 231 adet çipura ve levrek üreten deniz balığı çiftliğinin 154'ü Muğla'da bulunuyor.

KATILIM ÖNCESİ PROGRAMI KAPSAMINDA FİNANSE EDİLEN AVRUPA BİRLİĞİ PROJESİ

Türkiye'nin Su Ürünleri Politikası alanında AB Müktesebatına yasal ve kurumsal uyumunu destekleyen eşleştirme programı. TR-03-AG-01 Eşleştirme Projesi Katılım Öncesi Programı tarafından finanse ediliyor. Katılım Öncesi Programı, aday ülkeler Bulgaristan, Hırvatistan, Romanya ve Türkiye'ye AB üyelik kriterlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmayı amaçlıyor. Bu amaçla sözkonusu ülkelerde, aday ülkelerdeki mevzuatın Avrupa Birliği mevzuatına uygun hale getirilmesi, uygulanması ve yürürlüğe konulmasına odaklanan iki taraflı işbirliği projeleri yürütülüyor.

Kurumsal yapılandırma konusunda Katılım Öncesi Yardımının başlıca aracı olan Eşleştirme, Mayıs 1998'de başlandı. Eşleştirme, "AB Müktesebatı"nın aday ülkelerde, Üye Devletlerdeki standartlara uygun biçimde uygulanması için gerekli insan kaynaklarına ve yönetim becerilerine sahip kurumların ve modern yönetimlerin geliştirilmesine yardımcı

olmayı amaçlıyor.

Bu eşleştirme projesinde Hollanda, Almanya ve İsveç tarafından atanan üç Yerleşik Eşleştirme Danışmanı proje süresince Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü'nde görev yapacak.

Su Ürünleri Eşleştirme Projesi su ürünleri politikası açısından Türkiye'nin yasal ve kurumsal anlamda Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlamasını desteklemek için başlatılmış bir AB projesi. Projenin genel amacı su ürünleri sektörünün ulusal ekonomiye katkısını sürdürülebilir biçimde artırmak ve sektörü, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılımına hazırlamak. Proje sonunda Su Ürünleri mevzuatının temel bölümleri AB müktesebatına uygun hale getirilmiş olacak. Su ürünleri idaresi 2006 yılı sonuna kadar yeniden yapılandırılacak ve güçlendirilecek. Su ürünleri sektöründe biyolojik, ekonomik ve sosyal anlamda sürdürülebilir gelişmeler kaydedilecek. AB müktesebatına uygun hale getirilmiş yeni mevzuat 2006 yılının sonunda uygulamaya konulacak. Projenin amacı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Su Ürünleri Hizmetleri Dairesi tarafından geliştirilen ve 3 yıl sürmesi öngörülen Balıkçılık Sektörü-AB'ye Uyum Stratejisi'ndeki ilgili yasal, kurumsal ve yapısal politikaları uygulamaya koymak.

2 MİLYON EUROLUK PROJE

Ocak 2005'te başlamış olan projenin Kasım 2006 itibarıyla tamamlanması planlanıyor. Proje, Katılım Öncesi Programı çerçevesinde bir eşleştirme projesi olarak Avrupa Birliği tarafından finanse ediliyor. Projenin bütçesi 2,4 milyon Euro. Eşleştirme Ortakları Hollanda Tarım, Tabiat ve Gıda Kalitesi Bakanlığı, Almanya Tüketici Koruma, Gıda ve Tarım Federal Bakanlığı, İsveç Ulusal Balıkçılık Kurulu.

MİLDON: TÜRKİYE POLİTİKASINI DEĞİŞTİRMELİ

AB Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Başkan Yardımcısı Yavuz Mildon, sektörün en önemli problemlerinden birinin AB'ye uyum sorunu olduğuna dikkat çekerek, "Her ne kadar AB üyesi birçok ülkeden çok daha ileri düzeyde, modern su ürünleri tesislerimiz olsa da gereken ihracat rakamlarına ulaşamıyoruz. Bunda AB üyesi olmayışımız kadar, ülkemizin uyguladığı politikaların yetersizliğinin de payı var. Örneğin ton balığı ihracatında Avrupa'nın bize uyguladığı bir fon mevcut. Bu konuyu kendi ülkeleri için bir şekilde hallediyorlar, ama ton balığının hammaddesini üçüncü ülkelerden aldığımız gerekçesiyle, önemli miktarda bir fon uygulanıyor ve ihracatımız da önemli ölçüde geriliyor. Bu sadece su ürünleri sektöründeki firmaların problemi değil, hepimiz birlikte mücadele etmeliyiz. Devletin desteği de önemli. Çünkü bu pastadan bir dilim kapabilmek o kadar zor ki. Büyük bir rekabet söz konusu." diyor.

uzman görüşü

"Sağlık, güven ve kalite için
Orkide'den vazgeçmem..."

"1979'dan beri"

BS EN ISO 9001:2000 KALİTE YÖNETİM SİSTEM BELGELİ

KÜÇÜKBAY YAĞ VE DETERJAN SANAYİİ A.Ş.
Ankara Cad. No: 102 Bornova - İzmir - Türkiye
Tel: (232) 388 25 57 Pbx Faks: (232) 388 37 92
www.orkide.com.tr • e-mail:orkide@orkide.com.tr

KÜLTÜR BALIKÇILARINDAN KİRA İSYANI

Deniz alanı kiralama bedelinin bin YTL'den 4 bin YTL'ye aşan fiyatlara yükseltilmesini eleştiren sektör temsilcileri, bu durumun haksız rekabete neden olduğunu söylediler.

Kültür balığı üreticileri, İzmir ve Muğla İl Özel İdareleri'nin belirlediği deniz alanı kiralama ücretlerine isyan etti. İzmir İl Özel İdaresi'nden geçen yıl dönümünü bin YTL'den kiradıkları deniz alanı için bu yıl 4 bin YTL'yi aşan fiyatlara yükseltildiğine dikkat

çeken sektör temsilcileri, bu fiyatların Antalya'da sadece 1 milyar lira olduğunu söylediler. İl Özel İdaresi'nin haksız rekabeti önlemek için kira bedellerini yeniden ele almasını isteyen sektör temsilcileri, destek verilmesi halinde yılda 250 milyon dolar ihracat yapabilecek potansiyele sahip olduklarını vurguladılar.

Su ürünleri sektörünün son dönemde önemli bir ihracat rakamına ulaştığını belirten EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Tamer Taşkın, sektörün önündeki sorunların da çözülmesi gerektiğini söyledi. Türkiye'deki su kaynaklarının kullanılması zamanının geldiğine dikkat çeken Taşkın, "Biz farkındayız ya da değiliz ama muhteşem bir sektör doğuyor. Yeni doğan bir sektörde engelleri kaldırmalıyız. Yabancı sermayenin de ilgi gösterdiği bir sektörün önünü açmak için gerekli tedbirler alınmalı. Eğer engeller kaldırılırsa kısa sürede 500 milyon dolar ihracat yapmak çok zor değil" dedi.

"ARTIŞLAR KABUL EDİLEBİLİR DEĞİL"

EBSO Et, Süt ve Su Ürünleri Komitesi Başkanı Sinan Kızıltan ise geçen yıl İzmir ve Muğla'da deniz alanında dönümünü bin YTL kiradıkları üretim alanlarını bu yıl 4 bin YTL'ye kiradıklarına dikkat çekti. Bu artışın kabul edilebilir olmadığını ifade eden Kızıltan, "Biz fiyat artışına karşı değiliz. Ama bu artış enflasyon oranında olmalı. Bu haksızlık giderilmeli. Artışlarda hakkaniyet olmasını istiyoruz. 'Orkinosçular bu yıl fazla kazandı kiralalarını artıralım' demek çok yanlış. Bu sektörün gelişmesini engeller" dedi.

Orkinos Yetiştiricileri ve İhracatçıları Derneği Başkanı Nedim Anbar ise Antalya'da 1.5 milyar lira olan deniz yüzü kira bedelinin İzmir ve Muğla'da 4 milyar lira civarında olmasını eleştirerek, "Devlet tamamen tekelleri durumda. İl Özel İdareleri bizden akıl almaz derecede paralar istiyor. Bir Orkinos üreticisinin deniz yüzeyi ihtiyacı 50 dönümden başlıyor. Bu rakamlarla bizim kira bedelimiz 250 milyar lirayı buluyor. Bu paraya Konya'da arazi satın alınır. Devlet sektörümüzün önünü açacak iken istediği bu kiralalarla bizi engelliyor" dedi.

YENİ ALTERNATİF, GAP BÖLGESİ

Su ürünleri üretimi konusunda Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde güçlü bir potansiyelin olduğuna da dikkat çeken Anbar, "Atatürk Barajı'ndaki su potansiyelinin binde biri bile kullanılsa şu andaki kültür balıkçılığındaki üretim kapasitesini ikiye katlarız. Bölge ekonomisinin güçlenmesi açısından da önemli bir aşama olur. Bu konuda yatırımcıların araştırmaları devam ediyor" dedi.

EPS kutu kullanımı, AB uyum sürecinde 2007 yılından itibaren iç piyasada da zorunlu hale geliyor...

AB'den balıkçılık sektörüne EPS kutu kısıkaç

Bu yıl 350 milyon dolar ihracat hedefleyen balıkçılık sektörünün gündemini, AB'ne uyum sürecinde EPS kutu kullanımının zorunlu hale gelmesi oluşturuyor. EPS kutu kullanımının 2007 yılından itibaren iç piyasada da zorunlu hale gelmesi, sektörde hareketliliğe neden oluyor. Genleşebilen polistiren anlamına gelen ve yapısı itibarıyla hafif, hijyen ve geri dönüşümlülük özelliğine sahip EPS kutu, özellikle balık ihracatçısı firmalar tarafından 10 yıldır kullanılıyor.

EPS kutu kullanımı ile bugüne kadar iç piyasada plastik veya tahta ile taşınan balıkların hijyenik ortamda sevkiyatının yapılabileceğini belirten sektör temsilcileri, ancak EPS'nin yüzde 97'sinin havadan oluşması nedeniyle nakliye maliyetinin yüksek olduğuna dikkat çekiyorlar.

Bu konuda faaliyet gösteren fabrikaların üretim kapasitesinin artmasıyla kutu maliyetlerinin düşeceğini vurgulayan sektör temsilcileri, balıkların etiketli satılması konusundaki denetimlerinde arttırılmasını istiyorlar. Sektör temsilcileri, EPS kutu uygulaması ile iç piyasadaki balıkçılık sektörüne düzenleme geleceğinin de altını çiziyorlar.

SORUN İÇ PİYASADA

Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Et, Süt ve Su Ürünleri Meslek Komitesi Başkanı ve aynı zamanda kendi tesisi olan Kılıç Su Ürünleri bünyesinde EPS kutu üretim yatırımı gerçekleştiren Sinan Kızıltan, bu konuda ihracattan çok iç piyasada sorun yaşandığını söyledi. Halen iç piyasadaki hal ve balık pazarlarında satılan balıkların tahta kasa ile alıcıya ulaştırıldığını belirten Kızıltan, "EPS'ye geçilmesi gerekiyor. Ayrıca Tarım Bakanlığı'nın genelgesine rağmen balıklar etiketsiz kutularda satılıyor. Bu konuda iç piyasadaki denetimlerin arttırılması gerekiyor" dedi. Türkiye genelinde kurulu olan EPS balık kutusu üretim fabrikalarının ancak yüzde 50 kapasite ile çalıştığına değinen Kızıltan, "Mevcut işletmelerin daha optimum seviyede çalışmasıyla, kutu maliyetlerinin düşürülmesi sağlanabilir. Bu sayede kutu kullanımında artış sağlanır. Ayrıca biz kendi ihtiyacımızın dışında Bodrum'unda EPS ihtiyacını karşılar durumdayız" bilgilerini verdi.

GERİ KAZANIM SÜRECİ BELİRLENMELİ

EPS kutu üretimine yönelik makine tasarımı ve projelendirilmesi konusunda hizmet veren Ege Projesi Mühendislik Limited Şirketi Kurucu Ortağı Ufuk Yercan, EPS kutularının ürünün sevkiyatında soğuk zincirin kırılmaması için en uygun malzeme olduğunu söyledi. Yercan, bu malzemenin ihracat yapan balık firmaları tarafından etkin olarak kullanıldığı belirterek, "2007 yılından itibaren iç ve dış piyasaya yapılacak bütün balık sevkiyatlarında ahşap kasa tamamen yasaklanacak. EPS balık kutusuna dönüş olacak" dedi.

EPS kutularının iç piyasadaki kullanımının azlığına dikkat çeken Yercan, EPS kullanımının çok fazla artmasıyla önümüzdeki günlerde çevre faktörlerinin ön plana çıkacağını söyledi. EPS'nin bulunduğu noktalarda geri kazanımının nasıl sağlanacağını belirlemesi gerektiğini ifade eden Yercan, sektörün bu malzemeye uyumunun 5 yılı alacağını söyledi. Yercan, "Bu konuda AB'nde ciddi olarak ele alınmış durumda. AB'de sıkı denetim uygulanıyor. Türkiye buna hazır değil. Bundan 5 yıl sonraki manzaraya şöyle bir bakmak lazım. Balıkhaneler bunların en önemli kullanım alanı. Bu kutular ekonomik açıdan bir kereden fazla kullanma imkanına sahip değil. Taşımacılık açısından baktığımızda balıkhanelerde ya da süpermarketlerde yok etme üniteleri oluşturulacak" dedi.

BÖLGESEL TESİSLER KURULMALI

Ege Balık İş Yönetim Kurulu Başkanı Can Öner, her balık üretim tesisinin EPS yatırımı yapmasının mümkün olmadığını belirtti. Öner, "Yatırım maliyeti yüksek. Bölgesel olarak hizmet veren fabrikalar kurulacak ve çevresine hizmet verecek. Bizim gibi firmalarda bu fabrikalardan temin edecek" dedi.

Gerek ihracat gerekse iç piyasada EPS kutu kullanımının zorunlu hale getirilmesinin sektöre belli bir düzenleme gelmesini sağlayacağını belirten Öner, ayrıca EPS'nin nakliyesinin tahta kasalara göre daha avantajlı olduğunu kaydetti. Öner, "Yurtdışına yapılan ihracatta ağırlık açısından EPS büyük bir avantaja sahip. 400 gram kutu 2 kilogramlık tahta kutu ile karşılaştığımızda bir tırda 4 tonluk avantaj sağlıyor" dedi.

Türkiye'deki 700 milyon dolarlık su ürünleri sektörü, dünya pazarında önemli bir oyuncu olmayı hedefliyor

Su ürünlerinin yeni hedefi; ALTERNATİFLİ ve PLANLI ÜRETİM

Su ürünleri sektörü, gelişim hızlandırmak için altyapı yatırımlarına ağırlık verirken, akademisyen ve ihracatçılar planlı üretimin önemine dikkat çekiyorlar. Türkiye yaklaşık 700 milyon dolarlık su ürünleri pazarı, bu kapsamda önümüzdeki yıllarda daha hızlı büyümeyi hedefliyor.

Karasularında 73'den fazla tür balığın yetiştiği Türkiye, dünya pazarında önemli bir oyuncu olmak için çaba harcıyor. Özellikle levrek ve çipura üretimi ile dikkat çeken Türkiye'deki sektör, sadece 2003 yılında 79 bin ton olan balık yetiştiriciliği ile 310 milyon dolarlık gelir elde etti.

Akademisyen ve ihracatçılar, verimli üretimin esas alınması gerektiğine dikkat çekerken, Türkiye'nin balıkçılık potansiyeli çok yüksek olmasına rağmen sadece 4 balığın yetiştiriciliği, 10 balığın da avcılığının yapılabildiğini vurguladılar. Sektör temsilcileri, midye, istidy ve akivades gibi alternatif ürünlerin üretiminin de gözardı edilmemesini istiyorlar.

Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Enstitüsü Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Kemal Can Bizsel, Türkiye'ye ait sularda yaklaşık 73 tür balığın yetiştiğini ancak bunun sadece 10-13'ünün ciddi şekilde sektör tarafından ele alınıp satışının gerçekleştiğini söyledi.

Ulusal ekonomiye binde 3 oranında katkı sağlayan Türk balıkçılığının verimli şekilde değerlendirilemediğini vurgulayan Bizsel, Türkiye'de 20 bin ruhsatlı teknenin avlandığını, bunun yüzde 10'unun endüstriyel tekne donanımına sahip olduğunu kaydetti. Sektörde kayıtlı bulunan yaklaşık bin 500 alabalık, 250 deniz balığı üreticisinin faaliyet gösterdiğini kaydeden Bizsel, sektördeki verimsizliğe dikkat çekti. Bizsel, "Türkiye'nin balıkçılık potansiyeli çok yüksek olmasına rağmen sadece 4 balığın yetiştiriciliği, 10 balığın da avcılığı yapılıyor. Yılda toplamda 600 bin tonluk üretim gerçekleştiren Türk su ürünleri sektörü, ekonomiye olan

katkısı ise 630 bin dolar civarında. Bu rakamları göz önüne aldığımızda sektörün verimliliğinin düşük olduğunu söyleyebiliriz" dedi.

Sektörün verimliliği deneme-yanılma yöntemi ile öğreneneğine değinen Bizsel, bu konuda izlenmesi gereken stratejiyi ise devletin değil sektörün belirlemesi gerektiğini savundu. Ancak bunun hayata geçmesi için özel sektörün stratejik yönetsel özelliğe sahip olması gerektiğine işaret eden Bizsel, "Balıkçılık sektörü AB ile yapılan müzakerelerin en önemli maddelerinden birini oluşturuyor. Özel sektörün AB'nin düzenlemelerine uygun bir yapılanmaya sahip olması gerek" diye konuştu.

BALIK AVCILIĞI ÖN PLANDA

Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Atilla Alpbaz, Türkiye'deki su ürünleri üretiminin miktar olarak yüzde 85'inin balık avcılığından elde edildiğini söyledi.

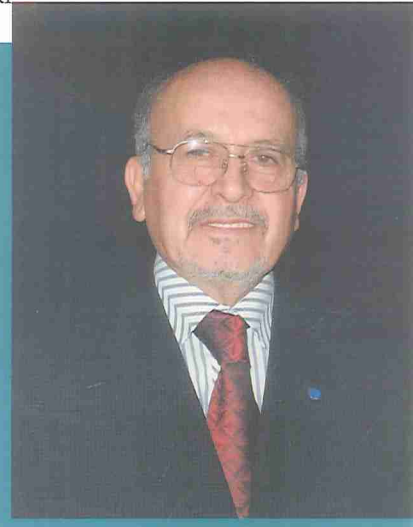
Alpbaz, "Türkiye'nin yıllık toplam su ürünleri üretimi yaklaşık olarak yetiştiricilik hariç 500 bin ton civarında gerçekleşmektedir. 2003 yılı rakamlarına göre yıllık toplam üretim 587 bin ton olup bunun 416 bin tonu deniz balıkları avcılığından, 46 bin tonu da diğer deniz ürünleri balıkçılığından, 44 bin tonu içsu balıkları avcılığından ve geri kalan yaklaşık 80 bin tonu yetiştiricilikten sağlandığını görüyoruz" dedi.

Öte yandan balıkçı teknelerinin sayılarına bakıldığında büyük bir artış yaşandığını ve 18 bin civarında olduğunu kaydeden Alpbaz, balıkçılık açısından geniş bir filoya sahip olduğunu altını çizdi. Alpbaz, "2003 yılı rakamlarına göre toplam tekne sayısı 18 bin 542 adet. Ancak bu teknelerin çok büyük bir kısmı yani 16 bin adedi 10 metrenin altında küçük teknelerden oluşmaktadır. Geri kalan 2 bin 484 adet tekne ise 10 metre ve üzeri büyüklüklere sahip" dedi.

SU ÜRÜNLERİNİN EKONOMİK KATKISI

Su ürünlerinin ekonomik katkısına değinen Alpbaz, 689 milyon YTL deniz balıkları, 81 milyon YTL iç su balıkları olmak üzere toplam 876 milyon YTL olarak tespit edildiğini kaydetti. Alpbaz, "Bu rakamların ekonomik olarak dolar cinsinden değeri toplamda 650 milyon dolardır. Bunun yanında yine 2003 yılı verileri olarak üretilen 79 bin ton olan balık yetiştiriciliğinin parasal değeri 310 milyon dolar olarak karşımıza çıkıyor" dedi.

Bütün deniz ve iç sularda sağlanan su ürünleri değerinin yüzde 45'i kadar bir ürün değeri su ürünleri yetiştiriciliğinden elde edildiğini belirten Alpbaz, "Diğer bir ifade ülkemiz tüm su ürünlerinden sağladığı değerinin üçte biri artık yetiştiricilikten gelmektedir. 20-30 yılda sağlanan bu gelişme küçümsenemez. Ancak bu yeterli değil. Bu neden-

le artık denizlerimizden daha fazla su ürünleri elde etme olanağımız kısıtlı olduğuna göre yetiştiricilikten gelecekte daha fazla yararlanmak zorunlu olduğumuz gerçeği ortaya çıkar" dedi.

GEREKSİZ TENKİTLER YAPILIYOR

Özellikle yaz döneminde görülen ve abartılı eleştirilerle yetiştiriciliğin turizm sektörünü olumsuz yönde etkilediği eleştirilerine değinen Alpbaz, bu eleştirileri "bilinçsizce yapılan aşırı tenkitler" olarak değerlendirdi. Alpbaz, "Benzer şekilde Akdeniz kıyısında gelişmekte olan ülkelerde yetiştiricilik çalışmaları arttığında benzer kirlenme tartışmaları çıktı. Bu tartışmalar normaldir. Ancak her ne kadar yetiştiricilik bir iş kolu ve üretim dalı olsa da çevre bakımından duyarlılığımızı devam ettirmek ve geliştirmek durumunda-yız" dedi.

ALTERNATİF ÜRÜNLER UNUTULMAMALI

İspanya, Fransa, İtalya gibi ülkelerde midya, istidye ve akivades gibi canlı yetiştiriciliğinin oldukça yaygın olduğunu vurgulayan Alpbaz, Türkiye bu konudaki çalışmaların çok kısıtlı olduğunu söyledi. Alpbaz, "Ülkemizde bu konuda şans var. Gelecekte ülkelerarası ticaretin çok daha kolaylaşacağı bilindiği gibi bu konuda yapılacak üretimlerin çok kolay pazar bulma olasılığı yüksektir. Akdeniz de kıyısı bulunan her ülkede bu konuda yeni potansiyeller yaratılması mümkündür" dedi.

YAPILMASI GEREKENLER

Türkiye'de balık yetiştiriciliğinin gelişmesi için yapılması gerekenleri sıralayan Alpbaz, şunları söyledi:

"Planlama, deneyimli insan yetiştirilmesi, Pazar geliştirme çalışmaları, kapital konularına dikkatli olunması gerekiyor. Bu arada yetiştiricilik konuları yaygınlaşırken, biyological ve teknik konularda özellikle hastalıklar konusunda ve yeni türlerin bir bölgeye getirilmesi konusunda hassas davranılmalı. Pazar sorunları önceden tartışılmalı. Ülkelerarası ticarete sağlığa uygun yöntemlerin uygulanması konusunda hassasiyet ihmal edilmemeli. Yetiştirme aşamasında damızlık temini yavru temini mevsimsel yavru üretimleri konusunda çevreye hassasiyet ve uygulama alanı seçiminde şehirler, yerleşim yerleri, doğal park projeleri, limanlar, turizm alanları dikkate alınmalı."

"TÜRKİYE KENDİSİNİ BALTALİYOR"

Ege Balık İş A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Can Öner, Türkiye'nin Ortadoğu'ya yaptığı su ürünleri ihracatında yaşa-

dığı sıkıntılar nedeniyle rotasını tümüyle Avrupa ülkelerine yönelttiğini söyledi. Türkiye'nin Avrupa'ya ihracatının çok da kolay olmadığına değinen Öner, "Akdeniz çanağının sektörel anlamda en güçlü ve serbest dolaşım hakkına sahip olan ülkesi Yunanistan ile rekabet etmemiz oldukça güç. Yunanistan 45 bin tonluk balık ihracatı ile toplam ülke ihracatında 2. sırada yer alıyor. Yunanistan'a göre Avrupa'ya uzak olmamız ve serbest dolaşım hakkımızın olmayışı uluslararası anlamda rekabetimizi zorluyor" diye konuştu.

Türkiye'nin nakliye sıkıntısını aşması konusunda elinde imkan olmasına rağmen kendi kendini baltaladığını savunan Öner, Avrupa'ya Yunanistan yerine İtalya üzerinden satış yapabileceğine dikkat çekti. Bunun Türk balıkçılık sektörüne daha fazla avantaj yaratacağını vurgulayan Öner, şunları söyledi:

"Çeşme ile İtalya arasındaki gemi hattının kullanılması halinde Türkiye, balık ihracatından elde ettiği geliri yüzde 10 civarında artırabilir. Nakliye konusundaki sıkıntının aşılması özellikle Ege balıkçılığının nefes almasına neden olacak. 15 yıldır Avrupa'ya balık satıyoruz. Nakliye hattı ile azalan balık yetiştiriciliğini artırıp, Avrupa'ya satış yapma şansımızı yükseltebiliriz."

13 bin tonluk kültür balığı ihracatı gerçekleştiren Türkiye'nin, Avrupa'dan gelen işlenmiş alabalık talebi nedeniyle gelecek dönemde bu konuda önemli gelişmeler yaşayabileceğini ifade eden Öner, 15 bin tonluk levrek ve çipura üretiminin ise yüzde 30'unun ihraç edildiğini sözlerine ekledi.

KOOPERATİFLEŞME ŞART

Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi Öğretim Üyesi Yardımcı Doç. Dr. Ahmet Elbek, su ürünleri sektörünün KOBİ'lerden oluştuğunu hatırlatarak, bu sektörde kooperatifleşmenin önemine dikkat çekti. Türkiye'nin AB'ne uyum süreci içerisinde balıkçılık konusunda mevcut modelleri uygulayabileceğine dikkat çeken Elbek, "Avrupa Birliği üyesi ülkelerin kooperatifleşme oranlarına baktığımızda sektörde, Romanya yüzde 65, İsveç yüzde 45, Bulgaristan yüzde 37, Macaristan yüzde 38, Danimarka yüzde 30, Fransa yüzde 13 ve Türkiye yüzde 8 ile son sırada yer alıyor. Su ürünleri sektörünün geleceği kooperatifleşmededir. Bu kooperatifler Avrupa ayağındaki üst birliklerinde de etkin olarak görev almalı. AB nihai model olan kooperatifleşme ile piyasada ve siyasi açıdan etkin olunabilir" dedi.

**Pınar Gıda Grubu
Başkan Yardımcısı
Hasan Girenes:**

“2015 yılında Türkiye’nin ihracatı 1 milyar dolara ulaşır”

Pınar Gıda Grubu Başkan Yardımcısı Hasan Girenes, Türkiye’nin iç sular ve denizlerdeki kültür balığı üretiminin 2015 yılına kadar 500 bin tona, ihracatının ise 1 milyar dolara ulaşacağını söyledi.

Pınar Gıda Grubu Başkan Yardımcısı Hasan Girenes, Türkiye’nin iç sular ve denizlerdeki kültür balığı üretiminin 2015 yılına kadar 500 bin tona, ihracatının ise 1 milyar dolara ulaşacağını söyledi.

AB ülkelerinin balık tüketiminin fazla olduğunu ve bu nedenle kültür balıkçılığı üretimini desteklediğini belirten Girenes, “Bu da önümüzde ne kadar büyük bir pazarın oluştuğunun bir göstergesi. Türkiye, 2005 yılında kültür balıkçılığından 246 milyon dolarlık döviz girdisi sağlamıştır.

AB’nin yıllık deniz ürünleri ithalatı ise 12 milyar dolar düzeyinde. Eğer gereken destekler verilirse, Türkiye’nin iç sular ve denizlerdeki kültür balığı üretimi 2015 yılına kadar 500 bin tona ve ihracatı da 1 milyar dolara ulaşır” dedi. Hasan Girenes ile Türkiye’deki kültür balıkçılığının mevcut durumu, gelişimi için yapılması gerekenler ve Pınar Deniz’in hedefleri üzerine konuştuk.

• Türkiye’deki kültür balıkçılığı sektörünün imajının kötü olmasının nedeni nedir?

GİRENES: Sektörün imajının kötü olduğu doğru değil. Bir iki köşe yazısında yada haberde bu konuda olumsuz resim çizilse de bu sektörden binlerce kişi ekmek yiyor. Birçok sektörle de etkileşim halinde ve onların gelişimini olumlu etkiliyor.

Konuştüğümüz balık, balık kötü olabilir mi? Herhalde en sevdiğimiz ürünlerin başında balık ürünleri gelir. Çocuklarımıza yedirmek istediğimiz şeylerin başında balık gelir. Bugün AB politikalarına baktığımız zaman, bu konuda özel politikalar olduğunu görüyoruz. Topluluğa daha fazla balık yedirmek için balıkçılığın desteklenmesi, balık tüketiminin artırılmasına dönük değiştirilemez bir politikaları var. Bu yazılı olarak da yeralıyor. Zaten uygulamaları da bunu destekliyor. Mesela, Yunanistan’daki üretimin artmasına dönük verdikleri destekler bu amaca hizmet ediyor.

• Peki kültür balıkçılığının denizi kirlettiğine dair değerlendirmeler yeralıyor.

GİRENES: Yaşar Balık olarak 21 sene önce İldırı’ya geldiğimizde bu koyda çok az miktarda balık vardı. Bugün eğer tekneyle dolaşırsak göreceksiniz o kadar çok balık var ki, akvaryum haline geldi. Çünkü burda kültür balıkçılığı yapıyoruz. Bu durum bizim tesislerimizin çevreyi kirletmediğinin bir teyidi. Ayrıca kafeslerdeki balıklar etrafın balık popülasyonunun zenginleşmesine yardımcı oluyor. Çünkü her sene yumurta bırakıyor. Yemler son derece doğal yemler. Doğadaki yaşam koşulları neyse aynısını biz burda taklit ederek sunuyoruz. Dolayısıyla doğada ne ise bizim yetiştirdiğimiz alanlarda da balıkların yaşam döngüleri beslenmeleri aynı. Kirliliğin olduğu yerde balık yaşamaz. Balıkların yaşayabilmesi için belli miktarda çözülmüş oksijene ihtiyaç vardır. Olmadığı zaman zaten başarı sağlayamazsınız. Balıkçılık yaptığımız bu bölgede o kadar temiz ortam, çözülmüş oksijen var ki, etrafın balıkları buraya geliyor.

• Küçük ölçekli üreticilerin standartlara uymadan üretim yapmasının sektörle ilgili kötü imaj yarattığına dair görüşler var. Bu durumu nasıl değerlendiriyor sunuz?

GİRENES: Her kötü yönetilen işin etrafı zararlı olur. Turizmde de böyledir. Kötü yönetilen bir otel, atığını dışarı atan bir tesis de çevreye zarar verir. Çevre duyarlılığı olmayan bir yat sahibi de denizi kirletebilir. İyi işletme kurallarına uymayan bir çiftlikte kirletebilir.

Bu güzel sektörü iyi bir şekilde sunmak lazım. Biz çipura ve levrek üretiliyoruz. Eğer bu işletmeler olmasa, çipura ve levrek birçok insan için anılarda kalan ya da fiyatları öylesine yüksek olurdu ki ulaşılamaz balık haline gelirdi. Yıl boyu istihdam sağlıyoruz. Bu işten binlerce insan ekmek yiyor. Ayrıca çok önemli bir ihraç kalekimiz.

• **Türkiye'nin şu andaki yıllık ihracatı ne kadar?**

GİRENES: Türkiye'nin 150-200 milyon dolar civarında bir ihracatı var. Bu rahatlıkla bir milyar dolara çıkartılabilir. Bildiğiniz gibi sadece Türkiye'den AB'ye balık ihracatı var. AB'nin deniz ürünlerinde yıllık ithalatı 12 milyar Euro. Biz sadece 200 milyon Euro düzeyinde ihracat yapabiliyoruz. Türkiye neden 1 milyar Euro ihracat yapmasın? Sektörün kıymetini iyi bir şekilde topluma anlatmak lazım. Bu sektör hepimizin ihtiyaç duyduğu bir sektör.

Aslında kendi başına bir sosyal sorumluluk projesidir. Bizim yaptığımız üretimde 20-24 ay yetiştiricilik süresi var. Bunu tamamen kendi finansman kaynaklarımızla yapıyoruz. Türkiye'deki müteşebbisi tebrik etmek lazım. AB içinde hibeler var. Ülkelerin kendisinin verdiği destekler var. Daha da önemlisi çok ilginç finansal kredilendirme yöntemleri var.

Türkiye'de böyle bir işe iki yıl paranızı bağlayacaksınız. Birçok riski üstleneceksiniz. Bu işin yazı, kışı, hastalığı, fırtınası var. Birçok riski yükleneceksiniz. Sonra konuyu yeterince anlamamış insanlar tarafından eleştirileceksiniz. Tam tersine taktir edilmesi gereken bir iş. Yatırımcıları da tebrik etmek gerekir.

• **Türkiye, kültür balıkçılığı konusunda dünyada kaçınıcı sırada?**

GİRENES: Türkiye çok geri sıralarda. Ancak önemli bir potansiyeli var.

2015 yılında Türkiye, iç suları da dahil edersek 500 bin tonluk üretime rahatlıkla ulaşabilir. Türkiye rahatlıkla 2015 yılında bir milyar Euro'luk ihracatı aşabilir. Şu andaki trend bu rakamlara ulaşabileceğimizi gösteriyor.

Biraz daha destek verilirse Türkiye kıymetli balık üretiminde çok iyi noktalara gelebilir. Belki miktarsal olarak üretimi dünya sıralamasında çok önemli yer tutmayabilir. Ama değer olarak çok önemli yer tutabilir. önümüzde model ülkeler var. Bugün Norveç'in başarısı, ders alınması gereken bir başarıdır. Norveç'ten sonra Şili geliyor.

• **Pınar Deniz olarak üretiminiz ve yeni yatırım kararlarınız hakkında bilgi verir misiniz?**

GİRENES: 21 yıldır kültür balıkçılığı konusunda faaliyet gösteriyoruz. Halen 2 bin 500 ton olan üretim kapasitemizi,

gelecek 3 yıl içinde 4 bin tona çıkaracağız. Yatırımlarımız sürüyor. Tesislerimizde çipura ve levrek üretiyoruz. Ayrıca midye işlenmiş deniz ürünleri ve deniz ürünlerinden hazır yemeklerin üretimini gerçekleştiriyoruz. Sargoz, akya, sivri-burun, karagöz ve sinariti de kültür ortamında yetiştirmeye başladık. Bunları önümüzdeki yıl piyasaya sunacağız. Yeni türlerin çalışmalarını yürütüyoruz. TÜBİTAK'tan her yıl destek ve teşvik alıyoruz. Kendimize şöyle bir misyon belirledik; "Türk halkına daha çok balık yedirmek sevdirmek istiyoruz." Ayrıca Pınar Deniz olarak her yıl bin tonun üzerinde bir ihracat gerçekleştiriyoruz.

• **Yabancı yatırımcıların sektöre olan ilgisini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

GİRENES: Balıkçılık sektörü de çok hızlı gelişen bir sektör. Son 20 yılda dünyada su ürünleri ve bilişim sektörü en hızlı gelişen iki sektör. Türkiye'nin de potansiyeli açık olduğu için böyle bir konsadilasyonu kaçınılmaz görüyoruz. Burada bir gelecek gören yabancı yatırımcı Türkiye'de zaten var. Girişler hızlanıyor. Bundan sonra daha da hızlanacak.

• **Sektörde irili ufaklı 250 firma faaliyet gösteriyor. Önümüzdeki günlerde yeni Çevre Kanunu ile birlikte firma kapanmalarının yaşanacağı ifade ediliyor. Sizin bu konudaki öngörünüz nedir?**

GİRENES: Sayısal olarak üreticilerin azalacağını öngörüyoruz. Ancak üretim miktarında artış olacak. Şu anda yatırımcılar üretim kapasitelerini arttırma gayreti içinde. Halbuki tüketimin de aynı hızla artması için çaba göstermemiz gerekiyor. Örneğin biz grup olarak Pınar Balık marketlerini de bu amaca dönük olarak açmaya başladık. Balığın tüketimini arttırmaya dönük desteğe ihtiyaç var. Şu anda üretim o kadar hızlı artıyor ki tüketimin aynı oranda arttığından emin değilim. Dolayısıyla bu önümüzdeki süreçte dikkat edilmesi gereken bir nokta.

• **Sektörün geleceğini nasıl görüyorsunuz?**

GİRENES: Görebildiğimiz 10 yıl süreyle Türkiye'de üretimde artış devam edecek. Avrupa'nın su ürünlerine olan ihtiyacı ortada. Sanyorum Türkiye burada bir rol üstlenecek. AB'nin de Türkiye'den böyle bir rol beklentisi var. Ancak sektörün desteklenmesi gerekiyor.

Türkiye'ye yılda 4 milyar dolara yakın katma değer kazandıran ve 140 milyon dolarlık ihracat yapılan kültür balıkçılığı büyük tehdit altında. Kültür balıkçılığının yüzde 30'unun gerçekleştiği Bodrum Gündoğan yakınlarındaki Apostol Adası ile Güvercinlik açıklarındaki Salih Adası, Turizm Bakanlığı tarafından turizm alanı olarak ilan edildi. Ancak bu kararın Bakanlar Kurulu'ndan karamame olarak çıkması gerekiyor.

KILIÇ: KARAR GÖZDEN GEÇİRİLMELİ

Gerek Apostol Adası gerekse Salih Adası çevresindeki balık çiftlikleri bu kararname nedeniyle endişeli. Turizm Bakanlığının girişimi Muğla'da su ürünleri yetiştiricilerinin tepkilerine neden oldu. Bakanlığın girişiminin "Çevre Düzeni Planı'na aykırı olduğunu" belirten Muğla Kültür Balıkçıları ve Su Ürünleri Yetiştiricileri Birlik Başkanı Orhan Kılıç, "Bu ada daha önce su ürünleri potansiyel alanı ilan edildi. Çevre düzeni planına böyle işlendi. O nedenle söz konusu karamamenin yeniden değerlendirilmesi gerekir. Bu planlamanın ardından balık çiftçileri yeni yatırımlar yapılarak, Salih Adası'na taşındı. Toplam 28 işletmenin bulunduğu Salih Adası'nda şu anda üretim 15 bin ton, yaratılan katma değer ise 200 milyon dolardır. Burada yapılan üretim faaliyeti ile 10 bin kişiye istihdam imkanı sağlanmıştır. Şimdi Bakanlar Kurulu'na sevk edilen kararname kabul edilirse, bu tablo bir anda yerle bir olacaktır. Salih Adası'nda Türkiye'nin en büyük yabancı sermayeli Norveç menşeli Fjord Marine firmasının sahibi olduğu Aegean Dış Ticaret Şirketi 25 milyon dolarlık yatırım yaptı. Böylesi bir olay yabancı ortakları tedirgin edeceği gibi, uluslararası yatırımcıları da ürkütecektir" diyor.

ZORUNLU İTHALAT BAŞLAYACAK

Avlanma yasağının uygulandığı mevsimde, Türkiye'nin taze balık ihtiyacının tamamının Salih Adası ve çevresinden temin edildiğini söyleyen Kılıç, şunları söylüyor:

"Tesislerin buradan kaldırılması ile birlikte, Türkiye balık ihraç eden ülke konumundan çıkarak balık ithal eden ülke konumuna düşecek ve yükselen fiyatlarla tüketicinin balık satın alma imkanı azalacak.1.124 kilometrelik sahil şeridinde sahip olan Muğla'da, bu alanın sadece yüzde 1.4'lük kısmında su ürünleri yetiştiriciliği yapılmasına rağmen, Muğla sahil şeridinin yaklaşık %24'ünü kullanan turizmcilerin bi-

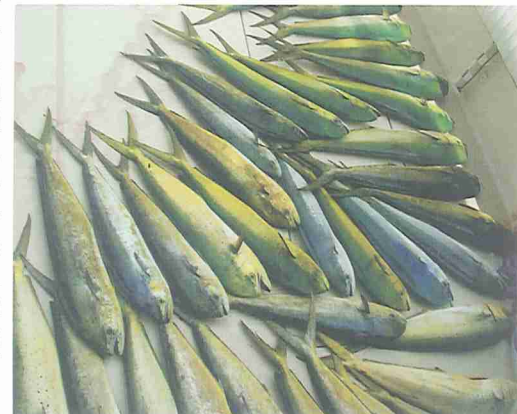
Üreticiler, Bodrum'daki tesislerin kaldırılması ile birlikte, Türkiye'nin balık ihraç eden ülke konumundan çıkarak, balık ithal eden ülke konumuna düşeceğine dikkat çekiyorlar.

KÜLTÜR balıkçılığı alanları TURİZM alanı yapılıyor

zim iş alanlarımıza göz dikmesini ve sektörünüzün önünün tıkanmaya çalışmasını çok yanlış buluyorum. Muğla sahil şeridinin %24 ünü kullanan turizm Muğla ekonomisine 1 milyar dolarlık bir girdi sağlarken, %1.4 lük bir alanı kullanan su ürünleri sektörü 2005-2006 döneminde 45 bin tonluk üretimle 300 milyon civarında bir girdi sağlayacak. 30 metre çapında ve 25 metre derinlikteki yüzen havuzlarımızın her birinde 600 bin dolarlık balık yetiştiriyoruz. Ancak bazı kişiler turizm sektörünün en önemli gıda kalemlerinden birisi olan balık ürünlerinin önemini hala anlayamamış durumda. Dünyada tüm ürünlerde arz fazlalığı varken, su ürünlerinde arz fazlalığını bırakın; hızla azalan doğal stoklar söz konusudur. Bu duruma tek alternatif su ürünleri yetiştiriciliğidir. Salih Adası 2000 yılında "Su Ürünleri Potansiyel Alanı" ilan edildi ve biz üreticiler daha önceki tesislerimizi buraya taşıyarak bu bölgeye 300 milyon dolarlık bir yatırım yaptık. Şimdi Turizm Bakanlığı "Ben bu işten vaz geçtim, adanın yarısını turizm alanı ilan edeceğim" deyip Bakanlar Kuruluna teklif götürüyor. Bu teklif, büyük kavgalara ve sıkıntılara sebep olacaktır. Devletin kendisinin yapmış olduğu planlara, yine kendisinin sahip çıkmasını bekliyoruz."

ÇİFTLİKLER DEĞİL TURİSTİK TESİSLER KİRLETİR

Öte yandan Akua Kültür Derneği Başkanı Murat Dağ üreticilerin kirlilik yaratmadıklarına dikkat çekerek, "Levrek ya da çipura porsiyon boy olana kadar 1.8 kilogram yem yiyor. Porsiyon boy bir balığın 18 ayda 800 gram olduğunu düşünürseniz bu balık 18 aylık bir süreçte yaklaşık 800 gram dışkı bırakıyor. Üstelik balığın bıraktığı dışkının tamamı doğaya karışmıyor. Çünkü deniz altında ciddi bir yem yarışması var. Kim neyi yiyebilirim diye bakıyor. Balığın yediği yemin dışkısı bile diğer balıklar tarafından kapışılıyor. Bu nedenle dışkının kirlilik yaratma olasılığı çok düşük. Balık dışkısının yarattığı kirlilik balığın yarattığı kirliliktir" şeklinde konuşuyor.

yücel
baysal

dayanıklı tüketim mamülleri
sanayi ve ticaret limited şirketi

*Yıllardır
aynı kalite
ve heyecanla
hizmet veriyoruz...*

Orbital 5950
Elektronik
Çamaşır Makinesi

5086 V NF Plus
Orbital
No-Frost Buzdolabı

6095 EDI
Ekolojist Inox
Bulaşık Makinesi

9612 DTA
Orbital Double
Fırın

Hisarönü

899 Sokak No: 20 İzmir
Tel :0.232.425 23 43 (pbx)
Fax:0.232.483 89 08

Yeşilyurt

Polat Cad. No: 74/C İzmir
Tel :0.232.244 55 44 (pbx)
Fax:0.232.244 53 91

web: www.yucelbaysal.com.tr • e-mail: abaysal@yucelbaysal.com.tr

 arçelik

Sektörün duayeni Selçuk Yaşar:

“Kültür balıkçılığı yapanlara altın madalya verilmeli”

Türkiye’de ilk kültür balıkçılığı yatırımını hayata geçiren Yaşar Holding Onursal Başkanı ve Akua Kültür Balıkçılığı Derneği Kurucu Başkanı Selçuk Yaşar, kültür balıkçılığının ekonomiye, vergiye, istihdama ve ihracata büyük katkı sağladığını belirterek, “Kültür balıkçılığı yapanlara altın madalya verilmeli” dedi.

Türkiye’de ilk kültür balıkçılığı yatırımını hayata geçiren Yaşar Holding Onursal Başkanı ve Akua Kültür Balıkçılığı Derneği Kurucu Başkanı Selçuk Yaşar, kültür balıkçılığının ekonomiye, vergiye, istihdama ve ihracata büyük katkı sağladığını belirterek, “Kültür balıkçılığı yapanlara altın madalya verilmeli” dedi.

Kültür balıkçılığının Türkiye’de tam olarak bilinmediğini, bu nedenle bilgisiz insanların yanlış yorumlarda bulunduğuna dikkat çeken Yaşar, balık üretiminde suni yem değil organik ve doğal yemlerin kullanıldığına dikkat çekti. Yaşar, “Konuşulanlar gerçek dışı. Balık çiftlikleri çevreye zarar vermiyor” dedi. Türkiye’deki kültür balıkçılığını kendisinin başlattığını hatırlatan Yaşar, “20 yıl önce Yunanlılar benden yavru balık alıp çiftlik kurdular. Kültür balıkçılığını benden öğrendiler. Şimdi Türkiye’nin iki katı balık üretiyor. Türkiye’nin 50 bin ton olan üretimi en kısa zamanda Yunanistan’ın üretim düzeyi olan bin 540 bin tona çıkmalı. Böyle bir ortamda bu sektörü kötülemek değil desteklemek lazım” dedi.

Selçuk Yaşar ile kültür balıkçılığının Türkiye’deki gelişimi ve sorunlarına ilişkin konuştuk.

• **Kültür balıkçılığının Türkiye’deki gelişimi hakkında bilgi verir misiniz?**

YAŞAR: Türkiye’de kültür balıkçılığı diğer dünya ülkelerine göre geç başlamasından dolayı geri kalmıştır. 1980’li

yıllarda ülkemizde su ürünleriyle ilgili akademik eğitimin başlaması ve özel sektör ile üniversitelerin konu ile ilgili çalışmalar yapması, Türkiye’deki kültür balıkçılığının kısa sürede kayda değer bir artış gözlenmesini sağlamıştır. Bu gelişmelerin sonucunda 1996 yılında AB üyesi ülkeler arasında çipura ve levrek üretim miktarı olarak Türkiye 3. sıradayken, 1997 yılında 2. sıraya yükselmiştir. Akdeniz ülkeleri arasında ise Türkiye balık yetiştiriciliği açısından 4. sıradadır.

Bu sektör gelir sektörüdür. Denizlerimizdeki bilinçsiz avlanmalar, balığı yok etme noktasına getirmiştir. Hızla artmakta olan balık ihtiyacı sonucu kurulan balık çiftlikleriyle hem bu talep karşılanmakta hemde yapılan ihracatla balık ithalatı dengelenmektedir.

AB’ne her türlü hindi, et ve tavuk mamülleri ihracatı yasaktır. Hayvansal ürün olarak sadece balık mamülleri ihracatı yapılabilmektedir. 2005 yılında kültür balıkçılığından 246 milyon dolar döviz girdisi sağladık. Ama Yunanistan’da kişi başına 24 kilogram olan, ülkemizde ise 6-8 kilogram balık tüketilmektedir.

• **Son dönemde kültür balıkçılığının Çeşme başta olmak üzere yapıldığı yerlerde çevreyi kirlettiği ve bu nedenle sınırlama getirilmesine ilişkin çeşitli değerlendirmeleri basın yayın organlarından takip ediyoruz. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?**

YAŞAR: Çeşme'de planlar yapıldı. Bakanlık, "İhaleye çıkarak turistik termal tesisler, oteller, golf sahaları yapılacak" diye beyanat var.

Çeşme'de buralarda golf sahaları yapacaklarmış. Ben buralarda avcılık yaptım. Taş ve kumdan ibaret. Toprak yok. Yürürken taş takılır düşersin. Hayali projelerin peşinde koşuluyor.

• **Kültür balıkçılığı Türkiye'de tam biliniyor mu?**

YAŞAR: Balıkçılık hakkında konuşulanlar gerçekler dışında. Çeşme'nin hem turistik hüviyeti hem de balıkçılık hüviyeti var. Hiçbir şekilde tabiata zarar vermeyen, Türkiye ekonomisine, vergiye katkısı olan, ihracat, döviz getiren, istihdam yaratan büyük bir iş sahasının temeli Pınar Balık tesislerinde 21 sene evvel atıldı. Ben şimdi 82 yaşındayım. Bu konuda bilen de bilmeyen de yazıp çiziyor. Masum insanlar da okuyor. Bu tesisler denizi kirletmiyor. Biz üretim yaptığımız alanlar için İl Özel İdare'ye dünyanın kirasını veriyoruz. Devlete vergi ödüyoruz. Devlet oradan büyük gelir sağlıyor. Ayrıca üretim anında kesinlikle suni yem kullanılmıyor. Doğal ve organik yem ile üretim yapılıyor. Suni yem ne demektir. Bunlarla besleniyormuş balıklar. Yalan ve yanlış.

• **Sektörün Türk ekonomisine katkısını değerlendir misiniz?**

YAŞAR: Turistik olan yerde balık çiftliklerinin kurulması doğru değil, tamam kabul ediyorum. Ama turistik olmayan dağlık, kayalık Gerence Körfezi gibi yerlerde de balık çiftliklerinin kurulması döviz, istihdam ihracat açısından büyük ihtiyaçtır. Büyük bir iş koludur. Türkiye'nin kalkınmasına katkısı olan bir iş koldur. Düşünebiliyor musunuz! Yıllar önce Sakız'dan Yunanlılar geldi bizden yavru çipu-

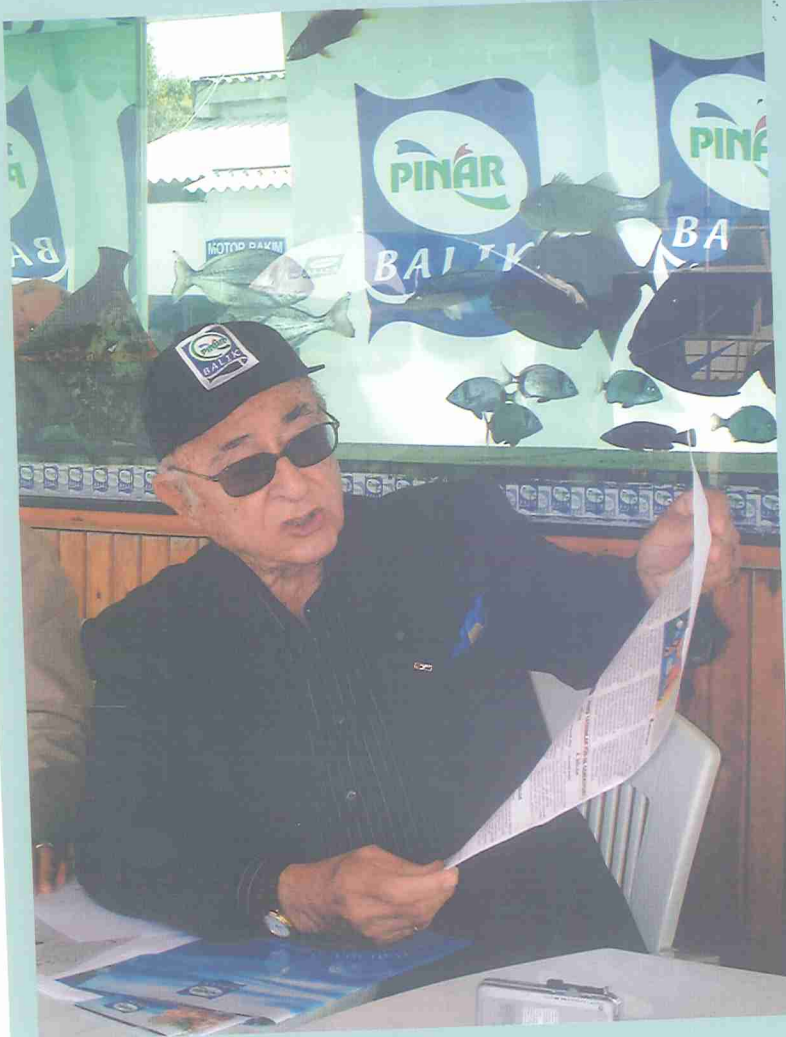
ra levrek yavruları aldılar. Yunanistan'da bu işe başladılar. Yunanistan bizim bugün iki katımız üretim yapar hale geldi. Yaşar Holding'den öğrendiler kültür balıkçılığını. Sonuç olarak, bugün Türkiye'nin toplam 50 bin tonluk bir üretimi var. Bence bu 150 bin tona çıkmalı yakın dönemde. Yunanistan bugün 150 bin ton üretime ulaşmış durumda. Yunanistan'a ulaşmamız lazım.

• **Yunanistan'ın AB kaynaklarından yararlanma avantajını unutmamak lazım.**

YAŞAR: Evet. AB, balık çiftlikleri kuracakların yatırım bedellerinin yüzde 80'ini "bedava, bahşiş" gibi verdi. Yunanlılar yatırım bedelinin yüzde 80'ini AB'den aldı. Bizde öyle birşey yok. Kendi imkanlarımızla geliştirmekteyiz. Bugün kültür balıkçılığı yapanlara altın madalya vermek lazım. Benim kanaatim bu. Ama kesinlikle turistik yerlerde balık çiftliği kurulamaz.

• **İl Özel İdaresi'ne geçtiğimiz yıllarda bin YTL olarak ödenen kira bedelleri birden bire 4500 YTL'ye yükseltildi. Bu konuda önümüzdeki günlerde sektör olarak her hangibir girişimde bulunmayı düşünüyor musunuz?**

YAŞAR: Dönümüne hali hazırda 4 bin 400 YTL veriliyor. Bu konuda valilikle, İl Özel İdaresi ile görüşmeler yapıyoruz. Tabii ki bu düşürülmeli. Çok yüksek. Bodrum'da dönümü 1300 YTL, Karadeniz'de 500 YTL civarında. İzmir'de çok yüksek. Bununla ilgili sivil toplum kuruluşlarının valiliğe başvuruları var. Bir yandan Bodrum'da şu kadar, İzmir'de bu kadar. Bu özel sektöre Darbe vurmamak demektir. Adaletsizlik. Maaleef Türkiye'de böyle arızalar var. Ama Türkiye ilerleyecek. Ben 82 yaşındayım. Türkiye'nin istikbalinden çok umutluyum. Türkiye büyüyecek ilerleyecek. Bu sorunlar da hallolur.

SELÇUK YAŞAR'DAN ....

- Türkiye'de kültür balıkçılığı, diğer dünya ülkelerine göre geç başlamasından dolayı geri kalmıştır.
- Kültür balıkçılığı, ekonomiye olan olumlu katkıları nedeniyle başlangıçta teşvik edilse de son yıllarda gerek turizm gerek çevresel endişelerle hayli sıkı denetleyici kurallara maruz kalmıştır.
- Balık çiftliklerindeki adı üzerinde doğal atıkların denizleri kirleteceği ve biyolojik çeşitliliği bozacağına ilişkin gereksiz kaygılar bu sektördeki gelişimi zorlaştırmaktadır.
- Denizlerimizdeki bilinçsiz avlanmalar, balığı yok etme noktasına getirmiştir. Hızla artmakta olan balık ihtiyacı sonucu kurulan balık çiftlikleriyle hem bu talep karşılanmakta, hem de yapılan ihracatla balık ithalatı dengelenmektedir.
- Kültür balıkçılığının ülke ekonomisine önemli ölçüde katkı sağladığını gizlemek büyük yanlışlık olur. Tüm olumlu gelişmelere karşı yoktan varedilen bu sektöre karşı zaman zaman sanki bir kampanya başlatırcasına sözde çevreye verdiği zararlar ile gündeme getirilmektedir.
- Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nın İngiliz araştırmacılarına yaptırdığı araştırmalarda balıkçılıktan kaynaklanan kirliliğin yenilebilir nitelikte olduğu belirtilmektedir.

Türkiye'nin 300 milyon dolarlık su ürünleri ihracatının yüzde 65'ini kültür balıkçılığı oluşturuyor...

AVRUPA sosyetesini TÜRK BALIĞI yiyor

Türkiye'de 1985 yılından itibaren hızlı bir gelişim gösteren kültür balıkçılığı, bugün AB pazarında hakettiği yeri almak için çaba harcıyor. Önümüzdeki iki yıl içinde AB pazarının hakimi durumunda olan Yunanistan'ın üretim rakamı olan 90 bin tona ulaşmayı hedefleyen Türkiye, dünya pazarında da ilk 10'a girmek için çalışıyor.

Ege Canlı Hayvan Su Ürünleri ve Mamülleri İhracatçıları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı Sinan Kızıltan, AB ülkelerinde başta levrek olmak üzere çipura, alabalık ve orkinos konusunda aranan bir ülke konumuna geldiklerini söyledi. AB ülkelerindeki lüks lokantalarda özellikle Türk balığının tercih edilir hale geldiğini belirten Sinan Kızıltan ile Türkiye'deki kültür balıkçılığının mevcut durumu, ihracat gelişimi, sorunları ve geleceği üzerine konuştuk.

Türkiye'deki kültür balıkçılığının gelişimi hakkında bilgi verir misiniz?

KIZILTAN: Kültür balıkçılığı, Türkiye'de genç bir sektör. 1985 yılından itibaren hızlı bir gelişim gösterdi. Aslında sektör açısından 1985 yılı dönüm noktası. Sektöre uygulanan ihracat yasağının kalkmasıyla yeni paketleme tesisleri devreye girdi. Bu sayede sektör, ihracat açısından hızlı bir gelişim göstermeye başladı. AB ülkelerine ihracat yapabilmemiz için Brüksel'den ihracat numarası almamız gerekiyor. Türk firmalarının bu numarayı almaya başlamasıyla birlikte, sektörün büyüme hızında artış yaşandı. Bugün 20'nin üzerinde firmanın Brüksel onaylı ihracat numarası bulunuyor.

Türkiye ihracatta hangi ürün gruplarıyla dikkat çekiyor?

KIZILTAN: Çipura ve levrek, kültür balıkçılığının lokomotif ürünü durumunda. Özellikle levrek Avrupa pazarında daha fazla ilgi görüyor. Avrupa'daki birçok önemli lüks lokanta zincirlerinde Türk balığı tercih ediliyor. Bir anlamda Avrupa sosyetesini Türk balığı yiyor diyebiliriz. Avrupa ülkelerinden tatil için gelen turistlerin buradaki balık kültürünü beğenmeleri de talebin artmasında önemli bir unsur. Ayrıca çipura ve levrek gibi balık cinslerinin 12 ay boyunca aynı

kalitede bulunabiliyor olması, talebi olumlu yönde etkiliyor. Kuzey Denizi'nin balıkları genelde sos ile yenmek zorunda. Ancak bizim sularımızda yetişen balıkların lezzeti sos gerektirmiyor. Bu da önemli bir tercih nedeni.

Bugün itibariyle Türkiye'nin su ürünleri ihracatı ne kadar?

KIZILTAN: 2006 yılı Eylül ayı itibariyle rakamlara baktığımızda Türkiye'nin su ürünleri ihracatının 300 milyon dolara ulaştığını görüyoruz. Bu rakamın yüzde 65'lik bölümünü kültür balıkçılığı oluşturuyor. Kültür balığı ihracatında da çipura, levrek, alabalık ve orkinos ön planda. Bugün Türkiye'de kişi başına balık tüketimi ortalama olarak 5 kilogram düzeyinde. AB ülkelerinde bu rakam 15 kilogram düzeyinde. Aslında Türkiye'de balık tüketimi açısından avantajlı şartlara sahip. Kırmızı etin 20 YTL olduğu günümüzde bir kültür balığının kilosu 8-9 YTL arasında değişiyor. Son dönemde iç piyasadaki balık talebinde de artış gözleniyor.

Türkiye en fazla hangi ülkelere ihracat yapıyor?

KIZILTAN: En büyük alıcı İtalya, ihracatımızın yüzde 35'lik bölümünü oluşturuyor. Daha sonra sırasıyla İspanya, Hollanda ve Yunanistan ihracat yaptığımız diğer ülkeler olarak karşımıza çıkıyor. Türkiye balık ihracatı konusunda yıllarca AB pazarını ihmal etmiş. Bu nedenle pazarın mutlak hakimi Yunanistan olmuş. Ancak Türkiye'deki üretimin artmasıyla dengeler değişmeye başladı. 2006 yılına geldiğimizde Yunanistan'da 90 bin ton olan üretim, Türkiye'de 60 bin ton düzeyinde. Önümüzdeki 2 yıl içinde Yunanistan'ın üretim rakamlarını yakalamayı hedefliyoruz.

Peki hedef pazarlar olarak nereleri belirlediniz?

KIZILTAN: Birinci önceliğimiz Rusya pazarı. Ancak Rusya taze gıda konusunda çok katı bürokrasi uyguluyor. Bu nedenle mal gümrüklerde çok bekliyor. Firmalar olarak Rusya'daki fuarlara sürekli katılıyoruz. Bu katılımlar ihracatımızın artmasını sağlıyor.

Türkiye'deki üretici sayısı hakkında bilgi verir misiniz?

KIZILTAN: Türkiye'de 275 tane alabalık hariç denizde balık çiftliği var. Bunların 20 tanesi büyük ölçekli tesisler. Diğerleri ise genelde aile işletmeleri durumunda. 20 tane firmada pazarın yüzde 65'lik bölümünü oluşturuyor.

Üretimde Ege Bölgesi'nin konumu nedir?

KIZILTAN: Kültür balıkçılığının yüzde 98'i Ege Bölgesi'nde yapılıyor. İzmir'de Gerence, Mordoğan, Mersin Körfezi ve çevresinde, Muğla'da Kıyı Kışlacık, Güvercinlik Bölgesi'nde ve Didim'de ağırlıklı olarak kültür balıkçılığı yapılıyor.

Bu pazarın Türkiye'deki büyüklüğü ne kadar?

KIZILTAN: Bu pazarın büyüklüğünü tahmin edemiyoruz. Özellikle denizden gelen balığı kayıt altına alamıyoruz. Ancak yılda 450 bin tonluk bir balığın denizden geldiği tahmin ediliyor. Kültür balıkçılığında ise 130 bin ton civarında. Unutulmamalı ki, kıyılarımızın ancak binde 3'ünde kültür balıkçılığının yapımına izin veriliyor.

Peki dünyada durum nedir?

KIZILTAN: Kültür balıkçılığında en büyük üretici Norveç ve Şili. Norveç yılda 600 bin ton somon üretiyor. Norveç'in petrolden sonra en büyük geçim kaynağı balıkçılık ve bu sektörden 2,6 milyar dolarlık bir gelir elde ediyor. Türkiye her yıl 2 bin ton somon ithal ediyor.

Türkiye dünyada kültür balıkçılığı üretimi konusunda ilk 10 ülke arasında yer alıyor. Ancak sektörümüz gelişiyor?

Neden?

KIZILTAN: Sektörümüzün önü kapatılıyor. Yeni Çevre Kanunu nedeniyle yeni balık çiftliği alanı tahsis yapılamıyor. Bir yıl içinde sektörümüzde kapanmalar yaşanacak. Özellikle kıyıya yakın olup, yeterli derinliğe sahip olmayan tesislerde bu risk çok daha fazla. Bu nedenle pazardaki oyuncu sayısı azalacak. Ortalama olarak 100 firmanın kapanacağını tahmin ediyoruz. Ancak üretim rakamlarında bir azalma olmayacak.

Bu sorunlara rağmen sektör ihracat konusunda nasıl bir hedef belirledi?

KIZILTAN: Herşeye rağmen ihracatı arttırmak için çaba harcıyoruz. Katma değeri yüksek ürünlerin üretimine öncelik vereceğiz. Fileto çipura, levrek, işlenmiş orkinos gibi katma değeri yüksek ürünlerin ihracatını daha fazla yapmak için çalışıyoruz. Bu yıl ihracatımızın geçen seneye göre yüzde 20 oranında artacağını tahmin ediyoruz.

Ege'deki işletmelerimiz kira bedelleri konusunda büyük sıkıntı yaşıyorlar. Bu konuda özel bir girişiminiz olacak mı?

KIZILTAN: Deniz alanı kiralama bedelin bin YTL'den 4 bin 500 YTL'ye yükseltildi. Çok yüksek bedeller talep ediliyor. AB'nin talep ettiği rakamın 10 katı yüksek. Özel İl İdaresi, balık çiftliklerini gelir kapısı olarak görüyor. Bu gelirden vazgeçilmek istenmiyor. İzmir Özel İdaresi'ne özellikle açığa giden off-shore alanlarının kira bedellerinin daha düşük tutulması için görüşmelerde bulunduk. Onlardan somut bir adım bekliyoruz.

Özellikle çevreye zarar verdiği konusunda kültür balıkçılığı medyanın da çok fazla gündemini oluşturuyor. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

KIZILTAN: Bazı medya gruplarının bu işin üzerine çok fazla gittiğini görüyoruz. Sektörün AB tarafından da desteklendiği unutuluyor. Önemli olan bu tesislerin doğru yerde yapılması gerektiğinin bilincine varılması.

Kültür balıkçılığımız sizce AB'ye hazır mı?

KIZILTAN: Kültür balıkçılığımız AB'ne hazır durumda olan sektörlerimiz arasında yer alıyor. Ancak avcılık konusunda yapılması gerekenler var. Kayıt ve veri tabanı oluşturmak gerekiyor. Önümüzdeki günlerde Türkiye genelinde sadece 30 noktadan balıklar karaya çıkarılacak. 2007 yılından itibaren çıkış noktaları da Tarım Bakanlığı'na bağlı uzmanlar tarafından denetlenecek ve kayıt altına alınacak. Bu da sektörün kayıt altına girmesini sağlayacak.

Kültür balıkçılığının en güvenli gıda maddesi olduğu artık biliniyor. Çünkü sürekli AB'ye ihracat nedeniyle sürekli denetimden geçiyor. Analizleri sürekli yapılıyor. Ayrıca kültür balıkçılığında kesinlikle suni yem kullanılmıyor.

Salim KADİBEŞEĞİL
ORSA STRATEJİK İLETİŞİM DANIŞMANLIĞI

Krizler İLETİŞİMLE Yönetilir!

Krizler açısından "bereketli" bir dönem geçiriyoruz. "Keşke hiç olmasaydı" diyeceğimiz bu oluşumları dikkatle incelediğimiz zaman bazı ortak noktalarının olduğunu görmekteyiz. Bu ortak noktalar; hem kriz yaşamış, hem daha krizle tanışmamış, hem de "kucağında kriz olduğunun farkında olmayan" şirket yöneticileri için belki bir "fırsat alanı" olabilir.

2000'li yılların başında Amerika Birleşik Devletler'inde Firestone/Bridgestone ile Ford arasında ölümlü kazalar nedeniyle ortaya çıkan sorun, Ford'un efsanevi CEO'su Jacques Nasser ile Bridgestone/Firestone CEO'su Masatoshi Ono'nun görevden alınmaları ile soğuma sürecine girdi. Bu sürecin hemen öncesinde 90 yıldır iş yapan iki ortak yollarını ayırdılar!

Her iki dev markayı milyarlarca dolar zarara sokan ve konunun kriz literatüründe "kötü yönetilen krizler" başlığı altında tanımlanmasına neden olan olaylar zincirinde iki kırılma noktası dikkat çekiyor.

2001 yılında ABD Kongresi'ndeki soruşturma tutanakları göstermektedirki Firestone lastiklerindeki sorun 1992 yılına kadar uzanmakta. Ancak, ABD Ulusal Otoyol Trafik Güvenliği Yönetimine (NHTSA) 1998 yılına kadar 20 olay yansıtılmışsa da yönetim herhangi bir aksiyon almamıştır. 2000 yılının Ocak ayında Houston'daki bir televizyon istasyonunda yayınlanan bir kaza haberi, benzer kazalar geçirmiş Firestone lastiklerle donatılmış bir çok Ford Explorer sahibini birden harekete geçirir. Bu tarihten sonra resmi makamların her iki şirketin yetkililerinden konuyla ilgili bilgi ve doküman talep etmesiyle ortalık hareketlenir. Ağustos 2000'e gelindiğinde resmi makamlar 203 ölümlü, 700 yaralanmalı kazanın hesabını sormaktaydılar. 9 Ağustos tarihinde her iki şirket 6,5 milyon lastiğin geri çağırılması ve yenileri ile değiştirilmesinde

mutabık kalırlar.

Kısaca özetlenen bu krizin kırılma noktalarından biri; her iki şirket tarafından ölümle sonuçlanan kazalarda bir sorun olduğu biliniyor olmasına karşın resmi makamların devreye girmesine kadar tüketici güvenini kazanacak bir adım atmamış olmaları ve kamuoyunun bu süre içinde medyaya yansıyan haberlerle sadece Firestone donanımlı Ford Explorer'lara değil, tüm Firestone/Bridgestone lastik modelleri ile tüm Ford araçlara karşı bir tedirginliğin doğmuş olmasıdır. Her iki markanın etik ve dürüstlük anlayışı kamu vicdanında sorgulanır olmuştur.

İkinci kırılma noktası ise daha vahim! 9 Ağustos 2000 tarihindeki basın toplantısının şekli konusunda her iki şirketin yöneticileri arasında bir anlaşmazlık doğar. 6,5 milyon lastiğin geri çağırılacağına açıklanacağı basın toplantısında Firestone/Bridgestone tarafı, toplantıda ortak açıklamanın okunmasının yeterli olacağını, sorulara kesinlikle cevap verilmemesi gerektiğini söyler. Ford tarafı ise buna şiddetle itiraz eder ve bunun bir "felaketle eş anlamlı olacağını" vurgular. Sonuçta, toplantı yapılır, tabii ki sorular da sorulur ancak hemen hemen hiç birine tatminkâr bir cevap verilemez. Bu toplantıyı takip eden günlerde taraflar ortak hareket etme tutumunu terk ederler ve kriz yönetiminde yapılacak en son hatayı yaparak "suçu" birbirlerinin üzerine atarak kamuoyunun kafasını daha da allak bullak ederler!

Sonuç; 6,5 milyon adetle başlayan ve daha sonra 14 milyon adede çıkan lastik değiştirme zararı, hatalı üretime neden olan Firestone Decatur fabrikasının kapısına kilit vurulması, binlerce işçinin işine son verilmesi, her iki şirketin CEO'sunun görevlerinden alınması, 90 yıllık işbirliğinin bitmesi, ABD Kongresine kadar yansıyan soruşturma komisyonlarında ifade veren şirket yetkilileri, her iki şirketin hisse

Bu noktadan hareketle, kriz iletişimi yönetimi ile ilgili temel tespitleri şöyle sıralamak mümkün gibi görünüyor:

Krizi yönetmeye ne kadar hazırız?

Kriz antrenmanı yapmamış bir şirketin başına gelebilecek bir krizi başarılı bir şekilde yönetme şansı ne kadardır? Hayatında 100 metre koşmamış bir atletin maraton koşmasını istemek mantıklı mı? Şirket yöneticilerinin her yıl en az bir kez kriz senaryoları ile ilgili üretim yapması iyi bir başlangıç olabilir.

Kim "Bu bir krizdir!" diyecek?

Kriz yönetiminde ve dolayısıyla iletişimde kritik nokta, yaşanan olayın bir "kriz" olduğu ile ilgili tespittir. Bu tespit yapılan kadar altın kıymetindeki dakikalar akıp gidiyorsa hasar büyüyor demektir. Kriz ortamlarında gözler, kulaklar daha keskindir. Algılamalar ilk 24 saat içinde oluşur ve kolay kolay da yer değiştirmez. Krizin yönetilebilmesi için birinin, "bu bir krizdir" demesi gerekir.

Krizi kim yönetecek?

Kriz olağanüstü bir durumdur. Olağan dönemin koşulları ve süreçleri ile yönetilmesi pek olası değildir. Buna organizasyon hiyerarşisi, alt-üst rütbelere ve özellikle para konusu dahildir. En radikal ve acı kararları alabilecek yetki ile donatılmış bir ekibin iş başında olması, başta çalışanlar olmak üzere tüm sosyal ortaklar (stakeholder) için bir güvencedir. En azından ilk 24 saat içinde iletişimi yapılabilecek önemli bir çıkıştır!

Kriz yönetiminin %99'u iletişim %1 tekniktir!

Krizi yönetmek için en doğru teknik kararların alınması amacıyla zamana gereksinmemiz olabilir. Bu kararları hayata geçirecek süreçlerin hazırlanması da zaman alabilir. Tüm bunlar kâğıt üzerindeki genel doğrulardır. Ancak, iletişim için bu teknik sürecin tamamlanmasını beklemek kriz içinde başka krizlerin doğmasına neden olacaktır. Başarılı kriz yönetiminin içinde % 99 oranında vardır. İlk dakikadan itibaren her ne yapılıyorsa kamuoyu (öncelikle çalışanlar) ile paylaşmak hiç

bir şey kaybettirmez.

Kriz yönetimi "liderlik" gerektirir!

Jim Collins, "Bir sorun olduğunda pencereden dışarı bakan liderlerle aynaya bakan liderler arasındaki farkı 'Level 5 Leadership' olarak tarif ediyor.^[6] Krizi liderler yönetir. Her krizin lideri o krizin doğasından çıkar. Normal zamanlarda kurumsal itibarın % 50'sini omuzlayan liderlerin bu sorumluluğu kriz ortamlarında % 100'dür. Leslie Gaines-Ross "CEO Capital" kitabında, "CEO'lar sorumlu ve tutarlı bir kurumsal davranış için projektörleri üzerlerine çevirmekten kaçınmamalıdır" der.^[7] Kıssadan hisse; Liderlik krizlerde belli olur!

Açık, dürüst ve şeffaf olmak yeterli mi?

Belki reçetenin birinci ilacı ama bu ilacın kriz olmayan ortamlarda kök salmış olması gerekir ki krizlerde sadece "güven tazelemesi" yapılsın. Şirketlerin kurumsal itibarlarına yatırım yapmaları bu nedenle önemlidir. Krizlerle baş başa kaldıklarında bir de "açık, dürüst ve şeffaf" olduklarını kanıtlamak için çaba gösteriyor olmasınlar.

Finansal kaygılarla kriz yönetilmez!

Ürün geri çağırma, tazminat ödeme vb. örneklerde karşımıza çıkacak parasal kaygılar kriz içinde başka krizlerin doğmasına neden olabilir. Hiç bir para yitirilen itibarı geri koyamaz.

Sonsöz; Krizler iletişimle yönetilir!

^[1] Bir, Ali Atıf, Hürriyet, 7.3.2005

^[2] Belviranlı Alev, Ekonomist, 13.3.2005

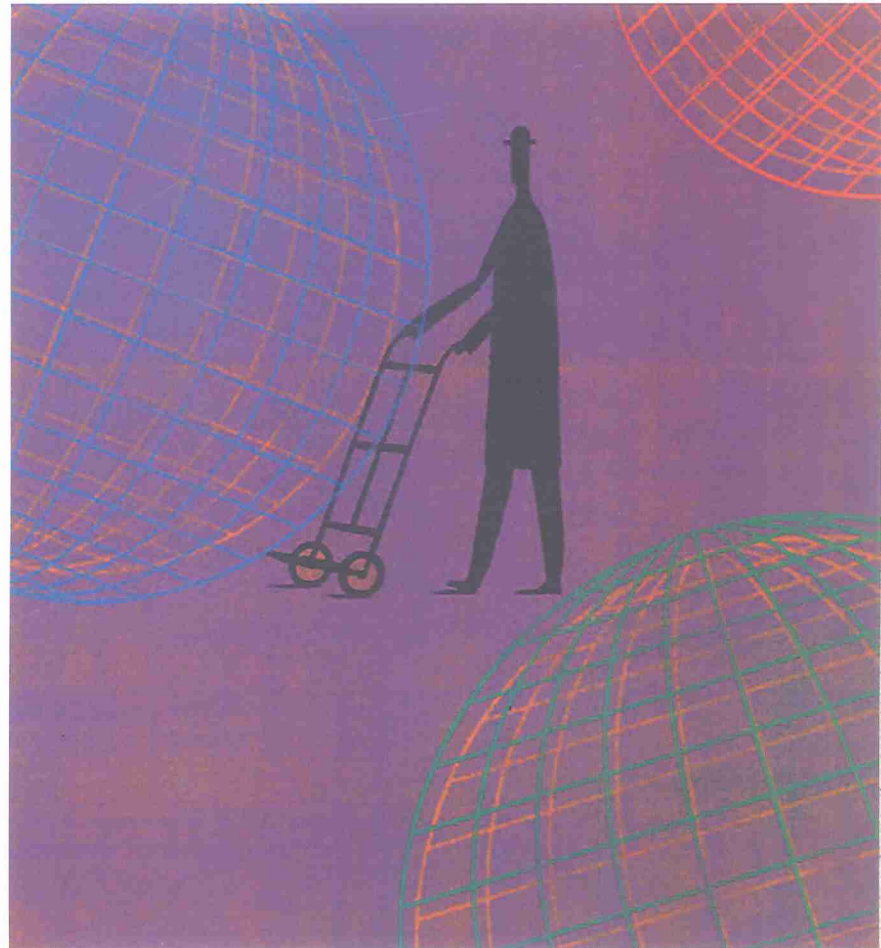
^[3] Ak Rahim, Yeni Asır, 3.4.2005

^[4] Özdemir Sadi, Hürriyet, 1.4.2005

^[5] Kadıbeşegil Salim, "Kriz geliyorum Der" MediaCat yayınları, sa;38

^[6] Collins Jim, Good to Great,,Sa.35

^[7] Gaines-Ross Leslie, "CEO Capital", Sa.215

YÜZ / GÖZ KORUMA

GÜRÜLTÜDEN
KORUMA

SOLUNUM
KORUMA

EL KORUMA

DÜŞMEDEN
KORUMA

VÜCUT
KORUMA

AYAK
KORUYUCULARI

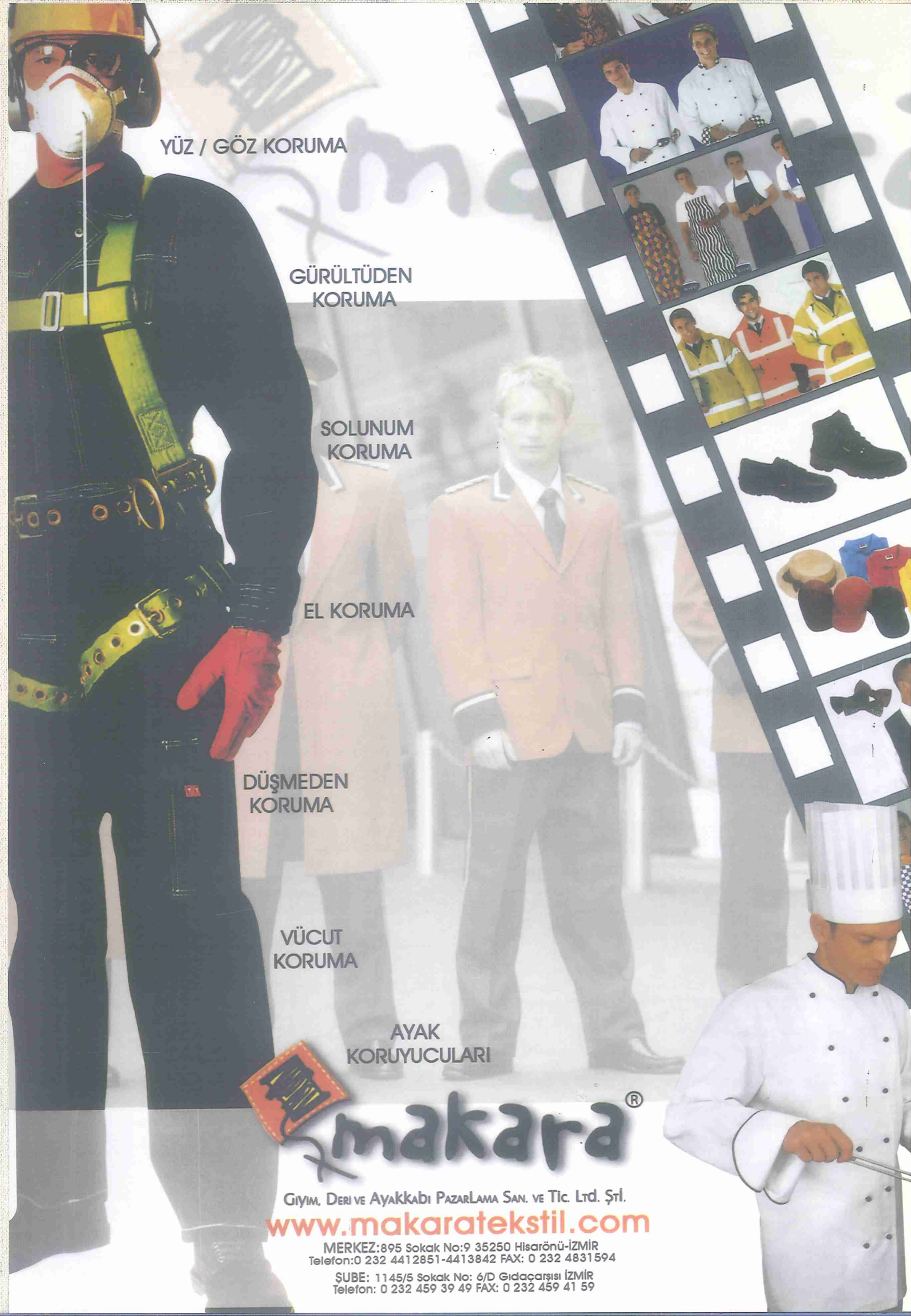
makara®

GİYİM, DERİ VE AYAKKABI PAZARLAMA SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

www.makaratekstil.com

MERKEZ: 895 Sokak No: 9 35250 Hisarönü-İZMİR
Telefon: 0 232 4412851-4413842 FAX: 0 232 4831594

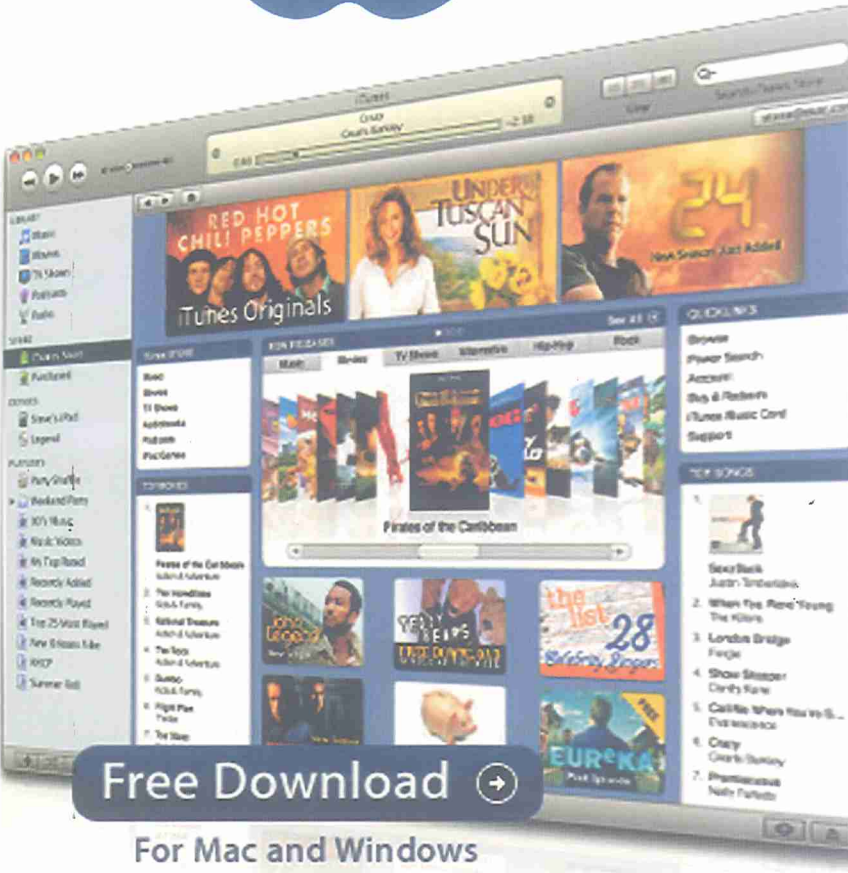
ŞUBE: 1145/5 Sokak No: 6/D Gıdaçarşısı İZMİR
Telefon: 0 232 459 39 49 FAX: 0 232 459 41 59

APPLE'İN HİKAYESİ

programları yazmaya başladılar. Jobs'un hayatta en çok istediği şey Hindistan'a ruhani bir seyahat yapabilmektir. Atari'de çalışarak gerekli parayı biriktirdi ve Hindistan'a gitti. Woz da HP'ye geri döndü.

Uzun bir Hindistan seyahatinden sonra Kaliforniya'ya geri dönen Jobs, Woz'u HP'yi bırakması için ikna etti. Steve 21, Woz 26 yaşındaydı. Yeni bir şirket kurdular ve evlerinin garajında bilgisayar üretmeye başladılar. Gerekli kapitali sağlamak için Jobs Volkswagen arabasını Woz da HP scientific hesap makinesini sattı. Bir yıl sonra Apple 1 ortaya çıktı. Bu 4 kb hafızaya sahip bilgisayardan 12 tane sattılar ve tanesine 666 dolar alarak milyon dolara yakın ciro yaptılar. Bu bilgisayarların ekranları yoktu. Televizyonu ekran olarak kullanıyorlardı. Kısa sürede Apple 2'yi çıkardılar. Hedef pazar okul çocuklarıydı. Aynı zamanda kişisel bilgisayar pazarına giren IBM ile karşı karşıya geldiler ve uzun süre okullara bu dev rakiplerinden daha fazla bilgisayar sattılar.

İlk üretimlerinden 3 yıl sonra halka açıldılar. Topladıkları kapital inanılmaz bir rakam olan 1 milyar dolardı. Böylece büyüme daha da hızlandı ve meşhur Macintosh bilgisayarı piyasaya çıkardılar. 1983 yılında Jobs, Pepsi'nin üst düzey yöneticisi John Sculley'in Apple'ın başına geçmesi için ikna etti. Ancak Sculley ve Steve Jobs kısa sürede düşman haline geldiler. 1985'te Woz şirketten ayrıldı. Sert geçen bir güç mücadelesinden sonra Sculley, Steve Jobs'ı kendi kurduğu şirketten tabir yerindeyse kovdu. Ve 1993 yılına kadar Apple'ı yönetti.

Apple'dan çok zengin bir adam olarak ayrılan Jobs, önce Avrupa'yı baştan sona gezdi. Sonra Next isimli bir şirket kurarak donanım üretmeye başladı ama bu başarısız bir hamle oldu. Ancak Jobs çok akıllıca bir hareket yaparak bilgisayar animasyonları ile film üreten Pixar isimli şirketin çoğunluk hissesini George Lucas'tan satın aldı. Pixar 1995 yılında Toy Story (Oyuncak hikayesi) adlı filmiyle tarihin en çok hasılat yapan 2. animasyon filmi üretince Disney'in ilgisini çekti.

Herhalde Hz. Havva'nın Hz. Adem'e yedirdiği elmadan sonra dünya tarihinde en çok ses getiren elma, Steve Jobs ve Steve Wozniak tarafından kurulan Apple isimli bilgisayar şirkettir. Apple'ın nereden gelip nereye gittiğini anlayabilmek için Steve Jobs'un hayat hikayesinin üzerinden geçmek lazım.

Asıl adı Steven Paul olan Steve Jobs, 1955 yılında doğduktan kısa bir süre sonra Steve ve Clara Jobs çiftçi tarafından evlat edinildi. Sonradan Silikon Vadisi olarak adlandırılacak bölgeye çok yakında Kaliforniya Mountain View'de büyüdü.

Orta okulda ona daha rahat bir ortam sağlamak için ailesi Los Altos'a taşındı. Steve orada okurken yazları Hewlett Packard (HP) şirketinde çalışıyordu. Orada sonraki yıllarda mücadele arkadaşı olacak Steve "Woz" Wozniak ile tanıştı. Woz bilgisayar dahisi sayılabilecek Steve Jobs'tan bile daha yetenekli bir elektronikçiydi. Beraber yaptıkları ilk iş Woz'un geliştirdiği kanun dışı bir kaç mavi kutuyu satmaktı. Bu mavi kutuları bir telefona taktığınız zaman şehirlerarası konuşmanızı telefon şebekesi şehir içi olarak algılıyor ve fiyatlandırıyordu.

Jobs, Reed Koleji'nde üniversiteye başladı. Ancak 1 dönemde bıraktı. Bir süre geçici işlerde çalıştı. Bunlardan birisi de ağaçlardan elma toplamaktı. Sonunda kendisi gibi okulu terk eden Woz ile tekrar bir araya geldi ve Atari'de oyun

(Ocak 2006'da Pixar 7.4 milyar dolara Disney'e satıldı. Jobs hem cebine birkaç milyar dolar daha koydu hem de Disney'in en büyük şahıs ortağı olarak Disney yönetim kurulu üyesi oldu.) 1996 yılında Apple sadece Steve Jobs'u tekrar içine alabilmek için Next'i satın aldı. Jobs, 1997 yılında CEO olarak tekrar Apple'in başına geçti. 2001'de birinci nesil iPod MP3 çalar ve internet üzerinden müzik satan Apple iTunes yazılımını geliştirdi. Herkesin bildiği gibi iPod dijital dünyada tarih yazdı. Çıktığı andan itibaren pazarda ezici üstünlük elde etti ve satışları her sene arttı. 2006 yılını 20 milyondan fazla iPod satarak tamamlayacak olan Apple, 2008 yılı sonunda dünyada 100 milyon adet iPod satmış olacağını tahmin ediyor. Bu noktada iPod'un aslında çok dinamik bir ürün olduğunu, sürekli yenilendiğini ve geliştiğini söylememiz lazım. En son çıkan 5.jenerasyon iPod 30GB ve 80GB kapasiteli iki alternatif sunuyor ve film oynatabilme özelliğine sahip. Harika ses ve görüntü kalitesini, ince profili ve hafifliği ile birleştirdiğiniz zaman iPod'un 5 senede geçirmiş olduğu evrimi dahi iyi anlayabiliyorsunuz. Film oynatmayan ancak renkli LCD ekrana sahip iPod Nano, değişik renklerde geliyor. 2GB, 4GB ve 8GB kapasite alternatifleri sunan iPod Nano gerçekten küçük ve hafif. LCD ekrana sahip olmayan ve 1GB (yaklaşık 1000 şarkı) kapasitesindeki iPod shuffle ise bir kol saati büyüklüğünde ve ceketinize veya gömleğinize asmanız için bir klike sahip.

Apple'ın 5 büyük plak firması (plak firması deyimi bi-

raz tarihi gibi ama şarkıcıların sözleşmeli olduğu ve bütün şarkıların yasal haklarına sahip bu dev firmalara hala plak firması deniyor) ile anlaşarak geliştirdiği iTunes da ayrı bir devinim içinde. CD satışları azalmasına rağmen iTunes da müzik satışları büyük bir hızla artıyor. 1 doların altında bir fiyata istediğiniz şarkıyı indirip yasal olarak sahip olabiliyorsunuz. Sevdiğiniz bir iki şarkı için bir albüme 15 - 20 dolar vermek zorunda olduğunuz zamana göre, evinizden bile çıkmadan alışveriş yapmak Amerikalı ve Avrupalı tüketicilere çok cazip gelmiş olacak ki iTunes inanılmaz satışlar yapıyor. Aynı zamanda klipler, diziler ve filmler de artık makul bir ücret karşılığında indirilebiliyor. İndirdiğiniz dosyaları isterseniz bilgisayarınızda isterseniz iPod'unuzda dinleyebilir veya seyredebilirsiniz.

Yelkenlerini iTunes ve iPod'un rüzgarı ile şişiren Apple, 2006'da bir atak daha yaparak bilgisayarlarında Intel'in yeni "core duo" işlemcilerini kullanmaya başladı. Çıkarıldığı diz üstü versiyonu olan Apple MacBook, Apple'ın ilk göz ağrısı diyebileceğimiz okul ve üniversitelerde öğrencilerin vazgeçilmezi oldu. Sadece bir ekran, klavye ve mouse'tan oluşan şık iMac'lar, TV'ye bile bağlanabilen küçücük Mac mini ve Apple'in süper gücü Mac Pro, Intel ile daha da güçlendi. Bu arada iPod'ları ile duygusal bağ kuran tüketiciler arasında Apple'a yönelen ciddi bir kitle de var. 2006 Nisan

ayında Apple "Boot Camp" isimli yeni programının test versiyonunu piyasaya sürdü. www.apple.com sitesinden bedava olarak indirebildiğiniz bu yazılımı, Intel sürücülü bir Mac bilgisayara yükledikten sonra o bilgisayarın üzerine Windows yükleyip, sabit disk alanınızın bir kısmını Windows'a ayırabiliyorsunuz. Bundan sonra bilgisayarınızı açarken option tuşuna basarak bilgisayarınızı bir Mac olarak mı yoksa Windows olarak mı kullanacağınıza karar verebiliyorsunuz. Böylece 1997 yılında Bill Gates ve Steve Jobs'un kişisel inisiyatifleriyle başlayan Windows - Mac yaklaşması yeni bir sürece girmiş oldu. Bu arada şu anda dünyanın en zenginleri arasında bulunan bu iki adamın da üniversiteyi terk edip, evlerin garajında işe başladıklarını tekrar hatırlatalım.

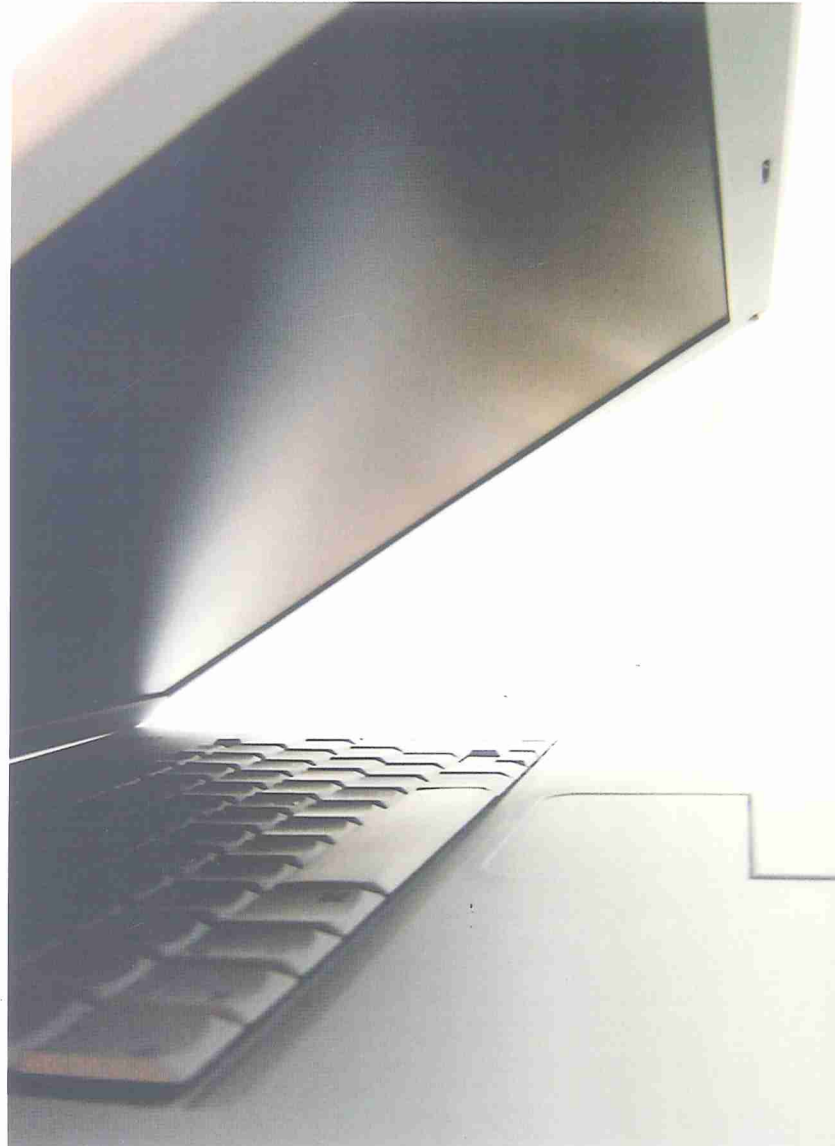
Biz Boot Camp sayesinde bir iMac'e Windows yükledik ve çalıştırdık. Gerçekten mükemmel sonuç aldık. Ekran, ekrana

entegre iSight kamera, Apple Mouse, klavye, DVD sürücü, Mac platformunda gösterdikleri aynı performansı Windows platformunda da gösterdiler. Şunu söylemeliyiz ki Apple kişisel kullanım için mükemmel bir bilgisayar. Ancak dünyada Windows platformu hala egemen ve bir çok yazılımlar bu platforma göre yazılıyor. Örneğin internet üzerinden bir oyun oynamak istediğiniz zaman bazı siteler Mac platformunda çalışmıyor. Boot Camp sayesinde siz kişisel işlerinizi Apple üzerinde yaparken eşiniz Bridge Base sitesinde bir oyun oynamak için aynı bilgisayarı Windows platformunda çalışan bir PC olarak kullanabiliyor.

Steve Jobs'un gelecek projelerinden bahsetmek zor. Prensipte olarak neyi yapmayacağız dese onu yapıyor. Örneğin İpod Video çıkarmayacağız dedikten kısa bir süre sonra İpod Video piyasaya çıktı Ancak bazı tahminlerde bulunabiliriz:

Steve Jobs'un hem Apple hem de Disney'in aktif ortağı olması bu iki büyük şirketin yakın zamanda ciddi ortak proje geliştirmesi ihtimalini artırıyor. İpod devriminin devam etmesi de kesin gibi. Birkaç ayda bir daha küçük, daha albenili, daha kapasiteli ve pil ömrü daha uzun İpod'lar ve kendini sürekli yenileyen bir iTunes yazılımı görmezsek sürpriz olur. İstediginde Mac platformunda, istediğinde Windows işletim sisteminde çalışan Mac'lerin PC üreticilerinin çok canını sıkaacağı da kesin. Microsoft için hava hoş gibi gözükse de onların da gözü İpod ve iTunes pazarında. Apple için ise sırada telefon, dijital fotoğraf makinesi ve belki de oyun konsolu gibi donanımlar söz konusu olabilir. Bu arada Apple, İpod çalabilen yüksek kalite müzik kabinlerini kendi adıyla üretmeye başladı bile. Zaten Apple'ın web sitesini açtığımızda 3 haftada bir yeni bir ürün görmeye de çok alıştık.

*EGİAD'ın
gülen yüzü
Didem Dalan...*

"Herşey EGİAD ile başladı"

Kibarlığı ve samimiyetiyle insana pozitif enerji veren Didem Dalan, Ege Genç İşadamları Derneği(EGİAD) Yönetim Kurulu Başkanı Fatih Dalan ile bir aile yemeğinde tesadüfen tanışır. Fatih Bey'in "Merhaba" demek için uğradığı bu dost yemeği, sonrasında başlayacak aşk için zemin hazırlar...

Fatih Bey, Didem Hanım'ı Ziya Beşe'nin başkanlığı döneminde EGİAD Balosu'na davet eder. Bir anlamda büyük aşk da bu baloda başlar... Birbuçuk yıllık flört ve 1 yıllık nişanlılıktan sonra 26 Ekim 2002 tarihinde evlenen Dalan Çifti, deniz mavisi gözleri ve güzel gülüşüyle sizi kendisine bağlayan Adil'in de hayatlarına dahil olmasıyla mutluluklarını perçinler.

Fatih Dalan'ı doğal, vicdan sahibi ve insanları kırmamak için çaba harcayan biri olarak anlatan Didem Dalan, EGİAD'ın İzmir için büyük bir değer olduğunu söylüyor.

Önümüzdeki günlerde EGİAD'ın çıtasını yükseltip çok daha iyi bir noktaya geleceğine inandığını belirten Didem Dalan ile uykudan yeni uyanan Adil'in de katıldığı sohbetimizde; Fatih Bey'le tanışmaları, Adil'in hayatlarına kattığı renk ve EGİAD'ın İzmir için önemi üzerine konuştuk.

• Bize biraz kendinizden bahseder misiniz?

6 Ocak 1974 yılında İstanbul'da doğdum. Babam subay olduğu için Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşama fırsatı buldum. Bu nedenle lise dahil 8 farklı okulda okudum. Eğitimime Bursa Uludağ Üniversitesi İşletme Bölümü'nde devam ettim. Babam ben lisedeyken emekli oldu. İki sene sonra Marmaris'de bir otel inşaa etti ve işletmeye başladı. Lise 2'den itibaren yaz tatillerinde babama yardım etmek için yanında başladığım turizmciğim, üniversite eğitimim sürecinde de devam etti. Bütün tatillerimi otelde çalışarak geçirdim. Üniversite bitince hemen babamın yanında aktif olarak çalışmaya başladım. 1996 senesinde babam işlerini İzmir'e taşıma kararı aldı. Oteli ise 3 yıl ben işlettim.

• Fatih Bey ile nasıl tanıştınız?

Fatih'in kuzenleri, benim ablamın çok yakın arkadaşlarıydı. Birlikte yemek yerken bende ablaımlar ile birlikteydim. Fatih gelip onlara "Merhaba" dedi. İlk bu şekilde tanıştık.

• Peki bu tanışma ortamı sonrasında nasıl devam etti?

Fatih, kuzenlerinin aracılığıyla benim ile yemeğe çıkmak istediğini ilettiler. Sonra birlikte Ziya Beşe'nin başkanlığı döneminde EGİAD Balosu'na gittik.

• **İlişkiniz nasıl devam etti?**

Biz çok fazla görüşebilen bir çift değildik. İkimizde yoğun çalışıyorduk. Hafta içi görüşemiyorduk. Hafta sonları yemeğe çıkardık. İlişkimize ağır ağır ilerledi. Bir buçuk yıl çıktık ve 2001 yılında da sözlenmeye karar verdik. 6 ay sonra nişanlandık. 26 Ekim 2002 tarihinde de evlendik.

• **Fatih Bey ile 2,5 yıllık flört dönemi geçirdiniz. Evlilik kararını verirken sizi en çok etkileyen neydi?**

Fatih çok doğal, vicdan sahibi biridir. İnsanları kırmamaya çalışır. İnsanların kırılacağı ilişkilere girmek istemez. Bu benim için çok önemliydi. (Bu arada Adil uyandı.) İnsanlara karşı çok saygılıdır. Onlara karşı olan davranışlarına çok dikkat eder. Karşısındaki insanların düşüncelerine çok önem verir ve dinler. Biz kadınlar duygusalız. Bende öyleyim ve çabuk kırılırım. Flört dönemimde beni bir kere bile kırmamıştır. Bu benim için çok önemliydi.

• **Evlilik kararını nasıl aldınız?**

Birbirini çok iyi tanıyan iki ailenin vasıtasıyla tanıştığımız için ilişkimizde her zaman belli bir ciddiyet vardı. Bir gün Çeşme'ye yemeğe giderken, arabada konuyu açtı. Zamanın geldiğine inandığını söyledi. Kabul ettim.

• **Düğününüzün hazırlık sürecini nasıl geçirdiniz?**

Eşim yoğundu. Kayınvalidem çok becerikli ve zevkli bir hanumdur. Onun çok büyük desteğini gördüm. Düğün hazırlıklarında üzerimde olan yükün önemli bir kısmını aldı. Bana birçok şey sürpriz olarak hazırlandı. Hilton Balo Salonu'nun süslemelerini gördüğümde gözlerime inanmıştım. İçime sinen bir düğünüm oldu. İkimizde evlendikten hemen sonra çocuk istiyorduk. 17 Mayıs 2004 tarihinde de anne oldum.

• **Nasıl bir babadır?**

Fatih Adil'e, Adil de babasına çok düşkündür. Onun sözünü dinler ve görmeden uyumaz. Babasına gün içinde yaptıklarını anlatmak için gelmesini bekler. Evde onunla saatlerce oynayabilir.

• **Fatih Bey, Adil ile birlikte neler yapar?**

Benden önce uyanırlar. Saat 06:30 gibi baba-oğul kalkıp, günün doğuşunu izlerler. (Gülerek, eskiden birlikte günün doğuşunu izlerdik. Şimdi ise oğluyla izliyor.) Fatih işe gittikten sonra Adil'in bir saat ağlama sürecini yaşıyoruz. Adil'in en büyük keyfi, babasına sarılıp, oturmaktır.

• **Adil, dedesinin ismini taşıyor. Dedesinin ismini taşımak bir aile geleneği mi?**

Bu benim fikrimdi. Kayınpederim çok özel biridir. İzmir'de Adil Dalan dendiğinde ilk akla dürüstlük geliyor. Oğlumun da bu ismi taşımasını çok arzu ettim. Fatih'de çok mutlu oldu.

• **Boş zamanlarınızda sosyal hayatı mı yoksa kendi evinizde mi olmayı mı tercih ediyorsunuz?**

Biz resmi katılmamız gereken bir toplantı yoksa evimizde olmayı tercih ediyoruz. Çünkü ev yemeklerini daha çok seviyoruz. Fatih, yemek yemeyi sever. Kıymalı karnabahar bile yapsanız eğer güzel ise takdir etmesini bilir. Yemek ayırt etmez. Yemek kültürümüz birbirine hiç benzemiyor. Ama kayınvalidemden bu konuda da destek aldım. Biz Arnavut kökenliyiz. Kendi annemden öğrendiklerimi ve onların mutfağı konusunda da kayınvalidemin tecrübelerini biraraya getirdim. Eve geldiğinde, zevk aldığı ağız tadını devam ettirmesini arzu ettim.

• **Kendisi yemek yapar mı?**

Çok güzel tereyağlı kalkan pişirir. Mangal kültürünün hakkını verir. Bizim en büyük zevkimiz, yemek yiyeceğimiz

zaman çevremizde dostlarımız arkadaşlarımızın yanımızda olmasıdır.

• **Birlikte boş vakitlerinizde neler yaparsınız?**

Kitap okumaktan hoşlanırım. Sohbet etmekten büyük zevk alıyorum. Günlük siyasi ve ekonomik gelişmeleri tartışırız. Gün içindeki gelişmeleri paylaşıyoruz. Kırık Kanatlar, Yabancı Damat ve Lost'u birlikte izliyoruz. İş hayatından gelen NTV izleme alışkanlığım devam ediyor. Adil'in doğmasıyla birlikte evde olmam nedeniyle gene de gündemi takip etmek için izlemeye devam ediyorum. Fatih'in konularla ilgili yorumlarını almaktan hoşlanırım.

• **İş hayatına dönmeyi düşünüyor musunuz?**

İş hayatını isteyerek bıraktım. Birşey yapacaksan, en iyisini yapacaksın. Adil'in şu anda bana ihtiyacı var. Sonrasında gene devam edebilirim.

• **Fatih Bey, ev düzenine karışır mı?**

Karışır, karışması da güzel. Bazen göremediğiniz şeyler olabiliyor. Başka bir gözün gerektiğinde yönlendirmesi iyi oluyor. Fatih, çiçek almayı çok sever. Evde çiçek olmasını da ister. Yurtdışına çıktığı zaman ev için özel hediyeler almakta keyif duyar.

• **Birlikte alışveriş yapar mısınız?**

Hayır. Gerek evin günlük ihtiyaçları gerekse kendimiz için olan alışverişlerimizi bireysel olarak yaparız.

• **Tatil yapmaya fırsat buluyor musunuz?**

Tatil benim için dinlenmek anlamına geliyor. Eşim evde olsun, birlikte evde yapmadığımız şeyleri yapalım bu bize keyif veriyor. Evde tatil yapmaktan daha büyük keyif alıyoruz. Geçen sene ilk defa birlikte yurtdışına çıktık. Evlenmeden önce ikimizde yurtiçi ve yurtdışı çok gezdiğimiz için fazla ihtiyaç duymadık. Fatih iş için bir yere gittiğinde eğer programı uygun ise benimde onunla gitmemden büyük keyif duyar.

• **Birlikte hangi müzik türlerini dinlersiniz? Sinemaya gider misiniz?**

İkimizde Türk Sanat Müziği'ni çok seviyoruz. Birlikte si-

nemaya gideriz. En çok beğenilen filmleri izlemeyi tercih ediyoruz. Çünkü çok fazla vaktimiz olmuyor.

• **Fatih Bey'i üç kelime ile anlatmanız gerekse, ne derdiniz?**

Dürüst, doğal ve vefalıdır.

• **EGİAD yönetiminde 2 dönem başkanlık yapan birinin eşisiniz. Bir bayan gözüyle EGİAD'da bundan sonra sizce neler yapılabilir?**

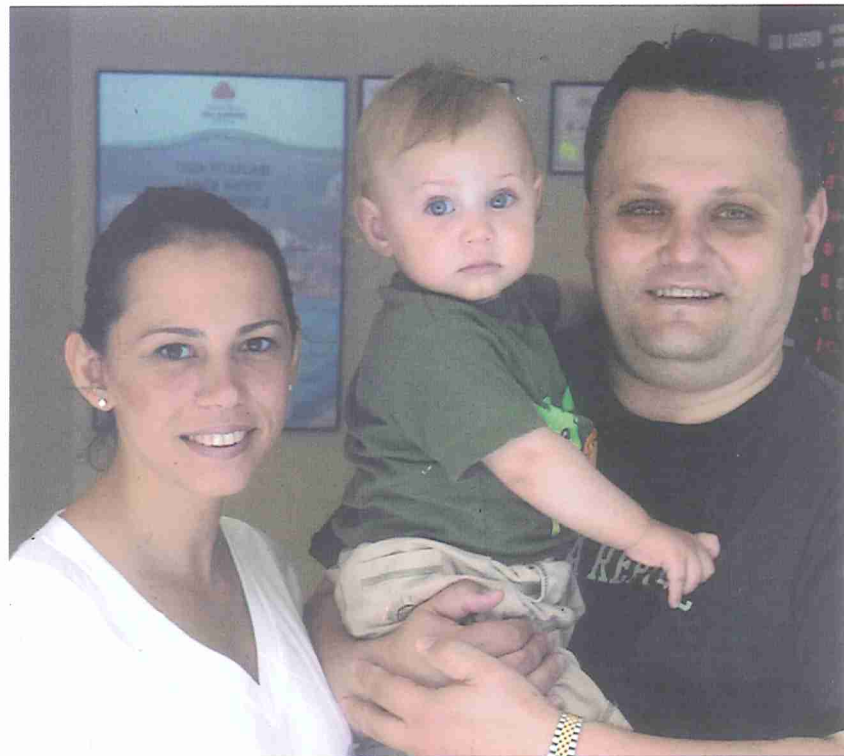
İzmir'deki yardım derneklerinin kurduğu Güçbirliği Platformu'nda biraz görev alma imkanım oldu. Bu sürecin devam etmesini sağlayabiliriz. EGİAD'da çok iyi dostluklar yaşama ve yakalama şansım oldu. EGİAD'daki güçlü bağlar eşler arasında da devam ediyor. Bu anlamda EGİAD'ın bana çok büyük katkısı oldu. Bu sürecin güçlenerek

önümüzdeki dönemde de devam edeceğine inanıyorum.

• **EGİAD ile ilgili düşüncelerinizi bizimle paylaşır mısınız?**

EGİAD, İzmir için büyük bir değerdir. İzmir'in değerli işadamlarını bünyesinde kazandırıyor. Sosyal ve kültürel projeleri toplum için üretiyorlar.

Eminim ki genç kardeşlerimiz kafalarındaki projeleri hayata geçirmek için sıra bekliyorlar. EGİAD'ın genç olması en büyük avantajı. Onların bakış açıları çok daha geniş. Önünüzdeki günlerde EGİAD çitasını yükseltip çok daha iyi bir noktaya gelecek.

teknoloji + hız + hizmet = **Bimar**

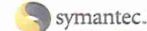
Microsoft
2005 yılı
Kurumsal
Entegrasyon
ödülü **BİMAR**'ın

Bilgi İşlem teknolojileri, uluslararası hizmet standartlarının vazgeçilmez unsudur.

BİMAR; Müşterilerinin iş hedeflerini gerçekleştirebilmesi için etkin, ekonomik ve yenilikçi bilgi teknolojileri çözümlerini, sizinle birlikte geliştiriyor.

www.bimar.com.tr

Men Çifti, geçen yıl evliliklerinin 25. yılını kutladılar

Ders çalışırken yakaladıkları mutluluğu özenle koruyorlar

"Eşler Anlatıyor" bölümünde EĞİAD 2. Dönem Başkanı Yılmaz Men'in eşi İpek Men'i ağırladık.

İpek Hanım, Yılmaz Bey ile ders çalışmak için Göztepe'de gittiği amcasının evinde tanışır. Bu tanışma 26 yıllık süren mutlu beraberliğin zemini olur.

Evlenebilmek için İpek Hanım'ın bitirme tezini birlikte hazırlayan Men Çifti, Türkiye'nin siyasi açıdan zor bir dönemi olan 1980 yılında evlenir. Düğün ve balayı süreçlerini gergin ama sonrasında İpek Hanım'ın şansıyla güzel geçiren Men Çifti, Hasan Mert ve Selen ile birlikte mutluluklarına mutluluk katarlar.

Yılmaz Bey'i "Çalışkan, özverili, sakin, az konuşup, çok düşünen biri. Daima yardımcı ve yaratıcıdır" diye anlatan İpek Men, çocuklarını büyüttüğü dönemde yurtiçi ve yurtdışı fuar organizasyonlarında destek olmayı ihmal etmedi. Birlikte film izlemekten, seyahat etmektense zevk alan Men Çifti, EĞİAD'ın bundan sonraki süreçte de çok özel projelere imza atacağına inanıyor.

İpek Men ile gülen gözleri ve misafirperverliğiyle kapılarını açtığı evinde Yılmaz Men'i konuştuk.

• Yılmaz Bey ile nasıl tanıştınız?

Üniversitede okurken, geniş bir aile olduğumuz için ders çalışmak için amcamların evini tercih ederdim.

O dönemde amcamlar ile Yılmaz'lar Göztepe'de aynı apartmanda oturuyorlardı. Yılmaz, "Bizim apartamana giren bu kız kim?" diye araştırmış.

1975'li yıllarda aileler günün koşulları gereği daha muhafazakar bir yapıya sahiptiler. Erkek arkadaşınız ile görüşmek veya flört etmek bugünkü kadar rahat değildi. Yılmaz ile belli bir dönem görüştük. Fakat aile büyüklerine yakalanacağınız endişesi ile bir süre sonra aile bireylerimiz ile konuyu paylaştık.

• Tanıştıktan sonra hemen ilişkinizi resmileştirdiniz mi?

Tanıştığımızda halen idim. O k u l u

üniversite öğrencisi bitirmeden evlene-meyeceğimi söyle-miştim. Ben okul ile ev hayatının birlikte yürüye-bileceğini düşünmüyorum. Yılmaz, bu düşün-ceme say

ğı duydu. Bitirme tezimi birlikte hazırladık. 1980 Haziran ayında mezun oldum. Aynı yılın 18 Eylül'ün de evlendik. O tarihler Türkiye'nin siyasi açıdan çalkantılı olduğu dönemdi. Sokağa çıkma yasağı uygulanıyordu. Bu nedenle evlilik hazırlığımız gergin bir süreçte geçti. Ben Kadir Gecesi doğduğum için asıl ismim Kadriye. Bu nedenle çok şanslı olduğuma inanıyorum. Tam düğün günümüz, sokağa çıkma izinleri gece 24:00'e kadar uzatıldı. İstedığımız yerde düğünümüzü yapabildik. Balayı programı düşünüyorduk, ancak o dönem yurtdışına çıkma yasağı vardı. Şansımıza tam seyahate çıkacağımız gün, yurtdışına çıkma izni verildi. Bunun üzerine Roma, Venedik, Nice, Cannes, St. Tropez, Palma de Mayorka, Barcelona, Andorra, Fransa, Almanya, Avusturya, Yugoslavya ve Bulgaristan'dan oluşan bir aylık bir balayı süreci geçirdik.

• Balayında unutamadığınız bir anınız var mı?

Asıl adım Kadriye Selgeçen. Fakat aile içinde bana sürekli İpek dediği için herkes ismimi İpek olarak biliyordu. Balayı için feribot biletleri alınırken İpek Men olarak alınmış. Ancak nüfus kağıdında ise Kadriye Selgeçen yazıyordu. Tabi bu durum feribotta eşimle aynı kamarayı paylaşma konusunda sıkıntı yarattı. Gemi kaptanına durumu anlatıp evlilik cüzdanını gösterip, nikah şekerimizden ikram edince sorun çözülmüştü. Sonrasında resmi olarak başvurarak, nüfus kağıdına da İpek ismini yazdırdım.

• Çocuklarınız aileye ne zaman katıldı?

İki sene sonra anne oldum. Çünkü evlendikten sonra kendi şirketimizde iş hayatına atıldım. Fakat eşimle birlikte daha erken anne-baba olmaya karar verdik. 1982 yılında oğlum Hasan Mert, 5 yıl sonra da Selen ailemize katıldı. Oğlumu da kızımı da kendim büyütme istedim. Bu nedenle iş hayatına bir süre ara verdim. İyi ki de öyle yapmışım.

Ancak dışardan eşime destek vermeye devam ettim. Fuar dönemlerinde, yurtdışı gezilerinde destek oldum. Çocuklarımı büyüttükten sonra şirketimizde part-time çalışmaya devam ettim.

• Şirketinize yönelik büyüme ve sizin ortak hayalleriniz neler?

Babamın kurduğu fakat sonra damat-kayınpeder omuz omuza önemli noktalara getirdiği Selgeçen Radyatör, ilk merkezi Karabağlar'da idi. Ancak arsa olarak yetersiz kaldığı için Manisa Organize Sanayi Bölgesi'ndeki şimdiki tesislerimize taşımaya karar verdiler. Yılmaz, yurtdışına açılmanın gerekliliğini biliyordu. Bu nedenle sürekli yurtdışı fuarlara katıldı ve ortaklıklar kurdu. Babamda onun düşüncesini destekledi. Şirket bugün büyüdü ve bulunduğu yer yine yetersiz kalmaya başladı. Almanya, ABD, İngiltere ve Romanya'daki önemli şirketler ile ortaklıklar kurdular.

Otomotiv sektörüne yönelik bakır, piring radyatör üretimi gerçekleştiriyorken son üç yıldır endüstriyel uygulamalar için komple soğutma paketleri üretimine geçildi. Son dönemde aliminyum radyatör üretimine de başlamış durumdayız. Ortak hayallerimiz için birbirimize destek veriyoruz. Böyle bir ortamda büyüdüğüm için, eşimin yoğun çalışma ortamına hiç şaşırmadım. Ama zaman zaman fedakarlık gerekiyor. Ancak Yılmaz, bu kadar yoğun ortamı telafi etmesini biliyor.

• Eşinizin yoğun bir iş programı var. Vakit buldukça neler yaparsınız?

Birlikte sinema filmleri seyretmeyi seviyoruz. Arkadaşlarımız ile birlikte seyahat etmekten yeni ülkeler görmekten hoşlanıyoruz. Yılmaz, film seçmesini bilir. Benim ruhumu da bildiği için, seyrettiğimiz filmlerden keyif alıyoruz. İkinci Dünya Savaşı dönemine ilişkin filmler, insan ilişkileri ve psikolojik incelemeleri işleyen filmleri seyretmeyi çok seviyoruz.

• "Bize Yılmaz Bey'i anlatın" desem, neler söylersiniz?

Mükemmel bir insan. Çalışkan, özverili ve çok sakın biridir. Az konuşur, çok düşünür. Daima yardımcı ve yaratıcıdır. Gereksiz konuşmaktan hoşlanmaz.

• Eşinizin iş gezilerine katılır mısınız?

Evet, şartlar uygun olduğu müddetçe iş gezilerine bende eşlik ederim. Birlikte ABD, Meksika, Almanya, İngiltere, Fransa, Ukranya ve Rusya'da düzenlenen fuarlara ve iş görüşmelerine katıldım. Ancak çocuklarımızın özel günleriyle ilgili süreçler varsa, çocuklara öncelik tanıyorum. Yılmaz ile birlikte tatile çıkmak keyiflidir. Huzur veren bir yapısı vardır.

EŞLERİ ANLATIYOR

• Yılmaz Bey, ev düzenine karışır mı?

Aslında evin parasal işleriyle Yılmaz ilgilenir. Ancak eve yönelik bütün alışverişleri ben yapıyorum. İhtiyaçları ortak belirliyoruz. Çünkü Yılmaz'ın zamanı çok kısıtlı. Evin alışverişi ile onun ilgilenmesini doğru bulmuyorum. Yılmaz, alışverişte fazla vakit harcamasını sevmez. Ben ise alternatiflere bakmak isterim. Bu nedenle alışverişi ayrı ayrı yaparız. Ancak çok zevkli biridir. Yurtdışı seyahatlerinde alışveriş yapmaktan hoşlanıyor.

• İşadamlarımızın stresli bir iş temposu var. Bu süreci eve yansıtır mı? İşi eve taşır mı?

Yılmaz az konuşur, çok düşünür. İş konularını asla evi taşımaz. Sıkıntılı gününde bile gülmeyi bilir. Hiçbir zaman dışardan biri onun sıkıntılı olduğunu anlamaz. Tabii geçen yıl evliliğimizin 25. yılını kutlayan bir eş olarak sıkıntıları benim teşhislerimden pek kaçamıyor. Ama dışarıya asla yansıtmaz. Sıkıntı veren konuyu konuşmaktan hoşlanmaz. O konuyu bırakıp, başka konularda konuşmaktan daha fazla mutlu oluyor. Böylece kafasını dağıtma imkanı buluyor.

OĞLU HASAN MERT'İN KALEMİNDEN YILMAZ MEN

Hayatımda tanıdığım en mütevazı ve fedakar insan. Oğlu olma ayrıcalığına ise sadece ben sahibim. Bunu kelimelerle anlatılabilmek mümkün değil. Bunu anlayabilmeniz için hayatımın 24 yılında yaşamamız gerekiyor. Ona sadece "Baba" diyerek, haksızlık etmiş olurum. Benim hayatım çok önemli bir yeri ve olgusu var. Beni böyle hissettiren yegane insana nasıl olurda hayranlık duymam?

• EĞİAD son dönemde yılların getirdiği tecrübe ile özel projelere imza attı. Siz, bugün EĞİAD'ın geldiği noktayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ortaya koydukları somut çalışmalar, 1990'larda kurulan EĞİAD'ın sağlam bir temel üzerine kurulduğundan güzel bir göstergesidir. İlköğretim okulu projesi, kendi genel merkezini alması, kalite adına yaptığı çalışmalar EĞİAD'ın vizyonunun geniş olduğunu gösteriyor. Bunları düşüncede bırakmadı. Gerçek hayata döndürmek adına da çok başarılı oldu. EĞİAD'ın üye sayısı arttıkça gerçekleştirilen projelerde büyüyecek.

Yeni gelen başkanlarda aldıkları bayrağı daha iyi dalgalandıracaklarına eminim.

• Sizce EĞİAD önümüzdeki günlerde hangi projelere ağırlık vermeli?

Yılmaz Bey, 1992-1994 yılları arasında 2. dönem EĞİAD başkanlığı görevini yürüttü. Bu dönemlerde eğitici çalışmalar yapıyordu. Ayrıca özel konuşmacıları buraya davet ederek, gündem ile ilgili bilgiler alınmasını sağlıyorduk. "EGE TOPLANTILARI" şehrimizin ve bölgenin gündeminde özel bir yer edinmişti. İzmir'in tanıtımı konusunda yurtdışında yabancı yatırımcılara yönelik tanıtım çalışmaları gerçekleştirilebilir. Turgut Özal döneminde İzmir'den bir heyet ile Washington ve New-York'ta Türk konferanslarına EĞİAD olarak katılmıştı. Bu konuda İzmir'in tanıtımına, İzmir Limanı'nun gelişimi ve İzmir'in kimliğini bulabilmesi adına çalışmalar yapılmalı. İzmir'in 3. büyük şehir olduğu gerçeğini anlatmak adına EĞİAD etkin görev yapmalı. Ayrıca EĞİAD'ın apolitik bir yapıya sahip olması, ayrı bir önem taşıyor. Bu yapısını koruması gerekiyor.

1990'lı yıllarda bugüne kadar gelinen noktaya baktığımızda büyük bir gelişim gösterdiğini görüyoruz. Bu gelişimin önümüzdeki günlerde de devam edeceğini düşünüyorum.

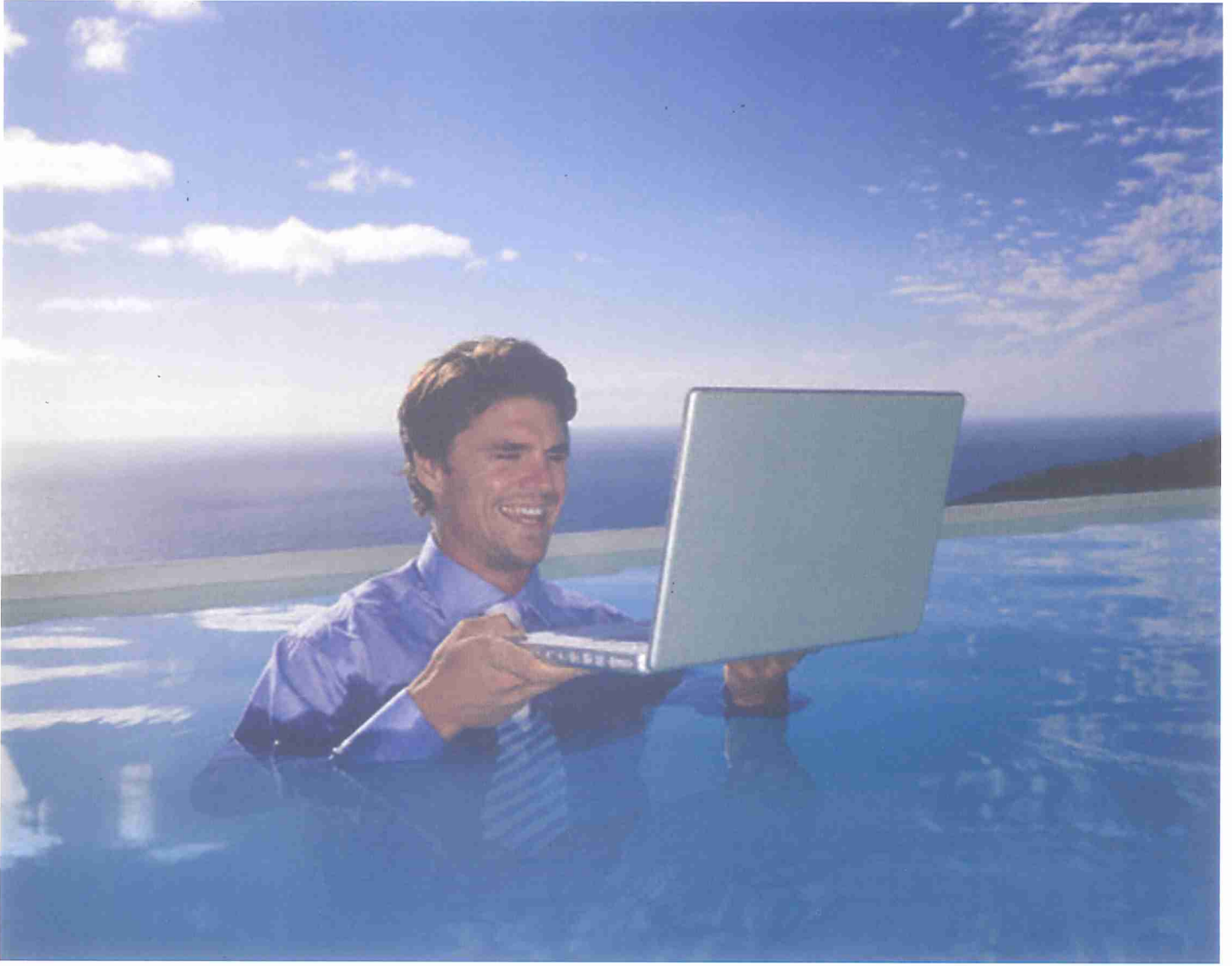
Bütün bunların hepsinden önemlisi eşimle birlikte EĞİAD yönetimlerinin bugüne kadar olduğu gibi derneğin itibarını iyi yönetmelerinin gerektiğini düşünüyorum.

KIZI SELEN'İN KALEMİNDEN YILMAZ MEN

İnsan yaşamında önemli kriterler olan aile, iş ve sosyal hayatın paydalarını en yüksek oranlarda tutma becerisini gösteren ve bunlar arasında ailesini birinci sırada tutabilen tek insandır benim babam. Kimseyle değişilemez, kimseyle karşılaştırılmaz ve kimseyle paylaşılamaz; o benim herşeyim! Eşsiz bir baba. Babam? Tek kelimeyle benim "Dünyam" ..

Ekonomi gazeteciliğinde öncü
TİCARET

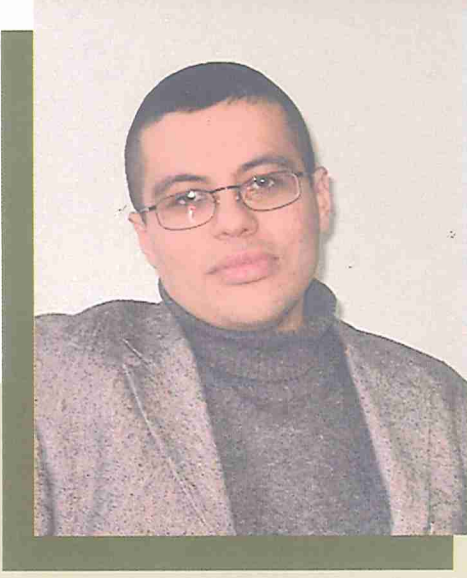
*65 yıldır Genç Egeli'lerin
rehberi olduk*

www.ticaretgazetesi.com

1571 Sokak No:16 Çınarlı - İZMİR Tel: 0(232) 461 96 42 (Pbx) Fax: 0(232) 461 96 46

Öğr. Gör. Dr. Ulaş ÇAKAR
Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi
ulas.cakar@deu.edu.tr

Yaşayan Bir Kavram Olarak “İŞ AHLAKI”

İş ahlakı denildiğinde kişileri aklında bir felsefe dersi ya da bir doğruluk vaazı uyanmaktadır, bu da kahramanlarla özdeşleşen ahlaki davranışlarla beraber iş ahlakının mevcut dünyanın sınırlarının dışında bir olgu olduğu düşüncesini uyandırmaktadır. En basit tanımıyla iyiyle kötünün ayrı-

lığı mevcut ahlak sorununu daha da karmaşık hale getirmiştir (DeGeorge, 1999)..

Sanayi Devrimi sonrası dönemde geçirilen hızlı değişim süreci, mevcut genel ahlak yasalarının işletmeler için yeterli olamaması gibi bir sonuç doğurmuştur. Ahlaki açıdan gayet sancılı geçen erken dönemlerden sonra işletme ahlakı oluşturulmaya başlanarak, sanayi toplumunun eski ahlaki yaklaşımlarının cevaplayamayacağı ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmış ve zamanla meslek ya da sektör gruplarına yönelik kurallar oluşturulacak kadar uzmanlaşma görülmüştür. Bilgi çağını yaşayan günümüz kuruluşlarına bakıldığında ise bugünkü zorlu ortamın ahlaki açıdan daha fazla gelişme göstermeyi bir zorunluluk haline getirdiğini görmekteyiz (Arslan, 2001). Nasıl sanayi toplumu öncesi ahlak anlayışları ve yaklaşımları sanayi toplumu için gereken ahlaki yaklaşım için yeterli olmamış ve bu durum zamanla işletme ahlakının oluşmasını gerektirmişse, bugünün mevcut ortamında da klasik anlamda bir işletme ahlakı yeterli gelmemekte ve daha fazlası gerekmektedir. Bununla beraber, ahlaki bilginin evrensel ve zamansız yapısı kendi tarihimizden de önemli ahlaki dersler çıkarabilmemizi sağlayabilir. Özellikle, Ahiler'in tüccar ve zanaatkarların uğraştıkları zanaatları yerine getirme esaslarını belirlediği kurallarda, *işte dürüstlük, işyerinde huzur, çalışma disiplini ve tüketicinin korunması* gibi pek çok ahlaki olguda çağdaş yaklaşımlar sergilenmektedir (Demir, 2001). Bununla beraber, Ahi kurallarından yararlanılırken, Ahiler'in önerdiği iş esaslarının bugüne kıyasla çok daha durağan bir sosyal ortam ve iş çevresinde ortaya çıktığı göz ardı edilmemelidir.

labilmesi için ölçüler koyan bir bilim (Hançerlioğlu, 1996) olan ahlakın gerçek dünyadan bu kadar uzak bir kavram olarak görülmesi iş dünyasında ciddi bir sorun yaratmaktadır. Aynı ülkelerin içinde bile ahlaki yaklaşımlarda bazı farklılıklar görülebilirken, uluslararası iş dünyasının çeşitli-

Günümüzdeki ortamın karmaşıklığı bir yandan ahlak alanında uzmanlaşmayı ve farklı iş alanlarının kendine özgü yapıları için yaklaşımlar geliştirmeyi gerektirirken bir yandan da olası ahlaki sorunların fazlalığı sonucu yukarıda ifade edilen tarzda temel ahlaki ilkelere başvurmayı zorunlu kılmaktadır. Bu konuda Goodpaster'ın ahlaki sağduyu başlığı altından ifade ettiği kurallar önemli bir yol göstericidir (Tepe, 2000);

- 1) Kimseye doğrudan zarar verme
- 2) Başkalarının haklarına saygı göster
- 3) Kimseye yalan söyleme ve kimseyi kandırma
- 4) Verdiğin sözleri tut ve sözleşmelere sadık kal
- 5) Yasaya saygılı ol
- 6) Başkalarını tehlikelerden koru
- 7) İhtiyacı olanlara yardım et
- 8) Adil ol
- 9) Bu buyruklara göre hareket etmeleri için insanları yüreklendir

İşletmenin çıkarları, kişilerin çıkarları ve karşılaşılan durumu içeren karmaşık denklem ideal gerçekler olarak görülen bu kuralların uygulanmasında ciddi sorunlar yaratılabilir. Bunun yanı sıra unsurların yapısı sonucu, bir işletme ya da bir topluluk için ahlaki olan davranış biçimleri diğer bir işletme ya da topluluk için oldukça ahlak dışı sonuçlar doğurabilmektedir. Örneğin, işletme içindeki vasat ve rahatsız edici bir çalışanı transfer etmek için rakip bir firma gelip görüş sorduğunda o kişinin yöneticisi eğer ahlaka uygun davranırsa işletme o kişiden kurtulamayacaktır, ama ahlaki davranmayıp o kişinin iyi bir çalışan olduğunu ifade ederse rakip firma bu işten zararlı çıkacaktır. Ahlakın temel amacı da bu tür ikilemler durumların çözümlenmesidir. O yüzden ahlaki kurallar oluşturulurken işletmelerin çok boyutlu ve dinamik bir yapısı olduğu hiçbir zaman unutulmaması gereken bir gerçektir.

Ahlaki davranmak yalnız başına yeterli değildir, ahlaki olmayan davranışlara verilecek tepkilerin belirlenmesi de çok önemlidir. Çünkü ahlaki açıdan yanlış bir faaliyete seyrirci kalmak da o faaliyete katılmak kadar suçluluk içerir. Bu yüzden kişinin her an karşılaşabileceği ahlak dışı faaliyetlere karşı hazırlıklı olması gerekmektedir. Ahlak dışı bir faaliyet meydana geldiğinde kişi dört temel seçenekle karşı karşıyadır (Jager, 2002);

- 1) Hiçbir şey yapmamak, ve işletmenin bu tür faaliyetlerini doğal olarak kabul edip devam etmek
- 2) İşletmeden ayrılmak ve o sorunu çözümsüz bırakmak
- 3) Bu durumu kamuoyuna duyurup o faaliyete karşı mücadele etmek
- 4) Ahlak dışı olayların dezavantajlarının avantajlarından çok daha büyük olduğunu Enron skandalı gibi gerçek olaylar üzerinden ifade etmek

Kişinin önündeki karar unsuru sadece yukarıdaki faktörler ve seçeneklerle sınırlı değildir, aynı zamanda yöneticilerin tutumu da çok önemlidir. Yöneticiler genel olarak uzun vadede ahlaki davranmanın yararlı olduğuna inanmakla

beraber, pek çok zaman kısa vadeli işletme hedeflerine ulaşmak için ahlaki değerleri feda etmektedirler. Yöneticilerin ahlaki değerlerin yararlarını bilmelerine rağmen böyle bir hataya düşmeleri, kötü kararları rasyonelleştiren yanlış görüşlere dayalı olduğu görülmektedir. Gellerman'ın bu konuda ortaya koyduğu dört temel rasyonelleştirme durumu açıkça göstermektedir (Andrews, 1989);

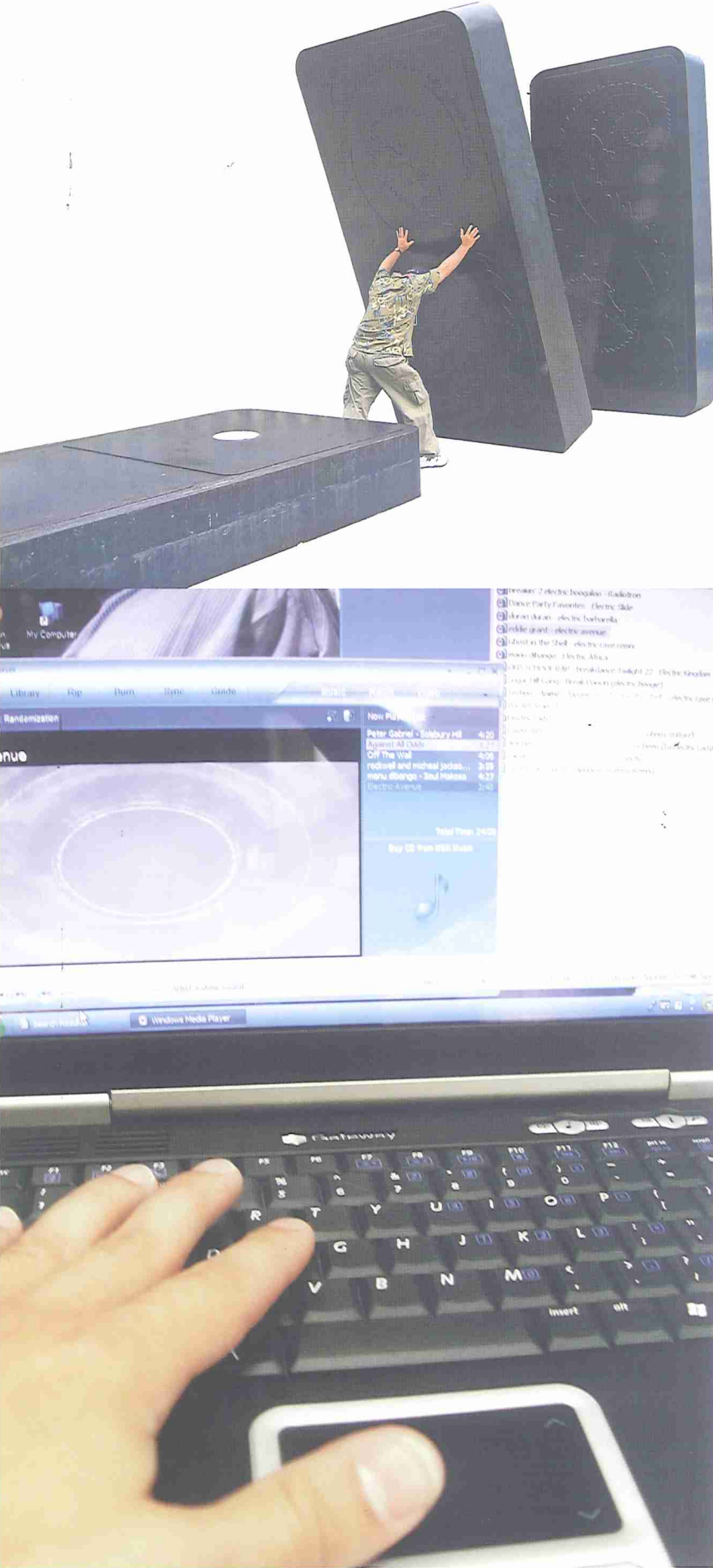
- 1) Girişilen faaliyetin gerçekten kanun ya da ahlak dışı olmadığı; kanuni ve ahlaki sınırlar içinde olduğu düşüncesi
- 2) Faaliyetin kişinin ya da işletmenin çıkarları açısından en ideal yol olduğu ve kişinin kendisinden bunun gerçekleşmesinin beklendiğine dair inanç
- 3) Faaliyetin hiçbir zaman tespit edilemeyeceği ya da kamuoyu tarafından öğrenilmeyeceğine dair olan inanç
- 4) Faaliyet işletmenin yararına olduğu için işletmenin faaliyete göz yumacağı ve hatta faaliyete karışan birey/bireyleri koruyacağı inancı

Bu dört temel rasyonelleştirme, işletme içindeki kişilerin gönül rahatlığıyla ahlak dışı davranışlara girişmelerini kendi bilinçlerinde makul göstermektedir. Fakat bütün bu rasyonelleştirme atladığı ve Enron(2005), Worldcom gibi son dönemde gelişen büyük şirket skandallarında da görülebilecek bir olgu vardır, o da bir işletmenin karlılığının ikinci derece önceliği olduğudur. Bir işletmenin gerçek önceliği hayatta kalmaktır ve yukarıdaki mantığa dayalı yapılan ahlak dışı davranışların çoğu işletme için ölümcül olabilir.

Ahlak dışı davranışları arttıran diğer bir unsur da, üst düzey yönetici taleplerinin kapsamıdır. Gerek rekabet şartlarından gerekse daha verimli çalışma isteklerinden olsun, üst düzey yöneticiler pek çok zaman oldukça zor amaçlar belirlerler. Oysaki, bu denli zor amaçlar belirlenmesi bir noktadan sonra çalışanların ahlak dışı davranışlarını motive eder (Schweitzer vd., 2002). Her zaman daha fazlası ısrarla kendisinden istenen çalışanlar belirli bir noktadan sonra bu talepleri yerine getirmek için doğru ve yanlış arasındaki ayırma dikkat etmemeye başlarlar. Uzun vadeli değerlendirmeler yapılmadan, elde ettikleri bu tür başarılar sonucu terfi ettirilen çalışanlar ve yöneticiler, arkalarında onların yerine geçenlerin başa çıkmak zorunda oldukları ahlaki kaoslar bırakırlar.

Yukarıda ifade edilenlerin ışığında bakıldığında böyle kapsamlı bir kavram olan ahlakın gerek kendine özgü yapısından dolayı gerekse iş dünyasının işleyişinden dolayı ahlaki davranmak isteyen bir çalışan çok aciz bir durumda görünmektedir. Fakat işin aslı bu şekilde değildir. Çünkü ahlaki davranışların doğaları itibarıyla sahip oldukları çok önemli bir avantajları da vardır; uzun vadede işletmenin yararladır. Oysaki ahlaki olmayan davranışlar kısa vadede

yararlı olabilirken, uzun vadede işletme açısından ölümcül sonuçlar doğurabilmektedirler. Bu yüzden uzun vadedeki potansiyel riskleri profesyonel şekilde gösterebilmek, ahlaki davranmak isteyen bir çalışana ihtiyacı olan gücü sağlayacaktır. Ahlaki davranışın diğer kazandırdıkları temel olarak şunlardır (Tepe, 2000);

- 1) Toplumla sürtüşme maliyetinin azalması

- 2) Çalışanların güdülenmesi
- 3) İşveren olarak girişimde bulunmaya duyulan istek
- 4) İşletmedeki özgürlüğün korunması
- 5) Kapsamlı bir rekabet avantajı

Kitle iletişim araçlarının gittikçe artan oranda kullanımı bu unsurların önemini hayataleştirmektedir. Eskiden olduğu gibi kamuoyu ahlak dışı işletme faaliyetlerinden uzun süre habersiz kalmamaktadır. Bütün bunların yanı sıra ahlaki davranışta bulunan insanın sonunda mutlaka başarılı olacağına dair her tür öykü işletme hayatı için de pratik bir geçerlilik taşır. Çünkü ahlaki davranan insan işinin bir anlamı olduğuna inanır ve ahlaki davranmayan insanların ahlak dışı hareketler için harcadığı olumsuz enerjiden sıyrılıp, yaratıcı enerjisini serbest bırakarak bir maraton koşucusu misali uzun vadede başarılı olabilir.

İşletme ahlakının yapısı oldukça dinamiktir. Örneğin; Amerika'da çocuk emeğinin kullanılması ancak 1941'de resmi olarak yasaklanmıştır. Ondan önceki 80 yıllık dönem boyunca bu, iş dünyası için çok doğal bir kavram olarak görülmüştür (Andrews, 1989). Bu durumu kölelik gibi günümüzde kabul edilemez pek çok kavram için de geçerlidir. Her işadamı kuşağı döneminde doğru görülen ve kendine kar sağlayan değerleri ölesiye savunmaktadır ama bu faaliyetlere zamanla verilen tepkiler bu değerleri gün geçtikçe değiştirmektedir. Yeni gelen işadamı kuşakları da önceki kuşakların yaptıklarının nasıl olup da doğal kabul edildiğini anlayamamaktadırlar.

Bu dinamik durum, günümüzde işletmelerin önüne yepyeni bir ahlak problemini getirmiştir; insanlığın geleceğine zarar vermemek. Bugünün dünyasında en başta büyük uluslararası şirketler olmak üzere bütün şirketlerin çevreye yönelik sorumluluklarına sahip çıkmaları gerekmektedir, bu yüzden çevreyi korumaya yönelik hareket eden *yeşil yönetim*, *yeşil pazarlama* ve *yeşil muhasebe* gibi yaklaşımlar geliştirilmeye başlanmıştır. Çünkü bugünün küresel dünyasında gerçekleştirilen faaliyetlerin yapısı ve büyüklükleri sonucu insanların yaşadığı çevre daha önceki çağlarda hiç görülmeyen bir hız ve büyüklükte bir tükenme ve kirlilikle karşı karşıyadır. İnsanlık daha önceki dönemlerin hiç birinde dünyanın ekolojisini temelden etkileyecek güce erişmediği için karşılaştığımız sorunlar çok yenidir. Şu an uluslararası araştırma kuruluşlarının sık sık ifade ettiği üzere önümüzdeki 50 yıllık süreç içinde çok büyük bilimsel sıçramalar gerçekleştirilmediği takdirde gıda, su ve yakıt konularında ciddi sorunlar meydana gelecektir. Günümüzde ekonomik şartlar sonucu ahlaki yaklaşımların lüks olduğunu savunan görüşün yakın bir gelecekte karşılaşılabilecek böyle zorlu bir ortamda nasıl faaliyetlerde bulunacağı ciddi bir ahlaki tereddüt noktası olmakla beraber, modern yönetim anlayışını benimseyen çağdaş işletmelerin gitgide daha fazla iş ahlakına yönelmekte ve özellikle çevreyi önemsemekte olmaları ümit verici bir gelişmedir.

KAYNAKÇA

- Andrews, K. R. (1989) *Ethics in Practice*. Harvard Business Review Publications:USA.
- Arslan, M. (2001) *İş ve Meslek Ahlakı*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- DeGeorge, R.T. (1999) *Business Ethics*. Prentice Hall:USA.
- Demir, G. (2001) *Ahlik ve Yükselen Değerler*. Görüş: Ocak 2001.
- Hançerlioğlu, O. (1996) *Felsefe Sözlüğü*. Remzi Kitabevi:İstanbul.
- Jager, P. (2002) *Ethic: Good, Evil and the Moral Duty*. *The Information Management Journal*. September/October.
- McLean, B., Elkind, D. (2005) *Gümüş Kurşun: Enron'un İnanılmaz Yükselişi ve Önlenemeyen Çöküşü*. Scala Yayıncılık: İstanbul.
- Schweitzer, M.E., Ordonez, L., Douma, B. (2002) *The Dark Side of Goal Setting: The Role of Goals in Motivating Unethical Decision Making*. *Academy of Management Proceedings*.
- Tepe, H. (2000) *Etik ve Meslek Etikleri*. Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları: Ankara.

OTEL KAYA

Prestige
★ ★ ★ ★ İZMİR

Catering

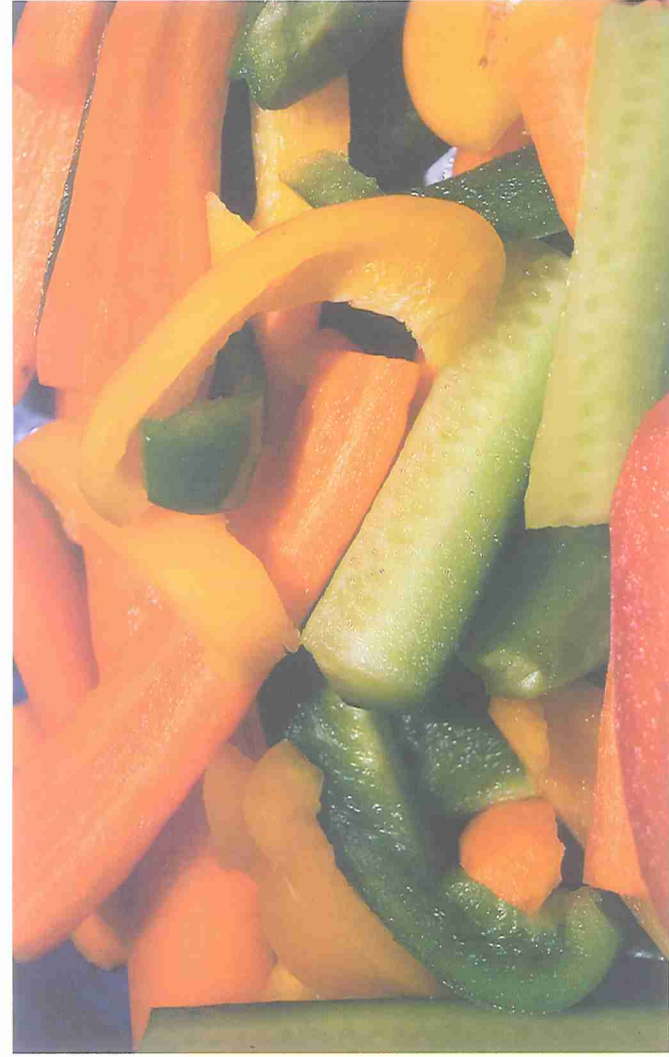
Prestijiniz için...

1371 Sok. No:7 Çankaya / İZMİR Tel: 483 03 23 Fax: 489 22 99

www.kayaprestige.com.tr

catering@kayaprestige.com.tr

Her Yaşlanma Erken Yaşlanmadır

İnsanoğlu yaratıldığı günden bu yana yaşamını daha iyi ve daha uzun kılabilmek için çeşitli arayışlara girmiştir. Kimi zaman başarılı olduğu da görülmekle beraber, insan, hayatı boyunca pek çok zararlı dış etki karşılaşmaktadır ve bu yüzdende zararlıların etkisini azaltmak için sadece tek bir bakış açısı yetmemektedir. Duyulan ihtiyaç sonucu ve yüzyıllardır süren araştırmalar ile çeşitli yaşamı koruyucu yöntemler geliştirmiştir.

Geliştirilen yöntemlerden pek çoğu kişisel olmakta ve daha çok doğru beslenme yanı sıra yeterli hareket üzerine kurulmaktadır. Hemen her gün pek çoğumuz edindiğimiz bilgiler çerçevesinde bizim için iyi olduğuna inandıklarımızı hayatımıza sokuyoruz. Peki bu yeterli mi? Siz kendinizi yeteri kadar zinde, uyanınca güne hazır hissediyor musunuz, alışkanlıklarınızı kontrol altında tutabiliyor ve stresi yönetebiliyor musunuz?

Tabii ki kurulmuş ve denenmiş sağlıklı yaşam ve yaşlanmaya karşı şavaşan sistemler var. Bu amaçla Doğu da çeşitli meditasyon teknikleri, bazı spor ile karışık enerji çalışmaları ve beslenme yöntemleri geliştirilirken batıda modern tıp anlayışı içinde yoğun spor, vücut geliştirme ve vitaminler önerilmektedir. Bu sistemler genelleştirilmiş yöntemleri

önerebilmektedir.

Dünyada koşulların değişmesi ile her geçen yıl yaşam gittikçe uzamaktadır. Pek çok batı ülkesinde yaşam süresi beklentisi kadınlar için 85 erkekler için 72 yaşı bulmuştur. Bu sürecin değişmesinde özellikle beslenme koşulları önemli şekilde rol oynamaktadır.

Yapılan çalışmalar hücrelerimizin yaklaşık bölünebilme miktarını hesaplayabilmektedir. DNA zincirinde Telomer adı verilen parça DNA'nın bölünebilme kapasitesini gösterir. Bu parçanın uzunluğuna bakarak hesaplandığında insanın yaşam süresinin 150-170 yıl arasında olabileceği, hücrelerimizin bu kadar süre boyunca sağlıklı olarak bölünebileceği düşünülmektedir.

Saptandığı düşünülen yaşam süresi, yaşam koşullarının optimum sağlandığı durumda elde edilebilmektedir ki bunun pek çok örneği mevcuttur. Dünyanın en yaşlı kişisi 148 yaşına kadar yaşamıştır. Mümkün olduğu kadar doğru koşulların sağlanması ile bu uzun yaşam süreçlerine sağlıklı ve vücut yapısı korunarak ulaşılabilmektedir. Yoksa yaşam uzadıkça vücudumuzda diğer hastalıkların daha çok çıkması riski ile karşılaşabiliriz.

Koruma nasıl gerçekleşmektedir? Koruma, yaşamın korunması, sağlığın korunması ve iyileştirilmesi, yaşlanma sürecinin geciktirilmesi, yani pek çok süreci aynı anda içerir, içermelidir.

Kişi doğduğu andan itibaren başlayan bir yaşlanma sürecine girer ve çevresindeki her şey ile etkileşir. Gıda alırken çevresindeki pek çok kimyasalın vücuduna girmesine izin verir, solunum ile hava ve içindekiler ile bunun yanı sıra derisi ile tüm çevresi ile etkileşime girer. Tümü bir birleşik sistem olmasına rağmen çevre ile her bir temas, farklı açılardan izlenmeli ve kontrol edilmelidir.

Beslenme ile bilerek ya da bilmeden faydalı pek çok madde aldığımız gibi bazı zararlı maddeleri de alabiliriz ve hatta yararlı olmalarına rağmen aşırı aldığımız için bazı maddelerden zarar görebiliriz. Hep vurgulanan "üç beyazdan uzak durun" uyarısı aslında bu bakışın çok kısaltılmış bir özetidir.

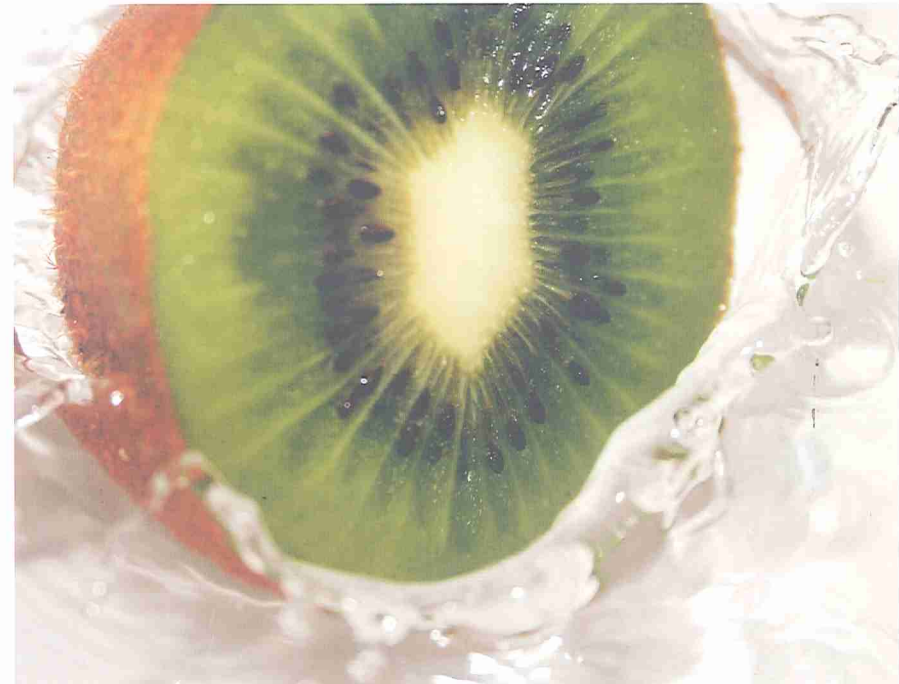
Yeterli ve sağlıklı hava solumak, tüm vücut fonksiyonları için önemlidir. Kirli hava, sigara dumanı, yetersiz fiziksel aktivite ve yetersiz solunum tüm vücut faaliyetlerinde tahribata yol açabileceği gibi erken yaşlanmanın da çok önemli sebeplerindendir. Özellikle modern toplumlarda hareket-sizlik gittikçe artmakta, yararlı olmadığı kabul edilen alışkanlıkların da arttığı gözlenmektedir.

Stres tüm canlılar için hayatta kalma mücadelesinin sürdürülmesini sağlayan çok önemli bir uyarıcıdır, ancak günümüzde kişilerde görülen yalnızlık ve stresin kontrol edilememesi, bunların sonucu gelişebilecek depresyon, çok ciddi bir sağlık problemi haline dönüşmektedir. Batı toplumları başta olmak üzere her geçen yıl daha sık karşılaşılan depresyon sağlıklı yaşamak için gerekli koşulları bozmaktadır.

Bireyden bireye değişmekle beraber vücudun genel dengelerindeki temel bozukluklar yaşam gücünü kırmakta, buna eşlik eden hormonal değişiklikler nedeniyle de hastalıklara direnci zayıflatmaktadır.

Neler yaparak daha sağlıklı olabiliriz sorusuna insanoğlu, artık, bireye özelleştirilmiş destekler ile kısmen cevap bulabilmiştir. Dikkat edilmesi gerekenler: her bireyin ihtiyaç duyduğu yaşam şekli değişiklikleri, korunulması gerekenler, verilmesi gereken destekler belirlenirken kişinin başlı başına bir birey olduğunun unutulmaması ve her türlü planın kendi yaşam şekli, yaşam temposu, ihtiyaçları ve fazlalıklarına göre belirlenmesinin gerekliliğidir. Hayat temposunu bozacak kısıtlamaların sebep olabileceği performans kayıpları ile, kontrol edilmeye çalışılan stresin kişinin hayatına daha da hakim olmasına izin vermemek gerekir.

Her yaşam özeldir. Her yaşam kendi özelliğine uygun ilgi ve detaylı yaklaşım gerektirir. Her anında daha da mutlu, daha da sağlıklı olduğunuz uzun yaşam dileklerimiz ile.

PURO KÜLTÜRÜ-3

Puro dünyasında isim yapmış tüm üstatlar Orta Amerika'nın sıcak ve nemli havasının insanlarıdır, biri hariç. O çok uzaklarda şu anda Ukrayna'nın başkenti olan Kiev'in soğuk ve kuru havasında dünyaya gelmiştir. Bundan tam 100 yıl önce, 1906 yılında. Babası rejim aleyhtarı olduğu için 1912 yılında Cenevre'ye kaçtılar. Babası orada bir puro dükkanı açtı.

Müşterileri arasında Vlademir Lenin gibi sürgünde yaşayan rejim aleyhtarı bir çok Rus vardı. Babasının tavsiyesi ile henüz 20 yaşında bir delikanlı iken Brezilya ve Arjantin'deki tütün tarlalarını ziyaret etti ve oradan Küba'ya geçerek 2 sene bir tütün tarlasında çalıştı. Bu iki yıl ona iyi bir puroyu ayırt etme ve takdir etme yeteneğini kazandırdı. 1929 yılında

tekrar Cenevre'ye döndü ve 40 sene boyunca işleteceği Avrupa'nın en meşhur puro dükkanını burada açtı. 1969 yılında Kübalı Cubatabaco ile anlaşarak kendi adıyla puro üretirmeye başladı.

Bir yıl sonra dükkanını ve markasını Oettinger Holding'e sattı. Yeni sahibi bu ismi parfümden kravata kadar bir çok ürün pazarlayan ve yılda 500 milyon İsviçre Frangı ciro yapan lüks bir marka haline getirdi. Bu arada kendisi de özellikle puro konusunda şirketin aktif olarak yönetiminde kaldı. Markasını satmış bile olsa kolay kolay kenara çekilecek bir adam değildi.

1983 yılında kendi markalarıyla Küba'da ürettikleri purolarda sıkça yaşanan kalite problemleri sebebiyle her kutuyu kontrol etmek zorunda kalır hale gelmişlerdi. Küba'daki üretici firma Cubatabaco ile ilişkileri kalite problemleri sebebiyle gün geçtikçe gerginleşiyordu. Bu gerginlik tam 4 yıl sürdü.

En sonunda 1987 yılında inanılmaz bir şey yaptı: 81 yaşındaki Zino Davidoff, Fransız televizyonuna çıktı ve Kübalıların protesto ederek canlı yayında 130.000 adet Küba yapımı Davidoff puroyu yaktı. Böylece Davidoff ve Cubatabaco evliliği yıpratıcı bir boşanma sürecine girmişti. İki taraf ta birbirlerini suçluyorlardı. Davidoff kalite problemlerinden ve demirperde ülkelerinden Batı Avrupa'ya girerek kendi sattığından daha ucuza satılan Davidoff'lardan şikayetçiydi. Kübalılar ise markanın kendilerine ait olduğunu iddia ediyorlardı. Bu yüzden Doğu Bloğuna satmaya hakları olduğunu ve de puroların oradan Batı Avrupa'ya geçmesini kontrol etmenin imkansız olduğunu söylüyorlardı. Hikayenin isim hakkıyla ilgili enteresan başka bir boyutu da vardı. Davidoff bazı serilerine meşhur Fransız şarap bağlarının adını veriyordu. 1984 yılında tatlı şaraplarıyla meşhur Chateau Q' Yquem bağları Zino Davidoff'u "üst sınıf bir hırsız" olmakla suçladı ve bundan sonra kendi isimlerini purolarına kullanmamasını istedi. Sonradan ortaya çıktı ki Davidoff bu isimleri kullanırken izin alma zahmetine katlanmıyor sadece bağların sahiplerine kendi bağlarının ismini taşıyan purodan bir kutu gönderiyordu.

Sonuçta 1991 yılında Davidoff ismi İsviçrelilerde kalmak kaydıyla Kübalılardan ayrıldılar. Cubatabaco, Davidoff markasının yarattığı boşluğu Davidoff'tan önce kullandıkları Hoyo de Monterrey markası ile doldurdu. Zaten Davidoff markası oluşmadan hemen önce çıkardıkları Cohiba da çok iyi satış rakamları yakalamıştı.

Davidoff beyaz etiketindeki Cuba yazısının yerine "Geneva" ibaresini koyarak üretimine Dominik Cumhuriyetinde devam etti. Dominik Davidoffları da gayet başarılı purolar olmasına rağmen Küba Davidoffları, raflardan kaybolmaya başladıkça bir efsane haline gelmeye başladılar. Özellikle Hong Kong'da yaşayan zengin puro meraklıları Küba Davidoff'larından ciddi stok yapıyorlardı. Eylül 1992'de Londra'daki Davidoff dükkanına Hong Kong'lu bir müşteriden (baya veya satıcı değil sadece müşteri) 7.000 kutu Küba Davidoff'u sipariş geldi. O zamanın parasıyla 115.000 Amerikan Doları olan bu miktar şu anda 8 milyon doların üzerinde bir değere sahip.

Geçen yıllar Küba Davidoff'un bilinmeyen bir özelliğini ortaya çıkardı. Zaman bu puroların lehine çalışıyordu. Yaşlandıkça lezzet artması puro dünyasında olmazsa olmaz bir özellik değildir. Birçok mükemmel puro zaman içinde lezzet kaybına bile uğrayabilir. O açıdan iyi puro iyi yaşlanır gibi bir kural yoktur. Tamamen şans eseri bazı purolar iyi yaşla-

nır ki Küba Davidoff'u bunların başında geldiğini kanıtladı. Son zamanlarda bazı puro uzmanları iyi puro iyi yaşlanır ve içindeki kompleks lezzet geçen zamanla artar gibi bir söylemi destekliyorlar. Ancak bu henüz kanıtlanmış bir şey değil. Ayrıca puronun yaşlandırma esnasında başka çeşit purolarla aynı humidör içinde olmasının artı ve eksi etkileri de konuyu daha karışık hale getiriyor. Burada kullandığım humidör kelimesi 20 puroluk küçük bir kutu da olabilir binlerce puronun saklandığı nemi ve ısı kontrol edilen bir oda da olabilir ki genellikle yaşlandırma geniş alanlarda bol miktarda puroyla yapılır.

Bugün Küba Davidoffları kutusu 4.000 Amerikan dolarına varan fiyatlarla müşteri bulabiliyor. Özellikle Hong Kong'da birkaç dolar milyarderi hala ciddi miktarda stok tutuyorlar. Bir dedikoduya göre Oettinger Holding'in Basel İsviçre'deki depolarında ciddi miktarda Küba Davidoff'u stoku var. Ancak şirket yetkilileri bunu yalanlıyor.

Zino Davidoff 1994 yılında 88 yaşında hayata gözlerini yumarken geride macera dolu bir hayat, unutulmayacak bir isim ve yok olmayacak bir marka bıraktı.

Orta Amerika kökenli olmayan puro markaları arasında, Kiev doğumlu Zino Davidoff'tan sonra puro dünyasında yaşayan bir efsane olma yolunda ilerleyen başka bir isim İstanbul Moda'lı Cano Aret Özgener'dir (CAO). İstanbul St. Joseph ve Robert Kolej (sonradan Boğaziçi Üniversitesi olan) Mühendislik Fakültesinde okuyan Özgener hem iyi keman çalan bir sanatçı hem de İstanbul'un bir numaralı masa tenisi oyuncusu olacak kadar iyi bir sporcuydu. Eğitimini ABD'de Columbia Üniversitesinde tamamlayan Özgener yine ABD'de okuyan Esen Sever isimli bir Türk kıızıyla evlendi. 13 sene boyunca Kimya devi Dupont'ta çalıştı. Bu sırada 1969 yılında oğlu Tim, 1972'de kızı Aylin dünyaya geldi. 1977 de Dupont'tan ayrıldı. Türkiye'deki kayınbiraderi Erdil Sever'in desteğiyle önceleri hobisi olan lületaşı pipo işine girdi ve ABD'ye Türkiye-

ye'den bu pipoları ithal etmeye başladı. Özgener'in dünyanın en pahalı piposuna sahip olduğu da Guinness Rekorlar Kitabında belirtilmektedir. 1990 yılında puroya karşı artan talebi fark etti ve humidor işine girdi. Önceleri çıplak kutu olarak ithal ettiği humidorları Avrupa'da gördüğü antika humidorların sahip olduğu şekillerle işletti. Kısa sürede ABD'de humidor pazarının çoğunluğunu ele geçirdi. Yine 90'ların başında tütün ve puro üreticisi olan çok tanınmış Küba asıllı iki üstatla, Carlos Torano ve Nestor Placencia ile beraber C.A.O. marka puroları piyasaya çıkartmaya başladı. Daha sonra da Küba asıllı ama üretimini Esteli, Nikaragua'da yapan puro üreticisi Nick Perdomo ile yeni seriler çıkardı. Gold, Maduro, Cameroon ve Extreme serilerinin hepsi uzmanlardan çok yüksek notlar aldı. Kendine ait üretim tesisi olmamasına rağmen, çok değerli üreticilere üretim yaptıran ve belki de sektörün en sıkı kalite kontrol standartlarına sahip olan (Kübalıların tam tersi yani) Özgener, oğlunun ve kızının da işe girmesiyle çok kısa sürede dünyanın en tanınmış puro markalarından birini yarattı. 2002 yılında kanser teşhis edildikten sonra yoğun bir tedavi sürecine girdi. 2004 yılında 65th Anniversary adı altında bir puro çıkardı. Bunun hem 65. doğum gününün hem de kansere karşı kazandığı zaferin anısına çıkardığını söyleyerek sevenlerine güzel bir haber verdi. Geçen ay (Eylül 2006) CAO Yönetim Kurulu Başkanlığını oğluna devreden Cano Aret Özgener'e sağlıklı bir hayat diliyoruz.

CAO'nun çok sayıdaki serilerinden ikisinden özellikle bahsetmek istiyorum. CAO Mx2, wrapper olarak Connecticut maduro yaprağı, binder olarak yine bir maduro yaprağı, bu sefer baharatlı Brezilya yaprağı kullanır. Sonuçta binder yerine 2 adet maduro wrapper yaprağı kullanılması sebebiyle Maduro çarpı 2 anlamında Mx2 adını alan bu seri filler olarak ta Nikaragua, Dominik ve Peru'dan gelen tütünlerinden oluşan lezzetli bir harman kullanır. Bence dünyanın en güzel seri üretim puro etiketi de yine bu purodadır. Uzman değerlendirmelerine göre puanları diğer bir çok seriden düşük olmasına rağmen bence Mx2 mükemmel bir puro tecrübesidir.

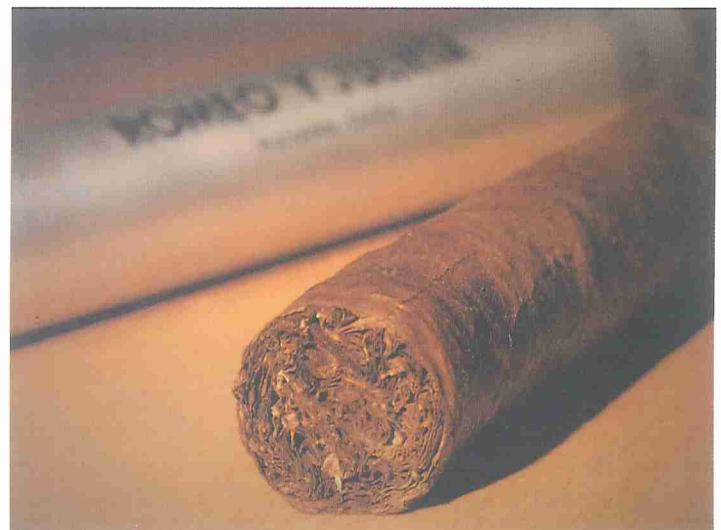
CAO'dan tavsiye edeceğim ikinci serinin adı CAO Italia. Bundan yaklaşık 40 sene önce Küba'dan götürülen tütün to-

humlarının Napoli'nin kuzeyinde Benevento yöresinde yetiştirilmesi sonucunda ortaya çıkan tok, tatlı ve topraksı tütünlere (İtalyan Havanası diye de adlandırılır) kullanan bu seri geçen sene bir çok listede dünyanın en iyi 10 purosunda yerini aldı.

CAO Mx2, wrapper olarak Connecticut maduro yaprağı, binder olarak yine bir maduro yaprağı, bu sefer baharatlı Brezilya yaprağı kullanır.

CAO'nun üreticilerinden Nick Perdomo'dan bahsetmişken dünyanın en talihsiz puro ülkesi Nikaragua'dan bahsetmek gerekir. Belki Küba ile beraber dünyanın en önde gelen puro ülkesi olma potansiyeline sahip bu ülke ardi ardına gelen iç savaşlar, isyanlar, ekonomik ambargolar ve birkaç senede bir bütün tarlaları yerle bir eden fırtınalar sebebiyle bir türlü potansiyeline ulaşamamıştır. Halen adam kaçırma ve öldürme olayları o kadar yaygındır ki orada üretim tesisleri olan Amerikalı yatırımcılar oraya gittiklerinde küçük bir ordu tarafından korunan ve kale gibi tasarlanmış tesislerinden pek dışarı çıkmazlar. Bunlardan biri olan ve Kübalı bir aileden gelen Nick Perdomo'nun aslen Miami Havaalanında hava trafik kontrolörlüğü yapan bir puro meraklısı olduğunu söylememiz lazım. Gündüz bu işi yaparken akşamları iki sarımcıyla beraber puro üretimine başlayan Perdomo henüz 41 yaşında olmasına rağmen puro dünyasında ciddi bir marka olmuştur. CAO'ya ve tanınmış birkaç değişik markaya fason

den pek dışarı çıkmazlar. Bunlardan biri olan ve Kübalı bir aileden gelen Nick Perdomo'nun aslen Miami Havaalanında hava trafik kontrolörlüğü yapan bir puro meraklısı olduğunu söylememiz lazım. Gündüz bu işi yaparken akşamları iki sarımcıyla beraber puro üretimine başlayan Perdomo henüz 41 yaşında olmasına rağmen puro dünyasında ciddi bir marka olmuştur. CAO'ya ve tanınmış birkaç değişik markaya fason

üretim de yapan Perdomo'nun yıllık puro üretimi 10 milyon adet üzerinde. Perdomo kendi ismini taşıyan serilerinin dışında en pahalı serisi olan Perdomo Estate gibi seriler ve Dos Rios gibi başka markalar da üretir. İşte bana Monte Cristo No.2 dan sonra puroyu sevdiren ikinci puro Dos Rios'tur. Burada Nikaragua pürolarını beraber test ettiğimiz sevgili Seçuk Borovalı'nın tekrar kulaklarını çınlatmak istiyorum. Perdomo bir çok serisinde box-pressed tekniğini kullanır. 2003 ten beri sektörde daha az kullanılan bu teknik, püroların hafif nemli olarak kutulara konulması ve birbirini sıkıştıran püroların yuvarlak yerine dikdörtgen bir profil almasına yol açan bir tekniktir. Bu tip pürolar daha yoğunlaştırılmış oldukları için eğer düzgün nemlendirilmiş bir humidorda bir süre kalmazlarsa içine çekilmesi zor hale gelen pürolardır.

Nikaragua ile ilgili bahsedeceğim son marka aslında Nikaragua Purosuna denince bahsedilmesi gereken ilk marka. Sloganları "Etiketinde Padron yazan her puro bizim ailemizin onurudur" Padron ailesinin 125 yıl önce Küba'da başlayan, devrimden sonra Nikaragua'da devam eden puro üretim felsefesini çok güzel anlatan bir slogandır bu. Puro tarihinin en zor günlerinde bile bu markayı onurla yönetmiş olan Don Orlando Padron yaklaşık 10 sene önce yönetimi oğlu Jorge'ye devrettiğinde 60 yaşını aşmıştı. Miami fabrikası 36 yıldır üretimdeydi. Etseli Nikaragua'daki 27 yıl, Danli Honduras'ta da 18 yıldır üretim yapmaktaydı. Bunların hepsi, iç savaşlar, devrimler ve saldırılar görmüş hatta Miami fabrikası bile 2 kez yakılmıştı. Ama Don Orlando Pardon bütün bu zorluklarda bile, bir adet bile kötü puro üretilmesine müsaade etmedi. Talebin patladığı dönemlerde bile üretim rakamını arttırmadı. Talep azaldığında fiyatını aşağı çekme ihtiyacı hissetmedi. Orlando Padron'un Küba devriminde her şeyine el konmuş, ABD'ye kaçtıktan sonra ailesine bakmak için gündüzleri bahçivanlık, akşamları marangozluk yapmış ve sıfırdan tekrar bir puro imparatorluğu yaratmış bir kişi olduğunu hatırlatmak gerekir. Don Orlando marangozluk günlerinde kendine hediye edilen bir çekici hala ofisinin baş köşesinde saklar. Onun 1964 Anniversario Exclusivos gibi püroları, pahalı Küba pürolarının çoğundan daha pahalı olmasına rağmen bu pürolarda her zaman bir bekleme listesi vardır. Size hangi seri olursa olsun, bulursanız bir Padron içmenizi hararetle tavsiye ederim.

Olivia, Juan Lopez, Joya de Nicaragua, Padron ve Perdomo gibi kaliteli Nikaragua püroları Türkiye'de bulmak zor. Bizdeki satış noktaları tanınmış Küba ve Dominik pürolarının dışına çıkmıyorlar. Ne var ki son zamanlarda Duty Free dükkanlarında CAO'nun değişik serilerini bulabiliyoruz. Nikaragua'nın sert ve tok lezzetini denemek için arkasında "Produced in Esteli, Nicaragua" yazan bir kutu CAO iyi bir başlangıç olabilir.

Son zamanlarda yıldızı parlayan bir puro ülkesi de Honduras. Nikaragua ile aynı fırtınalardan nasibini alan, iç savaşlardan ve darbelerden bir türlü kurtulamayan Honduras'ta gerek wrapper gerekse filler yaprak yetiştirilir. Honduras'ta Danli bölgesinde birçok meşhur marka için puro üretiliyor. Örneğin ABD pazarı için üretilen Hoyo de Monterey pürolar Honduras'ta üretilir. Küba üretimiyle Küba'nın kremi lezzetinden çok başka bir lezzete sahip bu pürolar kalite ve süreklilik olarak Küba'dan çok daha iyidir. Yine ABD pazarı için üretilen Punch, Saint Luis Rey, La Aroma de Cuba, Sancho Panza gibi gerçekte Küba markası olan pürolarla, Camacho, Quintero, Puros Indios Viejo, Gurkha gibi markalar "Made in Honduras" logosu taşır.

Küba, Dominik Cumhuriyeti, Nikaragua ve Honduras dışında Meksika, Brezilya ve ABD'de de kaliteli puro üretimi yapılmaktadır.

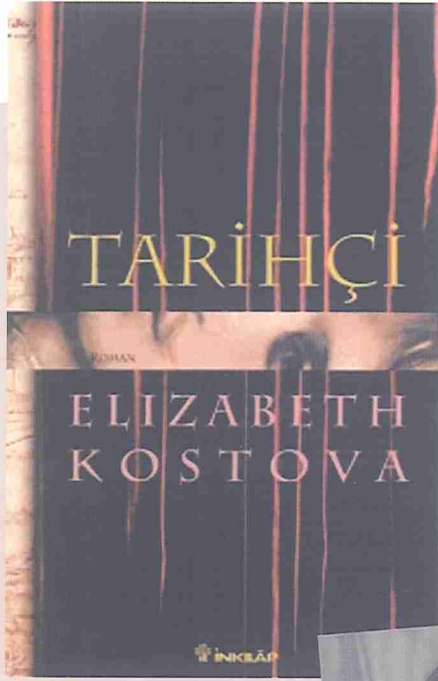
Böylece Puro dünyasında kısa bir gezinti yaptığımız yazı dizimizin sonuna geldik. Bu konuda yüzlerce sayfalık kitaplar yazıldığı düşünülürse bahsedemediğimiz onlarca marka ve hikaye olduğunu hatırlatmamız gerekir.

Eğer puro konusunda bir parça merak uyandırabildiysek, bazı yanlış düşünceleri düzeltebildiysek ve en önemlisi bir tek okuyucumuzu bile sigaranın kötü alışkanlığından kurtarıp puronun sofistike zevkine davet edebildiysek o zaman hikayelerimiz hedefine ulaşmış demektir.

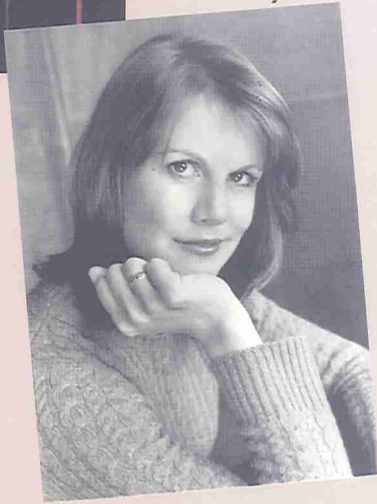

TARİHÇİ

Elizabeth Kostova

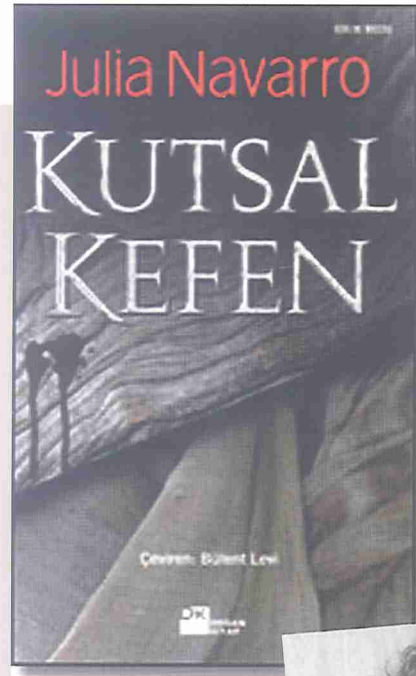

Bu sayıdaki kitap yazımızda iki hanım yazardan ve ilk romanları olan iki mistik hikayeden bahsedeceğiz.

Birinci kitabımız Elizabeth Kostova tarafından yazılan Tarihçi. Kitabın ana konusu bir çok başka kitaba ve filme konu olmuş Drakula. Tarihte bilinen ismiyle Kazıklı Voyvada'nın ölümünden sonra vampire dönüşmesi ve insanlara yüzyıllar boyu korku salması teması bir kızın çocukluğundan başlayan izlenimleri ve yaşadıklarıyla yoğrularak anlatılmış. Bol hayal gücünün az miktarda tarihsel gerçekle birleştiği bu romanı yazmak yazarın tam 10 yılını almış. Bu arada kitabın 648 sayfa olduğunu söylememiz lazım.

Elizabeth Kostova (kızlık soyadı Johnson), 1964 yılında Connecticut'ta doğdu. 7 yaşındayken babasının işi sebebiyle Slovenya'da bir sene yaşadı. Bu sürede babasının kendine sık sık vampir hikayeleri anlattığını anımsayan Kostova'nın vampir hikayeleri ve Doğu Avrupa merakının temelleri büyük ihtimalle bu günlerde atılmış. Yale Üniversitesini bitirdikten sonra bu ilk romanını yazmaya başlayan Kostova aynı zamanda da Michigan Üniversitesinde master yapmış. Yale'da okurken Bulgaristan'a yaptığı bir seyahatte sonradan kocası olacak Georgi Kostov ile tanışan yazar Bulga-

KUTSAL KEFEN

Julia Navarro

ristan'ı boydan boya gezmiş. Bulgaristan'a komünist rejim yıkılıp diktatör Todor Zhikov tutuklandıktan sadece 7 gün sonra varan Kostova'nın kocası yeni rejimde Bulgaristan'da pasaport sahibi olan ilk 100 vatandaştan biri olmuş.

Tarihçi kitabı daha yazılım aşamasındayken ödül kazanan bir eser. 2005 yılında yayınlandıktan sonra sadece Amerika'da 2 milyon satan kitap, 37 farklı dile çevrilmiş ve film hakları 1.5 milyon dolara satılmış. 2007 yılında vizyona girmesi beklenen filmin yapımcısı Gladyatör ve Bir Geysanın Anıları filmlerinin yönetmeni Douglas Wick.

Kitabın (ve de filmin) bizim için önemi, hikayenin uzunca bir kısmının İstanbul'da geçiyor olması. Kitabın kahramanı olan genç kızın kendisi, babası ve babasının rehberi Drakula hikayesinin peşinden farklı zaman dilimlerinde İstanbul'a gidiyorlar. Drakula hikayeleri bazen okuyucuyu 1500'lü yılların İstanbul'una götürürken bazen de yakın geçmişin İstanbul'una getiriyor.

Her zaman söylediğimiz gibi Da Vinci Şifresi romanı, tarihsel gerçeklerle, hayal gücünün beraber kullanıldığı mistik hikayelere duyulan ilgiyi çok arttırdı. Belki de Kos-

tova'nun en büyük şansı bu kadar emek verdiği bu ilk romanın bu ilginin çok yüksek olduğu bir dönemde piyasaya çıkması.

Kitapla ilgili enteresan bir not, yazarın Romanya'ya ancak kitabının tamamladıktan ve yayın haklarını sattıktan sonra gitmiş olması. Halbuki hikayenin önemli bir kısmı da orada geçiyor. İstanbul'a ise hikayesini kabaca tamamladıktan sonra giden yazar, kitabında yazdığı bazı şeyleri İstanbul ziyaretinden sonra düzeltmiş. Kostova "İstanbul hakkında o kadar çok şey okumuş ve incelemiştim ki sanki bu ilk gidişim değilmiş gibiydi. Ancak bazı detayları kitaplarda bulamıyorsunuz. Örneğin Boğaz'ın çevresindeki minarelerin çevresinde gezen martıların sesleri, sokaklardaki fırınlanmış ekmek kokusu ve et restoranlarından (herhalde dönercileri kastediyor) gelen davet edici koku gibi..."

Eğer 648 sayfalık bir kitabı okuyabilecek kadar uzun nefesli bir okuyucuysanız ve mistik hikayelerden hala sıkılmadıysanız bu kitabı tavsiye ederiz. Yok eğer bu bana göre değil diyorsanız, seneye filmine gitme şansına da sahipsiniz.

İkinci kitabımız İspanyol yazar Julia Navarro tarafından yazılmış olan Kutsal Kefen. Çarmıhtan indirilen Hz. İsa'nın bedeninin sarıldığı ve mucizevi bir şekilde İsa'nın görüntüsünü üzerinde taşıyan bir kefenin peşinden giden tarikatların ve gizli örgütlerinin mücadelesini anlatan bu kitabın da coğrafi iki merkezi Torino şehri ve bizim Urfa şehrimiz. Bu kitabın tarihteki ilk sahiplerinden olan ve hala Urfa'da yaşamakta olan dini bir aşiret te bu kefenin peşinde. Bu bağlamda hikaye bizi sık sık Urfa'ya, bazen de İstanbul'a götürüyor.

Kitabın arka kapağındaki yorum "Tarihsel gerçeklere dayalı, hayal gücüyle beslenmiş, gerilim yüklü eşsiz bir roman" diyor. Herhalde bu yorumu yukarıda anlattığımız "Tarihçi", daha önce bahsettiğimiz "Son Tapınak Şövalyesi" ve de en önemlisi "Da Vinci Şifresi" romanları için de yapabiliriz.

Yazar Julia Navarro 1953 Madrid doğumlu. Önemli bir gazeteci ve televizyon programı yapımcısı olan Navarro daha önce siyasal analizler içeren kitaplar da yazmış. Ancak "Kutsal Kefen" onun ilk romanı. 17 dile çevrilen ve sadece İspanya'da yarım milyondan fazla satan bu romanın film hakları da Filmax şirketi tarafından satın alınmış.

362 sayfalık bu romanın "Tarihçi" romanına nazaran biraz daha akıcı olduğunu söyleyebiliriz.

Romana konu olan "Kutsal Kefen" Torino'da Saint John Katedralinde saklanmakta olan tarihi bir kumaş parçadır. Bu kumaşın gerçekten Hz İsa'nın vücudunu saran kefen olup olmadığıyla ilgili süregelen tartışmalar günümüzde bile bir sonuca ulaşamamıştır. 1988 de yapılan bir karbon testi kumaşın ortaçağdan kaldığını ve o gün de bulunabilen normal boyalarla şekillendirildiğini göstermektedir. Hatta ortaçağda bir rahibin, zamanın Papasına bir mektup yazarak bu kefeni hacılardan daha fazla para alabilmek için kendileri tarafından boyandığını söylediği bile iddia edilir. Bunu karşısındaki tezin savunucuları ise, 1988te yapılan teste kullanılan parçanın orijinal kumaşa değil, ortaçağdan kaldığı bilinen bir kumaşa ait olduğunu iddia ederler. Onlara göre kumaşın gerçek karbon test sonucu 1. yüzyılı işaret eder ve kumaşın üzerinde bulunan bazı polenler sadece Kudüs çevresinde yetişen bazı bitkilere aittir. Bu tartışma sonuç doğu-

ramayacak bir şekilde sürmektedir. İlginç olan şey kumaşın çekilen fotoğraflarının negatiflerinin, kumaşın üzerindeki şekilleri, orijinal kumaştan daha net göstermesidir.

Sonuçta Julia Navarro bu tartışmaların çevresinde gerçekten enteresan bir hikaye yaratmış. Kısa bir süre sonra filminin çekilmesini beklediğimiz bu roman Urfa'ya olan turist ilgisinin artmasına da yol açabilir. Yazarın ikinci kitabı olan "Kilden Yapılmış İncil" in 2008 yılında piyasaya çıkması ve "Kutsal Kefen" gibi mistik bir konuya sahip olması bekleniyor.

Yukarıda genel olarak incelediğimiz iki kitabın ortak özelliklerini tekrar sıralarsak, ikisi de 2 hanım yazarın ilk roman çalışmaları. İkisi de yarı hayal gücü, yarı tarihle dokunmuş mistik hikayeler. İkisi de çok başarılı olmuş, çok satmış, bir çok dile çevrilmiş ve film olacak çalışmalar. Ve ikisinde de Türkiye de geçen uzun bölümler var. Hatırlarsanız "Son Tapınak Şövalyesi" romanının da önemli kısımları güney batı sahillerimizde geçiyordu.

Film olacak bu kitapların önemli bazı bölümlerinin ülkemizde geçiyor olması aslında çok önemli bir detay. Gerek dinler tarihine gerekse ortaçağ tarihine değinen çalışmaların bir şekilde Anadolu'dan geçmemesi söz konusu olamaz. Türkler Avrupa'nın bir parçası mıdır sorusuna cevap ararken konuya bu tarihsel perspektiften de bakmak gerekir. Bizler Anadolu'nun şu andaki sahipleri olarak, aslında bu topraklarda binlerce yıldır yaşayan insanlarla, doğudan gelen Türklerin beraber oluşturduğu Anadolu uygarlığının torunlarıyız. Bu bağlamda bizler Avrupalı mıyız diye sormak yerine, içinde Anadolu ve Anadolu insanı ol-

mayan Avrupa tarihi, Avrupa'nın tarihini ne kadar yansıtır diye sormak lazım belki de. Bu sorunun cevabı, içinde Türkiye olmayan bir Avrupa, gerçek Avrupa'yı ne kadar yansıtır sorusuna da cevap vermemizi kolaylaştıracaktır.

Hiç şüphesiz olayın bir de turistik boyutu var. "Da Vinci Şifresi" romanında bahsi geçen bazı katedralleri ve tarihi mekanları ziyaret eden turist sayısının son iki senede on kattan fazla arttığını biliyoruz. Ancak bir filmin, bir bölgenin veya mekanın reklamını yapabilmesi tamamen film yönetmeninin oraya nasıl yaklaştığı ve filmi hangi gözle çektiği ile ilgili bir olaydır. "Tarihçi" romanının yazarı Elizabeth Kostova ziyaret ettiği İstanbul için "Dünyanın en gizemli ve büyüleyici şehirlerinden biri" diyor. Ancak filmin yönetmeni filmin içinde İstanbul'u bambaşka bir şekilde gösterip "Geceyarısı Ekspresi" etkisi de yaratabilir veya bütçeden kısmak için filmi tamamen Los Angeles'teki setlerde çekip bu büyümlü şehri karanlık hayali mahalle görüntülerine İstanbul alt yazısını ekleyip sunabilir de.

Belki bizim Kültür ve Turizm Bakanlığımızın pro-aktif bir tutum sergileyerek bu tip prodüksiyonların çekimlerinin Türkiye'de yapılmasını sağlaması gerekiyor. Çekimlere verecekleri destek ve gösterecekleri kolaylıklarla filmi yaratan ekibin milyonlarca izleyiciye olumlu ve davetkar bir Türkiye portresi sunmalarını da garanti etmek yine Bakanlığımızın elinde. Ancak bunun için önce bu kitapları okumaları, sonra da film haklarını alan şirketlerin kendileriyle teması geçmesini beklemeden kendilerinin gerekli davetleri yapmaları gerekiyor. Sonuçta böyle konularda gerçek beceri olaylara tepki veren olmak değil, tepki verilecek başlangıçlar yaratmakta.

"Tarihçi"
romanının yazarı
Elizabeth Kostova
ziyaret ettiği İstanbul
için "Dünyanın en
gizemli ve büyüleyici
şehirlerinden
biri" diyor.

LEZZET UYGARLIĞI

Yedikleriniz yüzünden mi ölmek isterdiniz, diet yüzünden mi? Seçmek bize bırakılmış. Keyiften, tat almadan sohbet ettiğinizde birileri soruyor bunun bedelini biliyor musunuz, sonrada jimnastik yapın şunları kesinlikle yemeyin, geceyi çok hafif geçirin, ıvır zıvır yemeyin, erkenden yatın.

Bu arada TV de gurme programları, yayınlar, dergiler reklamlarla, farklı ülke mutfakları ve farklı tatlarla kalbimiz fethediliyor. Fındık sevmiyormusunuz, olsun her gün yemelisiniz. Sakatatı seviyorsunuz, hayır ağzınıza koymayacaksınız. Pırasayı sevmem ben ama kimseyede pırasa sevilirmi demem, ama sık sık pırasada sevilmez mi! Sorusuyla karşılaşırım. İnsanlar ilk defa duydukları ve tadını bilmedikleri lezzetlere burun kıvrırlar yada oda yenirmemiş gibi yorumlar yaparlar bilmedikleri bir tada kesinlikle kapalıdır.

Halbuki tadını, kokusunu bildiğin bir yemeği sevip veya sevmemek herkesin hakkıdır, kerevizi senede bir kez yerim, enginara bayılırım, zeytin yağlı fasulyeyi çok severim ama kılıçlığını ağzımı sürmem. Kuzu, dana, av etlerine bayılırım; koyun etini sevmem. Ocak başını da severim, İtalyan mutf-

ğını da. Soğan ve sarımsağın rahiyasıyla pişen tüm yemeklere tutkuyla bağlıyım. Denizden çıkan tüm canlılara bayılırım. Yemediğim meyve, sebze yoktur ama sevmediklerim olabilir.

Bunları anlatırken çok yemekten veya oburluktan bahsetmiyorum tabii ki anlatmak istediğim bir tarafta birileri et yemeyin, şeker yemeyin, tuz biber yemeyin derken; diğer taraftan da restoran adresleri, yemek programları ve farklı kültürlerin lezzet bombardımanı arasında şaşkın kalışımızı anlatmaya çalışıyorum.

Bir kişinin tek başına yediği yemeğin nerede ve hangi koşullar altında olursa olsun çok fazla mutluluk veren bir yönü olmaz. Yemek içmek aileyle, dostlarla arkadaşlarla birlikteyken çok daha iştah açıcı, çok daha keyif verici bir eylemdir.

Bugünlerde İstanbul, Ankara, İzmir gibi şehirlerde öğle yemeklerinde restoran ve cafelerden yüzde seksenini hanımlar dolduruyor. Ancak herkesin önünde kocaman salata tabakları, çağımızın rejim ve sağlıklı yaşam şartları bunu işaret ediyor herhalde. Şimdiki salatalar gerçek iştah açıcı özelliğinden çıkmış etli, tavuklu, ton balıklı gibi çeşitleriyle bir nevi ana yemek alternatifi oluşturmuşlar. Buna karşı değilim elbette ancak birçok restoranda hanımların akşam yemeğini de salata ile geçiştirmeye kalkmasını anlayamıyorum.

Bir tek salata ile ne keyifli bir ortam oluşturabilir, ne de

yatırım yapan, istihdam yaratan mekanlar ayakta kalabilir. İnşallah bu da diğer modalar gibi çabuk geçer.

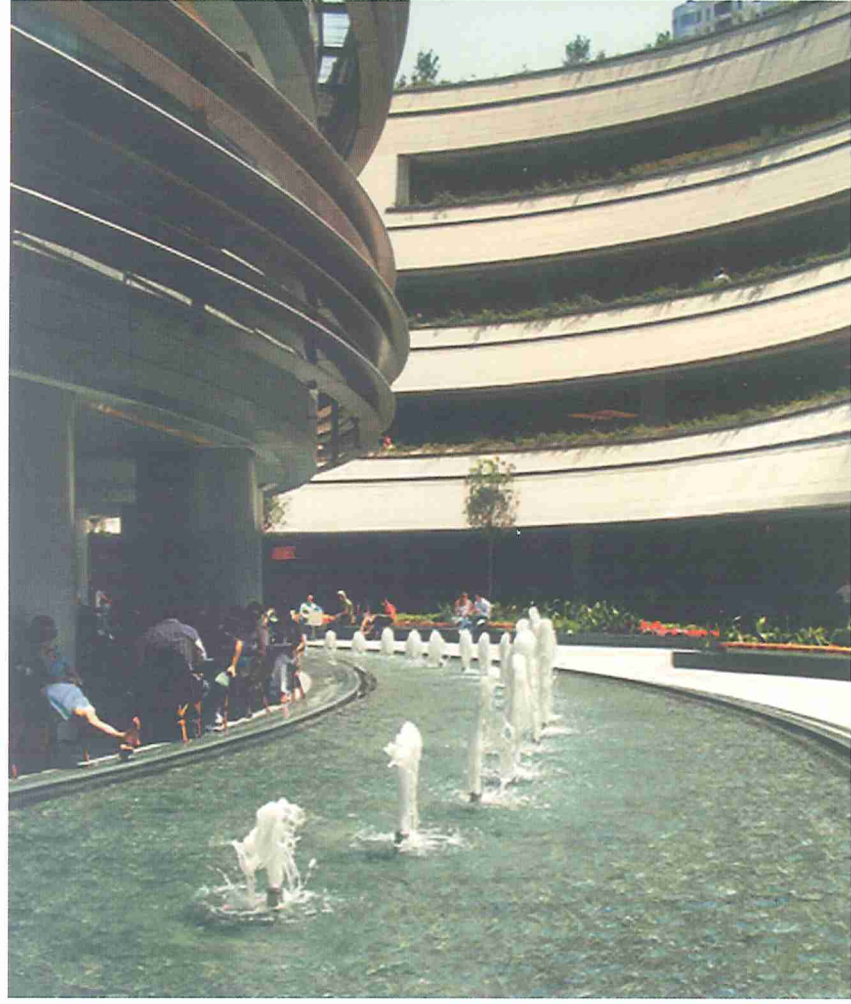
Bir çok ülkede (İtalya, Fransa, İngiltere gibi) iş adamları misafirlerini ağırlamak için veya iş yemeklerinde öğle saatlerini tercih ederler. Biz de ise iş yemekleri için genellikle akşam yemekleri tercih edilir, herhalde öğle saatleri zaman kaybı gibi sayılıyor. Aslında birçok kişi öğle yemeği için bir veya duruma göre iki saatini ayırabilir; hem keyifli ortam olur hem de devamında daha iyi çalışılır.

Herhalde bu alışkanlıkları da zamanla kazanabiliriz.

Dünyada en güzel şey dostlarla birlikte olmaktır, daha da güzeli bu dostlarla keyifli bir yemek masasında birlikte olmaktır, en güzeli ise dostlarla yemek masasında yemek, içmek ve lezzetlerden sohbet ederek birlikte olmaktır.

KANYON

İstanbul sahip olduğu alışveriş merkezleri konsepti dışında yeni bir çarşıya kavuştu. Kanyon... Bu çarşı diğer alışveriş merkezlerine göre biraz farklı felsefede. Daha çok bir yaşam

Kitchenette: Fransız bistroları tarzında dekore edilen mekan öğlen yemekleri için uygun. Sinema öncesi gibi vaktin kısıtlı olduğu zamanlarda akşamda tercih edilebilir. Menü-sünde Pizzalar, Makarnalar ve et çeşitleri mevcut ayrıca zengin bir kahve pasisseri'e bölümü de dikkat çekiyor. Birde çok seçenekli kahvaltı menüleri var.

Le Pain Quotidien: Fransızca da günlük ekmek anlamına gelen isimden anlaşılacağı gibi tamamı organik ürünlerle hazırlanmış, ekmekleri muhteşem dekorasyonu ise sade taha. Masaları ve dolaplarıyla çok doğal ve güzel. Ayrıca tartin ve salataları oldukça lezzetli. Kocaman tam buğday ekmeğini özellikle tavsiye ederim.

Num Num: Türkiye'nin en iyi şeflerinden Mehmet Gürs'ün Dawn town ile başlayan restoran macerası, lokanta, Nu teras, Mikla, Erguvan gibi her biri farklı, şık lezzetli mekanlarla devam ediyor. Şef bu restoranı alışveriş merkezinin durumuna uygun olarak daha spor ve modern olarak tasarlamış. Gençlerin gözdesi olan mekanın menüsünde ince hamurlu pizza-lar, salatalar ve kocaman hamburgerler yer alıyor.

Cafe Wien: Geleneksel Viyana Pastalarını sunan bu pastanenin Nişantaşı'ndan sonraki ikinci mekanı Kanyon'da açıldı. Pasta ve kurabiyeler tamamen doğal malzemelerle hazırlanıyor, Cheese cakeleri çok güzel, Viyana usulü şinitzeli de meraklılara tavsiye olunur.

Konyalı: Kanyon'daki tek fine dining restoran Konyalı, mutfağının da tamamen Türk mutfağı olması ayrı bir güzellik. Modern ve klasiğin birleştiği mekanda Osmanlı temaları dikkat çekiyor. Menüde Osmanlı, Cumhuriyet dönemi ve günümüz yemeklerinden örnekler bir arada yer almış. Sunumları gayet şık ve özenli yemeklerde son derece lezzetli, ayrıca iddialı da bir şarap kavı mevcut. Beğendili kebabı, kuzu tandır ve Döneri özellikle tavsiye olunur. Kısacası bizler bir tarafta sayısız lezzetler bir tarafta abartılmış sağlıklı beslenme formülleri arasında doğru yolu bulmaya çalışıyoruz. Ama benim tavsiyem tabi ki sağlığımızı göz ardı etmeden dostlarımızla birlikte tanrının bize bahşettiği sayısız nimetlerden de vazgeçmeden bir denge kurmamızdır.

Sağlıkla, lezzetle kalın...

merkezi gibi planlanmış. Kanyon'da farklı konseptler de gastronomik mekanlar yer almış bu lezzet duraklarını özette anlatmaya çalışacağım.

Wagamama: Geleneksel Japon noodle anlayışını modern yaşam tarzıyla birleştirmiş merkezi Londra da bulunan bir Restoran hızlı servis edilen, sağlıklı ve besleyici menüsü ve uygun fiyatlarıyla dikkat çekiyor. Buharda pişirilmiş ya da haşlanmış sebzeler, ızgaralar, taze otlarla sunulan noodle'lar başrollerde.

Acı ve sarımsaklı sosla servis edilen jumbo karides, chilli beef, acılı çorba teriaki steek ve şefin tavsiyeleri bölümü beğeniliyor. Benim çok tercih ettiğim bir tarz olmasa da epeyce ilgi görüyor.

SONY PLAYSTATION 3

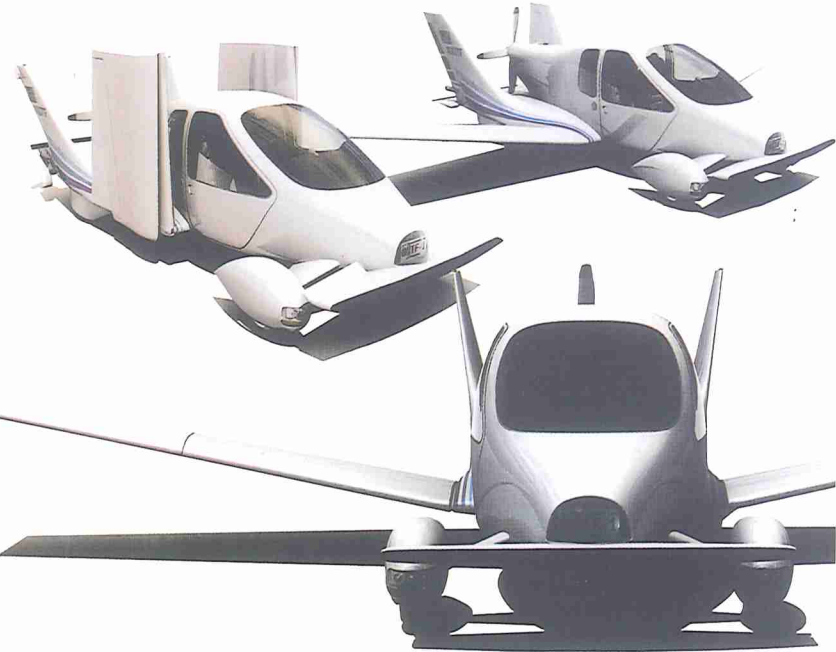
Bir oyun konsolundan çok bir eğlence merkezi olan PS3 Mart ayında piyasada. 512 MB Ram'i ve 60 GB sabit diskiyle güçlü bir masaüstü bilgisayarı özelliği sergileyen PS3 kablolu ve kablosuz bağlantı seçenekleri, internet bağlantısı, yüksek görüntü ve ses kalitesi, güçlü işlemcisi, zengin oynatma seçenekleri ile sınırsız eğlenceyi beraberinde getiriyor. Yeni PS3, HD standartını desteklediği için yüksek çözünürlükte Full HD video çıkışı elde edilen oyun konsolunda DVD'nin yanı sıra Blue-ray Disc formatında da oyun oynama ve film seyretme imkanı tanıyor. Playstation halen dünyanın en çok satan oyun konsolu ünvanına sahip.

www.sony.com <<http://www.sony.com>>

ULAŞIMDA DEVRİM!

Terrafugia Transition hem yolda hem havada yol alabilen yeni ulaşım aracınız. Yakın gelecekte kişisel hava araçlarının hayatımızın ayrılmaz parçaları olacağını göreceğiz. Terrafugia bunlardan bir tanesi. Otoyolda kanat-

larını açmadan normal hızda giderken uygun bir yerden 8 metrelik kanatları ile havalanıp saatte 130 mil hızla uçabiliyor. 2009'da üretimine başlanacak olan bu uçan-araç için şimdiden sipariş verebilirsiniz. Fiyatı da böyle bir araç için oldukça uygun, 148.000 \$.

www.terrafugia.com <<http://www.terrafugia.com>>

KABLOLARA VEDA

Bilgisayarınızdaki MP3 parçaları veya internetteki radyo kanallarını evinizdeki müzik sisteminde dinlemeniz için artık harika bir cihaz var. Logitech Wireless DJ sistemi ile gerekli yazılımı bilgisayarınıza yükledikten sonra bilgisayarınızın USB çıkışına iTunes veya Media Player'a verici cihazını taktıktan sonra kablosuz Logitech alıcısını evinizdeki müzik sistemine bağlıyorsunuz. Bundan sonra kumanda panelinden istediğiniz şarkıları çalabiliyorsunuz.

www.logitech.com <<http://www.logitech.com/>>

ASUS'DAN YENİLİKLER

Asus S6F dizüstü bilgisayar 1.55kg'lık ağırlığı Intel Core Duo K2400 işlemci ve 8 saatlik pil ömrü ile hem çok güçlü hem de beyaz, pembe, siyah, kahverengi, taba deri renk seçenekleri ile şıklığınızı tamamlayan bir bilgisayar.

85gr'lık J202 cep telefonu ise tam bir eğlence ve spor merkezi. Hareket algılayıcı sistemi ile hiç tuşlara dokunmadan telefonu istenilen yöne hareket ettirerek oyun oynayabiliyorsunuz. Spor yaparken de ne kadar kalori yaktığınızı ve kaç adım attığınızı hesaplayabiliyorsunuz.

www.asus.com.tr <<http://www.asus.com.tr/>>

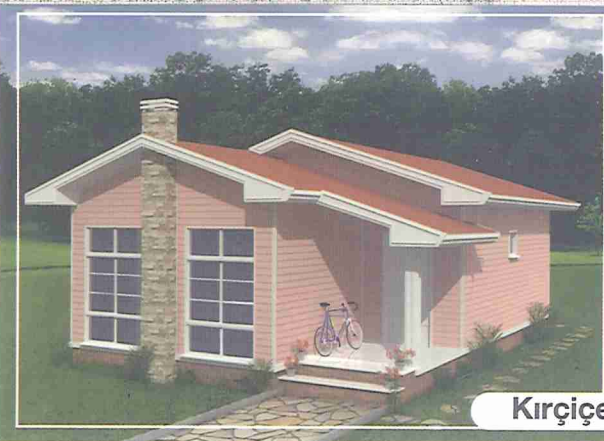
JABRA'DAN YENİ KABLOSUZ KULAKLIKLAR

BT 8010 iki bluetooth cihazın (MP3 çalar, telefon veya çift telefon) aynı anda bağlanabildiği bir kulaklık. İsteğinize göre mono veya stereo kulaklık işlevini de görüyor. Ayrıca OLED ekranı arayan numarayı gösterebiliyor. Telefonda bağımsız olarak kendi hafızasında telefon numarası saklayabiliyor. BT 160 Crystal ise hanımlar için tasarlanmış. Swarosky taşlarla süslü bu kulaklık sınırlı sayıda üretilmiş.

www.jabra.com <<http://www.jabra.com/>>

Kırçıçeği 80 m²

Hanımeli 150 m²

Nergis 188 m²

Arsa sahipleri, müteahhitler, kooperatifler, villa tipi konut üreten inşaat firmaları;
Dünyanın en büyük ahşap taşıyıcı sistemli konut teknolojilerinden
Kanada / Nascor evleri ile tanışın!

**İleri ahşap ev teknolojisiyle
yaşamın keyfine varın...**

Dilediğiniz yerde, düşlediğiniz koşullarda, deprem riski sıfır, %65 enerji tasarrufu sağlayan,
sağlam, uzun ömürlü ve kısa sürede montajı tamamlanan
ekonomik ahşap taşıyıcı sistemli **Nascor evleri** ile tanışın!

DEPREM RAPORU

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Deprem Dayanımı ile ilgili deneye ait teknik rapor 03.02.2006 Gazi Üniversitesi raporu.TS 825 (Türk Standartları Enstitüsü-Binalarda ısı yalıtımı kuralları standartı) göre % 65, dıştan mantolama yapılmış binalara göre % 48 oranında yıllık ısıtma enerji ihtiyacı daha az olmaktadır.

YANGIN RAPORU

Hacettepe Üniversitesi Meslek Teknolojileri Yüksek Okulu Yangın Dayanımı Raporu. 13.03.2003

NEDEN AHŞAP EV?

- Depreme dayanıklı
- Uzun ömürlü
- Üstün ısı ve nem yalıtımı
- Çevre dostu
- Enerji verimliliği
- Hızlı inşaat olanağı
- Uluslararası yapı standartlarına uygun
- Şantiye giderlerinde tasarruf
- Rüzgar yüklerine karşı yüksek performans

Çünkü, ahşap ev
"Güvenli gelecek,
sağlıklı yaşam,
karlı yatırım" demektir

Yurtseven
"ahşap evleri"

**Melis
KIZILDENİZ**

Bize kısaca kendinizi tanıtır mısınız? Hobileriniz var mıdır?

1979 İzmir doğumluyum. İlk, orta ve lise öğrenimimi İzmir'de tamamladım. Özel Tefik Fikret Lisesi'nden mezun olduktan sonra Bilkent Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Bölümü'nü 2000 yılında bitirdim. Aka-

binde, Boston'a özel bir danışmanlık şirketinde staj yaptım. 6 ay kadar yönetici asistanı olarak görev yaptım. 2001 yılında aile ve grup şirketlerimizden olan ve iç-dış aydınlatma sektöründe Türkiye genel distribütörlükleri bulunan Selden Mak. San. Tic. A.Ş.'de görev almaya başladım. Firmada 2002 yılına kadar hizmet verdiğim esnada ithalat-ihracat alanında İTO'nun eğitimlerine katılıp Gümrük Müdürlüğü'nün de onayladığı gerekli sertifikaları edindim. 2002 yılında yine grup şirketlerimizden olan ve grubumuza adını veren SRF Selgeçen Rad. Fab. San.Tic. A.Ş.'de çalışma hayatıma devam ettim. Finans departmanı ardından ithalat-ihracat departmanında görev aldım. Bu oryantasyonun ardından şu an halen daha farklı sorumluluklar ile aile şirketimizde finans departmanında görev almaktayım. Yazı yazmak hayatımda çok önemli bir yerde bulunuyor, deneme türünde ve durum tespiti niteliğinde yazılar yazıyorum. Başarabilirsem bu yazıları bir yerde toplayıp kitap haline getirebilmeyi istiyorum. Ayrıca kitap okumayı çok seviyorum. Akılma dağıtmama yardımcı oluyor. Arkadaşlarım ile birlikte olmaktan, film seyretmekten, spor yapmaktan büyük keyif alıyorum.

Hangi sektörde faaliyette bulunuyorsunuz? İşiniz ile ilgili kısaca bilgi verir misiniz?

SRF Selgeçen Radyatör, otomotiv yan sanayi ve endüstriyel uygulamalar için radyatör, kalorifer, yağ ve hava soğutucu üretimi yapmaktadır. Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nde hizmet veren fabrikamız 20 bin metrekare toplam alana sahiptir. Üretimini yüzde 80 'nini ihracata, yüzde 20'sini iç piyasaya yönlendirmektedir. 950 'yi aşkın ürün yelpazemize; ortalamada her ay 2 ürün eklemekteyiz. Ürünlerimizin kalıplarını kendi bünyemizde yapabiliyor olmamızın avantajını müşterilerimize hızlı geri dönüşler yapabilmek için kullanmaktayız. Sektörde yaşanan hammadde fiyatları sıkıntısı ve uzak doğunun caydırıcı fiyat politikası bizi butik ve mühendislik tecrübesi gerektiren ürünlere de yöneltmiştir. Model dizaynı konusunda uzman bir mühendis kadrosu ile çalışmalarımızı yürütmekteyiz. Hem yurtiçinde hem yurtdışında ağırlıklı olarak OEM tedarikçisi olarak hizmet vermekteyiz. Firmamız, ABD ve İngiltere'de bulunan dağıtım kanalları ve iş ortaklıkları ile gelişmekte olan sektörde güvenilir yerini almış durumdadır. Bu yıl otomotiv ihracatının yüzde 44'ünü yan sanayinin gerçekleştirdiğinden yola çıkar isek otomotiv sanayinin gelecek vaat eden talepleri karşısında yatırımdan ve kendimizi geliştirmekten vazgeçmeden yolumuza devam etmemiz gerektiğini düşünmekteyim. Firmada 3. kuşak yönetici olarak hizmet vermekteyim.

Türkiye ekonomisinin durumunu genel olarak değerlendirir misiniz? Şu anda en büyük sorun olarak neyi gö-

rüyorsunuz?

Türkiye'nin kendisini 2001 krizinden sonra daha tecrübeli, daha akli selim, daha çözüm odaklı bir psikolojik yapının içinde bulduğunu düşünüyorum. Şartların gereği ülke gerçeklerini kabullenmek ve kabullendiğimiz ölçüde de doğru tanımlar vermek zorundayız. Yaşanan iniş çıkışların nedenlerini ve yaşanan bazı pozisyonların çıkış noktalarını doğru keşfeder isek çözümü de doğru yerlerde arayabiliriz diye düşünüyorum. Bu bağlamda, Türkiye'nin daha realist bir yaklaşım sergilemeye başladığını düşünüyorum. Gelişmekte olan ülkeler statüsünde bulunan diğer tüm ülkelerin etkilendiği şartlardan Türkiye'nin de etkileniyor olmasını "Kriz yaşıyoruz" diye değerlendirmek piyasaları ve sıcak parayı anlamsız bir panik havasına sokmaktan başka bir oluşum sağlamamaktadır. Tedbirli davranmak ile panik yaşamak arasında ciddi farklar olduğunu düşünüyorum. Yaşanması zaten beklenen ve normal olan dalgalanmaları sanki beklemediğimiz bir oluşummuş gibi zannedip, algılayıp, tecrübe etmek dalganın boyunu büyütmeğe başka bir işe yaramaktadır. Ülkece ihtiyacımız olan şey tartışmasız istikrardır. Gündemimizi en üst düzeyde etkileyecek olan genel seçimlerin, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ve AB sürecinin istikrarı elden bırakmayacak şekilde oluşmasını sağlamak zaruridir. FED, Japonya Merkez Bankası ve Avrupa Merkez Bankası'nun aldıkları kararlar ile piyasalara verdikleri sinyalleri doğru analiz edip, anlık veya gelecek etkilerini doğru tayin edip, istikrarı elden bırakmaz isek, yabancı yatırımcıları ülkemize çekmeye devam eder isek, ihracatı ve buna bağlı olarak sanayiye teşvikler ile desteklemeye daha çok ağırlık verir isek yaşam gereği de Türkiye ekonomisinden ümidi kesmemeye devam etmem gerektiğini düşünüyorum...

Türkiye'nin AB ile ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Tam üyelik ile ilgili düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

AB dediğimiz zaman önceleri insanların aklına gelen "İmkanlar ve farklı kolaylıklar" düşüncesi maalesef yerini "Sürünceme ve inatlaşma" düşüncesine bıraktı. Eskiden topyekün istenen bir kavram şimdilerde bazı kesimler tarafından "Çok da olmazsa olmaz değil" diye adlandırılmaya başlandı. Bu yorgunu yokuşa sürme halleri ile ilgili benim fazla ütopyik görünebileceğinden korkmam ile birlikte şöyle bir düşüncem var. Osmanlı İmparatorluğu'nun zamanında yaptığı doğruların veya yanlışların yansımalarını yaşamaktayız. Şu an söz sahibi olan Avrupa ülkeleri; zamanında Osmanlı İmparatorluğu'nun büyüklüğü karşısında yaşadığı zorlukları, zaman zaman ezilmeleri bugün ki platforma bir ön yargı olarak taşımaktadırlar. Bence AB tam üyeliğinin önündeki engeller ne tam olarak Kıbrıs Sorunu, ne kendimizi adapte etmemiz gereken daha yüksek standartlara geçiş süreci, ne de devreye alınması gereken kriterler. Bu saydığım sorunların yok olduğunu düşünmek tabii ki büyük bir yanlış ama çözüm platformu zor gibi de görünse mutlaka zaman içerisinde politik ve stratejik manevralar ile hallolacaktır diye düşünüyorum. Ancak aşılması gereken daha büyük problem zihniyet problemidir. Geçmişimizin büyüklüğünün şu anki AB ülkeleri nezdinde yaratmış olduğu "Şimdi devir bizim devrimiz" önyargısı hangi platformda çözüm bulacaktır veya çözümü bulursa bile bizden neler alıp götürüp, neler kazandıracaktır? Asıl korkmamız gereken engel bu önyargı engelidir. Düşünceme göre bu süreç 10 yıl kadar daha devam edecektir. Türkiye'nin stratejik konumu gereği, AB nezdinde vazgeçilmez olduğu önemli bir gerçektir. Bu vazgeçilmezliğimizi doğru kullanıp, önyargıları olması gerektiği yerde kalmalarını sağlar. AB üyeliğini bireysel başarıdan çok ülke başarısı ve ihtiyacı olarak görürsek, Türkiye için faydalı olacağını düşünüyorum. Ancak "Devir artık bizim devrimiz" önyargısının kesinlikle unutulmamalıdır. Çünkü şu anki görünen engellerin kaynağında bu gerçek bulunmaktadır.

Türkiye’de sivil toplum hareketlerinin gelişimi ile ilgili değerlendirmelerinizi alabilir miyiz? Üyesi olduğunuz EGIAD’ın çalışmaları hakkında görüşleriniz neler?

Sivil toplum örgütleri çoğunluğun sesi olması münasebeti ile bence hem sosyal hayatın hem de iş hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Türkiye’de konuya gösterilen ilgi ve önemin daha yeni yeni oturmaya başladığını düşünüyorum. Bu örgütlerin bireylere ve kurumlara olan faydası arttıkça varlıklarının vazgeçilmezliği daha da garantilenecek. Bireyler, kendi problemlerinin sadece kendilerine has olmadığını görünce hem bu problemler karşısında daha çözüm odaklı bir tavır

takinabiliyorlar hem de kendilerini yalnız hissetmemenin huzuru ile konulara eğilebiliyorlar. Sivil toplum örgütlerinin önemi yurtdışında kendisini çok daha öncelerden ispatlamıştır ve bu tür oluşumlara üyelik birer referans niteliği taşımaktadır. EGIAD’ın sivil toplum örgütleri arasında kendisini gençlere yönlendirmiş tavrı; özellikle hizmet verdiği bölgede çoğunluğu oluşturan aile şirketlerindeki 2. , 3. kuşakları biraraya toplamasına yardımcı olmuştur. Bu bilinçli birliktelik ve EGIAD’ın aktif yapısı hem birlik olma bilincinin güvenini vermesi açısından hem de tecrübelerin paylaşılması açısından biz gençler için vazgeçilmemesi gereken bir oluşumdur.

Cenk HERİS

Bize kısaca kendinizi tanıtır mısınız? Hobile- riniz var mıdır?

9 Eylül 1974 İzmir doğumluyum. Ortaokul eğitimimi İzmir Özel Türk Kole- jinde bitirdikten sonra ABD’ye giderek liseyi Tower-Soudan High School’da ve üniversite eği- timimi University of Arizona’da tamamladım. 1996 senesinde mezun olduktan sonra 4 sene boyunca aile şirketimiz

olan Akdeniz Kimya’nın İstanbul Bölge Müdürlüğü’nde Aktif Satış Sorumluluğu’nda görev aldım. 2000 yılında İzmir’de bulunan şirket merkezine gelerek yurtiçi satış müdürlüğü pozisyonunda görev aldım. Şu anda yak- laşık 3 seneden beri yurtdışı satın alma ve yurtiçi ürün müdürü olarak çalışmalarına devam etmekteyim. Ev- liyim ve gelecek ay 1 oğlum olacak. Yoğun iş seyahat- lerimden kalan boş vakitlerimde sinemaya gitmekten ve yakın arkadaşlarımla gerek yemeklere katılarak ve gerekse özellikle yazları tekne ile denizde vakit geçi- rmekten çok hoşlanırım. Teknolojiye düşkünlüğümden dolayı dünyadaki tüm yenilikleri takip edip günlük ha- yatımda kullanmaya çalışıyorum.

Hangi sektörde faaliyette bulunuyorsunuz? İşiniz ile ilgili kısaca bilgi verir misiniz?

Şirketimiz Akdeniz Kimya, ağırlıklı inşaat sek- töründe kullanılan PVC plastiklerinin (PVC kapı ve pencere, boru, kablo, folyo, yer döşemeleri, hortum, vs.) uzun senelerce dış etkenlere (Isı, ışık (UV)) dayanması- nı sağlayan metal bazlı stabilizatörler ile darbe muka- vemetlerinin artmasını sağlayan akrilik bazlı polimerler üretimlerini gerçekleştiren bir kimya şirkettir. Ağırlıklı ihracat odaklı olan firmamız hem kapasite artışı anla- mında hemde dünyadaki en son teknolojik yeniliklerle donatılmış yatırımlarına hızla devam etmektedir.

Türkiye ekonomisinin durumunu genel olarak de- ğerlendirir misiniz? Şu anda en büyük sorun olarak neyi görüyorsunuz?

Dışarıdan bakıldığında toz pembe gözükten ekono- mimizin ciddi riskler içerdiği artık herkes tarafından kabul edilmiş durumda. Dünyadaki sıcak likiditenin

kısa zamanlı kazançlar uğruna Türkiye’de değeren- mesi ekonomimizi gitgide çıkmazlara sürüklemektedir. Kurdaki dengesizlik, 2001 senesindeki krizden bu yana TL’nin yaklaşık yüzde 40 oranında değer kazanması, 2 ay evvel yüzde 30 eğer kaybetmesi üzerine 1 ay içeri- sinde yine yüzde 15 civarında değer kazanması dünya- nın hiçbir yerinde görülmuş birşey değil. Ekonomideki büyüme eğer uzun vadeli, stabil bir ekonomide olsa bir problem olmaz. Fakat kısa vadeli dengesiz bir ekono- mide böyle bir büyüme modeli her an kriz ortamı için elverişli bir market haline getiriyor ülkemizi. Dünya genelindeki petrol krizi, savaşlar ve doğal kaynakların tüketime cevap verememesinin oluşturduğu bu olum- suz havada bizlerin çok daha dikkatli ve hesaplı gitme- miz gerekmekte ve ne olursa olsun üretimimizi artırarak yurt içindeki riskimizi yurt dışında değişik pazarlarda dengelemeliyiz.

Türkiye’nin AB ile ilişkilerini nasıl değerlendir- yorsunuz? Tam üyelik ile ilgili düşüncelerinizi öğre- nibilir miyiz?

Tam üyeliğin ülkemize kesinlikle yararları olacağı tartışılmaz bir gerçektir. Fakat bunu yaparken kendi gerçeklerimizi unutmamız gerekmekte, Batılılaşma uğruna kendi kültürümüzü ve ahlaki doğrularımızı diğer ülkelerin yanlışları ile eşleştirmemiz gerekme- ktedir. Bunun yanında Türk insanını tüketici pozisyo- nundan, üretici pozisyonuna taşımamız gerekmektedir. Ülkemizdeki doğal varlıklar, genç nüfus ve coğrafi ko- num değil yalnızca AB için, tüm dünya için fazlasıyla önemlidir. Bunun için AB üyeliği uğruna değil, kendi ülkemiz uğruna eğitime son hızla ağırlık vererek kendi bünyemizde, kendimiz için en doğruları seçebilecek, üretebilecek kapasitelere gelmeliyiz.

Türkiye’de sivil toplum hareketlerinin gelişimi ile ilgili değerlendirmelerinizi alabilir miyiz? Üyesi ol- duğunuz EGIAD’ın çalışmaları hakkında görüşleriniz neler?

Genç nesilin eskiye nazaran daha aktif rollerde ve duyarlı olması, sivil toplum örgütlerinin ülke- mizin gelişmesinde çok daha fazla etkili olacağı düşüncesindeyim. Bu konuda EGIAD’ı ve özellikle yönetimini tebrik etmek lazım. Tüm duyarlılık ve sorumluluklarıyla gerek sektörel çalışmaları ve gerek toplumsal yükümlülüklerini fazlasıyla çalışarak yerine getiriyorlar. Verdikleri sektörel eğitimler ve eğitime yaptıkları yatırım eşi olmayan bir dinamizmin örneği. İçinde buldukları aile yapısı gerçek anlamda bir takım ruhu. Günümüzde çoğu topluluk bireylerinin birbir- lerinin kuyusunu kazmaya çalışır bir anlayışla birey- sel başarıya koşarken EGIAD ailesi tamamen toplum adına daha iyisini yapabilmek için genç üyeleriyle temiz bir sayfa olarak yoluna devam ediyor. Tebrikler EGIAD

ÜYELERİMİZİ TANIYALIM

Gürcan Şen

görev yapıyorum. Eşim Sevgi ile 1993 yılında evlendim. Can ve Kerem adında iki oğlum var. Seyahat etmek ve arkadaşlarımla vakit geçirmekten büyük mutluluk duyarım. 1991 den beri EGIAD üyesiyim.

Hangi sektörde faaliyette bulunuyorsunuz? İşiniz ile ilgili kısaca bilgi verir misiniz?

Firmamızın ana konusu kuru meyva ihracatı ve asıl ürünümüz kuru incir. Ailemizin kuru incir ticareti ile ilişkisi dedemin babasına yani yaklaşık 100 yıllık bir geçmişe dayanıyor. Bizler halen şirketteki 4. nesil gençler olarak yaklaşık 45 senedir sürdürdüğümüz ihracatı başta AB ülkeleri olmak üzere dünyanın bir çok ülkesine devam ettirmeye çalışıyoruz. Kuru incirin yanı sıra kuru kayısı, çam fıstığı, kestane, acı badem, kuru erik gibi ürünler de ihraç kalemlerimizden. Son zamanlarda Alsancak'taki eski işletme binamızın altında açtığımız İNCİR EVİ adlı satış yerimiz-

Bize kısaca kendinizi tanıtır mısınız? Hobileriniz var mıdır?

8 Ocak 1964 İzmir doğumluyum. Öğrenimimi sırasıyla Özel Yusuf Rıza İlkokulu, Saint Joseph Ortaokulu, İzmir Atatürk Lisesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü'nde tamamladım. Daha sonra 1,5 yıl ABD'da sonra da 1,5 yıl kadar Fransa'da lisan, öğrenim ve yurtdışı iş tecrübesi edindim ve 1992 yılında askerliğimi bitirdim. Daha sonra atıldığım iş hayatımda aile şirketimiz olan Şentaş Tarım Ürünleri İhracat San. ve Tic. A.Ş. bünyesinde Satış Müdürü olarak

Serkan ERÇAKIR

pek hobilerime vakit ayıramaz oldum. Çünkü onlarla vakit geçirmek gerçekten çok keyifli. Yüzmekten, seyahate gitmekten ve film izlemekten çok büyük zevk alıyorum.

Hangi sektörde faaliyette bulunuyorsunuz? İşiniz ile ilgili kısaca bilgi verir misiniz?

İletişim sektöründe Turkcell Abone Merkezi olarak ve küçük ev aletleri sektöründe de Philips Dap Shop olarak toplam 7 şube ile hizmet vermekteyim. Teknolojik olarak hergün yeni ürünlerin çıkması bizim hayatımızı, yaşamamızı daha da kolaylaştırdığını düşünüyorum. Bu yüzden teknoloji ile ilgili bir işim olduğu için mutluyum. Firmamızda Turkcell'in tüm hizmetlerini en iyi şekilde sunmaya çalışmaktayız. Cep telefonu üreten tüm markaların firmamızda bayilikleri mevcut olup cihaz ve aksesuarlarını satmaktayız.

Bize kısaca kendinizi tanıtır mısınız? Hobileriniz var mıdır?

19 Ekim 1972 yılında İzmir'de doğdum. Ortaokulu İzmir Fatih Koleji'nde, liseyi de İzmir Atatürk Lisesi'nde okudum. 1995 yılında da Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde mezun olduktan sonra hemen askere gittim. Döndüğümde GSM sektörünün hızla büyüyen ilerlemeye başlamasıyla ben de kendimi bu sektörde buldum. Turkcell'in İzmir'deki ilk abone merkeziyim. Evliyim. Emre ve Ela adında 2 tane çocuğum var. Çocuklardan dolayı

de bu ürünlerin butik tarzda şık ambalajlarda yurtiçi satışını da yapıyoruz.

Türkiye ekonomisinin durumunu genel olarak değerlendirir misiniz? Şu anda en büyük sorun olarak neyi görüyorsunuz?

Ekonomist değilim ancak iş hayatı bazı şeyleri öğretiyor. Türkiye uzun yıllar yüksek enflasyonun etkisinde kaldı. Bizim jenerasyonumuz enflasyon ve döviz kurlarının gerilediği şu son zamanlarda açıkçası bocaladı. Satın alınan mal veya hammadde zamanla değer kazanıyordu, üretim aşamasından sonra da artı değer ile satılabiliyordu. Ancak şimdilerde değişken ve diğer girdilere paralel hareket etmeyen döviz kurları bayağı zorluyor ve karlılığın minimumuna indiği satışlar yapılıyor. Bu nedenle her ne kadar uzun vadede ülkemiz için daha iyi olacağını inansak da düşük enflasyonlu günlere geçişin zorluklarını yaşıyoruz. Umarım istikrarlı ve kararlı bir ekonomik program uygulayabiliriz ve ticari hayatımızda olumlu gelişmeler yaşanır.

Türkiye'nin AB ile ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Tam üyelik ile ilgili düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Ülkemiz AB ne tam üyelik için kesin ve kararlı yürüyor. Ancak görüldüğü gibi bu çok uzun bir süreç. Aşılması kolay olmayan engeller de var. Sanırım çalışmaların çok daha organize ve tüm tarafların katılımı ile elele yürütülmesi gerekiyor. Bizden önce üyelik başvurusunda bulunan ülkeler çok avantajlar sağladılar. Umarım bizim için de üyelik avantajlı olur. Hayırlı olacak ise bekleyip göreceğiz.

Türkiye'de sivil toplum hareketlerinin gelişimi ile ilgili değerlendirmelerinizi alabilir miyiz? Üyesi olduğunuz EGIAD'ın çalışmaları hakkında görüşleriniz neler?

Ne mutlu ki sivil toplum örgütleri de ülkemizde artık söz sahibi olmaya başladılar. EGIAD'ı üstlendiği misyonu en iyi şekilde başarı ile yürüttüğü ve her geçen yıl daha ileriye gittiği için keyifle izlemekteyim. Bundan sonra da gelecek her yeni yönetimin derneğimizi bugünkünden daha ileri götüreceğinden eminim. Bizlerde şu anda üye ileride de fahri üyeler olarak üzerimize düşeni memnuniyetle yerine getireceğiz.

Türkiye ekonomisinin durumunu genel olarak değerlendirir misiniz? Şu anda en büyük sorun olarak neyi görüyorsunuz?

Türkiye ekonomisi her ne kadar son yıllarda bir düzelme trendinde olsa da bence hala çok ciddi sıkıntılar var. Ülke olarak kendi ayaklarımız üzerinde daha duramıyoruz. Buda en ufak dalgalanmalarda çok ciddi ekonomik problemler yaratıyor. Önemli sorunlarda biri olarak da insanların taksite çok alışmalarını ve kredi kartını çok kullanmalarını görüyorum. Farkında olmadan geleceklelerini ipotek altına alıyorlar. Çünkü hiç kimsenin bu ekonomik koşullarda 6 ay sonra ne maaş alacağı ve işine devam edip etmeyeceği kesin değil. Bu da mevcut borçlarını ödeyemeyeceği anlamına geliyor. İleride çok ciddi sıkıntılara düşüleceğini sanıyorum.

Türkiye'nin AB ile ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Tam üyelik ile ilgili düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Son yıllarda üyeliğe girebilmek için çok ciddi adımlar atıldı. Avrupa Birliği'ne girmesekte yapılan reformların atılan adımların ülkemiz için çok yararlı olduğu kanısındayım. Şu anda mevcut üyelerden, birlikte ilgili ciddi ekonomik sıkıntıları olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Biz dâhil olursak ekonomimizde olumlu mu olumsuz mu nasıl bir değişiklik olur bilmiyorum ama üyeliğin getireceği olumlu bir hava olacağı kanısındayım. Bunun yanında Avrupa Birliği olmazsa olmaz düşüncesinde değilim biz oraya gireceksekte öncelikle kendi ayaklarımız üzerinde durabilen bir ülke olmalıyız.

Türkiye'de sivil toplum hareketlerinin gelişimi ile ilgili değerlendirmelerinizi alabilir miyiz? Üyesi olduğunuz EGIAD'ın çalışmaları hakkında görüşleriniz neler?

Sivil toplum örgütlerinin iş hayatı ve sosyal açıdan çok faydalı olduğuna inanıyorum. Nitekim gelişmiş ülkelerde de bu tip örgütlerin çok önemli roller üstlendiğini görüyoruz. EGIAD üye profili açısından çok dinamik ve gelecek vaat eden bir sivil toplum örgütüdür. İzmir'in ekonomik ve ticari anlamda daha da ilerlemesi, dünyaya entegrasyonu için çok büyük katkısı olacağına inanıyorum.

4 Ağustos 2006

Batı Anadolu Sanayici ve İşadamları Dernekleri Federasyonu'nun (BASİFED) Yönetim Kurulu Toplantısı EĞİAD ev sahipliğinde gerçekleşmiştir. Toplantısı sonrası EĞİAD

Dernek Merkezi terasında verilen yemeğe BASİFED ve EĞİAD Yönetim Kurulu üyeleri katılmıştır.

23 Ağustos 2006

EĞİAD üyeleri, belirli aralıklarla düzenlenen ve Konaak Best Western Otel'de gerçekleştirilen geleneksel "EĞİAD Bizbize Yemeği"nde buluşmuşlardır.

11 Ağustos 2006

Ege Genç İşadamları Dernekleri Federasyonu Ağustos ayı Yönetim Kurulu toplantısı EĞİAD yeni dernek merkezinde gerçekleştirilmiştir.

01-10 Eylül 2006

EĞİAD, 75. İzmir Enternasyonal Fuarında, Basmane Kapısı Girişi 2 Nolu Holde bulunan standıyla yayınlarını ve faaliyetlerini duyurma imkanı yakalamıştır.

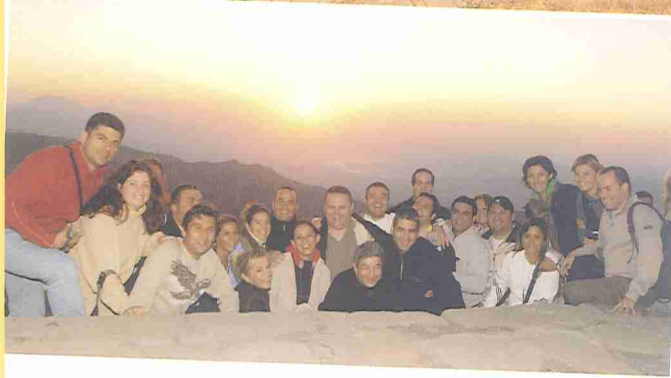
FAALİYETLER

06 Eylül 2006

DSP Genel Başkanı Sn. Zeki Sezer, EĞİAD Yönetim Kurulu üyelerini EĞİAD Dernek Merkezi'nde ziyaret etmiştir. Yemekli olarak gerçekleştirilen toplantıda EĞİAD Yönetim Kurulu üyeleri ve Sn Zeki Sezer görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

7-11 Eylül 2006

EĞİAD üyeri, eşleri ve gazetecilerden oluşan 40 kişilik heyet EĞİAD tarafından düzenlenen Güneydoğu Anadolu gezisinde tekrar bir araya gelmişlerdir. Adana, Antakya, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Şanlıurfa, Mardin ve Diyarbakır'da çeşitli müze ve ören yerini gezen heyet, Nemrut Dağı'nda güneşin

doğuşunu izleme keyfini yaşamış, GAP kapsamındaki en büyük projelerden biri olan Atatürk Barajı'nı ziyaret etme ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki diğer tarihi ve doğal güzellikleri görme fırsatı bulmuştur.

14 Eylül 2006

EĞİAD VII. ve VIII. Dönem Yönetim Kurulu üyeleri Sn. Fatih Dalan başkanlığında 200.kez toplandılar. Yemekli olarak gerçekleşen Yönetim Kurulu toplantısı sonrası, 200.toplantı pasta kesilerek kutlandı.

19 Eylül 2006

DYP Genel Başkanı Sn.Mehmet Açar EĞİAD üyelerine özel bir sohbet toplantısında EĞİAD Dernek Merkezine konuk olmuştur.

21 Eylül 2006

Güney Deniz ve Saha Komutanı Org. Alev Gümüşoğlu ve eşi, EĞİAD Yönetim Kurulu üyeleri ve eşleriyle gerçekleştirilen yemekli toplantıda bir araya gelmişlerdir

28 Eylül 2006

Yönetim Kurulu ile Dernek Merkezinde iftar yemeğinde buluşmuşlardır.

Türkiye İş Bankası İzmir Şube Müdürü Sn. Kazım Işıklar, EĞİAD

16 Ekim 2006

Romanya Başkonsolosu Mircea Neata'nın EĞİAD ziyareti.

02 Ekim 2006

EĞİAD Yönetim Kurulu üyeleri Ege Ordusu ve Garnizonu Komutanı Sn. Org. Şükrü Sarıışık'ı makamında ziyaret etmişlerdir.

YUNUSOĞLU İNŞAAT

www.yunusoglu.com

BAŞLAYAN PROJELER

DEVAM EDEN PROJELER

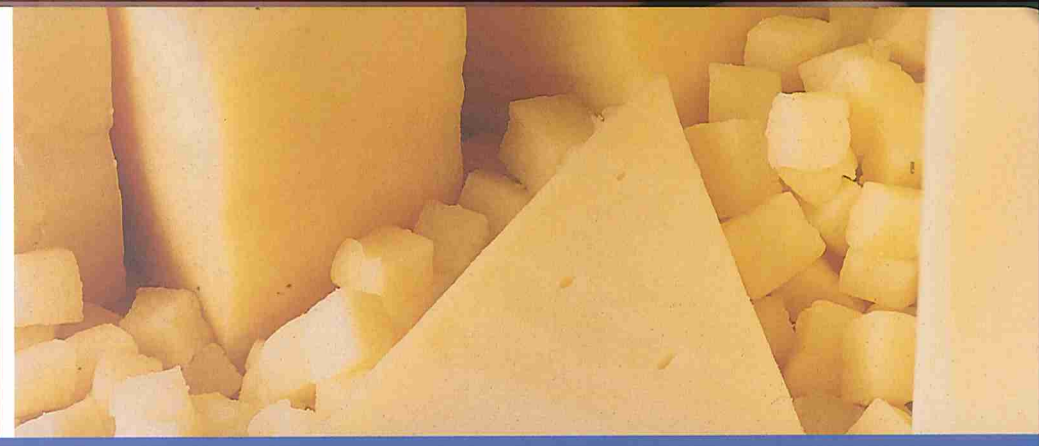

GELECEK PROJELER

Kalite, güven ve
lezzete konan
ÜÇ NOKTA!

Köylüm, Süt Köy ve Aslı Lojistik...

KÖYLÜM
SÜT ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.

TARIMSAL ÜRÜNLER PAZARLAMA SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

ASLI LOJİSTİK
HİZMETLERİ VE NAKLİYEÇİLİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Köylüm; en lezzetli peyniri güvenle yemek isteyenler için,
ISO Kalite Belgesi'ne sahip gerçek peynirler üretiyor.

Köylüm; bu kalite, lezzet ve güveni, çatısı altındaki
satınalma ve pazarlama şirketi Süt Köy, taşımacılığını
yapan Aslı Lojistik ile tamamlıyor. Süt Köy, Aslı Lojistik ve
Köylüm lezzeti, ağız tadınıza son noktayı koyuyor.

Liderlik kimyamızda var...

**Çünkü, yaptığımız yatırımlarla
dünya liderliğine koşuyoruz.**

PVC Kurşun, Kalsiyum/Çinko ve Kalsiyum/ Organik Bazlı Stabilizatörler ile Akrilik Polimerlerin üretimi ve yenilenen kurumsal yapısı ile Akdeniz Kimya, tam 30 yıllık kimya bilgi ve tecrübesini, en son teknolojileri kullanarak kalite ve güvene dönüştürüyor.

Geniş vizyonu ile sektörüne öncülük eden Akdeniz Kimya, "dünya lideri olma" yolunda hızlı adımlarla ilerliyor. Her Bölümü'nde sürekli gelişime inanan Akdeniz Kimya, dünyanın her bölgesine yaptığı ihracatları ile Türkiye'yi gururla temsil ediyor.

TÜRK MALI TÜRK MALI
%100
TÜRK MALI TÜRK MALI

Akdeniz 30
Kimya

TS-EN-ISO 9001: 2000